دیوانی

میرزا ئەو لقاڎری پاوەیی

جەماوەری و نوسینی

موحەممەد رەشیدی ئەمینی

پێرستی دیوانی میرزا ئەولقادری پاوەیی

بەناوی خوا

پێشەکی

ئـەدەبیاتی کـوردی مێژینەیـەکی کـۆن و پـڕ لـە شـانازی هەیـە و کەسـایەتی بـاش و پایەبەرزی تێدا هەڵکەوتوون، کە بە راستی توانیویانە ئەرکی نەتەوایەتی و فەرهـەنگی خۆیان بە جوانی جێبەجی بکەن و لە ژێر ئەو هەموو چەرمەسەری و دەس بەسەریەدا بە بێ وەستان ئەو رەوتەی بگەیێننە بەرەی دوارۆژی خۆیان، بۆ ئەوەی ئێمەش بتوانین جوابی ئەو هەنگاوە جوانانەی ئەوان بدەینەوە، هـەرکام بـە گێـوەرەی توانـا و دەسـەلأتی خۆمان ئەبێ تێکۆشەرێکی دڵسۆز بین، ئەوەیان لە شوێن بەجێماوە و بـە دەسـتی ئێمـە گەیـشتوون بـە ئـامن و زامـن جـەماوەرە و بخرێنـە بـەر دەسـتی هـەموان، تـا لانـی کـەم ئێمەش توانیبێتمان لەو ئەرکە مێژووییەدا خۆمان بە بەرپرس و بەشدار بزانین.

یەکێ لەو کەسایەتیانەی ناوچەی هەورامان میرزا ئـەولقاذری پـاوەیێ، کـە ئەگـەر بێتـو بمانەوێ بەشێوەیەکی تێر و تەسەل لە سەر چۆنیەتی ژیـانی و ئاسـارەکانی بـدرێن ئـەوا کات و زەمانێکی زۆری پێویستە و وادەزانم لێـرەشدا بۆمـان نـاکرێ گەلاڵەی ئـاوا باسـێ دارژێـنین، بـۆ ئـەوەی هـیچ نـەبێ دووجـار دیوانەکـەی لـە چـاپ دراوە و لـە چـەند سەرچاوەیەکی بـاوەڕ پـێکـراویشدا پێناسـە کرابـێ و دووپـات کردنـەوەی ئەوانـەش بـە پێویستی نازانم.

تەنها ئەوەندەی ئەڵێم کـە مـیرزا یـەکێ لـەو شـاعیرە پایەبەرزانـەی شـاری پاوەیـە و لـەو ناوانـــەشدا بـــەرێز و خۆشەویـــستێکی زۆرەوە نـــاوی ئەبـــەن و جێگـــای حورمـــەتی هەمووانیشە، بەس ئێمەش بە کورتەباسێ لە سەر ژیانی و چـەند خـاڵێکی پێویـستی لـە سەر روون کردنـەوەی هەنـدێ لـە ئاسـارەکانی دەخەینـە بەردەسـتی خۆێنـەرانی بـەرێز. بەرابەری ئەو زانیـاری و سەرچاوانەی کـە بـە ئێمـە گەیـشتوون، مـیرزا ئـەولقاذر کـوڕی میرزا موحەممەد، کوڕی کوێخا جـافر، کـوڕی مـیرزا رەسـوڵ، کـوڕی مـیرزا تایـەر، کـوڕی میرزا حەیبەلاّ، کوڕی میرزا فەتحولاّ، کوڕ میرزا ئەحمەد ناسراوە بە کابەڵەد.

میرزا لە ساڵی (١٢٤٠ یا ١٢٦٦ھ ق) لە ماڵەباخی (دەرەزێ) کە بەشێ لە باخاتی پاوە وکە لە باکووری ئەوشارەدایە، چاوی بە دنیا هەڵهێناوە باوکی کە خۆی میرزا و خوێندەوار ئەبێ، هەر بە منداڵی دەیخاتە مەکتەب و لە حوجرەکانی ئەو سەردەمەی شاری پاوە کە مەکۆی خوێندەواری ئەبن پەروەردە ئەبێ و هەر بە منداڵی حەزی لە نووسین و خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی پێش خۆی کردوە و هەتا ئەڵێن هەر لەو سەردەمەدا گوڵستانی سەعدی بە ئاوی سوورەتوو نووسیوەتەوە، بە هەرحاڵ پاش ماوەیە دەچێت بۆ گوندی کاشتەر، کە لەوکاتەدا مەڵبەندێکی کەسبی عیلم بووە بۆ خواستیارانی ڕێگای زانیاری. میرزاش ماوەیە لەوێدا ئەمێنێتەوە پاشان لە بەر کۆچی دوایی باوکی و نەبوونی کەسێ کە بتوانێ ئموراتی نێو ماڵیان بەرێوە بەرێ دەست لە خوێندن هەڵدەگرێ و هەر لە سەرەتای لاویەوە ئەبێ بە ژێر باری ئەرکی ژیانەوە، پاش ماوەیە چەرمەسەری و ناتەواوی و دەربەدەری و دەس بەسەری، لە ساڵی (١٣٢٦ یا ١٣٢٥)دا لە شاری کرماشان کۆچی دوایی ئەکا و لە گۆڕستانی ئاغەدا بە خاکی دەسپێرن.

ئەڵبەتە ئەوەی کە دەڵێم ١٢٤٠ یا ١٢٦٦ و ١٣٢٦ یا ١٣٢٥ مامۆستا حەمەعەلی سولتانی لە کتێبی حەدیقەی سوڵتانی جەلدی دووهەم لاپەڕەی ٨٩دا ئەڵێت میرزا لە ساڵی ١٢٤٠هاتوەتە دنیا و لە ساڵی ١٣٢٥دا کۆچی دوایی کردوە، بە پێی هەندێ بەڵگە و بۆچوون ئەتوانین بڵێین ئەو بۆچوونەی مامۆستا سوڵتانیە لە راستی زۆرتر نزیکە.

ئەڵبەتە بۆ کۆچی دوایی میرزا سالأنی (١٣٢٥ و ١٣٢٦ و ١٣٢٧ و ١٣٢٨ ھ ق)شیان داناوە کەچی من لەو ماوەیەدا دوو دەستخەتی کۆنم دەس کەوت کە یەکەم دەستخەتێکی عەبدولأبەگی کوڕی موحەممەدبەگی وەکیلی جوانڕۆ کە لە ساڵی (١٣٢٧ ھ ق)دا نووسرابوو عەبدولأبەگ لەو دەستخەتەدا نووسیویەتی مەرحوومی میرزا ئەولقاڎری پاوەیی، کە ئەو دەستخەتە چەند پارچە شیعری میرزای تێدا بوو کە

یــەکێ لــەو شــیعرانە شــینی موحەممەدبــەگی وەکیلــی جــوانڕۆ بــوو کــە لــە هــیچ سەرچاوەیەکدا تا بە ئەمڕۆ چاپ نەکراوە.

دەست خەتی دووهەم هی میرزا ئەولحسێن پاوەییە کە ئەو تەواوی دەستخەتەکەی شیعری میرزا بوون. ئەویش لە ساڵی (١٣٢٧ هـ ق)دا نووسراوە و لە زۆر شوێندا مەرحوومی میرزا ئەولقادری پاوەیی نوسیوە، بەس دەکرێت بڵێین میرزا پێش ساڵی (١٣٢٧ هـ ق) کۆچی دوایی کردبێ هە تا لە م دوایە دا پارچە شیعریکی میرزام لە جوانرۆ دە ست کە وت ئە گە رچی ناتە واو بوو کە چی لە کوتایی شیعرە کە دا خودی میرزا سالی (١٣٢۴ هـ ق) بو دانانی دە س نیشان کردوە بەم بۆنەیەوە منیش ساڵی (١٣٢۶ هـ ق) بۆ کۆچی دوایی داناوە. بە شێوەیەکی زۆر کورت ئەتوانین بابەتی شیعرەکانی میرزا دیاری بکەین، وەك، سروشتی، وتووێژ، موجادڵە و مونازرە، شینگێڕی، وەرگێڕان، گاز و موناجات، باسی تەریقەتەکان، نامە گۆڕینەوە، هەجوو، سکاڵا و تاریف و پیاهەڵدان، کە هەندێ لەو ئاسارانە لە ڕادەی خۆیدا بێوێنە و ئەتوانین بە شاکارێکی سەردەمی خۆیان دابنێین. وەك: ڕەوڵەت و سەفا، ئاسمان و زەمین، یان میرزام نەمامان، وە یان شەماڵ نامە. بۆ وێنە لە میرزام نەماماندا کاتێ وەرزی پائیز دێت و هەر دار و درەختێ بە ڕەنگێ خۆ دەنوێنێ میرزا ناتوانێ لەو ئاڵوگۆڕەی سرووشتی بێلایەن بێ و دەکەوێتە وتووێژ لە گەڵ دارەکاندا و لێیان ئەپرسێ، ئەم هەموو کالا ڕەنگاوڕەنگەتان لە کوێوە هێناوە،. دووبارە لە زمانی دارەکانەوە دەڵێت: مەگەر نازانی نەوپائیز هاتووە، سوەیل بارخانەی خۆی لە یەمەنەوە هێناوە و بۆ هەرکام کالایەکی کردوە بە دیاری. کاتێ ناوی ئەو کالانە دەبا، هەرکام بە گوێرەی دیاردەی ناوبانگی هەر ولاتێ ئەکا بە دیاری دار و درەختەکان کە ئەو ئاگاداری و ناوبردنی ڕەنگانە کە نزیك بە ٢۴جۆر ناو دەبا بەڕاستی لە ئاستی ئاگاداریەکی بەرزدایە و پلە و پایەی میرزا دەگەیەنێت، ئەم جۆرە بۆچوونانە لە ئاسارەکانی میرزادا زۆر و هەروا لە پێشدا وتمان کە ناکرێ لە سەر هەموویان بدوێین و ئەوە دێڵینەوە بۆ کاتی خۆی.

هەروا کە وتمان تا بە ئەمڕۆ دیوانەکەی میرزا دووجار لـە چـاپ دراوە. جـاری یەکـەم لـە لایەن مامۆستای پایەبەرز و نووسەری کورد موحەممەد ئەمین هەورامانی لە بەغـدا لـە چاپ دراوە، هەرچەند چاپی یەکەمی زۆر ناتەواو بـوو کەچـی مامۆسـتا هـەورامانی بـە لێکدانەوەیەکی جوان و پێناسەیەکی باشـی مـیرزا ئـەو ئـە رکـەی بـە چـی هینـاوە وئـەو هەرمانەی گەیاندوەتە ئەنجام. جاری دووهەمیش لە لایـەن ئەنجومـەنی ئـەدەبی پـاوەوە لە سالأنی ٦٧ و ٦٨دا دەستیان دایە جەماوەری و دووبارەنووسی دیوانی میرزا و پاشـان لە سەر ئەرکی برای بەڕێز کاك هادی سپەنجی لە چاپ درا، ئەگەرچـی ئـەو بەڕێزانـەش لـەو سـەردەمەدا زەحمـەتی زۆریـان کێـشا بـۆ سـەرجەمی شـیعرەکانی مـیرزا، کەچـی بەداخەوە ئەویش بە شێوەیەکی ناتەواو لە چاپ درا.

من بەش بە حالّی خۆم، لەو ماوەیـەدا زۆر گـەڕام بـە شـوێنی شـیعرەکانی مـیرزادا، کـاتێ سـەیرم کـرد هێـشتای زۆرێ لـە شـیعرەکانی مـیرزا ئـەولقاڎر چـاپ نـەکراون و هەنـدێ لەوانەش چاپ بوون ناتەواون، بەم بۆنەیەوە دەستم کرد بە جەماوەری و دووبارەنویسی ناتـەواوی شـیعرەکانی، تائـەوەی لـە گـەڵ مامۆسـتا هـەورامانیدا توانیمـان رۆڵـەت و سەفاکەی لە گەڵ چەند مەنزوومەی چاپ نـەکراوی شاعیرانی دیکـە، بـە نـاوی گـوڵزاری هەروامان لە دوو بەرگـدا بە چاپ بگەیەنین.

پاش ئەوەش من هەر بەردەوام بووم لە سەر جەماوەری شیعرە چاپ نەکراوەکانی میرزا، ئەگەرچی وا دەزانم هێشتای زۆریان دەسـتم نەکـەوتوون، بـەلأم لـەو ماوەیـەدا زیـاتر لـە ١٧٠٠دێڕم دەست کەوت کە لەو دوو دیوانە چاپ کراوەکانیدا نـەبوون، بـەم بۆنەیـەوە هاتمە سەری ئەو باوەڕەی کە دەبێ بۆ جاری سێهەم ئامادەی چاپیان بکەم. جیـا لـە ئـەو سەرچاوانەش کە باسمان کردن، چەند دەستخەتێکی کەم دەست کەوت کە سیانیان زۆر کۆن و جێگای باوەڕیش بوون، یەکەم دەستخەتێك بە ناوی میرزا (عبدالمصمد) ئەفوایی کـە لـە هـۆزی مـستۆفیەکانی پـاوە و لـە سـالّی (١٣٤٥ه ق)دا نووسـیویە و زۆری لـە شیعرەکانی میرزای تێدایە.

دووهەم دەستخەتێکی عەودلأبەگی کوڕی موحەممەدبەگی وەکیلی جوانڕۆ، کە ئـەویش لە ساڵی (١٣٢٧ ﻫ ق)د ا نووسیویەتی زۆربەی ئەو شیعرانەش هی میرزا بوون. سێهەم دەستخەتێکی میرزا ئەولحسێن کە هەندێ دەیانگوت لە بنەماڵەی مـیرزا بـووە، ئـەویش لـە سـاڵی (١٣٢٧ ﻫ ق)دا نووسـیویەتی و بـە تـەواوی شـیعری میرزایـە و لـە زۆربـەی شیعرەکانیشدا مەرحوومی میرزای نوسیوە.

هەندێ دەستخەتی کەی وەك دەستخەتی کاك عەباس لوتفی و ئاغەی نەقشبەندی و کـاك حەمـەی خالـدیمـەکی، کـاك ئـەنوەری مـستۆفی و چـەند بـەیازی کـۆن، کـەناوی نووسـەرەکانیان نـەمابوو. یـەکێتر لـەو دەسـتخەتانـەی کـە لـەم دوایـەدا دەسـتم کـەوت دەستخەتێ بوو کە لە لای کاك سەید مورتەزای نەچراك کـە ئـەویش هـی مـەرحوومی باوك بوو کە لە کـاتی خۆیـدا لـوتفڵلأی بـارامی بـۆی نووسـیبو و پێـشکەشی کردبـوو بـە سەید موحەمەدی نەچراك کـە هـەموویان شـیعری مـیرزا ئـەولقاذری پـاوەیی بـوون. بـە سپاسـێکی تـەواو برایـان بـۆ ئـەو بەڕێزانـە بـە تایبـەت کـاك مورتـەزا نەچـراك. ئـەم شیعرانەی میرزام جەماوری و دووبار نووسی کردوونەتەوە هیوادارم بکەونە بەر دەستی هەموان.

هەروا لە گەڵ نووسینی شیعرەکانا هەندێ خاڵم خستونەتە بـەر دەسـتی خوێنـەران، بـە پێویستی ئەزانم لێرەشدا بە شێوەیەکی گشتی ئەوەی بڵێم هەندێ لەو شیعرانە لـە بـەر نەبوونی دەستخەتێکیکە و لە ناوچوونی دەستخەتـەکان بـۆم نەخوێنراونەتـەوە و لـە جێگایاندا نوختەچین یان خاڵم داناوە. بۆ هەندێکیتریشیان لە بەر ناتەواوی بە جوانی بۆم روون نەبونەتـەوە کـە هـی مـیرزان یـان نـا، تـەنها ئەوەنـدە پـاش پارچـەیەکی مـیرزا هاتوون و نووسراوە و (لەهوئەیزەن) بەو بۆنەیەوە منیش نووسیونمەتەوە یان پارچـەی (فەڵـەك خـامۆش کـەرد) و (مـیرزام خـەیلێوەن) لـە گـەڵ یـەکدا تێکـەڵ بـوون دێـڕی زۆریشیان دووپات کراونەتەوە وەك:

ماچان شا عومەر تەمام ناوەشەن　　　　دوربای ئازارش خەیلێ سەرکەشەن

یان:

خۆ شەرەفالملك هەر ها جەماڵت   وە سۆز مەپەرسۆ حاڵ و ئەحواڵت

زۆر شتی ئاوا دووپات کراونەتەوە، لە سەر ئەو باوەڕەش نیم کە میرزا ئەوانەی لەو شیعرانەدا دووپات کردبێتەوە منیش لە بەر ئەوەی نوسخەیەکی وام دەست نەکەوت کە ئەوانەی بە جیا نوسیبێ هەر وەك خۆیان نوسیونمەتەوە، بەڵکو رۆژێ بێتە پێشێ کە هەرمانی لێکۆڵینەوە و لێکدانەوەیان لە سەر بکرێت و بکەونە بەردەستی هەموان یەکێتر لەو خاڵانەی کە پێویستە لێرەدا بوترێ پارچە شیعرێکە کە لە دیوانەکەی کاك هادیدا بە ناوی (فەڵەك باری دەرد......   تا کەی بکێشۆ جەفای بار دەرد)

کە بە ناوی میرزا ئەولقاڎرەوە نووسراوە کەچی لە دەستخەتێکی کۆندا کە لە ساڵی (١٢٨٢)دا لە لایەن لوتفوڵلا ناوێکەوە نووسراوە بە ناوی میرزا شەفێع نووسراوەتەوە. ئەوەش دو دێڕی کۆتایی ئەو پارچەیە تاکو باش روون بێتەوە:

با جەتی نووری شای خەیرالبەشەر   بە بەخشەم بە شەرم شەفیع مەحشەر

تاکەی جەور دەرد بڎۆ ئازارم   نامم شەفیعەن سەڎ شەرمەسارم

بۆ ئەوەی رووناکبیران و لێکۆڵەران باشتر بتوانن بۆچوون و ڕای خۆیان لە مەڕ ئەو شیعرە دەربڕن، کە هی کامیانە، ئەوا ئەوەی دەستخەتەکەش هەر وەك خۆی لەم دیوانەدا دەنووسینەوە، ئەگەر بۆمان کرا وێنەیشی لە کۆتایی کتێبەکەدا دێنین.

یەکێتر لەو شتانەی کە لێرەدا ئەبێ بووترێ، لە سەر، دەم و نفووس پاکی و هێنەی میرزایە، وای دەگێڕنەوە لە کاتی خۆیدا کابرایەکی ئەهلی حەق دوو ژنی دەبێ و لە هیچ کامیان منداڵی نابێ، ئەو سەردەمەش ناوبانگی شێخانی پاوە لە زۆربەی ناوچەکاندا بلاو ئەبێتەوە، کە دەم و نفووسیان چەندە پاکە و دۆعاشیان گیرایە، ئەو کابرایەش لە گەڵ هەردوو ژنەکانیدا، روو دەکەنە شاری پاوە و دەچنە خزمەتی شێخ، شێخیش کە لە باری ئاینیەو، زۆر پابەند ئەبێ هەرچی دەکا ناتوانی دۆعا بۆ ئەو کابرایە بنوسێ، رەوانەی لای یەکێ لە مامۆستایانی پاوەی دەکات، مامۆستاکەش هەر وەك شێخ بیر ئەکاتەوە و

ڕەوانەی لای میرزا ئەولقاڎری دەکات، میرزاش کاتێ سەیری ئەو کابرایە دەکا لە گەڵ ئەو دوو ژنەیدا بەو شێوەیە دەس بە دەستی پێ ئەکەن، دڵ و دەروونی دێتە کوڵ و لە ناخی دەروونــەوە لــە خــوای خــۆی دەپاڕێتــەوە و پاشــان ئــەم دوو دێــڕە شــیعرەش لــە رووی کاغەزێکا بۆیان دەنووسێ:

یـا پـیر بـاوا سـەید مـاڵ جـە بێـدۆ بـەڕ	ئامــــا ئاســــانەت یەکانــــەو دوو دەڕ
نـــە دەور بارەگــات مەکـــەران هۆڵـــە	پێـــشیان عـــەتا کـــەر جـــووتێ پارکۆڵـــە

پاشان ئەڵێت بچنە سەر ئەو پیرە و سێجار لـە دەوری بارەگاکەیـدا بگـەڕێن و لـە خـوای گەورە بپاڕێنەوە ئیشائەڵا خوا ڕەحمی خێرتان پێدەکات.

ئەڵبـەت بـە چـەند شـێوە ئـەو شـێعرەیان دەگێڕایـەوە وەك (یـا پـیر یـاوا سـەید، یـا پـیر ئیمساعیل، یا پیر باوا شێخ، وە یا باوا گوڕگوڕ) کە کاك حەمەڕەشی حسامی فـەرموویان (یا پیر باوا سەید) درووستە کە مەبەست پیرەکانی ئەهلی حەق دەگرێتەوە.

ئیرادەی خودا وەها دەبێ لە ماوەی یەك ساڵدا ئـەو دوو ژنـە زکیـان پـڕ دەبـێو هـەرکام ئەبنە خاوەنی کوڕێ ئەو کابرایەش بۆ رێز گرتن لە میرزا دووباری (قاتر) گـەنم و نـۆك لە گەڵ خۆی دێنی و دێن بۆ ماڵی میرزا، مامۆستایانی پاوەش لەو هەرمانە سەریان سـوڕ دەمێنێ و لە میرزا چۆنیەتی نووسـینی ئـەو دۆعایـە لـێپرسـیار ئەکـەن مـیرزاش خـودی دۆعاکـە دەبـا و دەڵێـت خۆتـان بیکەنـەوە، کـاتێ دوعاکـە دەکەنـەوە دەزانـن تـەنها ئـەو دودێڕە شیعرەی لە سەر نووسراوە،

ئەوانیش زیاتر ڕێـزی مـیرزا دەگـرن و داوای لێبوردنیـشی لـێدەکـەن دەڵـێن ئەگـەر خـوا مەرحەمەتی لە گەڵ بەندەگانی خۆی هەبێ هێنەی شێعریش پەسەند ئەکا، ئـەم جـۆرە بەسەرهاتانە لە ژیـانی مـیرزادا زۆر بـوون کـە لێـرەدا نـاکرێ هـەمووی ئەوانـە بنووسـین هیوادارم ڕۆژی بتوانین تەواوی ژیانامەکەی میرزاش بنووسینەوە.

لە کۆتایی دا پێویستە ئەوەش بڵێم کە میرزا بە ئاواتی ئەوەی بووە کاتی مەرگی لە زەید و ماواکەی خۆیدا بە خاکی بنێژن، وەك ئەو چەند دێڕەی کە لە پارچەی وزباشی دەخیلدا دەڵێت:

سەڎ کەس جەی مەسکەن ئاسوودە حاڵەن (مەرفوع القلم) فاروغ البالەن
منیچ سەڎ و یەك مەحسوب بڎاران پەرێم خاستەرەن جە لوای شاران

و یان:

وەی زوخاو سەرد با فەرار نەکەم ویم نە قاپیتان شەرمەسار نەکەم
رای جۆڵی تەقدیر وە قەریب نەکەم جەستەکەی خەستەم گۆڕ غەریب نەکەم

میرزا هەر وەك لەم چەند دێڕەدا دەری ئەخات لە ژیانیدا تووشی چەرمەسەری و بێمەیلی و دەربەدەری زۆر بووە، بۆمان دەرئەکەوێت کە بارەها لە پاوە دەرچووە لە بەر گوشار و دەردیسەری ژیان، ئەو شارەی بەجێ هێڵاوە کە لە شیعری بێگاری و هاواردا بەشێتر لەم ئازارانەمان بۆ ئەدرکێنێ تەنها تاوانی خاوەن قەڵەم بوونی بووە، وەك لەو دێڕەی کۆتاییدا دەر ئەکەوێ، چەندە بە ئاواتی ئەوەی بووە کە هەتا لاشەکەیشی پاش مەرگی لە زەید و ماواکەی خۆیدا بە خاك بسپێردرێت کەچی ئەو ئاواتەیشی ناتوەتە دی و هەروا کە وتمان پاش مەرگی لە گۆڕستانی ئاغە لە شاری کرماشان بە خاك دەسپێردرێت کە بەداخەوە ئێستاش ئاسارێ لە گۆڕەکەی نەماوە، با تەوەجوو بەوەش کە دەڵێن لە کاتی خۆیدا مەرحوومی حاجی ئەحمەدی موختاری کە پاوەیی دانیشتووی کرماشان بوو، گۆڕەکەی گواستوەتەوە کەچی ئێستاش نازانین لە کوێدایە .

حەمەڕەشی ئەمینی ٨٥/٨/١٥

ئازیز نەپەرسای

ئازیز نەپەرسای جارێ جە حاڵم
سەبرت سۆچنان یانەی خەیاڵم

سارای دەشت دڵ بەرشیەن جە دەس
مەزرەعەی شادیم کەردەن وە قەفنەس

دووخان دووکەڵ هەناسەی سەردەم
کەردەن وە زخواڵ مەجموعەی فەردم

چوون کۆرەی ئایر مەخێزو کۆ کۆ
یانێ یە راسەن نیاوان وە تۆ

فەراقت فەرقم پارە پارە کەرد
نەفەس جە قەفەس تەن ئاوارە کەرد

فڎای دوریت بام جەمین جام جەم
دوری تۆ بیەن بەردەسیلەی خەم

بێ چەخماخە و برق بێ بادوو باران
مەڎەی لێم وێنەی رەعد وەهاران

تاقەت بیوە هوون ماتڵ بی وە ئاو
تك تك چەنی هەرس زخواو و سەیلاو

رێزا وە دامان دیسان هەم جە نۆ
تووخوا سا ڕاسەن نیاوان وە تۆ

یانە وێران بام ئەر نیاوا بۆ
مەبۆ مەنزوورت هەر وە داوا بۆ

فەرەنگی سوڵحش چەنی ئیسلام کەرد
رەهگوزەر رۆم جە عرووس ویەرد

کۆتا بی ئاشووب شاهان سەروەر
دریا تەساڵەی جەنگ هەفت لەشکەر

قاتڵ جە مەقتووڵ یەکسەر بیەن رازی
بڕیا عەداوەت ماجەرای مازی

دنیا گشت تەمام سازیان وە هەم
قار و قین جە لای تۆ هەر نەوی کەم

فایدەم جە لات مەردە مەردەن بۆ
کۆچ خێڵ ئەو خوار لەحد کەردەن بۆ

تۆ بێبەلاً بای من کەردم بە وێم
بادا کە هەرچی مەیۆ بەیۆ پێم

مەزانوون دۆزەخ هەر پەی من تاوەن
چی وەرتەر عەزا و چا هەم عەزاوەن

لە رووی دەستخەتی (ئەفوایی) نووسراوەتەوە لە سەرەتاوە نووسراوە (میرزا عبدالقاڎر)

ئازیزم ئێشان

ئازیزم ئێشان ئازیزم ئێشان   دووربای دیارەن دیدەکەت ئێشان
سەوگەند وە بارگەی مەولای دەروێشان   شیم نە واڎەی وەخت نەزع گیان کێشان
خەفەت خەم مەینەت سەر دا نەجەرگم   گشت مدرا تا بەی ئەجەڵ پەی مەرگم
هەی هاوار هەی داد هەی هانا هەی رۆ   پەی چێش ئێش ئامانە نەتۆی دیدەی تۆ
هەر ئێشێ ئامان ئامان نە دیدەت   با بەی پەی دیدەی قەیس خەم دیدەت
سەر تا پای بالأم پڕ ئێش و نێشەن   ئەو ئێش تیەش نەشۆ مەسرەفش چێشەن
سا جە دیدەی وێت توخوا لاش دەرە   پەی لای دیدەی من رەوانەش کەرە
دیدەی تۆ نێشۆ مەستوو خومارەن   دیدەی من ئێشو سۆمایش تارەن
قبوڵ بۆ جە لای شای کەرەم بێشۆ   وە دیدەی من شۆ ئێش دیدەی تۆ
ئازیز سەودای بەین دڵداران پاسەن   ئێش دیدەی دۆس پەی دۆسان خاسەن
نەك رەقیب شاڎ بۆ وە ئێش دیدەت   مەست بۆ جەو بادەی کەس نەچەشیدەت
خەیر با غەیر مەحرەم هەر نامراد بۆ   دۆس بە وەسڵ ئێش دیدەی دۆس شادبۆ
یا شا جە دیدەی تۆ رەوانە بۆ   جە بانی دیدەی من با تانە بۆ
شادی مەویاروون هەی بەرگوزیدەم   ئێش دیدەی تۆ بگنۆ وە دیدەم
قاڎر چوون دیدەی لەیلش پڕ ئێشەن   نوور بینای دیدەش پەی چێشەن

لە ئاخری ئەم پارچەیەدا ئاوا نووسراوە:

تمت شد در حالت انفجار کثرت ملالت و افسردگي آه من الموت و حالات في ٢٥ شوال ١٣٤٥ عبد الصمد

(ئەفوایی)

ئازیزم زەردەن

ئازیزم زەردەن ئازیزم زەردەن   راسەن کاغەزم وەی رەنگە زەردەن
قەسەم هەر بەو کەس بێهەمتای فەردەن   جە رەنگ زەردی من نمونەش بەردەن
زەردیم زەردی رووی مەجنوونەکەی تۆن   زەردی ئێڎ کامەن زایفیش جە کۆن

شێوەی روخسارم هەر ئەوەند زەردەن   گرەو جە زەردی زەعفەران بەردەن
سەرتاپام تەمام ئالوودەی دەردەن   باغات شادیم خەزانش کەردەن
کاغەز کەی چوون رەنگ شێوەی من پێشەن   من زەردم ماچان زەردی ئەو چێشەن
یە زەڕەی هەواڵ زەردی من فامان   پەوکی روزەردی یاران پێش ئامان
ئەر یەك رۆ چوون من نەونەمامی نۆ   بکێشۆ جەفای دەرد دووری تۆ
سەهلەن روو زەردی سیاهی چارە   وە مەرگت قەسەم مەبۆ سەد پارە
بارێ هەی ئازیز دڵ پەسەندیدەم   رەوشەنی دیدەی رەمەق رەمیدەم
ئەر پەرسی عومرم چەنی ویاران   (بە وێنەی) ئەحواڵ مەردەی مەزاران
دڵ چەنی زامان هەر جۆش مەدا جۆش   نەوینی بە چەم نەشنەوی وە گۆش
تەپو دووی دووکەڵ دوخان دەردم   کزەی دەمەی وشك هەناسەی سەردەم
پۆشان دەشت و دەر هەوارگەی دەرون   نادیار کەردەن دڵەی پڕ جە هون
مەر هەر یاد تۆ ئەی ئاوات وەستەم   بزانو جە کۆن دڵەی دەر بەستەم
بەیۆ چون شەماڵ رۆحئەفزای کاوان   یا خۆ چون نەسیم لەب روی شەتاوان
وێش دۆ بەو دەربەند سیای جەنگەڵدا   بەو رەشماڵ تاڵ چاڵ دوکەڵدا
جە نۆ یانەی دڵ دیسان چەنی هەم   جاڕ و دۆجارێ دوخانەکەی خەم
وەرنە تا مەحشەر دڵ ئاهش سەردەن   نادیار دەم دوخانەی دەردەن
فدای یاد ت بام سا کون کەی تاکەی   دڵ مەبۆ وە گەرد تا یاد تۆ بەی
یادم کەر وە یاد ویەردەی جاران   وە یاد بەینەت شەرت و شۆن داران
ئەر سەد کەوە یاد قەدیمت شادم   دیسان با نەشۆ یاد ت جە یادم
سەلاح هەر ئێدەن وە یادم باری   یاد ت یارم بۆ پەی یادگاری
ئەر یاد ت ببۆ نەونەمام نۆ   ئەی هوو خەیلەوەن هام وە یاد تۆ
شەوان تا وەڕۆ یادم جە لاتەن   دەك وە رەحمەت بۆ مەعدومی واتەن
چە حاجە تەن دەس پەی قە ڵەم بەر   یادم نمە شۆچەنیت یاد کە رون

لە رووی دەستخەتی کاك عەباس لوتفی نووسراوەتەوە.

ئاغە چوون شاعیر

ئاغە چوون شاعیر هەر وەك ئەلبورزە   ئەهلی دنیا گشت مایل وە گورزە
دەرونم بۆ زەم گشتی شپرزە   خوداوەند ئاخر گونا ئامورزە

ریا بۆ شاعیر مەسرەفی نییە   عەرزەی بێ عورزە فایدەی چییە
فەردم بوو بە دەرد بەیتم گشت وە مەیت   تا وە خەیر کەمێ هەڵگرم لە زەیت
بە خوا هەر وەك تەیر دانە و دامەکەم   وا چاوم لار بوو بۆ ئەنعامەکەم
تۆ خۆ بە تاقی سەنەد ت داگە   یەقین خەتی خۆت لە بیر نەماگە
سەرداریت بۆم کرد وە تاقەی مەقبوڵ   تاقەت هەم دیسان قەرار داوە پوڵ
پوڵ هەم بە وادە ئەویچ هەم خەلاف   خەلاف هەم وە پووش مایەی چەترباف
بە خوا بۆ فەقیر تەن نادیاری   جواو خۆشترە تا ئینتزاری
تۆ تا گمێزت دیسان بگرێ کەف   من نەعشم ئەوەن بۆ سەحرای نەجەف
خۆ تۆ لە گرەو بەر لە حاتەم بووگی   ئیستە وا کەم کەم درۆزن بووگی
وەك بەعزێ ئەشخاس چووکە چووك مەکە   گەورەی ولاتی خۆت بچووك مەکە
ئەوەند فەقیران خەستە و خار مەکە   شاعیران لە خۆت دڵ ئازار مەکە
ئەر کەرەم ئەکەی قین و قار مەکە   ئەر ناکەی هەم کەس تەماذار مەکە
وادەخەلافی باوی تۆ نییە   تۆ مەردی نامەرد ناوی تۆ نییە
من سەلاحەتم وەها کرد قبوڵ   یا تۆپێ تاقە یا شەش قەران پوڵ
ئیمڕۆژ بینێرە هەر کام مەیلت هەس   با مەرامەکەت دەر نەچێ لە دەس
یا خۆ جواوێ ئانترە لە گشت   وە شەرتێ ئەلئان بکەریم وە مشت
قاذر تاقەتی گەییگە تاقەت   من ئاسوودە حاڵ تۆ هەر فەراقەت

لێفەشڕ

ئاغە دەردی دڵ بێنەهایەتە   حیکایەت نیەن یە شیکایەن
تۆ حەکیم حاڵ من ساحێب دەردم   گۆش و هۆش و دڵ بدەر وە فەردم
جە ماڵ دنیا لەحافی دارون   دایم زیندەگی وە ئەو مەویارون

لەحاف کام لەحاف جای حەسیر بافان
کۆنەی کوڵ عەدەم پەند لەحافان

نیشانەی نیگبەت مەنزڵگەی ئیدبار
جای کێچ و مەگەس لانەی موور و مار

تەوق لەعنەت تەرز ناپەسەندیدە
باڵاپۆش جن شەیتان خەندیدە

رێزە رێزەن و شڕۆڵ و فەرتوت
تەنکتەرەن جە تای تار عەنکەبووت

سەربار مەینەت یاگەی بەڵا و دەرد
سەردتەر جە هەوای ئێلاخان سەرد

نە تانش مەندەن نە پۆش دیارەن
ئازای ئەنامش فەتار فەتارەن

هەرکەسێ یەك شەو بدۆش بە وێدا
تا رۆی قیامەت هەر ها نە جێدا

بدان وە جەرگت حەربەی خارابڕ
وەشتەرەن جە خاو خوفتەی لێفە شڕ

بەڵێ ئاغەکەم دانای سوخەن سەنج
کان کۆی گەوهەر مەعدەن سەرای گەنج

ئەر پەرسی جە کۆ؟ پەی کێ ورازیان؟
ئەسڵ بنیادش پەی کێ سازیان ؟

ئەوڕۆ کە ئادەم شای (ابوالبشر)
ئاما بە وجوود نە عەرسەی خەتەر

وە ئەمر بێچوون پادشای مەعبود
نە پاڵوی چەپش حەوا بی مەوجود

جە دمای حیلەی ئیبلیسی بەدکار
گەنم داوە خورد حەوای مەینەتبار

ئادەمیچ وە قەوڵ حەوا دڵوەش کەرد
چون حەوا دانەی گەنم لەبچەش کەرد

ناگا خوداوەند رەنجیا لێشان
سزای قیامەت نمانا پێشان

هەردوو مەحروم بین جە رەوزەی بەهەشت
غوباری عوسیان وە باڵاشان وەشت

وە حوکم فەرمان پادشای بێچوون
نائومید کەوتەن وەرووی دنیای دوون

حەوا حەواڵەی خاك جەددە کەرد
ئادەم تەشریفش وە (سەرانديب) بەرد

دووسەد ساڵ تەمام شین و زاریشان
ویەرد جە گەردون ئاهی کاریشان

تا ئاخر ئادەم وە دڵ تۆبە کەرد
تۆبەش قبوڵ کەرد زا ت تەنیای فەرد

جە کۆی عەرەفات بێ زیاد و کەم
وە چەند شادی و زەوق تا یاوان وە هەم

ئەمجار دەس پەی کار عەمارەت بەردەن
مەنزڵێ شیرین ئامادە کەردن

بەلام چوون یاتاخ نادرەی نایاب
خاڵی بی جە فەرش جە باقی ئەسباب

حەوا چەنی خەم خەیاڵ پڕ دەرد
کێشا نە دەرون هەناسان سەرد

ناگا جبرەئیل ئاما وە لاشان
قەرار دا ئەسباب ئەوزاع جاشان

جە بەهەشت بەعزێ پەنبەش پەی ئاوەرد
چەنی یەك دووکێ چوون چەرخی چەپگەرد

واتــش برێــسەش ســەوڵی سۆســەن بــۆ   یـە مایـەی فەرشـەن ئـاوردم پـەی تـۆ
حــەوا دوك ئــاوەرد نیــاش وەلای پێــڵ   چەرخش دا وە چەرخ چوون چەرخ چەپگێڵ
وە ریــشەی مەینــەت دووكاویــچی خــەم   تای خـاو تـەناف دووبـاد كـەرد وە هـەم
وە پەنبــەی پرچــەور هیجــران یــاران   هـۆر كـەرد گرۆڵـێ تاقمـەی پـەژاران
ئــەو ئۆســای ســیمساز وە شــۆماڵ دەرد   وە نیـشانەی خـەم شـۆماڵ كـاری كـەرد
كێـشا نــەڕووی دار مەوڵەقــەی جــەلیل   پـا كـەرد نەپاچـاڵ پاتیتـەی عـەجیل
وە لوولــەی فــیراق مــەكۆی مــەهجوری   گـــەردش دا وە دەف دڵانـــەی دووری
تــەمام بــی بــڕیش وە مــەودای خــەیاڵ   رەنگـش كـەرد وە دووی هەناسـان كـاڵ
كــەردش وە لــەحاف سازناش وە هــەم   پـەی عـەیش حـەزرەت جـەناب ئـادەم
غـــەرەز ئـــەو بابـــا (علیـــەالـــسلام)   وە مـوددەی حـەیات هـەزار ساڵ تـەمام
گانــە تــۆی یاتــاخ گــا هــەم جــە ســارا   چـــەنی لێفـــە شـــڕ دنیـــاش ویـــارا
جـە ناگـا جورعـەی جام ئەجـەڵ وەرد   رۆحش وە رەوزەی ریـزوان تەشـریف بـەرد
جـەو دمـا لـەحاف مـیراس خـۆش خـەو   وەجامەنـــد پـــەرێ ئـــەولادان ئـــەو
(یونس) و (یونـە)، (هـاروون و هابیـل)   (قـاروون) و شـەمعێ)، (زەكـاوە قابیـل)
هەر یەكێ دەورێ پـەرێ وێش بـەردش   هـەركام مـوددەتێ خـاو تیـشدا كـەردش
جە دمای ئەوزاع مەدرەسە و تەدریس   جـە دەوران دوور یـاوا وەلای (شـەیس)
ئەویچ هەم (قابض) كـەردش (قبض) رۆح   لێفەشـــڕ یـــاوا وە جـــەناب (نـــۆح)
جـە وادەی تۆفـان بـەحر بـێ ئەنـدێش   نیاش وە كەشتی بـەردش چـەنی وێـش
پادشــای شــاهان تــاك تــەنیای فــەرد   كەشتی جەدەریای تۆفان خەلاس كـەرد
بــەلاّم تــاعونی نــازڵ كــەرد لێــشان   بێـزار بـین جـە گیـان زنـدەگی وێـشان
بغەیر جە (یافس) سیوای (سام و حام)   فانی بین تـەمام زومـرەی خـاس و عـام
وەختێ تـەمام بـی وادەی رجـا و خـۆف   دنیـا خـەلاس بـی جـە تۆفـان تـۆف
(سـام و حـام) ج نـۆ لێفەشـڕ بـەردەن   هـەنی شـەریكی (یـافس) نەكـەردەن
تاكـە دوسـەد سـاڵ هـەر جـە لاشـان بـی   ئـەو بـەرگی شـەو خـاو سـەر تاپاشـان بـی
ئــەوانیچ هــەم شــین وە مــاوای عــەدەم   مەند هەر لێفە شڕ خاسەی خۆش قەدەم
تا كەی دنیای دوون تیپ تیپ و جوق جوق   مـەعمور بـی دیـسان جـە گـرۆی مـەخلوق

چین چین لێفە شڕ بەردەن وە تاقی ‌ ئەوان دەس دەس شین ئێدٚ هەر مەن باقی

عەرزەی (مختصر) تەرز رەحمەتەن ‌ عەرزەی (مطول) مایەی زەحمەتەن

هەرکەسێ دەورێ پەرێ وێش بەردش ‌ هەر کام مودەتێ خاو تیشدا کەردش

جە عەسرە ئادەم تا حاڵی تەحریر ‌ وەی تەورە بەندە کەردەنم تەقریر

ئەو لێفە خاسە پاو قدووم خەیرە ‌ ئەو پەڕ قوی قەشەنگ خۆش سەفا و سەیرە

دەس ئەو، دەس ئامان باوان وە باوان ‌ ئینە چل ساڵەن وەلای من یاوان

مەناڵۆ وە دەرد جەفای وێشەوە ‌ تۆز ماڵ نۆح هەر ها پێشەوە

ئیمشەو کەفتەبێ وەلای جێمەدا ‌ دەسم بەرد بدٚەوش وە روی وێمەدا

دەنگێ لێش ئاما پەشێو بی هۆشم ‌ سەدای شیرینش ئاما نە گۆشم

واتش مروەتەن بۆ ئازادم کەر ‌ وە سەر ئازادی خاتر شادم کەر

دەرونم رێزەی سەر مەودای خارەن ‌ سەرتاپام تەمام فەتار فەتارەن

واتم من خاتر وەکێ شاد کەرون ‌ نەدارون قودرەت تۆ ئازاد کەرون

مەگەر ئەو شەخسە بوزۆرگەوارەن ‌ چوون جەناب شێخ نە عام دیارەن

ئازادت کەرو نە عەرسەی خەتەر ‌ سەر ئازاد مەبۆ تا (یوم‌المحشر)

وەرنە تا ئەو رۆ مەحشەر مەبۆ جەم ‌ مەگێڵی چەنی ئەولاد ئادەم

قادر تا زیندەی رووی رۆزگارەن ‌ دۆعاگۆی ئاغەی بوزۆرگەوارەن

لە روی دەستخەتەکەی میرزا عبدالحسین ١٣٢٧ هـ ق

ئاغەی مستۆفی(١)

ئاغەی مستۆفی مونشی دیوانان ‌ سەدر سەفنشین ئەجلاس خانان

دانای دووڕشکاف نادرەی ئەیام ‌ سەردار عەشرەت سپای خاسوو عام

رای تەخت عیرفان تەمام تەی کەردە ‌ پەی وە سەر مەنزڵ خەیاڵات بەردە

حەکیم ئازار گرۆی سەرداران ‌ دەوابەخش دەرد خاتر پڕخاران

ئوستاد حکمەت دەرس جالێنووس ‌ سەرمەشق ئاداب فردەوسی جە تووس

زەڕاب زەڕسەنج زەڕابخانەی هۆش   دەریای کەمالأت بەحر جەیحوون جۆش
پەنای فەقیران بیٚنەوا و دەرویٚش   ئومیٚد عالەم گشت بیٚگانە و خویٚش
بەخشەندەی بیٚباك میرحاتەم تەور   باش بالأدەس بزورگان دەور
خۆ من غەیر جە تۆ کەسیٚ نەذاروون   دایم لوتف تۆ وە چەم مەذاروون
جەسارەت نەبۆ دیسان هەم جەنۆ   بەندە عەرزم هەن وە خاك پای تۆ
هەر تۆنی سەبەب زندەگانی من   سەرمایەی شادی و کامەرانی من
نانم جە ئاداب سفەرە و بەخت تۆن   نگین بەختم جە پاتەخت تۆن
تەعامم نعمەت دەوڵەتخانەی تۆن   بەساتم هیمەت خەسرەوانەی تۆن
زەوقم جە زینەت بەزم بادەی تۆن   شەوقم جە شەوکەت خوذادادەی تۆن
جە ئەنگوشت پا تا وە فەرق سەر   گشت هەر عەتای تۆن وە دانای داوەر
رەسم پاییز و زووسانەم بەردەن   شوکرانەی لوتفت وەجا ئاوردەن
مەبۆ مەعروز بام چوونکە ناچارم   مونتەزر خەڵات فەسڵ وەهارم
بالأپۆشەکەم شڕبیەن چوون ویٚم   ویٚنەی نامەردان خەندەش مەیۆ پیٚم
تۆ ویٚت بزانە کەسیٚ ئەر بۆ کەس   غەیر جە خوذا و تۆ نیەن فەریادرەس
مەبۆ هەر پەنا وە تۆ باوەروون   داد فەقیریم جە لای تۆ کەروون
چوون وە تۆ بەندەن دایم وجوودم   بەخوا هەر وە تۆن بوود و نەبوودم
ئەر چووم هەن جە لات مائیوسم نەکەی   مەحروم خزمەت مائیوسم نەکەی
سەردار نیمداشت بالأپۆش ویٚت   ساترەی بەدەن حفز دۆش ویٚت
بکیانە پەریٚم شای کەرەمداران   بزورگی کەری چوون بزورگ واران
وەختەن هەم جە لای شای کەرەم بیٚشۆ   داران گشت خەڵات بە پۆشان جە نۆ
هەم چەنی داران وە یەك ئەندازە   منیچ بپۆشوون خەڵات تازە

سـار ئـەر مایـەی عـومر نـەبۆ پایمـاڵ — هــەتا کافیــەن تاکــە دووســێ ســاڵ

یـا شاه تـا فەڵـەك بـێستوون بەنـدەن — تا زەمین نـە پـشت گاو ماهی مەنـدەن

تـا دنیـا وەیتـەور لـەیل و نـەهار بـۆ — ئاغــەی مــستۆفی هــەر پایــدار بــۆ

ڕۆ جـە ڕۆ فیـشتەر بوڵەنـد ئیقبـاڵ بـۆ — عــومرش زیــاتر جــە عــومر زاڵ بــۆ

قاڎر تا زیندەن هەر دۆعاگۆش بۆ — هەر ساڵ مونتەزر خەڵاَت نۆش بۆ

[١])میرزا ئەم پارچەشیعرەی بۆ میرزا حەیبەڵاَی مستوفی نوسیوه.

ئاهوی سەریاسان

ئـاهوی سەریاســان ئـاهوی سەریاســان — ئــەی ســەردار ســان ســپای خاڵخاســان

ئەی مودەبر موشك شای مـودبر ناسان — ئـەی غەزاڵـەی چین ئـاهوی سەریاسان

ئــەی نۆبــەر نــەمام نۆڕەســیدەی نــۆ — واچـە مـن جـە کـۆ دووری تـۆ جـە کـۆ

ئــەی جــەیران ئاســای شــوخ نەساســڵ — ئــەی نــیمنگــای نــاز دەوای دەرد دڵ

ئـەی شـفای زامـان جەسـتەی خەسـتەی مـن — ئــەی دەرمــان زام مــارانگەســتەی مــن

ئــەی لــەیلی دەمــاخ بــاڵاَ زەڕ ســتوون — ئەی مایـەی مەینـەت مـەجنوونی مـەجنون

ئــەی تەرســانژاد شــۆخ بــێپــەردە — ئەی شێخ سـەنعان جـە دیـن بەرکـەردە

ئەم پارچە شیعرە لە دەستخەتی موحەممەدی خالدیەکی پاش شیعری قیبلەم قار وەسێن نووسرابو هی میرزا ئەولقاڎری پاوەیی ناتەواویشی بـوو لـە وتـەی میرزاشـەوە نزیکە بۆیە لێرەدا نووسیمەوە.

زەمی ئە و ڕە حمان

ئەوڕەحمانەکــــەی گوودەرمانەکــــە — ڕەوگەوانەکــــەی هــــیچ نەزانەکــــە

کــــەری مــــاقووڵی غــــەفوور زلانــــی — خـوێڕی دەرمـاڵاَن وەك سـەگی نـانی

چەكچنیی خوێڕی کەس وە خۆ نەوگ — سـفڵە و زیانــەهار لای دەوار کــەوتگ

شـلەی ڕانگـری بـەدخۆی بەدعەمــەڵ — کوڵــەی کرمــەژن عاشــق وە شــەخەڵ

ئیـسە هـاتگن پـشت لـە پـشت لـە سـەر — خۆت کـەر باوکت کـەر باپیرەت هـەر کـەر

یەك لە دوای یەك جاشەكەر بووگن ئیسە كەی لە وەزع كەری درەچووگن
شەلە و زالواو نەحیەی نەورۆڵە بینیم لە دایكت ئەی توخمە زۆڵە
باوكت جە داخی بەندە هەڕای كرد دەرچوو تا لە موڵك حەسەن ئاوا مرد
تووخوا یا شێخ مەگرە بەهانە من جە ئەوڕەحمان كەمتەر مەزانە
بۆچی ئەوبۆ وا مانگی ئەنعامێ با وجوود وە قەد كەرێ نازانێ
بۆچی من ئەوم بەلاَی ناهارم ترێشقە و تەرزەی هەوری بەهارم
برووسكەی هەجووم ئەر بدا لە كێ ئەیكات وە ئاوی زەردی گەلاَمێو

ئەم پارچە شیعرەی میرزائەولقادر بۆ ئەوڕەحمان ناوێك نووسراوە. لە رووی دەستخەتی كاك ئەنوەری مستۆفی نووسیومەتەوە.

ئیمشەو چەنی دڵ

ئیمشەو چەنی دڵ دێوانەی بەدخۆ هەر داوامان كەرد تا بە وەخت رۆ
جە گوناو تەقسیر جە بەدڕەفتاری جە كەردەی خەلاف شەیتەنەتباری
جە كارخانەی شەڕ بارخانەی سەنگی جە مایەی شەیتان وە پای فەرەنگی
واتم دڵە دەك فەتاربای ورد ورد دۆزەخت یەكجار پەی وێت خەرید كەرد
نگاكەر وە كار چێشت كەر بە وێت (كرام‌الكاتب) حەیران مەندەن لێت
قابز پەرێ قەبز رۆحت بێزارەن جەو بۆنە عومرت یەند پایەدارەن
هەر سەرزەمینێ پات نیان وە سەر گیاش نەڕەستەن تا یەوم‌المحشەر
گڵكۆ جە داخت فەریادش بەرزەن ناڵەی نەفرینش وە هەزارتەرزەن

مەواچۆ یا حەی کەرەش ئاوارە   نەبوون وە مەنزڵ ئەو بەدکردارە
نەکیرین جە تاو عوسیانباری تۆ   مەلەرزان چوون تولّ شەوان تا بەرۆ
ئەر پەرسان سەوقات چێشت ئاوەردەن   پەیرەویی فەرمان ئەمر کێت کەردەن
تۆ نە خەیرت بۆ نەزەڕەی سەواب   مەبۆ جەو دەم دا چێش بدەی جەواب
جەو یانەی تاریك تەنگ بێدەردا   مەر هەر سەنگ سەرد بدەی وە سەردا
نامەی ئەعماڵت تەمام بیەن پەڕ   جە سەر تا دامان مەرقوومەن جە شەڕ
گشت جە بەدکاریت مەدۆ گەواهی   سفیدیش نیەن غەیر جە سیاهی
مەحشەر مەغلۆبەی گوناباریتەن   سەراسیمەی دەرد شەرمەساریتەن
میزان جە کسرەت عوسیانت ماتەن   غەرق سەرزەمین رووی عەرەساتەن
تاوانت شەشد ەر نەجاتت بەستەن   سەقف و سیراتش وە هەم شکەستەن
دۆزەخ مونتەزر واڵەی لواتەن   وەیلش تاسەکار پابۆس پاتەن
ئایر داخ بەردەی حیلە باریتەن   مالك مات نەفس نەمرودساریتەن
سا چێشەن تەکبیر هەی خاك وەسەر   جای گوریز نیەن چۆن مەشی وەبەر
مەکۆگەی خەیاڵ شەرارەی وەس واس   مەنزڵگای خسووس خێڵ ئەلخەناس
کام سوجدەی خیلاف نەوەردت بەردت   کام غەیرەشەرعی نەکەردت کەردت
پەنجە وەکام هوون نەڕەشتت رەشتت   مەزەی کام حەرام نەچەشتت چەشتت
میراسە کام شەڕ نەیاوات یاوات   کۆگای کام تاوان نەتاوات تاوات
کام دەرس بی هەنی نەوەندت وەندت   کام تۆم عوسیان نەشەندت شەندت
کام ناسەزا بی نەواتت واتت   هەی حیز هەی لەعین ناست و واتت
سا چۆن مەکێشی بار نەدامەت   پەی مەنزڵگەی سەخت سارای قیامەت
هەرچی تەن کەردەن هەر تۆ کەردەنت   دەین ئەعزا گشت بەی وە گەردەنت
هەرچی سایەی تۆ سەربەرزیش نیەن   سەر ئەفکەندەی قام قیامەت بیەن
گۆشت نە سوحبەت کەردە گرتە گۆش   جە راز مەحرەم بیەنی فەرامۆش
چەمت قەراردا پەی دیای نەزەر   پەی وێل هاج بیەن ئیسەر و ئەوسەر
لێوت وە لوقمەی حەرام کەردەن فێر   نە جە بەدی لاڵ نە جە خۆراك تێر
زبان جە غەیبەت لەهو و لەعب نۆش   مودەتێ دنیات بیەن فەرامۆش

موداراش نیەن لادی یەك ساعەت   بەلاّم لالّەنی پەی ورد و تاعەت
گەردەن دایم کەچ چوون نمەكخارە   بیەن وە پەرچین نەفس ئەمارە
دەس پەرێ عسیان کەردەنت عاسی   دەروازەن پەی شەڕ کۆتان پەی خاسی
جە کار شەیتان دەس ئەندەر کارەن   (واجب العزاب دار القرارن)
پا دایم بیەن وە پای عەیاران   پەی سەودای ناباو بەدی جە شاران
جە هەر کۆ ناهەق پەیرەویت کەردەن   هەرگیز نەڕای راس گوزەر نەکەردەن
سەرتاپای جەسەد گشت وە کار تۆ   غەرقەن نە دەریای عوسیانی بێشۆ
دلّە وە چێش دان تۆ وێت دەلاّلەت   دلّە چێش مەکەی تۆ جە خەجالّەت
دلّە رۆی دیوان سەر ئەفکەندەنی   دلّە شەرمەسار خوا و بەندەنی
دلّە رای نەجات گوشادیت بەندەن   دلّە جای رجای کەست نەمەندەن
دلّە تاف جۆش جوانیت ویەرد   دلّە پیریت رای گشت مەینەت تەی کەرد
سکەی سیاهی گێلاّوە کافور   شاچراغ عەین سفر بی جە نوور
جە تانەی پیری عەیبش ئاوەردەن   پەنای مەعیوبی وە عەینەك بەردەن
رووخسار گولّپەڕ وێنەی گولّزاران   بیەن وە رووی سەنگ سیای هەواران
قەتارەی دندان چوون دانەی گەوهەر   ریشەش جە پای تەخت گشت ئاماوە بەر
دەم جە دەم بازی یاران نەبیەن کەم   چەفت و چۆلّ و لار چوون چین بادەم
بالاّی ئەلفوار چوون نەمام نۆ   چەم دان چەنی خەم وێنەی چەمی چۆ
بەڎەن جە ئاوای شادی بیەن چۆلّ   نە زەوق دەروون نە زۆر زەنگۆلّ
نە شێوەی وەرین نەعەیش جاران   نە مەیل دلّبەر نە یاد یاران
نەمەندەن جەلام کافیەن تاوان   عومرم وە هەنگام سەرمۆلّە یاوان
بەدبەختی دیەن دلّە پارەبای   جە قەلاّی وێران تەن ئاوارەبای
دنیات داوەسەر وە حیلەبازی   توخوا تۆ وە کام نیکی مەنازی
وەس کەر خەیالاّت خام وەسواسە   ساتێ خوای وێت وە حەق بناسە
ویەردە و ئەفعال دەرد ویەردەت   جە تەندەی پڕدام ناپاکی کەردەت
نە هەرکۆ دنیان تۆ جە لاش یاری   نە هەر کۆ دینەن تۆ جێش بێزاری
دنیات وێنەی دین یەکسەر جێدوورەن   دینت چوون یانەی دنیات خاپوورەن

دەینــت پــەرێ دیــن زۆرش ئــاوەردەن	دین جە زوڵم دەین فەرامۆش کەردەن
دینت کەرد وە کا دەین وە بەرزی کۆ	دڵــەی دەیــن دیــن وە گــەردنت بــۆ
بــەو دەس و ئــیخلاس وە زوی پاکــەوە	روکــەر وەلای دیــن شــای لەولاکــەوە
چــوون ئــەو شــفاخوای گونابارانــەن	حــــەکیم حــــازق دەردەدارانــــەن
ســالار دیــوان مەحــشەر هــەم وێــشەن	مەحبوب مەخسوس شای بێئەندێشەن
بــەڵکوم تالیقــەی عــەفوت بــاوەرۆ	وە زمــرەی ئۆمــەت قبوڵــت کــەرۆ
هەرچەند تۆکەمفام ئەبڵە و شێتەنی	مــەئیوس کــردار کــەردەی وێتــەنی
(قــادر) رەحمــەتش بــێحــەد شمــارەن	غــەفورەن رەحــیم ئامورزگــارەن

ئـەم پارچـە شـیعرەم لـە رووی دەسـتخـەتی ئـەفوایی نوسـیومەتەوە لـە سـەرەتاوە نووسراوە (میراز عبدالقادر است) لە کۆتاییشدا نووسراوە (تمت شە سنە ۱۳۴۵)

ئیمشەو قیبلەکەم

ئیمشەو قیبەلکەم لە من کەفتەن دوور	دووربۆ لە دیدەش دیدەم بیەن کوور
ئیمــشەو نــازارم لــە مــن پێــوارە	عــەقڵ و فــامی مــن بیــەن ئــاوارە
ئیمــشەو قیبلەکــەم دنیــا و دینەکــەم	مــەحبوب شــیرین مەهجەبینەکــەم
بــالای زەریفــش لــێم نادیــارەن	کــۆرەی دەرونم شــەرارەی نــارەن
ئیمــشەو مەواچــی عەزاداریمــەن	جــە داخ دڵبــەر دەرد کاریمــەن
ئیمــشەو شــەو نیــەن زاج دەیجــورەن	جـە دووری بـالات دیـدەم بـێنـورەن
کاشــکای نەکــەردام ئــەی ئاشــنایی	وەیتــەور نەچەشــتام مــەزەی جیــایی
کاش وەرۆی ئەزەڵ تـۆم نـەدیا وە چـەم	تا وەیتەور یەقیر نەبیام چەنی خـەم
یــاخوا کــەس بــادەی هیجــران نەنۆشــۆ	جــەرگش وە ئــایر حیرمــان نەجۆشــۆ
ئیمــشەو وادەی مــەرگ دەرد کاریمــەن	بــێ ســەبر و بــێتــاو بــێقەراریمــەن
ئیمـشەو لـە دیـدەم ئەسـرین وە تـاوەن	ئەســرین دیــدەم ماچــی لافــاوەن
ئیمشەویە پەی چێش خەولێم تەوا سا	پەی ێش عەقڵ و هۆش لە من هەرا سا

بەڵێ ئەی قادر(١)

بـەڵێ ئـەی قـادر بـێئـەقڵی کـەمفـام	لێوەی هـەرزەگۆ ئەبڵـەی خـەیاڵ خـام
*مەر تەنگت کێشان یا قەلبت مـەردەن	نـوری حـەزرەتت فـەرامۆش کـەردەن
*بزانـە جـە کـۆن ئـاخر جـاش کامـەن	ئـەوەڵ مـداراش نـە کـام مەقامـەن
*چـکۆ مـەگێڵۆ بـە دڵخـوازی دڵ	تەشـریفش جـە کـۆ مـەگێرۆ مـەنزڵ
هەر ئەو شەو ئەوان تەشریف مەبەردن	ئـیرادەی مـەنزڵ غـار سـەور کـەردەن
مار وە ئەمر حەرق سەر ئـاورد وە بـەر	سـڵاو کـەرد واتـش یـا خەیرلبەشـەر
چەند قەرنەن ئەی غار ئـەی جاگـە جامـەن	ئـەی سـۆراخ سـەنگ زەیـد و ماوامـەن
ئـارەزووی روخـسار پڕنـووری تـۆم بـی	مـەیلم شـەرەفیاب حـوزوور تـۆ بـی
دیـم ئەبوبـەکر راگـەش لـێم بەسـتەن	بـە خـوذا خـۆ مـن ئـەوم نەگەسـتەن
وەرووی ئـیرادەت پابوسـیم کـەردەن	پەوکەتەی فەورەن دەرسات نەمـەردەن
ئـەر وە غـەیزەوە مـەدام پاشـەوە	نمـەیاوا کەسـێ وە هاناشـەوە
قەسەم هـەر بەوکـەس بێخـورد و بێخـاو	ئـەعزاش گـرد مـەبی وە یـەك قـەترەی ئـاو
حـەزرەت فـەرماوا بـشۆ وە جـای وێـت	خواوەنـد هـەرگیز فرسـەت نـەذۆ پێـت

(١) مامۆستا مەولەوی ئەم تاکەدێڕەی خوارەوە دەنوسێ بـۆ مـیراز ئـەولقاذری پـاوەیی کە ئەویش بەم پارچە شیعرە جوابی ئەداتەوە پاش ئەوە مەولەوی بۆی دەرئەکەوێ کە میرزائەولقاذر شاعیرێکی ناسك خەیاڵ و بیرمەنـدە ئەگەرچـی مەولـەوی لـە رووی تەمەنەوە لە میرزا گەورەتر دەبـێ هـەر بـەم بۆنەیـەوە گەلاڵـەی دۆسـایەتی لـە گەڵـدا دەرێژێ و چەندجارێ سەردانی یەك دەکەن. ئەوەش تاکە دێڕەکەیە:

سای کەمەر وەشەن ئەر مارش نەبۆ   دۆسی خاست بۆ و بەدکارش نەبۆ

(٢) *ئەم چەند دێڕەی لە رەولەتوسەفاکەشیدا هەیە.

تەپەدووی دووکەڵ

تەپەدووی دووکەڵ دووخانەی دەردم   کزەی رەشەبای هەناس سەردم

پۆشان دەشت و دەر هەوارگەی دەروون   هەم نادیارەن دڵەی پڕ جە هوون

مەر هەر یاد تۆ هەی ئاوات وەستەم   بزانۆ جە کۆن دڵەی دەربەستەم

بەیۆ چوون شەماڵ رۆح ئەفزای کاوان   یا وێنەی نەسیم سوب نە شەتاوان

سەلاح هەر ئێدەن وە یادم باری   یادت یادم بۆ پەی یادگاری

روو بنیەی وە رووی سیای پوڕ جەنگەڵ   وێران کەر وە باڵ دووخانەی دووکەڵ

دیسان یانەی دڵ جە تۆز و تەمدا   جاڕو دەر نەجای دووخانەی خەمدا

وەرنە تا مەحشەر دڵ زامش وەردەن   نادیار دەم، دووخانەی دەروون

فدای یادت بام سا کۆن کەی تا کەی   دڵ بی وە کوورە، با یاد تۆ بەی

یادم کەر وە یاد ویەردەی جاران   وەسۆز سەودای شەرت و شۆنداران

ئەر سەد کەوە یاد قەدیمت شادم   توو خوا با نەشۆ یادت جە یادم

شەوان تا وە ڕۆ یادم جە لاتەن   دەك بە رەحمەت بۆ مەعدوومی واتەن

(چ حاجەتەن دەس پەی قەڵەم بەروون)   یادم نمەشی چەنیت یاد کەروون

بەڵام جەلای دڵ کۆی مەوبەت شادت   زەحمەت مەندە بۆ یادم جە یادت

یادت بۆ وەخەیر شای شیرینرازان   ئەی دەرمان دەرد گشت مارانگازان

چەوساوە باڵات جە لام پێوارەن   رۆشنی دیدەم تەمامی تارەن

فیراقت فەرقم مەڕدەن وە هەمدا   دووریت دڵکێشان وەلیتەی خەمدا

ئەر پەرسی ئازیز چوون جاران جاریٚ   یانیٚ های دووریت نەکەردەن کاریٚ

زیندەو سلاٚمەت نەی دنیای بیٚپۆ   مەگێلاٚن وە شۆن عەشق بالاٚی تۆ

تنیان رشتەی تار تای نائوومێدی   حازەر کەر پەرێم کالاٚی سفیدی

هەر کاتیٚ زانای خالٚ فل فل دانە   نەفەس پەرواز کەرد نە قەفەسخانە

پەژاران شەو خەیالاٚن رۆ   دەرد بیٚ دەرمان ئێش دووری تۆ

جەور و جەفا و خەم، باری نەدامەت   گرد کەوت ئەو دیوان سارای قیامەت

دەخیل تا ئەروام کەمیٚ باقیەن   تا دەور چەپگەرد بادە و ساقیەن

یەك تار جەو کەلاٚف سیای ئەشەد بۆ   پاسەبان دەور شەمامە و لیمۆ

بکیانە ئامان پەی زام کاریم   پەی وەیویر گەرم زایەڵە و زاریم

بەو شەرتە رەقیب نەدەروت بازی   بەڵکەم بمانۆ پەی تیرئەندازی

زیاتر لە رووی کتێبەکەی نووسراوەتەوە.

جامەدۆزان

جامەدۆزان کەرد جامەدۆزان کەرد   یەك رۆ لەیل وە ناز جامەدۆزان کەرد

یاد هەوارگەی قەدێم هۆزان کەرد   بەخیەدۆزی بەرگ دڵ ئەفرۆزان کەرد

خەیاڵش جە خەم تەمام کەرد خاڵیٚ   بڕشت کەرد کالاٚی ئالاٚی متقاڵی

کەلاٚفی حەی تار ئەژدەر وست نە پشت   کلکەوانەی لاڵ کەردش نە ئەنگوشت

پەی دەفع خەتەر نیش مەودای خار   تا پەنجەش وە خەم نەکێشۆ ئازار

وەتای خەیاتەی خام ناو شاران   چەنی رشتەی دڵ خاتر پڕخاران

وادا وە هەمدا بە لارە و لەنجە   سەر مەودای دەرزی گرت وە سەرپەنجە

دڵ وە خەیاڵات چەم وە نازەوە
لەب و شەکەرخەند ڕێزی ڕازەوە

دەس وە دروومان بەخیە دۆزەوە
پێشانی بەو شەوق شەم ئەفرۆزەوە

چوون باش خەیاتان ئۆسای تەتاری
کەوت وەسەودای نەقش، دا و گوڵکاری

هەر تەقەڵ سەدناز نەزاکەت مەکەرد
هەر نازی سەدهۆش جە ئاذەم مەبەرد

بەلاّم ئەی یاران دۆسان دڵداران
عەجەب کارێ دیم جە ڕۆزگاران

جەو دەمدا دوڵبەر دروومان مەکەرد
ناگا ئەو دەرزی شکیا و شکەست وەرد

ڕێزە ڕێزە بی ڕێزا وە هەمدا
شی نەراگەی مەوت موڵك عەدەمدا

چوون پێشەی ڕەمیم قەذیم مەزاران
پەخش بی چەنی خاك خاشاك خاران

لەیلێ هەم خەلێ خەمان بەرد وە دڵ
ئایینەی ڕەنگش قرمز بی چوون گوڵ

ساتێ پەشێو بی شای عەرعەر قامەت
جەودما واتش هەر وێم سەلاّمەت

دەس بەرد دەرزێ هەنی بەر ئاوەرد
دیسان جە نۆ مەیل وە دروومان کەرد

منیچ وێنەی قەیس دێوانەی سالاّن
جەو دەرزی بێگیان پەرسام هەوالآن

هۆر گرتم جە خاك واتم ئەی بێمەیل
شکست دای بە وێت عاجزی وە لەیل

تۆ خۆ پۆلاّی سەخت سەرجۆش خار بیت
ڕەواج بازار پای سەوزەوار بیت

ئازیز بەو پەنجەی بلوور بافەوە
بەو سیم ئەنگوشت نەرم و سافەوە

کێ زۆر پەنجەش زەڕەی پێیاوان
وێت وێنەی فەرهاد کوشت وە بێتاوان

کێ دیەن بلوور پۆلاّش مەڕدە بۆ
کێ دیەن شەکەر تەوەن هەڕدە بۆ

ئیسە تا مەحشەر بناڵە هالاّ
مەحروم بیت جە دین ئەو بەژن و بالاّ

دەرزی ئێذ شنەفت کێشا ئاهی سەرد
لۆرە هەناسەش جە گەردوون ویەرد

واتش ئەی مەجنوون سادار سەرمەشق
بەدبەختەر جە من تۆ چە سەودای عەشق

تۆ چێش مەزانی زیندەگیم چیوەر
چ تەور ویاران جە لای ئەو دوڵبەر

هەتا چەنی بەخت سەعادەت یار بیم
جە لای ئەو نازار دایم نازار بیم

هەرچی قوماشان کالاّی ئالاّش بی
پارچەی ئەلوانان ئالاّی بالاّش بی

یەکسەر گشت وە من دروومان مەکەرد
چوون مەیلش چەنیم نەکەردەبێ سەرد

گاگا وەشاذی من مەدا وە فەرق
چەنی ستاران دایم مەذام بەرق

پەند تأسیر سۆز مەیلم یاوا پێش
من کەرد وە مەحرەم یەخەی جامەی وێش

چەند ساڵ یەخەی لەیل جەی وەر جام بیەن   سینەی سیمینش مەنزڵگام بیەن
شەوقم وە دڵواز شادیم وەکۆ بی   دەماخم پەرداخ عەتر لیمۆ بی
هەرگیز نەدام رای نەسیم سەحەر   جەو یەخەی کەتان بکەرۆ گوزەر
ئینە چەند وەختەن غەزەب گرتەن لێم   مەیل جارانش هیچ نەمەندەن پێم
نە تۆی دەرزیدان مەحبووسم کەردەن   سەد جار واستەنم ئاوات پەی مەردەن
دایم جەو زیندان سیای مەینەت کەیل   نە لەیل مەوینام نە نیمنیگای لەیل
بااللە ئەر وە حاڵ دەردم بزانی   مەردەیم وەشتەرەن جەی زیندەگانی
هەنی جەی فێشتەر لێم مەدەر تانە   نەداروون تاقەت ئەو بەندیخانە
تۆ هەم وە باڵاش خەیلێ مەنازی   رۆیە هەن ئەو من ئاوات بوازی
ئەر من پۆڵا بیم سەنگم مەشکاوا   تا ئاخر حاڵم وەی جاگە یاوا
تۆ خۆ گۆشت و کەف سەرتاپات هونەن   پەی سزا و مەینەت جەستەت زەبونەن
ئەو رۆ فەنا بای جە ئێش زامەت   چەنی تۆیچ ماچۆ هەر ویم سەلامەت
هەر چەند جە لای لەیل بوڵەند پایەنی   عاقیبەت چوون من کۆتا مایەنی
قاذر یە دامەن تۆ پەی ویت تەنەدەن   رازان دەرزی گشت پەرێت پەنەدەن
وێت وست نە حەڵقەی تۆڕ دام مەینەت   بێسوودەن ئیخلاس یاری بێ بەینەت

لە کۆتایی ئەم پارچەشدا ئاوا نووسراوە:

«تمت شد از دست حقیر عبدالحسین تاریخ یوم پنج شنبه شهر مولود ۱۳۲۷»

جوانی وەشەن، جوانی وەشەن   میرزام شەوق و زەوق جوانی وەشەن
سوخەن رازنای مەرجانی وەشەن   ئیعتیبار مووی قەترانی وەشەن
شنەوای شنۆی سەمع و گۆش وەشەن   ئاداب و تەعلیم عەقڵ و هۆش وەشەن
باڵا باڵای بەرز چوون شاتووڵ وەشەن   جاهێڵی و شەرت مشتو پوڵ وەشەن
سەیر بانەوبان بەرگ و بۆ وەشەن   رەفیق گیان و من گیانو تۆ وەشەن
سوب سەیر راگەی سەرکانی وەشەن   نیگا پەی رەقیب نیهانی وەشەن

چەنی هامفەردان ئێواران وەشەن   سەرگۆشی نەپای دیواران وەشەن
تەماشای گەردەن ئاهووی بەڕ وەشەن   تکەی قەترەی ئاو زوڵف تەڕ وەشەن
ئیشارەی ئەبرۆی مەیل دۆس وەشەن   نەڕای دۆس خاس بەلاٚ و کۆس وەشەن
بەین بەستەیی نۆ چەنی لەیل وەشەن   شەرت دڵداری وەفا و مەیل وەشەن
گلەی دەم وە جەنگ ڕێزەی راز وەشەن   شەقەی ماچوو مووچ غەمزە و ناز وەشەن
دادەی دانای پاك داوەری وەشەن   حەراڵی حاڵزان هامسەری وەشەن
شەوان تا وە رۆ بۆ وە بۆش وەشەن   تارۆ بێ خەیاڵ عەیش و نۆش وەشەن
چەنی رەفێقان دیدەنی وەشەن   شەوان تەقەی دەمنشینی وەشەن
شیرینی و شەربەت شەوبازی وەشەن   گوڵ دەستەی جوراب دڵوازی وەشەن
دەس‌چنی مەچۆی هامدەردان وەشەن   زەوق زانای نۆ هامفەردان وەشەن
سەدای خۆش‌خانان نەوای نەی وەشەن   ناڵەی عاشقان پەیاپەی وەشەن
دەنگ نۆشاذی سەدای ساز وەشەن   رەقس رەقاسان بازی باز وەشەن
رەفت رەژبەلەك لۆنگ وە کۆڵ وەشەن   شەقەی پەنجەی کەوش پای دەهۆڵ وەشەن
خەشم و نەزاکەت لەنجەی یار وەشەن   خەندەی مەیل گەرم خاتردار وەشەن
شاخەی شریخەی گاوە کۆ وەشەن   سەدای هەی ئازیز چۆونی تۆ وەشەن
حەقیقەت زمسان تفاق بۆ وەشەن   نە هەرجا مێنگەی مەزاق بۆ وەشەن
راحەتی و ئاهەنگ بێکاری وەشەن   زەم زەمەی لای خوان بوخاری وەشەن
شێوەی پەردەی شەرم نیگاران وەشەن   فەزای فەسڵ وەخت وەهاران وەشەن
سەیر کەشوو کۆ سەر دیار وەشەن   رەنگ سار و دەشت میرغوزار وەشەن
شکۆفەی عەجەب سەرخامان وەشەن   بۆی وەنەوشەی پای نەمامان وەشەن
هەناسەی شەماڵ بۆی گولاٚن وەشەن   زایەڵە و ئەفغان بولبولاٚن وەشەن
سەفای هەمیشەی ئێلاٚخان وەشەن   سەیاذی و کۆگەرد سەرشاخان وەشەن
پارێزگای پای رێز کەڵڕەمان وەشەن   نالەی رەعدئاسای ماردومان وەشەن
عەتر گوڵ سۆسەن شەوبۆی هەرد وەشەن   جاسوزگەی نەچیر بەردەوبەرد وەشەن
تای بەڕەزای تاش بۆی چنوور وەشەن   سەیر سەربەرزان دووراودوور وەشەن
نە دامان کۆ سیاماڵ وەشەن   سەیر مەحبووبان زوڵف و خاڵ وەشەن

جەرگ و بەز نەپای موغاران وەشەن   چەمو خەم چەنی خەمباران وەشەن
هەر کەس ئاخینەن بواچۆ ئاخ وەشەن   سەیر چەم و چەم باخ ئەو باخ وەشەن
تەلمیتبار وەشەن سەرهەوار وەشەن   پای نسار وەشەن سای دەوار وەشەن
تەماشای سەوزەی چەمەندان وەشەن   ئیسراحەت نەپای سەهەندان وەشەن
شەرارەی هامن گەرمی مەیل وەشەن   داران گشت جە بار میوەی کەیل وەشەن
سای هەر سەهەندێ مەنزڵەن وەشەن   جای هەر پەسەندێ جای دڵەن وەشەن
جە هامن ویەرد نۆپاییز وەشەن   وادەی نۆسوەیل گەڵاڕێز وەشەن
زەردی رەنگزەرد نەداران وەشەن   چەمیای بار خەم چناران وەشەن
شاخ تاف ساف قەڵوەزان وەشەن   ئەلوەدای خەزان پای رێزان وەشەن
کۆچ کەردەی ئەحشام خێڵ ئەو خوار وەشەن   پەشێوی پەرداخ شەدەلار وەشەن
تەماشای قەتار مەی و کۆڕ وەشەن   نیمەشەو هاڕەی زەنگ و قۆڕ وەشەن
سەیاحیو سەفای بازاران وەشەن   زندەگی و دەوڵەت جە شاران وەشەن
نە بەزم شادی نەوای نەی وەشەن   ناڵەی عاشقان جامی مەی وەشەن
سەیر پاوەشار ماڵە و ماڵ وەشەن   جە پاوە هەم گەشت کۆیمەکاڵ وەشەن
میرزام هەرچیم وات یە گشت هەر وەشەن   جەی گشت وەشیدا قاذر بێبەشەن
نە مەیل وەهار نە سەحرا و کەشم   هەر وە لوتف حەق زەرەی دڵ وەشم

ئەم پارچەیە لە رووی دەستخەتی ئەفوایی نووسراوەتەوە

خانا عەرزم هەن

خانا عەرزم هەن گرانەن دەردم   تووخوا گوێ بگرە نەختێ لە فەردم
ئەوەڵ خواوەند بدۆ دەوامت   چاوی بەد دوورکات لە زۆر و سامت
شابالی حوکمت دایم دراز بۆ   رەواجی بەغدا و شام و شیراز بۆ
سانیەن بەندە دەرون پڕ لە رەنج   ئەوا عومرم چو بۆ پەنجا و پەنج
تا ئیستە زوڵمم هیچ لێ نەچووگە   لە لای کوڵ عالەم حورمەتم بووگە
ئیستە رویمە ژێر جامەی یەکجاری   گشت رۆژێ وە زۆر ئەموەن بێگاری

وەك ئیتاعــەكێش كلیــسا و كەنــشت
وا كێشم ئەكەن بۆ كۆرەخانـەی خـشت

وە ریـشی چـەرمگ جەسـتەی ناتـەوان
ئـەموەن بـۆ بـەردەس ئۆسای كرماشـان

ئۆساحوســەین خـۆی پیـاگێكی خاسـە
چــوونكە عارفــە و عــارف شناســە

بــەلاّم یــەكێ هــەس نــاوی كەریمــە
بــێشـك نــەبیرەی تــوخمی رەجیمــە

هــەم كــاولّیزادە هــەم كۆنــە حیــزە
وەلاّتـــی داگـــە لـــە بـــەر نـــەقیزە

ســاتێ ســەد دەفعــە هــەی میـرزا دێـرە
هــەی خــەڕگ بـارە بـچۆ خـاك بێـرە

رۆژێ تـــا غـــروب گیـــانی كێـــشاگم
كەســـێ ناپرســـێ مـــاگم نـــەماگم

نـــەخوذا قبـــولّ نـــە رەســـولّ رازی
نـە فتـوای شـەرعەن نـە حـوكمی قـازی

نــە خــۆ مــستۆفی وە مــن ئــەكا كــار
خۆنــە كــەدخودا ئــەمنێری بــۆ دار

ئیـستدعام ئێـذەن مـن دەركـە لـە كـار
تــا دۆعــای خێــرت بكــەم هــەزارجار

لە رووی دەستخەتی كاك حەمەی خالدی نووسراوەتەوە

خانم خەندەشەن

خـانم خەندەشـەن، خـانم خەندەشـەن
چوون غونـچەی نـەوخێز دایـم خەندەشـەن

خـــەرامان چـــین سەرئەفكەندەشـــەن
سەد كەس چوون خورشید خاوەر بەندەشـەن

عەرعــەر جــە باخـان حـەیران مەندەشـەن
چنوور بەنـد زلّـف شـەمالّ شەندەشـەن

خەجالّــەتش كــەرد خــۆر وە هــەواوە
فـــەزا هـــا بـــەلای خورشـــید نمـــاوە

ئیبتیـــدای جلـــووس نەوجوانیـــشەن
ئینتیهـــای ئـــاداب نوكتەدانیـــشەن
ئـــاهوی نەساســـلّ، مـــشك بـــۆ نافـــەن
نـــەمام نـــۆخێز تـــولّ پـــای تافـــەن

(محبــوب القلــوب) بێگانــه و خێــشەن
پــەنای غــەریبان گــەڎا و دەروێــشەن
چــوون کــەبك کۆســار مەشــۆ وەراوە
فــەزا هــا بــە لای خورشــید نمــاوە

شــیرین ئەرمــەن خزمــەتکارشــەن
لــــەیلی عــــامری شەرمەسارشـــەن
تەرســای فــەرەنگی ئاوپاشــی راشــەن
هومــەیلای پــەری پــابۆس پاشــەن
شــەوبۆ ئــارەزوی عــەتر شەوبۆشــەن
لیمــۆ هــەم زایــف زەردە لیمۆشــەن
ئــاهوو خەجاڵــەت نیگــای نازشــەن
تــووتی شــەرمەندەی رێــزەی رازشــەن
رەفــێقش نیــەن جــەرووی دنیــاوە
فــەزا هــا بــە لای خورشــید نمــاوە

شــای میناگــەردەن بوڵەنــد دەماخــەن
شــاهان نــەزەنجیر زوڵفــش دووســاخەن
جــە کــۆی بێــستوون فــەرهاڎ شــەردەوە
نــیمنیگــاش مــەجنوون داوە گــەردەوە
سەنعان پەی شێوەش نـە شاران وێڵەن
بــارام جـــەداخش نمـــەد وە پێڵـــەن
کــان کــۆی کــەرەم خەزانــەی لاڵــەن
مەلـەك مەعریفـەت دەریـای کەماڵـەن
نــازاران بیــان تیــپ تیــپ جــە پــاوە
فـــەزا هابـــەلای خورشـــید نمـــاوە

نــەمام نــەورەس ئــەو ترمــە پۆشــەن
شــای شــیرین رازان شــەکەر فرۆشــەن

گوڵ بۆی گۆڵ دەهەن هەم گوڵ جەبینەن
پەروەردەی ئێلاخ گوڵزار چینەن

ئەو تەرز تەڕلان شۆخ شابازەن
ساحیب عیشوە و لەنج کرشمە و نازەن
شەهنشای ئیقلیم خاڵخاسان وێشەن
شەفای دەرد دڵ بیماران پێشەن
سۆفی پەیش نەڕای مەسجد گێلاوە
فەزا ها بەلای خورشید نماوە

نەقڵش چوون شەکەر نوقڵ شارانەن
خەندەش خەلاسی خەفەت بارانەن
گوڵ جە عەشق ئەو دایم تاسەشەن
گولاو ئینتزار بۆی هەناسەشەن
نوور لەقای هەق وە چارەش وەشتەن
خونچەی زیبای باخ دیبای بەهەشتەن
وەختێ جە روی ناز مەڎیۆ دماوە
فەزا ها بەلای خورشید نماوە

تاریخ عومرش نە پەنج و هەشتەن
دایم چوون تاوس مەیلش گوڵگەشتەن
بێخەبەر جە دەرد وەسواسەی دڵەن
لاقەید جە سۆزان ناڵەی بوڵبوڵەن
هەلای وە هیجران گیرش نەوەردەن
پیاڵەی عەشقش لەبچەش نەکەردەن
دیڎەی وێش نەڎیەن وە دیڎەی یاران
نەکەردەنش سەیر مەحاڵ و شاران
وەرنە مەڎاش عام گشت وە فەناوە
فەزا ها بە لای خورشید نماوە

پیشانیش پرشەی شەمس پڕنوورەن
نیشانەی نەزەر تەجەلای توورەن
مەلائیك حەیران تاق ئەبرۆشەن
گۆشوارەی گەوهەر تەڵا نە گۆشەن
دیڎە دیڎەی جەیر خۆتەن پەروەردەن
نیگا چوون شاباز نەچیر گوم کەردەن
موژەش چوون نەیجول خەدەنگ خارەن
تا وە رۆی مەحشەر زامش ئەوگارەن
دڵبەران نیشان هەر بەو تەماوە
فەزا ها بەلای خورشید نماوە

گۆنا شەکەرسێف خامەی خانسارەن
پا لاڵ مەعدەن مینای بازارەن
دەهەن گوڵ غونچەی دادەی داوەرەن
یا چشمەی حەیات دانەی گەوهەرەن
لەب دورج یاقوت دڎان چوون گەوهەر
نگین ئەنگوشت، دارا و ئەسکەندەر
چوون شیرین نە پشت پەنجەرەی شاوە
فەزا ها بەلای خورشید نماوە

قاش قەوس قەشەنگ یاقووت بێگەرد
شۆخ شیرین حاڵ چاڵ تینی زەرد
گەردەن چوون بلوور سفیدی بێ پەی
یا شیشەی شەربەت کە یانان کەی
ئەر یەك قەترەی ئاو مەیل کەرۆ چوون حوور
نەسای گەردەنش دیارەن جە دوور
سینەش سفید بەت لاچین ئاوان
پا پەڕ قووی نازك نەرم شەتاوان
حاجیان کەردەن تەرك رای کاوە
فەزا ها بەلای خورشید نماوە

خــەرامش مەرهــەم ئــێش زامەتــەن
قامــــەتش فــــەزای رۆی قیامەتـــەن
نـــازار نـــۆ تـــوولْ یانـــەی باوانـــەن
بـــانوی موحتـــەرەم ســـەرکار خانـــەن
موبـــارەك قـــەدەم مەلـــەك مـــەنزەرەن
رەژیـــدەی قـــودرەت دانـــای داوەرەن
ئـــەو کـــالاّ لایـــەق وە بـــالاّی خانـــەن
ئێدْ چوون بلقەیسەن ئـەو سولەیمانەن

بنیـــشان وە هـــەم وە ئیـــستیغناوە
فـــەزا هـــا بـــەلای خورشـــید نمـــاوە

خولاســـە خـــانم نـــەمام نـــەو بـــەر
هـیچ عـەیبش نیـەن جـە پـا تـا وەسـەر
یاشـا تـا دنیـان بولْەنـد ئیقبـالْ بـای
هەر زەڕە شیرین ساحیب جـەمالْ بـای
(قاذر) چوون موخلیس قەذیم ئیخلاسـەن
بـافتی مەرحەمـەت خـەلاّتێ خاسـەن

خەمبارم ئیمشەو

خەمبارم ئیمشەو خەمبارم ئیمشەو   هانا هامسەران خەمبارم ئیمشەو
جە ئێش زامان ئەوگارم ئیمشەو   گرفتار دەرد ناخارم ئیمشەو
سەرتاپا چوون کۆی زوخاڵم ئیمشەو   مەر حەق بزانۆ وە حاڵم ئیمشەو
خەمزەدەی خەمگین خەم وە کۆم ئیمشەو   جە بەین ئافاق رەنجەڕۆم ئیمشەو
هەر جایە خەمەن نە عاڵەم ئیمشەو   یەکسەر جەم بیەن نە تاڵەم ئیمشەو
ئاهم جە گەردوون ویەردەن ئیمشەو   ناڵەم عالەم گشت کەڕ کەردەن ئیمشەو
ستارەی بەختم بێنوورەن ئیمشەو   بەدرە دووهەفتەم دەیجوورەن ئیمشەو
دەروونم کۆرەی پڕجۆشەن ئیمشەو   شەمع شادی دڵ خامۆشەن ئیمشەو
دڵەی مارانگاز هەم گیرەن ئیمشەو   نە حەڵقەی خەمان زەنجیرەن ئیمشەو
خەیاڵم وە خەم پەڕ کەندەن ئیمشەو   هەردان جە ئاهم گڕسەندەن ئیمشەو
کۆی خەم نە دەروون کۆ بەستم ئیمشەو   گەور کۆ نەبۆ وە جەستەم ئیمشەو
بازار شەوقم خاپوورەن ئیمشەو   بینایی دیدەم بێنوورەن ئیمشەو
دووکان شادیم کەساسەن ئیمشەو   چوون نۆفەیڵ زەهرم نەتاسەن ئیمشەو
غەرق دەریای گێج پەژارەم ئیمشەو   نە سەحرای شادی ئاوارەم ئیمشەو
یارم رەفیقم هەر خەمەن ئیمشەو   دڵ چەنی خەمان ماتەمەن ئیمشەو
بڕیان کالأی خەم وە بالأم ئیمشەو   تا سوب سفید بی هەر نالأم ئیمشەو
خار و خەتەرناك دڵ تەنگم ئیمشەو   تۆز خەم نیشتەن نە رەنگم ئیمشەو
مەجنوون چۆڵگەرد دووجەیلم ئیمشەو   مەئیوس و مەحرووم لای لەیلم ئیمشەو
بەزم ئاهەنگم هەر ئاخەن ئیمشەو   دڵ نە دام خەم د ووساخەن ئیمشەو
چەنی خەیالأت مەدهۆشم ئیمشەو   سەڎای قابزەن نە گۆشم ئیمشەو
یەقین وادەی کۆچ مەردەنەن ئیمشەو   تەشریف وە سای سەنگ بەردەنەن ئیمشەو
حەکیم جە حاڵم غافڵەن ئیمشەو   سەرتاپام وە زووخ کوڵ کوڵەن ئیمشەو
بەڵ وینۆ جەستەی ئەندامم ئیمشەو   بشانۆ مەرهەم وە زامم ئیمشەو
وەرنە بەو دانای دادگەر ئیمشەو   نمیاوۆ گیانم تا سەحەر ئیمشەو
سپای خەم هجووم ئاوەردەن ئیمشەو   ئەساسەی شادیم گشت بەردەن ئیمشەو

خوداوەند خەیلێ مەحزوونم ئیمشەو
ئاهە جە کزەی دەروونم ئیمشەو

تاڵ بیەن یەکسان ئەوقاتم ئیمشەو
لوتفت بۆ بەدەر نەجاتم ئیمشەو

گوشادکەر وە خەیر عوقدەی دڵ ئیمشەو
مەتلۆوبات یەکسەر گشت حاسڵ ئیمشەو

نەمەندەن تاقەت جەور خەم ئیمشەو
جەرگم سۆچییان گشت وە هەم ئیمشەو

ئەگەر تۆ نەدەی تەوانا ئیمشەو
وەلای کێ بەروون مەن هانا ئیمشەو

سەلتەی سیای خەم تاکەی نە دۆش کەم
حەڵقەی ئێش خەم تاکەی نە گۆش کەم

تا کەی قامەتم خەم وەردەی خەم بۆ
تا کەی دەروونم وە خەم ماتەم بۆ

تا کەی نەخەندق مەینەتان غەرقم
تا کەی عەرەقچین خەم ها نە فەرقم

تا کەی بوازوون ئاوات وە مەردەن
تا کەی هانای سەخت وە مەخلوق بەردەن

تا کەی ئەحیا بوون هەم بشوون عەدەم
تا کەی میل خەم بکێشوون نە چەم

تاکەی روخسارم چەنی داخ و دەرد
بگێڵۆ وە رەنگ زەعفەران زەرد

تاکەی بەرگ خەم بپۆشوو نە وەر
تاکەی هانا کەم وە دەرگای داوەر

وەی کزەی دەروون هەوڵوو هاناوە
هانای دەرد سەخت کەس نەزاناوە

تاکەی جە غوربەت تەوەلای زەیدبام
ئاوارەی وەتەن دوور جە ئومیدبام

فەڵەك دەرد دڵ جەور خەم تاکەی
پای شکەستەی لەنگ رای ستەم تاکەی

وەسواسەی دەروون ئەندوی کوڵ تاکەی
کزەی چزەی زام جۆش دڵ تاکەی

ماجەرای دەوران دەهر دوون تاکەی
چەنی دادەی تۆ چەند و چوون تاکەی

بەرق تێغ جەوەر رۆزگار تاکەی
وارای سەیل خەم هەور تار تاکەی

تەم و تۆز و باد دڵ تەنگی تاکەی
عیجز و مەلامەت بێڕەنگی تاکەی

زوخاو سەد رەنگ جۆی زامەت تاکەی
کوونج عەزابی قیامەت تاکەی

کافیەن تا کەی چەرخ بەینەت کەم
نەمەندەن تاقەت تەوانای ستەم

غەریبی مایەی زەوقم دا وە باد
ئاخ چێش واچوون ئاخ هەی داد هەی بێداد

مەن و مەینەت و پەژارە و ستەم
غەریبی و ئێش و ناڵە و دەرد و غەم

هەر نۆ چەنی هەم شەرتمان کەردەن
دەس نە گەردەن بین تا وە ڕۆی مەردەن

نە ئەوان بازان مەن وە جا ساتێ
نە مەن غافڵ بوون جەوان ئەوقاتێ

قادر تا زیندەی روی رۆزگارەن
چەنی پەژارە و خەم و دەرد یارەن

لە رووی دەستخەتی عەبدالحسین لە ئاخرەوە ئاوا نوسراوە   تمت شد ١٣٢٧

دارای خەمانم

دارای خەمانم دارای خەمانم   سەرقەیتولەی خەم دارای خەمانم
خەم بیەن وە مار پەی ریشەی گیانم   نیش خەم نیشتەن نە ئوستخوانم
مەتای خەم داروون کالأی سەد وێنە   سەرمایەم خەمەن خەمم خەزێنە
بارخانەی خەمم باربەندی کەردەن   دەفتەرش جە حەد حیساب ویەردەن
دڵ چوون دوکانچەی تازەی عەتاران   رەنگینەن جە خەم فیراق یاران
خالق وجوودم جە خەم سروشتەن   تاس تالعم هەر وە خەم رشتەن
چوون مۆرەی بەختم وە خەم پەروەردەن   دووشەش لازمەن دوویەك ئاوردەن
خەم یانەی ئەفشار شەشدەر لێم بەستەن   قوشەی خەم قشوون شادیم شکەستەن
رای گوزەر نیەن جە عەدووی موشکڵ   خەتمەن جە لەشکەر خەمان یانەی دڵ
ئەو هەرکۆ مەدیۆ نەزەرگام خەمەن   تا (مُدّ البصَر) تەماشام خەمەن
تۆعمەی لەزایز خوراکم خەمەن   فاخرەی ئەلوان پۆشاکم خەمەن
شەوان تا وە رۆ هامڕازم خەمەن   رەفیقی گیانی دەمسازم خەمەن
رەخت رەنگاوڕەنگ شەوخاوم خەمەن   نمدادەی گولأو باڵینم خەمەن
ساقی سیم ئەندام سادەی من خەمەن   نۆشانۆش جام بادەی من خەمەن
سەفای سەر هەردان شکارم خەمەن   تەفریح گوڵگەشت وەهارم خەمەن
تەهیەی تەداروك تفاقم خەمەن   مەزەی تەبێعەت مەزاقم خەمەن
بەزم شادی و زەوق سروورم خەمەن   کزەی سەڎای ساز سەمتوورم خەمەن
چوون جە رۆی ئەزەڵ من زادەی خەمم   تا مەحشەر چەنی خەمان هاودەمم
ئوستادم خەمەن جە مەدرەسەی خەم   دەرس خەم وانان جە لام بیەن جەم
دەرس من خەمەن هەر خەم موانون   غەیر جە خەم فیشتەر هیچ نمەزانون
خەم زەدەی خەمبار رۆزگارانم   خەمکێش دڵڕێش هیجری یارانم
سا هەرکەس خەمێ نەدەروون دارۆ   دووربای وێنەی من وە خەم مەویارۆ
خەم بڎۆ وە باد بەیۆ وەلای من   خەم چەنی خەمان زومەبۆ ساکن
(قاڎر) چوون وە خەم د نیاش ویاران   دینش تەسکینەن پەرێ خەمباران

زۆرتر لە رووی دەستخەتی ئاغەی نەچراك نوسیومەتەوە.

دوورکەفتەی یاران

دوور کەفتەی یاران دوور کەفتەی یاران
فەرزەند عەزیز دوور کەفتەی یاران

بینایی دیدەی دڵ پڕجە خاران
مانگو مەلول نە کوچەی شارن

زۆری زرانی بابۆی دەروون ڕێش
نامەت هەر حەرفش پەرێ من سەذ نێش

نامەت گۆیا شەرح مەماتم وانا
هەر حەرفش سەذ نێش وە جەرگم شانا

یاوا وە سەروەخت بابۆی هەژارت
وە دایەی سەرسەخت نابینای تارت

هیچ مەوەر وە تەنگ و یانەشەوە(١)
پەرێ بیناییش بکیانەشەوە

ئیمساڵ وە بێ تۆ، شاوە هەم پاوە
تەمام خاپوورەن بذیە دماوە

شاخ و داخ و زاخ کەش و کۆسارا
پەی تۆ مەگرەوان وەبێ مودارا

دڵ سۆزان قەومان ئازیزان خوێشان
کوڵ پەی دووری تۆ هەر ئاخ مەکێشان

باخان چەمەنان بەرزان دیاران
وەبێ تۆ ئازیز دنیا مەویاران

بوڵبوڵ کەردەن تەرك باخان پاوە
چنوور بەرنامان ئیمساڵ جە شاوە

بوڵبوڵ جە باخان گوڵان جە هەردان
کوڵ شینشانەن چوون ئازیز مەردان

بوڵبوڵان پەی تۆ گوڵان وەبێ تۆ
تەمام نیشتەن واوەیلا و ڕۆ ڕۆ

بوڵبوڵ ئاوازش تەرك كەرد نە باخان
چنوور بەرنامان نەبەرزی شاخان

گشت ئینتیزارەن جە دمای وەهار
وە ئامای تۆوە بیان ئەو دیار

ئەوەند بزانە وەبێ زیاد و کەم
چەندیتەر کەشی شاذ مەوین وە هەم

١) ئەم دێڕە لە د یوانی مامۆستا مەولەوی بە ئاڵوگۆڕێکی کەمەوە وەرگیراوە.

ئەم پارچە شیعرە زۆرتر لە هی حەمەڕزای پاوەیی دەکات کە بۆ کوڕەکەی نووسیبوە کە چوەتە دوورەوڵاتەوە وناتوەتەوە. لە لایە ترەوە میرزا کوڕی نەبووە تا ئاوا شیعرێکی بۆ بنویسێ.

دڵ هەم مەوج مەذۆ

دڵ هەم مەوج مەذۆ چەنی خەیاڵان
خەم کۆگای شاذیم یەکسەر دان تاڵان

سەرەتای مەینەت وەنەم سەر داوە
نە پووش هەستیم ئایر وەرداوە

بووڵەکەی جەستەم فەنا بەردەوە
شەماڵ مەشانۆش وە رووی هەردەوە

رەونەق جوانیم بادێ بی ویەرد
عومریچ وێنەی باد ئاما و گوزەر کەرد

نەمەنەدەن مەساف حەیاتم باقی
واڎەی باڎەی تۆن سا دەخیل ساقی

نەنگەن تەئەسوف زایەڵە و زاری
خاس ئێڎەن بڎەین وە پای لاعاری

حازرکەر ئەسباب باڎە و پیاڵە
یاقووتی وەشڕەنگ ساف دوو ساڵە

وێت ئاسا جامێ لەبرێزکەر جە مەی
وە یاد نەشئەی سەر مەستان کەی

پێمدەر نەمەنەدەن زەڕەی جە شاڎی
بافتش هەر ئیڎەن ئەی دنیای باڎی

نەیچی بو وە عەشق ناز نازداران
وە نەرمی نەی وێت باوەر مزماران

موغەنی سا تۆیچ نۆبەتەن دەی دەی
پەی ئیمشەو نەبۆ سەڎای تۆ پەی کەی؟

وە سۆز قەتار ئەسرین رێزەوە
بەو نەزم نەفتی نەفت ئامێزەوە

ئایر دەر ئازای وشك جەستەکەم
تازە کەر هەم پەترۆك بەستەکەم

موترب نەمەنەدەن باقی جەسورەت
کۆك کەر درەنگەن تار تەمورەت

جەکزەی مووکەش شەیڎای شەڕفرۆش
جە مەستی و خومار رەندان مەینۆش

بەڵکەم هاڵی بۆ جە خەم یانەی دڵ
ئیمشەو پەی شاڎی ببۆ وە مەنزڵ

وەرنە ها (قاڎر) جە ماجەرای دەرد
ئەویچ چوون یاران خواحافیزی کەرد

ئەم پارچەیە لە رووی دەستخەتی لوتفوڵڵای بارامی کە لە لایەن کاك مورتەزای نەچراك دەستم کەوت نووسیومەتەوە.

جارێکیان میرزا ئەولقاڎر ئارەزووی گۆشتی نەچیری دەکرێت پارچەشیعرێ دەنووسێ بۆ یەکێ لە دۆستەکانی بە ناوی سەید ئەحمەدبەگ کە بە جوانی بۆمان روون نەبویەوە ئەو سەید ئەحمەدبەگە کێبووە، سەید ئەحمەدبەگ کە هەم شاعیر و هەم کەژەوان دەبێ میرزا داوای لێئەکا کە رۆژێ تەرخان کا و بۆ ئەو بچێ بۆ راو، بەڵکوو شتێکی بۆ بکوژێت. ئەوەیش شێعرەکەی میرزا ئەگەرچی لە سەرەتاوە ناتەواوە:

بۆ یەك رۆ پەی مـن وێـت بکـەر بـەتاڵ   ئـەورۆ تـا ئێـوار غایـب بـەر نـەماڵ

دەس‌دەر نــە مــاردم کارخانــەی شــاران   مەحکەم کەر نە پشت رەزەن چوون جاران

نـەرم و وێـت ئاسا بـێ‌سـدا و بـێ بـیم   روو بنیـە وە هـەرد شـکارگەی قـەدیم

بــەڵکم نەچــیرێ کــەبکێ یــا قــازێ   یــا کەبووتــەرێ یــا خــۆش ئــاوازێ

یـا وەکـوو پـۆڕێ خـۆش خـاڵ و خـەتێ   مێــشینە تــەرزێ یــا ســفید بــەتێ

یــــا فێڵــــەگێجێ بڵەنــــد دەمــــاخێ   یا خەرگووشێ خـاس بـزورگ و چاخێ

نەچیر کـەی دەخیـل دۆسـەکەی گیـانی   خــــەیلێ ناوەشــــم پــــەرێم بکیانــــە

بـەلاّم گۆشـتی کـەڵ دوورەن جـە تاڵـەم   پـەی مـن نمـەبۆ ئـەر بـۆ پـەی عاڵـەم

ئـەر بـۆ یـا کـەبکێ یـا خەرگووشـێوەن   خولاسەی مەنزوور جە دیك جۆشێوەن

قـاذر چـوون نـاوەش ئەزەڵـەی پـیرەن   دایــم ئــارەزووش گۆشــتێ نەچــیرەن

ســەید ئەحمــەدیش یــەك رۆژ دەچــێتە کــەژ و دوو کــەو و یــەك گــاکۆتر و یــەك کەروێشکی بۆ دەکوژێ و لە گەڵ ئەم پارچەشیعرەدا دەینێرێ بۆ میرزا.

ئەوەش شێعرەکەی سەید ئەحمەد

مــــیرزام ئامــــاوە مــــیرزام ئامــــاوە   گلــەی نامــەو تــۆ دیــسان ئامــاوە

دەردانـــت جـــە نـــۆ هـــەم شـــکاواوە   دڵــەی مــەمنونم دیــسان لــواوە

حـاڵیم بـی جـە حـاڵ دڵـەی غـەمبارت   تەئـسیر داوە نـــەم زام ئـــەوگارت

زانــام فغانــت نــە لــەیلی و تــەهار   بـەرزەن گـێج مـەذۆ چـوون هـەوری بـەهار

خــەیاڵت کــەردەن یــادت نەکــەردم   جـامێ جـە شـەراب بـێ شـەرتی وەردم

نـە بـە گیـانو تـۆ بـەخودا و بـە پـیر   شــەرت حــەیاتم نمەشــیم جــە ویــر

گـۆش دەر وە عـەرزم رەفێـق شـەفیق   مونتـەزر پـەی شـورب شـەراب حـەقیق

شـاباش عـومرت زیـاد بـۆ جـە سـەر   بـە حـەق روتبـەی پـاك پێغەمبــەر

منــیچ کــەم بەنــدە ســەفایێ بــەردم   وە گۆشـت نەچـیر وێـم شـەهید کـەردم

ئەڵبەت لـە دەسـت‌خەتەکـەدا تـەنها نووسـراوە شـیعری مـیرزا ئـەولقاذری پـاوەیی بـۆ سەید ئەحمەد بەگ دواییش نووسراوە جوابی سەید ئەحمەدبەگ بۆ میرزا

پاش ئەوەی میرزاش بەم پارچەشیعرە سپاسی دۆسایەتی سەید ئەحمەد ئەكا كە ئەو را سپاردە و داواكاریەی میرزای بەجێ هێناوە. ئەمەش شیعرەكەی میرزا:

دۆسەكەی گیانی

دۆسەكەی گیانی هامفەرد فەردم   شەفای ئێش زام دەوای گشت دەردم
جەلا بەخشەندەی دڵەی پڕخارم   حەكیم دەرمان دەرد ئازارم
نامە و سەوقاتت گشت وەلام یاوا   لوتفت كەم نەبۆ خەیلێ ماڵئاوا
پەی حاڵ بەندە مەندەی هەواران   خەم دابێت قامەت وێنەی خەمباران
پەنات وە بارگەی پیران بەردەبێ   فەراوان دۆعای خەیرت كەردەبێ
دەك شاغڵ وە زەوق شاذ و خەندە بای   هەر زەڕە شیرین خوذا و بەندە بای
رۆ جە رۆ فیشتەر بڵەند بۆ پایەت   كەم نەبۆ جە فەوق بەندەگان سایەت
عادەتەن جە دەور ئەهل دێگیران   دایمەل ئەوقات دۆعاشان گیران
جە روی مەرحەمەت ئەرپەرسی حاڵم   كەمێ وەشتەرەن ئیستە ئەحواڵم
مەخسووسەن تەئسیر دڵەی پاك تۆن   برشتەی ئەنفاس شەرەفناك تۆن
وەرنە تەمام بی جە باسان باسم   ئەروام پەرواز بی چەنی حەواسم
خولاسەی عومرم وە ئاخر یاوان   بارخانەم كەیلەن یەكسەر جە تاوان
ئارۆ و سەباهەن دەم دەم دەور جە تۆ   كۆچ شەڕ مەندەن سای سەرای گڵكۆ
فەرموودەی مەعدووم جەنەتولماوان   دەك بە رەحمەت بۆچ خاس فەرماوان
پای هەوەس تەزان ئارەزووی مەوڵەق   مەندەن وە رەحمەت بێپایان حەق
بەلاَم مەمنوونم جە بزورگی تۆ   نەچیرت كەردەن وە بالاَم كۆ كۆ
جفتێ كەو كام كەو ئالاَی نێرەبەق   خاڵ و مل شیرین پەڕ و باڵ ئەرزەق
چەنی یەك یاهوو نازك ئەندامێ   پاكیزە و لەزیز شیرین تەعامێ
گشت چاخ و چینە پۆرتە هەواران   واردە جە شنۆی پای میرشكاران
خسووسەن خەرگووش تەیار تۆڕێ   زەڕابە قامەت وێنەی خەرگۆڕێ
وە زەرب ماردم پێكات چەنی تیر   دەسخۆش ئافەرین شێری شێرانگیر
نەچیرت یەكیەك وە بەندە یاوا   دووبارە یانەی ئیحسانت ئاوا
جە كۆت پەیدا كەرد ئەی ئەحشاماتە   ئەی گشت وەحشیات رووی سەربساتە

مەر پارێز پای کەڵرێزت بەردەن
جە کام شکارگا نەچیرت کەردەن

کێ کەردەن جەیوەر وێنەی تۆ شکار
یەند گرۆی نەچیر یەکایەك یەکجار

ئەڵبەت یا خزر رەهنمای رێتەن
یا دۆعای چاوبەند وەحشیان پێتەن

دیڎەی بەڎ دوور بۆ دایم جە مەردیت
جە دەس و ماردم هەوای کۆگەردیت

جە زات شەوان سوب سەحەرخێزیت
جە فرزی و هەڵمەت پەنا و پارێزیت

سا یاشا عومرت زیاڎ بۆ جە سەر
بە حەق روتبەی پاکی پێغەمبەر

منیچ هەم جە نۆ سەفایە بەردم
وە گۆشت نەچیر وێم شەهید کەردم

....
گاهێ وە کەواو گاهێ وە دیكجۆش

قاڎر چوون مەحرووم رای کۆسارانەن
دایم دۆعاگۆی میرشکارانەن

دەروون زوخاڵم

دەروون زوخاڵم دەروون زوخاڵم
پەی دووری یاران دەرون زوخاڵم

دلڎاران یاران چەند پەشێو حاڵم
هاوار بی زێڎم هاوار وە ماڵم

سا جە داخ دەرد رۆزگارەوە
تەکم دان وەلای کۆی هاوارەوە

دایم خەم وە کۆڵ نە هاوارەنان
خوڎا چەند بەڎبەخت مەینەت بارەنان

هەر شەو تاوە سوب هەر سوب تا ئێوار
هاوارم بەرزەن هاوار جە هاوار

ئەوگارم وەزام رۆزگارەوە
کۆن دڵسۆزێ بەی وە هاوارەوە

باوەرۆ نامەی قیبلەی وەفادار
بەڵ دڵ ساکن بۆ لادێ نە هاوار

وەرنە تا مەحشەر هاوارم بەرزەن
زایەڵەی زاریم وە هەزار تەرزەن

هاوار بێزار بی ئەی جە هاوارم
هاوار جە هاوار دڵ بێقەرارم

هاوار نەهاوار هاوار چێش کەروون
هاوار جە هاوار وەلای کێ بەروون

هاوار هامسەران هاوارم بێهۆن
هاوار جە هاوار هاوار پەرسم کۆن

هاوار مەتەرسوون جەڕای نەذامەت
هاوار بۆ زەیدم تا رۆی قیامەت

مەعلووم بۆ یاران خالیق رۆی ئەزەڵ
پەی هاوار منش ئاوەرد وە عەمەڵ

هاوار و هانا و رۆ رۆ ئێش و دەرد
جە فا و جەور و خەم هەناسان سەرد

بەذبەختی و نەحسی شوومی ستارەم
نویسیان سەرلەوحەی پیشانی چارەم

جەو بۆنەو هاوار کەرد وە هەوارم
هاوار جە قرچەی زام ئەوگارم

هاوار مەتەرسوون هاوار بۆ وە جێم
چوون گۆڕ غەریبان کەس نەزانۆ پێم

پەیم بۆ وە حەسرەت دیذار یاران
هاوارم بگنۆ وە سەر مەزاران

مەگەر هەم خاڵۆم شای نامەداران
ئیل بەگی بلۆك خێڵخانە شاران

بپۆشۆ وە تەن خەڵات خانان
بنیشۆ وە شاذ جە بەرزە بانان

گا وە عەزم سەیر خانەگا و پاوە
گا سەیر سەخناخ سەر هەرد شاوە

گا نە سەفارای هەرد بید میر
جارجار جە رووی ناز باوەرۆم نەویر

هاوار هەی هاوار زێدی وێم   بێیار بێ یاوەر بێ ئومیدی وێم

(قاڎر) دەر وە دەر هەر نادیارەن   ئاوارەی ئەبەد خاك هاوارەن

لە رووی دەستخەتی میرزا عەبدالحسین نووسراوەتەوە، ئەڵبەتە لە گەڵ هی دیوان چاپ کراوەکەیدا جیاوازیەکی زۆری لێ ناکەوێتە بەرچاو

بۆ موحەممەد بەیگی وەکیڵ

دەماخت نیەن دەماخت نیەن   فەڎات بام ئیمشەو دەماخت نیەن
وەکیڵ یە چێشت جە لای لەیل دیەن   پەی چێش وەفا و مەیل جە یادت شیەن
پەی چێش وێت وستەن وە ئاهو ناڵە   چێشت شنەفتەن جەو سۆسەن خاڵە
مەعنای پەژارەی ئیمشەوت چێشەن   جە کام بابەتێ دەرونت رێشەن
جە لەیل عاجزی یا جە کەسێتەر   خەتای تۆ بیەن یا خەتای دولبەر
بۆ راس واچە پێم با جەتی پیرت   ئەر ئازیز کەردەن بەو تەور زەویرت
هیچ عەیبش نیەن خاتر خار مەبە   جە واتەی سەردش دڵ ئازار مەبە
هەم دڵ شاد مەبی وە نامەی مەیلش   وە دڵۆەشی دڵ جە مەوبەت کەیلش
تا سەردی سۆزان نەشۆ جە وەردا   کەی مەبۆ گەرمی وەهار جە سەردا
ئەر چێوێش واتەن پەی چێویش واتەن   بەلاّم ئەرواحش دایم جە لاتەن
دیسان هەم مەیل دەر وە بادەی دوری   وەتا رشتەی مەیل بکەر سەبوری
هەر من مەزانو ئەحواڵش چۆنەن   دەرونش پەی تۆ سەرواز هونەن
جە ئاداب عشق میل روکاری   رەفیقش نیەن جە وەفاداری
سا وەس تەماشای جەور و جەفا کەر   کۆی کۆگای وەفاش باوەر وەنەزەر
قاڎر چون محەك زەڕخانەی عەشقەن   خۆ جە کار عەشق لەیلت سەرمەشقەن
ئەر سەد جە خەتان خەتای ئەو جە کۆن   وەکیڵ وە گیانت خەتا خەتای تۆن

جوابی موحەممەدبەگی وەکیڵ بۆ میرزا ئەولقاڎر

قاڎر هەم یاوا قاڎر هەم یاوا   نامەی دڵۆەشی قیبلەکەم یاوا

سەر تا وە دامان وە د یەڎەم ساوا   وانام تۆتۆی دڵ وە هەم شکاوا
بڵێسەم بەرزبی هەرتاکە تاوا   کۆکۆی دوی دەرون وە گەردوون یاوا
سا تۆ پەرسابێت عاجزیت چێشەن   دوبارە پەی چێش خاترت رێشەن
چێش واچو میرزا جە ئێش دەردم   دوکەڵ مەخێزو جە ئاهی سەردەم
یا جە نامەی لەیل دەستم پڕخارەن   یا جە کاریٚتەر زامم ئەوگارەن
قاڎر غەیر جە لەیل شای شیرینشێوە   من کەردەن وە قەیس لێویای لێوە
جە ئەو زیاتەر نیەن خەیاڵم   پەی ئەو سەرتاپا سۆتەی زوخاڵم
خوڎا مەزانۆ بە حاڵ دەردم   ها وەختەن شادبۆ شەماڵ وە گەردم
مەعلووم عاجزییم هەر جە لای لەیلەن   دەرونم چەندە جە زوخاڵ کەیلەن
ئاخر بیٚ ئینساف سزای من تا کەی   تاقەت تاق بیەن وەی وە یانەم وەی
نەمەندەن ئارام تاو تەوانام   قاڎر سوای تۆ وەکیٚ بۆ هانام
چینە زیاتەر مەڎەم دەردیسەر   یا مەرگ یا تاقەت یا وەسڵ دولبە
رۆشن کەر و مەیل جۆی سەرچەمەی لێڵ   بیدار بۆ دیسان فریشتەی وەکیڵ

جوابی دوەمی میرزا بۆ وەکیڵ

ئاغەکەم دەردت ئاغەکەم دەردت   خوا وەکیڵ بۆ پەی دەوای دەردت
ئیمشەو خاس مەبۆ قافیەی فەردت   بیاونۆت بە وەسڵ شۆخ بیٚ گەردت
ئاگان جە ئەحواڵ هەناسەی سەردت   مەبۆت وە هامراز شای گەردەن زەردت
سەوگەند بۆ سەوگەند چەنی دۆس وەردت   دو شش ماوەرۆ دیسان هەم نەردت
معالجەی دەرد وە قاڎر کەردت   قاڎر یارەن یار موژدە بۆ بەردت

جوابی دوبارەی وەکیڵ

ئیمشەو دیارەن وەڵوەلەم کۆ کۆن   شەرارەی گڕەی دەرونم تۆتۆن
چرقەی قرچەی جەرگ زامەکانم سۆن   جەی ئازار سەخت عەزابم بیشۆن
قاڎر وە زاتت ئومید جە لای تۆن   وەکیڵ چە کارەن وجودش جە کۆن

لە رووی دەستخەتی ئاغەی لوتفی نوسیومەتەوە

زەلیلی زامم

زەلیـــــل زامـــــم زەلیـــــل زامـــــم
هـــای موســـڵمانان زەلیـــل زامـــم

دوو ســاخ پـا بەنــد خەیاتــەی خـامم
شەیدای نمەد پۆش شای گوڵ ئەنـدامم

مەجنوون چۆڵگەرد بێ عەقڵ و فامم
رسوای خاڵ لـەیل شـای جـەمین جامم

فـــەرهاد کــۆ کـــەن مـــەحبوس دامـــم
کوشـتـەی شـای شـیرین نـۆ بـەر نـەمام

هـەوە سـیای هـاژەی شـێری بـێ رامـم
واتـــەی سەرزەنـــشت مـــەخلوق عـــامم

مەســـت مەیخانـــەی عەشـــق ئـــەیامم
ســـەر ئـــەفراز رۆی (یـــومالقیـــامم)

رازانـــش دەردەن پــەی ســوبح و شــامم
هـــەنی جـــەی دنیـــا تەرکـــەن کـــەلامم

وەختـــەن تـــازە بـــۆ جـــە نامـــان نـــامم
وەی گـــشت زەوقـــەوە هـــێلآی ناکـــامم

بەرشـــیەن نەموشـــت رشـــتەی زەمـــامم
خەستەی غەرق هـوون تـەمامی جامم

ســـەفەری ســـەفەر مەنزڵگـــەی شـــامم
ئـــیرادەی تـــەواف (بیـــتالحـــرامم)

پێکیـــای پـــەیکان شـــیرین مـــەرامم
دڵ رێـش بەینـەت شـای گوڵ ئەنـدامم

شـــەرتەن ئـــەر فەڵـــەك بـــدۆ دەوامـــم
هـــەنی توخـــوا چـــاوبەند غـــولآمم

ســیوای ئــەو دڵبــەر شــای پــەریسامم
چـەنی کـەس نـەبۆ سـەفا و سـەلآمم

ئەگـــەر ژارمـــار تـــەنخوای تـــەعامم
برێـــزۆ نـــە تـــۆی پیاڵـــە و جـــامم

شـــیرەی شـــیرینی عـــەین مـــەرامم
مەرهەمـــەن پـــەرێ زام ئەنـــدامم

ئـەر بـەی گـەرد پـاش بگنـۆ وە بـامم
مـــەبۆ دەوا پـــەی دەرد زوکـــامم

مـــیرزا مـــن قـــاذر مـــەجنوون قـــامم
نەك ناشی و نـەزان ناپوختـە و خـامم

رەجـاڵی بـەردەن هـۆش چـەنی فـامم
وەیتـەور دایـم وێـڵ راگـەی شـەقامم

لە رووی دەستخەتی (ئەفوایی) نووسراوەتەو، لە سەرەتاوە نوسیوە (از میرزا عبدالقادر است)

ساحێبان پامان

ســـاحێبان پامـــان ســـاحێبان پامـــان
لوتفتـان چـوون قەیـد شـیەن وە پامـان

مـــــەیلتان بیـــــەن راگــــری رامـــــان
وزباشـــی دەخیـــل مـــستۆقی ئامـــان

بەنــدە جــە نوتفــە تــا حــاڵ تــەقریر | وەر بــێگونــاهم وەر ســاحێب تەقــسیر
تــۆم ئیخلاسـیم نــە رووی دڵ شــەندەن | وێــم وە کەمتــەرین غولاّمــان وەنــدەن
ئـەر جـە حکومـەت وەر جـە مـەعزولی | نــەویم چــەنیتان هــەرگیز فزولــی
دایـــم ئایەنـــەی خـــەیاڵتان بـــیم | شـــەوان تـــا وەڕۆ نـــەقاڵتان بـــیم
دیسان هەر بەندەم تـا سـەرگەی سامان | وزباشـــی دەخیـــل مـــستۆفی ئامـــان
ئەگـەر کـەم خدمـەت وەگـەر بـێکارەم | ئـەر سـاڵێ جـە زەیـد دووسـاڵ ئـاوارەم
یـا غـەیر بەدئـەفعال بـێشـەرت و بـەدخۆم | ئـەر نمـەك نەشـناس وەر بـێ تـانووپۆم
ئانـــــە نەهایـــــەت نامرادیمـــــەن | قەرینـەی نگبـەت خـەیاڵ خـامی‌مـەن
فـەقیری مایـەی سـەد عیلـەت پێـشەن | ئەلـەم جـە تەقـسیر دایـم دڵ رێـشەن
سـا فـەقرم جـە سـەر یـاوان بـە دامـان | وزباشـــی دەخیـــل مـــستۆفی ئامـــان
تاقـــەت گیـــانم یـــاوان وە تاقـــەت | نــە لادی جــە غــەم مــەبو فەراقــەت
نــە خــوا وە مەرگــە مەکــەرۆم ئــازاد | نــە جــە مەینــەتان مــەبوو خاترشــاد
نـە خواجایـە هـەن پـا بنیـەو نـە پـێش | مـن بـەرۆ وەسـای پـەنای لوتـف وێـش
پـەس چـار هـەر ئێـدەن دیـسان فەرارکـەم | تــەرك مــاوا و زەیــد یــار و دیــار کــەم
عــەفوو کــەن نــەڕای بارگــەی ئیمامــان | وزباشـــی دەخیـــل مـــستۆفی ئامـــان
شــەوان شــەرمەندەی ئــالو عــەیاڵم | قــووت لایــەمووت نیــەن جــە مــاڵم
دووغینـــە جـــەلام نـــەبات شـــارەن | شــەلغەم خــۆ پــلاّو دوو شــاخەدارەن

گۆشت خۆ گۆشت خووگ لانه ساران بۆ نەذیەنم مەگەر جەژن یاران بۆ
فەرشم خاك سەرد باڵینم سەنگەن مەزاق یانەم هەر داوا و جەنگەن
دەروونم کەیلەن جە زوخ زامان وزباشی دەخیل مستۆڤی ئامان

ئەر جارێ شەیتان پەیم کەرۆ هەوەس بەروون ناغافڵ پەی کەیوانۆ دەس
چوون ماچە قاتر قەتار خانەشا جفتە مەشانۆ نەعەوزوبیلا
ماچۆ بیل هەوەس چەنی رووداری یە پەی چی دانت وە پای بێعاری

منیچ وە بێدەنگ مەشوون وە جای وێم عەرەق چوون سەیلات مەرێزۆ نە جێم
وەختەن نگوون بۆ نامەم جە نامان وزباشی دەخیل مستۆڤی ئامان
با وجوود بەو جوود خەیلێ دڵشادم کەردەش نەمندەن ئەسڵەن جە یادم

چوون خەسیای خەساس دەرد رەجاڵیم تەڕی نەمەندەن جە ئەعزای خاڵیم
هەرچەند دڵ بەو تەور مەذۆم ستێزە من خۆ نە هیجران وەختەن بوو رێزە
پەی بەدبەختی بەخت دایم هانامەن نە قوەت نە زۆر نە تەوانامەن

نە هۆشتان مەنەن هەرگیز جە لامان وزباشی دەخیل مستۆڤی ئامان
رەفیقم خەیاڵ شەوبێداریەن شەریکم شاخەی دەرد کاریەن
کەواوم کزەی دڵەی سەدپارەن شەریکم هەر خەم بەزم پەژارەن

یادم میل گەرم دیدەی پڕدەردەن ساقیم لولەی وشك هەناسەی سەردەن
ئەرەستو دەستوور ئیفلاتوون فامان وزباشی دەخیل مستۆڤی ئامان

رەحمێ کەن وە خەیر بەد حاڵەن حاڵم   نەجاتم بدەن نە چنگ زاڵم
چارەم پەریتان سوبح ئەکبەرەن   جە عومرە و غەزا شەرفناك تەرەن
وزباشی سا تۆ رانەپێ نەوی   حاجی ما قوڵتەر تووخوا کێ بی
با جەتی باڵای نەوتوڵ نەمامان   وزباشی دەخیل مستۆفی ئامان
چەند کەس جەی مەسکەن ئاسوودە حاڵەن   مەرفوع القەڵەم فارغ الباڵەن
منیچ سەدوویەك مەحسوب بڎاران   پێم خاستەرەن جە لوای شاران
وەی زوخاو سەرد با فەرار نەکەم   وێم نە قاپیتان شەرمەسار نەکەم
رای چۆڵ تەقدیر وە قەریب نەکەم   جەستەکەی خەستەم گۆڕ غەریب نەکەم
با نەبوون وێنەی زومرەی عەوامان   وزباشی دەخیل مستۆفی ئامان
هەر کەس جەی دونیا داد و هاناش بۆ   چارەش هەر ئیڎەن تا تەواناش بۆ
واچۆ یا کەریم یا کەریم الله   یا عەبدالقادر یا حەبیبالله
میرزام بۆ بە عەشق حەبیب ئەکبەر   جە سای لوتف وێت مەئیوسم مەکەر
ئەو دەفتەر کە نام من نشتەن تێدا   سەرخامەی عەفووش باوەرە پێدا
بشق ئەشق زوڵف خەیاتە خامەان   وزباشی دەخیل مستۆفی ئامان
هام نە هیلاکەت دەرد گەدایی   قووت مەوت بیەن جە لام وەشاهی
یا وێتان وە قین سەنگەسارم کەن   یا وە مەرحەمەت چارەی کارم کەن
یا جە مەغلۆبەی وێتان وێڵم کەن   یا تەماشای بەرگ شانوو پێڵم کەن

ئەر سەد کە قاڎر وادەی مەرگش بۆ
دایم پەژارەی نان و بەرگش بۆ

عەفو کەن نەڕای بارگەی ئیمامان
وزباشی دەخیل مستۆفی ئامان

له رووی دەستخەتی (ئەفوایی) نووسراوەتەوە لە سەرەتاوە نوسیویەتی (عبدالقادر است)

سەرمەشق تەعلیم (نامەی میرزا بۆ سەید بەهای شەمس)

سەرمەشق تەعلیم مەشتاقان مەشق
زەڕاب زەڕسەنج زەڕابخانەی عەشق

ئەرستوی دەوران دانای پڕهونەر
بەحر علوومات کان کۆی گەوهەر

مونشی ئینشای خاس مونشەئات فەرد
حەکیم دەردان دەوابەخش دەرد

سەرمایەی شاڎی بوزورگەواران
سەفای سینەی ساف سەفوەت شیعاران

پاکباز پاكدڵ پاکیزەی پاکان
شوعلەی شەمع جەمع گشت شەرەفناکان

پاکان وە پاکی وە پاك ئاوردەن
پەنا وە بارگەی شای پاکان بەردەن

چێش واچوون ئەوەڵ یا عەبدولەتین
هەم ئاخر وە دین بەهای دنیا و دین

نامەکەت یاوا نامەکەم دەق کەرد
خامەکەت خەیاڵ خامەم شەق شەق کەرد

مەزموونت گوم کەرد راگەی مەزموونم
فیکرت تاراج دا مایەی دەروونم

ئەلفازت یەك یەك دێونا دەردم
فەردت بی ناسخ کتابچەی فەردم

وێنەی ستاران ئەبیەزی پڕنوور
شوعلە نمایان نە ئەوج دەیجوور

تا قەمەر نەکەل سەرکێشۆ وە بەر
ستاران ببان گشت وە خاکستەر

تۆ چوون ئەو قەمەر من چوون ستارەم
چە قابل وە مەدح رەمز و ئیشارەم

ئەوسافم کامەن وجوودم چێشەن
پای فەردم وەفەرد هام فەردان رێشەن

حەیرانم جە فەرد بێگەردت ئاخ ئاخ
بۆی فەرد مەهجوور مەڎۆم نە دەماخ

هەی دەخیلت بام یە جە کۆت ئاوەرد   سا کەی جەلای کێ مەشق عەشقت کەرد
سەڕافیت جە لای کام سەڕاف زانا   عیرفانت جە لای کام عارف وانا
کەسب کەماڵت جە لای کام کامڵ   کەردەنت وەیتەور تۆ وە نەقش دڵ
جەلای کام ئوستاد دەروون کەردی کەیل   کێ نۆشا مەی پێت جە مەیخانەی لەیل
یا جبرەئیلت دایم ئوستادەن   یا خزر جە خاو تەعلیمت دادەن
یا وەی تەور فەردت ساحیب تەئسیرەن   ئەڵبەت هەر پەڕتەوئەنفاس پیرەن
بەلآم پیر کام پیر، پیر بێ نەزیر   (قطب ا لاتقیا) شای رەوشەن زەمیر
نوقتەی دایەرەی نۆتاق ئەخزەر   دەریای فیوزات بەحر پڕگەوهەر
وە ئیشارەی عەین کیمیای نەزەر   خاك پاك کەردەن وە تەلاّی ئەخزەر
هەر جە سەرکۆی شەرق تا موڵك خاوەر   دنیا جە زوڵمات کەردن منەوەر
یا ئاگا جە رێز گشت قەزا و قەدەر   بە خودا کەس نیەن غەیر جە شاعومەر
پەی دین و دنیا ئەر پەرسی خەبەر   پیرەن دەستگیرەن دەلیلەن رەهبەر
هەرکەس بنمانۆ هونەر یا جەوهەر   ئەو شا عومەرەن وە دانای داوەر
راسەن تۆ سەید ئەولاد پاکی   سەردار سەروەر هەم شەرەفناکی
فەیز شاعومەر بەرز کەردەن پایەت   هەر مایەی ئەوەن بی بە سەرمایەت
خسووس ئەو سەروەر پڕحەیا و حەلیم   شێخ بەهرەمەند موحەممەد سەلیم
سالکتەر جە گشت سالکان دەور   ئاگای مەخفیات پشت پەردەی هەور
(محبوب القلوب) گرۆی دینداران   سەرحەڵقەی ئیخلاس تاعەت گوزاران
دەخل دڵ جە لاش جابەجا نەکەی   دایم جە حزوور پا کۆتا نەکەی
وەسڵشان تەواف ئەهل یەقینەن   هیجرشان هیجران دنیا و هەم دینەن
تەنخوای من کەره بەندەی سیواکش   بۆسەدەر وە دڵ سەرپەنجەی پاکش
چراغ هیمەت نەمانۆ خامۆش   نەکەرۆ جە یاد بەندە فەرامۆش
یادێ هەم جە باب تەعریف یاران   میرزا میرزایان نەجابەت داران
عەزیز جەرگەی عەزیزان دڵ   وەشێوە ئەتفاڵ وە شعوور کامڵ
مەحموود ممتاز عاقبەت مەحموود   نامیەی نایاب (نادرالوجود)
مەدح رەوانت پەرێ من کەردەن   زاهیرەن زیرەت وە کرمان بەردەن
بنچینەی موحکەم کەی خەرەڵ مەبۆ   دوڕدانەی گەوهەر کەی بەدەڵ مەبۆ
مەکتووب حیکمەت کەی مەبۆ وە شەرع   سا کۆن کێ دیەن ئەسڵ بۆ وە فەرع
چوون نژادشان چین چین هەر ئەسڵەن   ئەوانیچ ئاخر خۆ هەر ئەو فەسڵەن

چوون مەبان خارج جە ئەسڵ وێشان		عیلم ئەفلاتوون هەر کەمەن پێشان
ئینشاالله بدۆ حەق دەوامشان		بەربشۆ نە روبع مەسکوون نامشان
فەرمابێت ئەلکە تەمام بێ پەردەن		وێش‌ئاسا جە تۆ وێش ئالۆس کەردەن
بایی سفڵەروو تار و توور بازەن		مەزاقش چەنیم خەیلێ ناسازەن
دەست کەچ و پاقوڵ بێحەیا و شەرمەن		سەگ‌پەدەر دایم بازارش گەرمەن
کەچەڵ هەم بەوتەور توند بە ئاڵشەن		توخم کاکەشەن گوو بە حاڵشەن
جاری مەوقوف بۆوەسفنامەی ئەو		رۆشنی بەسات با گێڵۆ بە شەو
جە تەنخوای تەع دۆعا و سەلأمش زیم		جەی رەقعە هەنی خەتمەن بە نامش
جەلای میرزایان مەلاعیزەش کەر		وەسف عەلی وەیس باوەر وە نەزەر
با قی وە سەلام دۆس دور مەنز		مەرهەم روی زام دەوای ئێش دڵ
قاذر تا زیندەی رووی سەرزەمینەن		سەنا گۆی بالأی بەهائەدینە

سەید بەهای شەمس و میرزا بارەها نامەیان بۆ یەك نووسیوە کە ئەمە وێنەی دوونامەی لە نێوان ئەو دووشاعیرەدا ئەڵبەت لە دیوانە چاپکراوەکەیدا تێکەڵ نووسراوە تا ئەوەی دەستخەتێکی ئاغەی نەقشبەندیم دەست کەوت لەرووی ئەو جیام کردنەوە.

سوڵتان سەرئیڵ

(جوابی نامەی سەید بەهای شەمس بۆ میرزا ئەولقاذری پاوەیی)

سوڵتان سەر ئیڵ نازك خەیاڵان		مەتبوع مەجلیس گشت کەمەر لاڵان
وەحید زەمان تەنیا و شازەکە		شای شیرینکەلام شەکەر رازەکە
زەکا و دەرك و فام بێئەندازەکە		دوربین تێژ رەو چالاك بازەکە
نەروبع مەسکون بەرز ئاوازەکە		لوقمان بێباك تێژ پەروازەکە
خەیاڵی خەیاڵ موریدش گەشتەن		مەزەی وەسف تۆش هەرگیز نەچەشتەن
عەقڵ مەر کەری عەقڵی کوڵ خەڵات		مەر ئاوەخت یاوۆ وە گەرد پاڵات
مەوقوف ئەسەر تەکلیفەن تەکلیف		قاسرەن زوان چێش کەرۆ تەعریف
قاذر بەو قاذر هەرجا حازرەن		من وەبێ قاذر سەفام نادرەن
سپای فەراقت ئای وە فەرق تۆ		قەڵای هەستم کەرد وە خاك نەیکۆ
هەر ئەوسات نەوسات نەتۆی پاوەشار		مورغ دڵ وە د ام تۆ بی گرفتار
تا وە حاڵ یادت هەر ها نە یادم		هەر بەو ویرەوە ئیسەیچ هەر شادم

تا هەناو هەنی هەنی ئیقرار بۆ   وەبێ تۆ هەنی هەنی بێزار بۆ
زکر خەیر تۆم نە هەرجا کەردەن   بەرمەلاً و زایع ئیزهار بێپەردەن
خسووس جەیدما جەی وەقت و زەمان   وانا بێم چەنی سەرکار و میرزان
میرزا میرزامەن شوکر پەی مەحموود   هەم پەی ئەو عەزیز حەبیب مەسعوود
بەبە جە ئاداب جە رەفتارشان   خاس خاس جە تەمکین جە گوفتارشان
شیرین عیبادەت وەش تەحریرشان   لەتیف لەتیفەی هەم تەقریرشان
وەش‌وەش چەنی خەت ڕێحانبێزشان   هەی هەی جە ئەلفاز شەکەر ڕێزشان
ماشەلاً جە حەد خوردە ساڵشان   بەخ بەخ بە عەقڵ و هەم کەماڵشان
وە وەجە رەغبەت لای سەرکارشان   وەی وەی جە تەنزیم گێڵای شارشان
ئۆف ئۆف جە ئامای لاشێخانشان   خەڵیفەی عومەر شای عوسمانشان
سەلیم و حەلیم شێخ ساحیب حاڵ   مەنبەعی فەیز و مەعدەنی کەماڵ
بەندە مەنزڵم شەو سوبح وشام   هەر ها نە خدمەت ئەو عالی مقام
برام جەو ساوە تەشریف میرزان   وە خەیرە مەقدەم وەی شارە ئامان
هەر شەو جە لاشان جەمڵەمان جەمەن   خەندە و مەزاقەن وەشی و هاودەمەن
خسووسەن یاوا تازە نامەکەت   کەلام لەتیف عەنبەر خامەکەت
وانیاوە میرزام پەرێ عەلی‌وەیس   عەلی وەیس دڕی یەخەش وێنەی قەیس
ئاڵۆزی و توندی بێحەد فەراوان   کەردەنش میرزام هەرتا کە تاوان
نمەز چەنی تۆ مەجازش تندەن   یا خۆ هەر پاسە ئاڵەت نەقندەن
ئەڵبەت ئەی دەفعە کاغەز مەنوییسی   هۆشت بۆ دەخیل پەی عەلی وەیسی
خزمەتێوتەرش لازمەن هەم بۆ   میرزایان واتەن تەقسیرت نەبۆ

سەتار سرپۆش(١)

سەتار سرپۆش سەتار سڕ پۆش   یا خودای بێباك سەتار سرپۆش
یا بینای بێچەم شنەوای بێگۆش   یاد ئادەم دەر عەقڵ و فام و هۆش
ئەوەڵ بەشق زات بێزەواڵ وێت   بێ شبهە و شەریك بێ مەساڵ وێت

وه نوور مەحبووب شای خەیرالبەشەر   پەنای عاسیان سالار مەحشەر
نیات وه فەرقش توومار لەولاك   سازنات پەرێش نۆتاق ئەفلاك
جەناب سەید ئەولادْ ئادەم   هەر جه رۆی ئەزەڵ کەردت به خاتەم
با جەتی ئەوشەو بە میعراج بەردت   مەحرەم وه لیقای زات وێت کەرد
هەم وه مەیل تۆ دانای بێئەندێش   دیسان هەر ئەو شەو ئاما وه جای وێش
بشق ئەو سەروەر رەفێق مشفیق   شای حەق و یەقین بوبەکر سدیق
مەگێلاڵ چەنیش دیار و دیار   گا نە سارا و هەرد گا نە کونج غار
بشق ئەو غەریب کار پەردازش بێ   یاگەی موسڵەحەت جای نیازش بێ
زومرەی ئەهلو بەیت سەناش مەکەردن   نامش وه سەلمان فارسی مەوەردن
بشق بولقاسم ئیمام ئەزهەر   ئیبن موحەممەد سدیق ئەکبەر
بشق ئەو ئیمام عەزیز ناتق   جە ئەهل جەعفەر سدیق و سادق
بشق ئەو سوڵتان نامی هەم سامی   ئیبن بایزد قوتب بەستامی
بشق ئەو شەیدای عشق سوبحانی   شێخ ئەبوالحەسەن قوتب خەرقانی
بشق ئەو بێخورد سەهبای موحبەت   شارەزای جەلال تەجەلای وەحدەت
وێڵ و سەرگەردان گیان نەڕای حەق کەن   خواجە بووعەلی قاهیرە وەتەن
با جەتی ئەو غەوس دڵ وه کام یاوا   شای خواجە یوسف هەمەدان ماوا
وه عەبدالقادر قوتب رەبانی   غەوس الخەلایەق شای مووجیدانی
وه خواجه عارف خواجەی خواجەکان   ستوون پەی سەما لەنگەر پەی ئیمان
وه عەشق ئەو پیر خواجەی مەعنەوی   (مەحموودالخەبیر) دانای غەزنەوی
با جەتی ئەو پیر نەی دنیای دەنی   موبەرا و مەشهوور جە ماو مەنی
ئەو پیر نەساج رامتین یانە   نەڕای عەشق حەق دایم دێوانە
بشق دایەرەی رای حەق شناسی   خواجە خواجەگان بابای سەڵماسی
وه سەرچەشمەی فەیز شای ساحیب جەلال   کان کەرامەت سەید میرکەلال[٢]
بەشق شای موشکولگوشای وامەندان   نەقش سەفحەی دڵ تاعەت پەسەندان
خواجەی خواجەگان شای بەهائەدین   رۆشنی شێوەی سەما و سەرزەمین
سەرهەلقەی پیران سەفای نەقشبەند   ئەرباب هیمەت شای ساحیب کەمەند
یانێ موحەممەد بوخارا مەنزڵ   قوتب ئەولیا سەردار کامڵ
با جەتی عەتار ئەو قوتب سەروەر   جە بۆی فەیز حەق دایم موعەتەر
بشق ئەو مەنبەع ئەسرار باری   مەولانا یەعقوب چەرخی حەساری

با جەتی ئەسرار خواجەی بەهرەمەند　　سەرچەشمەی پیران ماڵ جە سەمەرقەند
مەگرەوا وە سۆز هەر شەو تا وە رۆ　　تا کە واسڵ بی وە تەجەلای تۆ
هەرکەس جەی دنیا وێش تەوەلا کەرد　　پەناش وە بارگەی عوبەیدواللە بەرد
پەلاس فەرقش بی تاج شاهی　　سەبەب و هیمەت عوبەیداللاهی
بە حەق ئەوپیر راگەی مەساجد　　خواجە خواجەگان موحەممەدزاهد
بشق ئەو عەزیز دایم خەلۆەتکێش　　یانی مەولانا موحەممەد دەروێش
تا ئەورۆ تەشریف وە سای ئەلحەد بەرد　　سیوای ئەمر تۆ چێوێتەر نەکەرد
با جەتی ئەو پیر مەلایك رەوشت　　ئەمداددەهەندەی دەستەپاچان گشت
ئەولاد حەزرەت ئەو مەولا نابێ　　تەوفێقبەخش هەر ناتەوانا بێ
بشق ئەو بادەی دادەی ئەو ساقی　　قوتبالاتقیا موحەممەد باقی
بشق ئەو واقف سڕ نەهانی　　ئیمام بێ عەیب رەوای رەبانی
دەریای مەعریفەت بەحر مەعانی　　شاباز پەرواز رای لامەکانی
عومر وێش تەمام پەی تۆ کەرد فانی　　وەر کەس نەزانۆ تۆ وێت مەزانی
ئەو نوور دیدەی فاروق ئەحمەد　　تازەش کەردەوە شەرع موحەممەد
تا ئەو رۆ یانەی گڵکۆ بی وەجاش　　نگای کەس نەکەوت وە سەرپەنجەی پاش
وە دوو فەرزەندان ئەو غەوس قەیووم　　(عروة الوسقا) سەعید و مەعسووم
وە (عبدالاحد) دەریای کەرامەت　　وە خواجە عابید هومای وەلایەت
وە عومدەی ئاداب شای (عیلموالیەقین)　　سوڵتان پیران یانی سەیفالدین
بشق ئەو سەید نورانی پڕنوور　　درەخشان جە دوور چوون تەجەلای توور
خولاسە و خالس پەی عالەم ئومید　　سەید موحەممەد بە دووانی زەید
وە حەبیبالله حەبیب مەزهەر　　جە لای ئایەنەی دین پێغەمبەر
بشق شای جامیع خەفی و جەلی　　شای ساحیب نفوز عەبداللەی دهلی
بشق جانفدا سەید کەونەین　　شای زیائەدین هەم زیجەناحەین
بشق تەسەرف شای سیراجالدین[٣]　　پیر دەست گیر قوتب سەرزەمین
ستوون سەیوان دین پاك حەق　　ماوای فیوزات شەرەفناك حەق
مەئمور ئاداب رای شەرع ئەنوەر　　مەحرەم و ئەسرار خوذا و پێغەمبەر
عوسمان سانی کان سەخا و جوود　　پیر با وقووف دانای هەر مەقسوود
وە تەئسیر دەنگ قوتب زەمانە　　پیر بێنەزیر ئەی هەورامانە
بە حەق ئەو پیر ئەولیای کامڵ　　قوتبالعارفین تەوێڵێ مەنزڵ

مەحبووب بێعەیب جەمین جام نوور   مەخموور بادەی شەرابەن تەهوور
شابەهای سانی قیبلەی دنیا و دین   شێخولەشایخ تورك و هند و چین
بە حەق باتن شای زیائەدین   پیر بیاریێ قوتب رووی زەمین
بە حەق حەزرەت شای حسامەدین   پیر بێ نەزیر قیبلەگای یەقین
(تاجالعارفین) جەمین جام نوور   مەخموور بادەی شەراب ئەنتەهوور
ئاغەی شاعەلی قوتب دەهر دوون   رەفیقش نیەن جە روبع مەسکوون
لازمەن نامش بکەرو تەفویز   (قەدەسەاللەهی سڕەتوالعزیز)
یاحەی باجەتی ئەی گشت پیرانە   ئەی گشت عەزیزان خۆش زەمیرانە
جەی روی ئەی دنیا تا قەدەم بەردن   هیچکام بێقەولی ئەمرت نەکەردن
بەحر فەیز وێت عەتا کەرد پێشان   شاد بین وە شاهی مەرتەبەی وێشان
منیچ بێکەسم با وجوود عاسیم   ئەر سەد کە هەرگیز نیەن خەلاسیم
بەلام دیدە و رۆح هەر ها جە لاشان   بۆ بەخشەم وە تۆز خاشاك پاشان
ساچون بێرەحمی جە لای تۆ دورەن   شوکر یا ڕەحیم نامت غەفوورەن
من عەبدی کەمفام دێوانەی سەرچڵ   تۆ خواجەی قەدیم پادشای عادڵ
من ئیقرارم هەن وە بەدکاری وێم   وەبێ ئەمری تۆ و بەد ئەتواری وێم
تۆ گونا ئامورز رەندان مەی نۆش   کەریم کارساز ستار سرپۆش
من بێحەیا و شەرم شووم سەنگی بار   تۆ ساحیب فەرەج کەرەم بێشمار
هەرچەند جە تاوان بارخانەم بێشۆن   ئومیدم بە لوتف عەفوی عەتای تۆن
فدات بام (قاذر) قودرەت بێسامان   (قاذر) بێکەسەن بدەرەش ئامان[۴]

[۱] لە رووی دەستخەتی عەبدلسەمەد و عەبدولحسین نووسراوەتەوە.

[۲] لە شوێنێتر (میرگەلال) نووسراوە.ئەو نیوە دێڕەم لە رووی دەستخەتی ئاغەی نەقشبەندی نووسیومەتەوە.

[۳] لێرە بەولاوە لە نوسخەی دووەمیشا هەیە.

[۴] ئەم پارچەیەم زۆرتر لە رووی دەستخەتەکەی مامۆستا ئەفوایی تەواوم کردوە کە لە دیوانە چاپکراوەکەیدا کۆتایی ئەم پارچەیە زیاتر لە مەولەوی وەرگیراوە بۆ وێنە تەواشای لاپەڕەکانی ۲۵ و ۱۲۹ و ۵۳۶ و ۵۳۷ی دیوانی مەولەوی مەلاعەبدولکەریم بکرێت بە بەراوردی لە گەڵ دیوانە

چاپکراوەکەی کاك هادیدا.

نامەی میرزا بۆ خەستە

سەیدی بەرحەق نەتیجەی پاکان   سەرقەتارەی جەم جەرگەی حەکاکان
شێویای شنۆی شەوق شێوەی لەیل   تاویای نەتاو تووای تاوە مەیل
ئەولاد ئەشرەف خاتەم پێغەمبەر   سەربەرز دیوان زەمزەمەی مەحشەر
دانای دوڕشناس خەواس لالأن   (واسیف الوجود) ڕەعنا غەزالأن
نامەکەت یاوا جە تۆی پەردەوە   دڵ نە هیجرانان خەلاس کەردەوە
ئافەرین ئوستاد دەوای ئێش دەرد   وجوودم کامەن بوانوت هامفەرد
هەی هەی جە نامەی شۆخ مەرغوبت   ماشەاللە جە فەرد شیرین مەتلۆبت
فەرمابێت جە رووی بزورگەواری   هێلأی نەدیەنت مەیل دڵداری
پەی فەسڵ پاییز غافڵەی خاوان   فەرد تۆ راسەن خاست فەرماوان
بەلأم ئەوڕۆ مەن ئامام بە وجوود   دەرونم داخ بیەن چەنی ئاخ و دوود
پۆس رووی روخسار زەوقم مەردەبێ   چەمان سەدساڵ مەشق عەشقم کەردەبێ
مەن هەر جە توفڵی رەزمم ئاوردەن   گیان توفەیل بەرای ئازیزم کەردەن
هەر ئەو سازانام حاڵ دڵداران   بەین دڵداران چەنی دڵداران
ئێستە تۆ وادەی ئێشی دەردتەن   سەروەختی گێلأی هەردەو هەردتەن
جە رووی لوتفەوە کەمتەرین وێت   جای هانات زانان سەرم بۆ فدێت
چوون نەمەندەن پێت تاو و تەوانا   لاڵ بام ئەومنت ئاوردەن هانا
من خۆ یەند ئێشم نە دەروون بەردەن   دڵ سەنگئاسا بەڵ خەمان ئاوردەن
یەند ئاڵشت دەرد وە بالأم وەشتەن   یەند جورعەی ژاراو بێمەیلم چەشتەن
یەند خەواڵوی خاڵ خاوێر لەیلم   پەی داد و تەدبیر هیچ نیەن مەیلم
هەر ئێدەن تەدبیر سوجدە بەر نەخاک   روو کەر نە قاپی حەی تەنیای تاک
واچە یا مەعبوود بینای بێزەواڵ   شادم کەی وە دین لەیل سۆسەن خاڵ
چوون تۆ نەتیجەی حەقشناسانی   ئەولاد بێ عەیب گردین خاسانی
جەدت ئەحمەدەن دۆعات مومتازەن   (ابن‌الکریمی) کەریم کارسازەن
بەڵ بەزەییشان بەیۆ وە حاڵت   مەرهەم دان نە رووی زام سەدساڵت
وەرنە چون (قاذر) وێڵ زاخانی   تا قام قیام داخ داخانی

جوای خەستە بۆ میرزا:

مونشی ئینشای فەرد شیرین کەلامان   واسیف(الوجود) شای نۆنەمامان
ئوستاد کارگای بەزم عەشق لەیل   تۆمەی مەیل ئەفشان نە سارای دوجەیل
چێش واچوون جە فەرد بێگەردەکەی تۆ   یا وەسف وەردەی ویەردەکەی تۆ
یا مەشقت نەرووی دیق پەڕەی دڵ   یا قەرار خار وە هەمسایەی گوڵ

دووباره جوابی میرزا:

خەستەکەی هیجران هامدەرد کاریم   زیادەی سەرجۆی هەرسی ئەوگاریم
هێما هەر ڕەونەق سەروەخت خاوان   یا فەسڵ پاییز یا شنۆی کاوان
یا نەسیم سوبح نەو وەهار دڵ   یا خۆ عشوە و ناز چەهچەهەی بوڵبوڵ
لادێ ئەر چوون من چەنی ئەی دەردان   مەناڵی وە دەرد گەردەن بێگەردان
ئەوسا مەزانی حاڵ دەردەداران   بەیین دڵداران چەنی مەویاران
ئیستە داد مەن پڕ ئەسرەن وەی‌وەی   برا پەی تەدبیر ساقی و بەزم مەی
هانام ئاوەردەن جای هانا هانا   بەی جەستەی خەستەی تەن ناتەوانا
چێشەن رای تەدبیر دەك رات رۆشن بۆ   وەرنە وە مەرگت ها شیم وە گڵکۆ

جوابی خەستە بۆ میرزا:

هەرچەند مەکەرووت سەعدی شیرازی   ماوەرووت ئەو مەشق پەرێ جانبازی
چوونکە بێمەجاز هەم بێمەزاجی   هەر مەشی وە سەر ڕەویەی هەلاجی

جوابی میرزا هەمدیسان:

بەڵێ مەن وارس تەختەی مەنسوورم   جە رای موقامات مەلا و شێخ دوورم
شێخ جەزبەی بێحاڵ ماوەرۆ ئەو وێش   تا مایل بۆ چێوی باوەرۆ وە پێش
مەلا ناشەرعی جە حەد ویەردەن   تەرك فتوای شەرع حەقیقەت کەردەن
سەید جە لای وێش عیزەت و جاهەن   (قوتبالعارفین فەنافی الاهەن)
وە باتن سەرمەشق هەرزەکارانەن   ئامێتەی بالأی والأی بارانەن

ئەم شێعرانه له رووی دەستخەتی مامۆستا ئەفوایی کە لە ساڵی ١٣٤٥ھ قدا نووسراون نوسیونمەتەوە. ئەگەرچی مامۆستا سوڵتای له حەدیقەی سوڵتانیدا هەندێ لەمانەی به ناوی سەید عەبدولکەریم هێناون کە چی لە سەری ئەم شێعرانەوە نووسراوە سەید موحەممەد هەتا له شوێنێکا له ناوی ئەم شیعرانەدا نوسراوە (ابنالکریمی). وا بزانم سەید موحەممەد دروستەچوونکە سەید موحەممەد کوڕی سەید عەبدولکەریمە. هەتا (مونشی ئینشای فەرد)ی بۆ هەردووی نووسیوە. وا دەزانم تەنها بۆ سەید موحەممەددرووستە.

سەیدی دینخاس(١)

سەیدی دینخاس سەیدی دینخاس — میرزای پاك مەزهەب سەیدی دینخاس
پەروەردەی ئۆجاخ بارگەی سەید هەیاس — کلین حەرەم دایە ریزوان ناس
دەی سا بۆ وە عەشق خووگان پایزاخ — جەم جەم یاران پوف پوف نە چراغ
با جەتی ئەو شەو قەوم و کار و خوێش — هەر یارەن یاوەر مەکێشۆ پەی وێش
تا کە کارخانەی شەفەق مەبۆ شەق — زەڕئەفشانیەن بێپەروا جە حەق
بەشق توولە سەوز پەروەردەی داوەر — تۆبە شکەستەی رای باوا یاوەر
با جەتی مووچەی شکەستەی ساوا — نێزەی میرخاقی ماڵ جە بارئاوا
دووبارە بە عەشق گاو مەخمەڵ جل — رەنگ سیا و سفید حەڵقە زەنگ نەمل
با جەتی بارگەی باوا یادگار — یە گشت سەوگەند بۆ سەیدی دیندار
سەی عەلی کوڕت هۆڕەکەم بەردەن — خەیلێوەن جفتم موعەتتەڵ کەردەن
ئومێدم ئێدەن جە رووی خەیرەوە — زووتەر هۆڕەکەم پەی بنێرەوە

وەڵامی سەید بۆ میرزا لە

میرزام نامەیە میرزام نامەیە — ئیزار کەردەبێت پەی من نامەیە
نامەی وەش مەزموون بۆشەمامەیە — مەرقووم وە تەحریر مشکین خامەیە
گۆیا فەرمابێت عەلی کوڕی من — هۆڕ تۆش بەردەن جەو زێد و مەسکەن
چەند ئیمام چەند میر قوبەی زەڕکەمەر — کەردەبێت شەفێع پەی بەرگەشت هۆڕ
تۆ کە فەرمابێت گاهۆڵ کەم نیە — هەنی ئەی باقی ئیمامان چییە
من کە باوەڕم وە گاهۆڵ نەبۆ — باوا یاوەرم ئەر قەبوڵ نەبۆ
میرزام ئەر وەمن باوەڕت مەندەن — وەرنە یانە گشت یەکسەر سەوگەندەن
قەسەم وە نووزەی قووزەی پارکۆڵە — گا هۆڵ وە حەسرەت بەستە بۆم هۆڵە

باوا یادگارم خراو کەردەبۆ   دیوان داوەرم پڕئاو کەردەبۆ

تووڵ سەوز رەنگم ئایر نیابۆ   خەنجەرم وە سەر خان ئەحمەد دابۆ

خاین کلین دایە خاتوون بام   رووسیای گەردوون بۆقلەموون بام

دەسم وە مەرقەد ئاغە گرتەبۆ   پەی عەزم تەواف رووم وە مەکە بۆ

سوب سەذای ئەزان ئامابۆم وە گۆش   شانابۆم بەرماڵ عابدان نە دۆش

پیشانیم وە ئێش سوجدەگا رێش بۆ   نیشانەی تانەی گشت قەوم و خوێش بۆ

قەومان بوینام نەپای سەحەردا   کێشابۆم پەردەی حیجاب وەسەردا

شەو (قائم اللیل) رۆ رۆچەوان بام   شەرمەندەی کلین دایە ریزوان بام

کەلیمەی تەوحیدی وە دەم واچا بۆم   بەرسمێڵ وێم وە دەس پاچابۆم

نماز کەردەبۆم گرتەبۆم رۆزە   پەی عەزم وزوو سەندەبۆم کۆزە

رەوان بام وە رووی رای مەدینەوە   ئایر وەردابۆم وە کلینەوە

یانە گشت یەك‌یەك ئامابۆم وەسەر   چمان هۆڕەکەی تۆم بەردەن وەبەر

(١) جارێکیان عەلی ناوێ کوڕی یەکێ لە سەیدەکانی ئەهلی حەق (هۆڕێکی) میرزا دەبا، میرزاش ئەم شێعرە بۆ سەیدەکە دەنووسێ پاشان سەیدەکەش کە بە جوانی بۆمان روون نەبوویەوە کێ بووە، بەم پارچە شیعرە جوابی میرزا ئەداتەوە کە دەرئەکەوێ ئەویش شاعیرێکی بەدسەڵات بووە.

شنۆی سەحەرخێز

شنۆی سەحەرخێز، شنۆی سەحەرخێز   شنۆی سەرکاوان نە سوب سەحەر خێز

وەهار رەونەقدەر زمستان وە بێز   مەحرەم و حەرەم‌سەرای شای پەروێز

پەیك بێستوون دەلیل دووجەیل   مەست بۆی شیرین کەیل جە عەتر لەیل
شانای تای توغرای زولفی تەتاران   هامڕاز و هام دەم دیدّە خوماران
دەوای ئێشی زام دەروون پڕ دەردان   هام شەریك دەرد هەناسە سەردان
جاسووی پێشڕەو ئەوەڵ وەهاران   هۆرکەندەی بەیزای بەرگ کۆساران
سا دەخیل شەماڵ تاقەتم تاقەن   دڵ نە گێج مەوج سەودای فیراقەن
جەستەی پەشێوحاڵ شادی بەتاڵم   جە دووری ئازیز دەروون زووخاڵم
تۆ نەسیم سوبح سەر دیارانی   ئەمین و مەحرەم لای نازارانی
تۆ گەنج قەیسەر وە دەوان دەو   وە تاراج بەردی پەرێ کەیخەسرەو
نامەی شیرینت وە فەرهاد سپەرد   فەرهاد جە ئاهش سەنگ مەبی وە گەرد
مینگەت وست وەلای باوان لەیلێ   عەرزەی قەیس وانای فرەجار خەیلێ
دڵەی کۆسکەوتەی قەترانی حەیدەر   شاد کەردی ودین دیدەی سنۆبەر
نیشانەی وامێق پەی عزرا بەردی   نارا ئاسا جەرگش وە کەواو کەردی
پەی یۆتەر، نامان ئاوەردەی هەواڵ   یە هەر رەسم تۆن فدّات بام شەماڵ
سادەی وێتئاسا هۆرزە ئاخێزکەر   مدارا مەکەر وە یادّی دڵبەر
زلان بەدحاڵەن هیچ خۆفت نەبۆ   روو بنیە نەڕای هەرد شاهۆکۆ
چون بەرق پڕجۆش سەنگ دەر وە رووی سەنگ   (تەنگیبەر) تەی کەر هیچ مەبەر وە تەنگ
دمای (تەنگیبەر) رووکەر وە شاوە   جە دووی هەناسەم وە ناڵە ماوە
سەراوکۆی ستەم تەیکەر وە هەر حاڵ   چاگە ویەردی (هانیەن) شەماڵ
بە ئاهوو ناڵەی بێسامانەوە   هەردان وەر زەردان دەنگ بدّانەوە
ماباقی کۆوان باوەر نە لەرزە   تا شۆ وە سەر تەخت (هەوارە بەرزە)
ساتێ ساکن بە بدّیە سەرکاوان   بشنەوە وە گۆش ناڵەی شەتاوان
ساراکەی (مەیگا) تەیکەر وە دەوان   تا مەشی وە سەیر گۆمی (سێلکەوان)
مدران چوون عەممان مەوج مەدّۆ وەهەم   وێنەی چەمە چەم بێزیاد و کەم

راهی بەر نە را چەویچ گوزەر کەر   مدارا مەکەر وە یاذ دڵبەر
ئەو رای ناهەموار سەخناخان چۆڵ   یولغار دەر وە جەخت تا وە (پیازدۆڵ)
ئانە هەوارگەی مینگەی جافانەن   مەنزلگای قەذیم زوڵف کەڵافانەن
یاگەی نەزاکەت مەهجەمینانەن   تەسکین وەباڵای دڵخەمینانەن
یاوای (زاوڵی) لادێ بناڵە   تووخوا تەنخوای من پەی کۆی (قەزاڵە)
سەرمیل (کرند) دیارگەی (روان)   (رێزە) و (سارابەن) (کوێڵە) و (ماکوان)
سەوزان (لەیلاخ) دیارەن جە دوور   (کەلی عاشقان) (زەڵم) و (شارەزوور)
گۆل (زرێوار) سارای (رازیان)   کۆی (قەڵاقازی) ملەی (بازیان)
(زویری) پارچەی (وەیس یەمەنماڵ)   قوڵەی (پیرڕۆستەم) (هەیبەتوو ساراڵ)
نەحیەی (جوانرۆ) تا دەشتی (زەهاو)   بەند (قەرەداخ) (سەرکوڕەی کاژاو)
هەر جە (بێستوون) تا وڵات (کۆ)   های شەماڵ یە گشت دیارەن وە تۆ
ئانا مەوینی (ئاتەژگا) و (ویراش)   (رەزڵە) تا (هێڵاو) (گەردە) و (باڵاتاش)
(گەزەن) کەمەرەن دیارگەی (رووان)   گنە سەربەرزان (کویڵە) و (ماکوان)
(رێزە) و (سارابەند) تا بەرد (زەنجیر)   (چاڵاو) (چلانێ) (دەرەتوو) و(لەقاوگیر)
سەرچەمەی (شارا) (گریوە) و (سەریاس)   (بنبەرد)و(مەرین) (مزرە) و (مەسکەناس)
(میویە) (مەیگۆڕێ) تا (میشی نەردان)   پۆرت خاڵ خاسان جای گەردن زەردان
هەوارگەی کۆڵبەند هەردی (سەرپاسار)   (گاڕا) و (بەنادۆڵ) (شەکەلی) و (بیار)
چەمەی (دووریسان) کۆی (وەهارانە)   (ملەبراڵو) (گجی شوانە)
(بازی شێخ حەسەن خانگای) خاسان   مەنزلگای سادات خواشناسان
(بن بەردە) و (سێوێ) (تەرکوچێ) و (گاوەڵ)([1])   (هانەساو) و (رژ) (پوینە) و (ملەخوەڵ)
باغات رەنگین موڵك (پاوە) شار   جای سەیر یاران شۆخ شەم روخسار
شاخەی شەتاوان هەواری (بیمیر)   جەبەڵ جەبەلان (سەردەرەی) دلگیر
(گەنەڵە) و (شاوین) (چادرگا) و (چاوا)   (سەربازی) و (دەربەند) (دێڵێ) و (میراوا)

(ملەگای مەسناو) چیەی (میرخەسرەو)	خەیاڵم ئێدەن خاوم بیەن ئەو
کانی (کەرپیسان) تا (تەڵان قەمەر)	شفتی (هەفت کەشان) هەردی (مەلاندەر)
(زازو) بەرزەڵنگ) تا کۆی (شانشین)	وەفر خاڵخاڵەن چنوورش چین‌چین
(سێملە) و (زاوڵێ) هەتا (سەرباوەر)	نەحیەی (گاقڕان) تا (قەمی جاوەر)
(کەلیان کەلیانان) (کۆڵە) و (کۆیمەکاڵ)	تا رۆی قیامەت هەر هام نە خەیاڵ
دووریشان ئایر نە جەرگم وەردان	شەماڵ ئاخێز کەر وەرنە ها مەردان
لادی قەترە دەر تەی‌کەر (لارەکاو)	تەشریف بەر وە سەیر چەمەی (هانەساو)
تووخوا نیگاکەر چە خاس دلگیران	چاگە ویەردی شەماڵ (وی‌مەیرەن)
جە (ویمیر) بەر شیت (هەوڵی) سەرئاوان	سەرمایەی سیحەت حەیات (پاوە)ن
دایم ئارامگای جەرگەی یارانەن	جای عەیش و نیشات چەمخومارانەن
نازک خەیاڵان پاسەشان واتەن	(هەوڵی) کەوسەری رووی سەربەساتەن
ئەو ساروو بنیە وە رووی (پاوە)شار	شەماڵ ئاذ فەرزەن یە گشت بەرکەنار
چاگە ساکن بەر ئەمجار وەڕاسی	مەبۆ تۆ قیبلەم چە تەور بشناسی
جەودما ماوەر عوزر و بەهانە	ئیسمش وە شەش حەرف نەی فەردەوانە
پەری دەستوورەن مەلائیك زادەن(٢)	ساحیب سپا و سان تەمام ئامادەن
عەقرەبان سەفسەف چنووران چین‌چین	کەردەن وە پەرچین دایەرەی جەمین
گیسو چوون کەمەند قەترانی زەنگی	چوون حەڵقەی ئەرقەم ئەژدەهای جەنگی
سەر ها وە سەروین بەغدا شارەوە	پیشانی بەو سەیف هندی کارەوە
دووعەین مەخموور رشتەی ئیلاهی	هۆرچەرخنای عەین شاباز شاهی
گۆناش گوڵ ئەحمەد نامانش نە خەو	مەگەر ورشەی لاڵ باڵ کەیخەسرەو
لەب دورج یا قووت بینی ئەلف کێش	موژان چوون ئەڵماس ژار ئالووی پڕ ئێش
دەم غونچەی نازک وەش بۆن چوون عەبیر	زەنەخ تۆپ زەرد هۆرکەندەی کشمیر
گەردەن چوون بلوور ئایینەی بێگەرد	چاڵ تینی ساف قەترەی (ماء الورد)

سینه سینه بەت لاچین ئاوان　　یا پەڕ قووی ناز گۆشەی شەتاوان
گەردەن نیم گره سوراحی چینی　　مەر نەلای فەغفور وەی تەور بوینی
جه (صنع) قودرەت لاشەریك فەرد　　بەندەن جه سینەش جفتێ لیموەی زەرد
بەو رەنگ ناپەیدان ئاخر تا قەدیم　　مەر نارنج باغ (جناتالنعیم)
ناف ناف ئاهوی خەتا خۆ کەردە　　داخ نه تۆی دەروون سەد سەیاڎ بەردە
رەجڵەین شوشەی دوڕ تەلاّی تازەقاڵ　　پڕ جه مروارید پاوەن وه خڕخاڵ
کەنج سەر بە مۆر بەستەی رۆزگار　　نەسیم کۆی قاف مەخفی و نادیار
رەفتش بینای عالەم کەردەن لێڵ　　مەر جه لای جەیران سارای خوتەن گێڵ
بالاّش خەجاڵەت دان وه نەیشەکەر　　خورما حەسرەتمەند داخ دارەن عەرعەر
تازه بەر ئامان جه خەڵوەتخانه　　شەماڵ نیگاکەر سا بۆ بمانه
بڎیه ئەر خورشید کەم کەرد شۆڵەی خۆەر　　ئانه ئێڎ نه برج بەرئامان وه بەر
دەخیل نەگنۆت سەر هەوای سەرکەشان　　ئەو نام ئەو نیشان جه یادت نەشان
جەو درەنگەدا بشۆ وه پا بوس　　چەم شاد کەر وه تۆز پاك پالاّی دۆس
ئەڵبەت مەپەرسۆ ها چێشەن شەماڵ　　جه کۆ ئامانی چێشەن پێت هەواڵ
واچه قەیسەکەی زەید تەواساکە　　فەرهاد رەختەکەی مەجنوون ئاساکە
زام زەدەی خەمان جگەر پارەکە　　چەم جه ئەسرین کەیل بێقەرارەکە
قامەت وێنەی نوون خەم خەم کەردە کە　　ئاوارەی وەتەن روخسار زەردەکە
دیوانەکەی وێت دڵ ناشادەکە　　فەرهاد سانی رەنج وه بادەکە
فیڎات بام ئازیز نەونەمام نۆ　　من وه قاسدی کیاست وەلای تۆ
وەخاڵت قەسەم گەردەن وێنەی بەت　　هووناو جه زامش چاریەن چوون شەت
یەند نالاّن پەی تۆ وه کاواندا　　یەند وێش داوه تاف شەتاواندا
خەیلێن بۆی بالاّت نەسیم نەدان بۆش　　دیدەش لێلاّوەن کەڕ بیەن جه گۆش
جه دووریت پاسه نۆشانش تاڵی　　هەر وه هەزارحاڵ من کەردەن حاڵی

خجڵەت دەر وەرووی ستارەی سەحەر ... ئەر موسڵمانی پەنەم باوەڕ کەر

هەرکاتێ زانای ئەنا ئاڎیچ مەرد ... ئەویچ چوون یاران تەشریف وە گڵبەرد

دیارەن ئازیز ئەر مەندەبۆش مەیل ... وە قەترەی ئەسرین دیدەش مەبۆ کەیل

مەپەرسۆ ئەحواڵ خاتر خارەکەش ... مەجنون بەڎبەخت بێقەرارەکەش

ئەر رەنج وەرین من نەڎان وە باڎ ... دیڎە وە باڵای کەس نەکردەن شاڎ

یا مەرهەم یا مشك مەسپارۆت وە دەست ... باوەر با ماڵوش نەجای زام شەست

خواحافیزی کەر هەی وە دماوە ... دەخیلم شەماڵ زوو پەنەم یاوە

با ماڵووش نەزام من عەهدم کەردەن ... یا ساکن جە ئێش یا شاد وە مەردەن

وەرنە تا مەحشەر زامم ئەوگارەن ... دەوای ئێشی نێش مەرهەمش چارەن

(قاڎر) تا زینڎەن خەم نە خەیاڵەن ... جان فیدای لەیلەن عەبد شەماڵەن

[١])ئەم دێڕە لە دەستخەتەکەی میرزا عەبدالحسیندا نەبوو وادەزانم هی میرزاش نەبێ لە بەر ئەوەی لە یەك دێڕا بە دوو شێوە (هانەساو) و (سێوێ) دووپات کردوەتەوە.

[٢])لە دیوانەکەیدا ئەم دێڕە کراوە بە سێ دێڕ و ئاوا نووسراوە:

پەری دەستوورەن نازك ئەندامەن ... شۆخەن شیرینەن ئاینەی خامەن

پەری زاد نامەن پەری دەستوورەن ... سەرتاپا بێعەیب مەواچی حورەن

پەریزاد نامەن هەم پەری زادە ... ساحیب سپا و سان تەمام ئامادە

لە کاتێکا خودی میرزا دەڵێت (نەی قەردەوانە) یانی لەو تاکە دێڕەدا بیخوێنەوە وادەزانم جیا لەو دێڕە، ئەوانیکەی زیادی بێ.

[٣]) لە سەرەتای ئەم پارچەیە لە دەستخەتەکەدا ئاوا نووسراوە (در حالت جوانی در قریە کاشتە نوشتە شدە و شمال را بە پاوە فرستادە) لە کۆتاییشدا، (تمت شد از دست عبدالحسین).

شۆڵەی شەمس شەرق

(ئەم پارچەیە لە دیوانە چاپکراوەکەیدا بە ناوی (موناجات (٢) لە چاپ دراوە کە ئەوە هەڵەیە و دەبێ بە ناوی پیاهەڵدان یان (مەدحی شێخ حسا مـەدین) بنوسـرێت. لـە بـەر ئەوەی خودی میرزا لە شوێنێکی ئەم پارچەیەدا ئەڵێت (جا دار جاگیر شـای بەهائـەدین) وە،یان دە لێت(مە ددیاعەلی شای تە کیە داران) کە عە لیش شـیخی حـسامە دیـن بـووە ،ئەتوانین بڵین بۆ ئە ویش وتراوە.

شۆڵەی شەمس شەرق،شۆڵەی شەمس شەرق
شیرین‌تەر جە نوور شۆڵەی شـەمس شـەرق

تـورك تیرئەنـداز بووڕاتـەر جـە بـەرق
پەی جوملەی عاڵـەم تـاج فـەوق فـەرق

دەس گـیر زومـرەی دەسەپاچـان گـشت
جای ڕجا و کەرەم فرقەی زیبا و زشـت

قیبلـەی حـەقیقی جەرگـەی ئەسـفیا
پـــیر تـــەحقیقی گـــرۆی ئـــەولیا

مەوسووف بە ئەوساف وەسفە حەمیدە
فـــەنای زات حـــەق دانـــای نەدیـــدە

عاشـق وە حـەزرەت شـای بـوراق سـوار
(حـاضر الحـــضور) موســـتەفای موختـــار

موشــتاق بــەهای مەشــق مەنــسووری
قــانوون گــیر پــیر، هنــد لاهــووری

دەوای دەرد دڵ مەرهـــــەمی زامـــــەت
نەسـیحەت تۆشـەی دنیـا و قیامـەت

کـان و کـۆی گەوهـەر ئەسـڵ دانـەی لاڵ
خـــازن ئەســـرار خەزێنـــەی خـــەیاڵ

(عـــالِمُ العُلـــوم) جـە مـەه تـا مـاهی
(مجمعُ البَحرين) (فـيـيض الهي)

شـەمع جـەمع پـاك ئـیخلاس خەلاسان
ســـەرکەردەی ســـپای خـــوڎا شناســـان

شـای شـیرین قامـەت قیامـەت خێـزەن
وەڵـــگ بـــاخ ڕۆح ناپاکـــان ڕێـــزەن

ئوســـتاد کامـــڵ پـــیر بـــێنـــەزیر
وە حەڵقـەی کەمەنـد پـیر پـیران گـیر

ئـــەولیای ئـــەیام قوتـــب زەمانـــە
مورشـــد ئیرشـــاد ئەســـڵ کارخانـــە

-دانەنـدەی خـەیاڵ ختـوورەی یـاران
ئاگـا جـە ئـەحواڵ مـەردەی مـەزاران

شـــارەزای ئـــەوزاع نـــەوتاق ئـــەرزەق
ڕەد بـــەلاَیات قـــەزای موعەلـــەق

(مـأزون) جانـب دانـای لایـەمووت
ئاگـای (بـروجات، حَمَـل) تـا وە حـووت

بەڵـــەد وە ڕاهـــی شـــەمس و ســـتارە
مـوخبر جـە گـەردش سـەبعەی سـەیارە

ئاشنای ئەحباب گرۆی بێعەیبان   رەفیق راگەی (رجال الغیبان)
سەیاح سارای لاهووت و ناسووت   ئامێتەی مەلەك گرۆی مەلەكووت
راوە پای تۆمار (علّیّین)بەردە   تەماشای (تَسطیر) خەت لەوح كەردە
موفتی فتوای شەرع خەیر و حەقیقەت   ئەرباب ئایین تەقوای تەریقەت
ساق بەزم ساز بیسات یاران   هەی هەی جام مەی بە واڵە داران
حەكیم حازق ئاگای دەرد دڵ   ئاغەی باش بلوك تەوێڵێ مەنزڵ
جادار جاگیر شای بەهائەدین   سەرحەڵقەی پیران قوتب سەرزەمین
ئالوڵەی ئەتباع ئەهل رۆحانی   (تاج الحِكْمَه)ی غەوس گەیلانی
چێش واچوون یا شێخ كۆی گەوهەر وە كۆ   وەسف من جە كۆ و، شەئن تۆ جە كۆ؟!
سەر موسەنیفان وە خەیاڵ بازی   فیردەوسی و حافز سەعدی شیرازی
مەلای تەفتازان ئەنوەری و جامی   (موتنەبی) و ئیستەخر شێخ نیزامی
ئەحبابان یەكسەر بوانان جە نۆ   دیسان شانامەی وەسف شان تۆ
وەرنە من كەم هۆش كورد كەم هونەر   بێسەواد، بێخەت، بێفام، بێجەوهەر(١)
دایم هەر خەیاڵ نادانی وێمەن   جە كۆ تەوانای وەسف تۆ پێمەن
دایەی دەهر دوون چەند حەمڵش كەردەن   زاتێ وێنەی تۆ هەرگیز ناوەردەن
مەدەد یا عەلی شای تەكیەداران   دینداران دینت وە چەم مەژماران
تۆ حەكیم حاڵ من ئەهل دەردم   گۆش بڵەر وە عەرز مەزموون فەردم
تۆ پیر و ئوستاد كیمیای سەرمەشق   زەڕاب زەڕگەر، زەڕابخانەی عەشق
من پوڵ مەفرەق نارەوای شاران   رووكەش وە دەرمان دەوای عەتتاران
عاسی و بەڵكردار وە بەڵ پەروەردەن   گرەو جە كردار بەڵكاران بەردە
ئەر بە مقرازگاز جەستەم وە یەك دەم   بەند بەند عازام جیا كەی جەهەم
بە لووشەی پیك جۆش كۆرەی سەنگتاون   سەكەرات مەوت وە ئاڵەم یاون
وە ئاو و ئایر چوون دانەی زوخاڵ   جۆشم دەی وە دەم وە جەزبە و وەحاڵ

تـا تـەمام یەکـسەر وە زووخـاڵم کـەی	چـوون تـەلأی دووقـاڵ تـازە قـاڵم کـەی
برێــزیم وە ئـــاو ســـەرم بـــۆ فــدێت	نەتەختـــەی قاڵـــب ســـالکان وێـــت
ببـــوون وە شووشـــێ تیـــزاب ئابـــدار	بشوون نـە جیلوەی تـەلأی دەستەفشار
جەو دما وە دڵ چـە کوش کـاریم کـەی	وە زەرب سـککەی وێـت دیـاریم کـەی
مــەر ئەوسـا جــە نــۆ ببــۆ رەواجــم	ســـفیدی یاتــــاخ زاج وە مـــــەزاجم
وەرنـــە تـــا مەحـــشەر پـــوڵ مـــەفرەقم	فریفتــەی ئەفــسوون دێــوی ئــەزرەقم
نـــارەوای مـــەخلوق ئـــەهل بـــازاڕم	شـــەرمەندەی دیـــوان (دارالقــــرارم)
دەخیـل هیممــەتێ پــەی دڵوەشــی دڵ	(قــادر) فێــدات بــۆ یــا پــیر کامــڵ

(١) میرزا لەم دێڕەدا هاواری ئەوەی دەرئەبڕێ کە خوێندن و نوسینی بە زمانی خۆی نیە.

ئەم پارچە شیعرە کاك حەکیمی مەلاساڵح بە ناوی مەولەویەوە چاپی کردووە بە بڕوای من هی میرزا ئەولقادرە و ئەو دەستخەتەش کە دەستم کەوت ئەوەم بـۆ روون بویـەوە. کە لێرەدا ئەی‌نووسمەوە:

شه وق شادی نۆ

شــەوق شــادی نــۆ شــەوق شــادی نــۆ	بــەنای کــار خــەیر شــەوق شــادی نــۆ
هــەوای نــۆ عــروس شـۆخ عەنبــەر بـۆ	هانـــا هــــەزارجار موبارەکـــت بــــۆ
پــای ئــەو نــۆ نــەمام شــای وناســاران	خــەیرە مەقــدەم بــۆ جــە رۆزگــاران
عەجەب شادی و زەوق تۆ وە پا کەردی	عەجــەب ئەساســێ وە هــەم ئــاوەردی

بە بە جەی شۆڕش ڕۆحئەفزای خاسە	وەه وەه جەی شادی شیرین ئەساسە
فەڵەك نەشێونۆ ئەی بەزم تازە	ئەی بازار عەشق ناز وەی ئەندازە
یاران هامسەران هەی دەردەداران	هەی گرۆی مەینەت خیڵ خەمباران
هەرکەس ئیرادەش نەزەر بازیەن	مەیلش وە مەیدان تیر ئەندازیەن
بیان بوینان بزانان راسەن	یا خۆ من جە سام هۆشم هەراسەن
یا غەوغای مەحشەر هجووم عامەن	یا زەڵزەلەی رووی یەومالقیامەن
بەزمەن بساتەن توربەن ئاهەنگەن	رەقس رەقاسەن چەقانەی جەنگەن
وادەی ئەحیای مەوت موردەی سەدساڵەن	نۆشانۆش جام بادە و پیاڵەن
شەهدەن شەربەتەن شوربی شەرابەن	کەمانچەی موکەش زەوق روبابەن
تەپڵەن دەهۆڵەن تەموورەن تارەن	سازەن قەرەنەی هەم موسیقارەن
شادیەن شەوقەن عەشقەن عوشاقەن	مەیلەن مەحبوبەن خەندەی مەزاقەن
گازەن دڵوازەن سازەن ئاوازەن	رەزای دەمسازەن نازەن نیازەن
عەیشەن عەشرەتەن کەیلەن دەماخەن	زەوقەن زینەتەن پڕکەن پەرداخەن
سەدای زەڵزەلەی شەدەلارانەن	سەیر سەرتاپای خاتردارانەن
قەتارەی قەیتول نازك ئەندامان	سەما و رەمای خاس جەمین چوون جامان
سۆزەی خۆشخانان خۆش ئەلحان گەرمەن	ناڵەی موتریبان بێپەروا و شەرمەن
جە سەدای جەیران عالەم حەیرانەن	دو ئەبرۆی جەیران شاخ جەیرانەن
عشوە و کرشمەی شەیدای نازەنین	بەتاڵ کەرد بازار سەد خاقان چین
زومرەی خەوانین بزورگان یەکسەر	ئاشوفتەی سەنەم حەیران دولبەر
شای سەنەم سوورەت غەمزە و نازفرۆش	هون دڵداران ئاوەردەن وە جۆش
قاپی هەدایەت رای نەجات بەستەن	عالەم گشت تەمام سەنەم پەرستەن
ریشمە و کریشمەی (زیبای) نازەنین	بەتاڵ کەرد بازار سەنەمخانەی چین
باقی بێگلەران لاقەید جە تانە	گشت مەست مەدهۆش مەیل مەیخانە

(خـصوص) ئـارەزووی مـەجنون دەماخـان   لێــوەی لالٚ لێــو لــەیلی پــڕ داخـــان

عــەتر گـولٚ عــەرەق شـیرین جـەمالاٚن   شـین وسـت وە یانـەی کۆکـەن خـەیالاٚن

دابــۆی سەرســامان لاچــۆی نــەمامان   شـەوبۆی شـەمامان زوڕەی کـەمفامـان

شــەرارەی ئـایر بوتــەی وەفـا و مــەیل   ئیشارەی ئەبرۆی یاری مەوبـەت کـەیل

بـندەسـی فرسـەت چـفە و چـەمبـازی   وادە دان وە لــــەیل رازی و نــــارازیی

نالٚــەی زگــاران زەدەی کۆســـەلٚکــۆس   قاعیــدەی قــەدیم هــەی شـاباش دۆس

کــــالاٚی بــــازاران بــــالاٚی نــــازاران   لالاٚی دلٚـــــداران نــــالاٚی ئــــەوکاران

کەمانــچەی دلگــیر دوکانــچەی عــەبیر   دەوانــچەی زەمــیر قەوانــچەی نــەجیر

پەنجـەی بـێئەنـدیش لەنجـەی چۆپیکێش   قنجـەی دلٚـەی ڕێـش رەنجـەی شـێوی وێـش

دیـای رەویــلاٚن خــەمیای ســەرخێلاٚن   زیـــای کـــامیلان جیـــای جـــاهێلاٚن

لفـەی سـەردەسمالٚ خفـەی لیمـۆی کـالٚ   قفــەی سۆســەنخـالٚ چـفەی بیرەمـالٚ

ساقی مەی هـەی دەر بـاقی دەی بابـەی   تاقی دنیـای دوون (لَـــيس ا لأحـــي)

نگــای دیـــدەی دۆس دیــدەی نیهــانی   دلٚوەشــــی مابــــەین یــــاران گیـــانی

نومانـای قومـاش فتنـەی هـەزار رەنـگ   والاٚ ئـالاٚی خـاس بـالاٚی شـۆخ شـەنگ

بۆی عەتر گەردەن شوشەی تـەلاٚی تـەڕ   برقــە برقــە تــاس فــەرق کـلاٚوزەڕ

هــارەی لاچـــناخ لا رشـــتەی یـــاران   خاســتەر جـە زیلٚـەی زەنـگ زەواران

حەلٚقـەی حەیتـەران دەسـتەی زولفـی شـۆڕ   سـەر نـە سـای گـەردەن ئـاهووان تـۆڕ

گرمەگرمەی جۆش لیتـەی رەشبەلٚـەك   لارە و قـــەتارە ئیـــشارەی کەلٚـــەك

تاســـیای تەواســـا تەواســـای تاســـا   سەرگۆشـی و خـەلوەت هـزم و هەناسـا

نــە تـۆی تـای کـەتان لـونگ بەغـدایی   یـــار وە ئیـــشارەی پەنجـــە حـــەنایی

هـاژەی کـلاٚوزەڕ ئـالاٚی سـەر وە هـەم   خشەی مێخەكبەنـد لـە سـەر سینە و مـەم

شەقەی پەنجەی کەوش گێلاٚی بازی باز   خـــڕەی خرخـــالاٚن فـــڕەی ســـەروەناز

خەنـدەی بـێخـەیالٚ چـریکەی وەسـۆز   پریکـەی دولبـەر پـەردەی دەروون دۆز

رەقس و سەمای خاس نازەنین‌نازان
فەسڵ وەسڵ مەیل ئاواتەوازان

قورتاسە مەفتول شوراوە گوڵەنگ
گیسۆی سەر ئاوێز یاوا نەی پا جەنگ

ئاخ و داخ دڵ دەروون سارێش
هەر کەس شاد بیەن چەنی یار وێش

سا ئەجەڵ بۆرێ قەست ئەرام کەر
مازە بمانوو ئیمشەو تا سەحەر

(قاذر) چون بازار بەزمش کەساسەن
پیرەن زەعیفەن پەی مەردەی خاسەن

ئەگەر لە ئاخر دێڕەکەی کە کاك حەکیم چاپی کردوە بە وردی تەواشا کەین بەباشی ئەوەمان بۆ دەرئەکەوێ کە ئەو دێڕە دەستی تێچووە، ئاڵوگۆڕ کراوە و هیچ کاتی مەولەوی ئەوەندە شیعری لارووێری نەوتووە.

شیرینی دۆسان

شیرینی دۆسان دۆعا و سەلامەن
سەوقاتی یاران نامە و پەیامەن

شیرەی موحببەت مابەین یاران
وەشتەرەن جە تام شیرینی شاران

نوقڵ و شیرینیم نەقڵ نامەی تۆن
هەدیە و بەراتم رێزەی خامەی تۆن

باقی تەعاروف رەسمی زیاذەن
ئیسراف مەعرووف لوقمەی بێداذەن

فەرموودەی مەعدووم سەرای خاك ماوان
دەك وە رەحمەت بۆ چ خاس فەرماوان

«دەروون وە مەوذای دووریت بیەن رێش
هەی خاکم وە سەر سەوقاتم پەی چێش»

من هەر تۆم هەنی نەك واچی تۆم بۆ
تۆم هەن چەنی عام نیەن چەنی تۆ

سا تۆ بۆ دیدەم بێپەروا و بێ خەم
تۆ، تۆ تۆی جەرگم جیا کەر جە هەم

جا تۆتۆی دەروون بگێڵە پێشدا
ئەر تۆ دیت تۆیە غەیر جە تۆ تێشدا

تووخوا وێت ئاسا باوەرەش وە بەر
وە مەودای موژگان پارەپارەش کەر

(قاذر) چەنی تۆ دنیاش وە کارەن
بێتۆ زندەگیش چوون ژار مارەن

ئەگەرچی ئەم پارچەیە شیعرێکی کۆتایە بەڵاّم بە بڕوای من ئەبیّ دوو پارچە بیّ و ئەوەیان لیّماوەتەوە. هەرچی گەڕام هیچێکم دەست نەکەوت. منیش هەروا نوسیمەوە.لەم دوایە دا دە ست خە تە کەی ئا غە ی مە سعو دیم دە ست کەوت ئەو چوار دیڕی (من هە رتۆم هەنی)بە جیا نو سرا بوو ؟

عەرعەر بێزەکەم

عەرعەر بێزەکەم عەرعەر بێزەکەم   نەمامی نەوڕەس عەرعەر بێزەکەم
ئاهۆی نەساسڵ سەحەر خێزەکەم   دڵڕوبای دڵبەر دڵ ئاوێزەکەم
سەوڵ وەش تەرکیب شیرینخاڵەکەم   مەحبوب بیّعەیب شەم جەماڵەکەم
نەزاکەت فرۆش لارە و لەنجەکەم   دەریای مەعریفەت سوخەن سەنجەکەم
کۆگای زەبەرجەد دانەی لاڵەکەم   کان حەیا و شەرم پڕ کەماڵەکەم
بالاّ نەحل ناز، جەمین جامەکەم   گوڵ فام گوڵ ئەندام گوڵ کەلامەکەم
گوڵ دەست گوڵ قامەت گوڵ روخسارەکەم   شەرتو شۆن درووست وەفادارەکەم
ریشەی دڵ پەیکەر ناز ئەنازەکەم   یەك رەگ یەك مقام یەك مەجازەکەم
توحفەی وەش قوماش دڵپەسەندەکەم   شۆخ نازەنین دیدە رەندەکەم
خاوێر خاڵدار خەرامانەکەم   شەفای دەرد دڵ بیّسامانەکەم
رەندم، قامەتم، حاڵزان حاڵم   شەمع و پەروانەی شەوچرای ماڵم
سەوڵ وەشقامەت یار خەمخوارم   تەلاّ و ئەشرەفی دانەی مروارم
گەنج و گەوهەرم مایەی توجارم   خەزێنەی شاهان خەروار خەروارم
خاو و خوراکم دیدەم بینابیم   دەوڵەت و ئێقباڵ کەوکەبی شاییم
ساقی کەوسەر و بادەی تەهوورم   تووبا و سەهەندم بەهەشت و حوورم
تەقوا و تاعەتم زیکر و ئەورادم   فیکر و تەماشا و دەرس و ئوستادم
کەسبم کەماڵم رەویە و رەوشتم   بوتم، کلیسام، مزگی و کەنشتم
بیّ تۆ زیندەگیم چوون ژار مارەن   پەی دووریت بە خوا دڵ بیّقەرارەن
سا تۆ هەی ئازیز هەی شۆخ دڵبەر   ئازاد دنیا و قیامەتم کەر
هۆرداره شاباڵ موژەی مەی پەیکەر   ئازاد دنیا و قیامەتم کەر
یەك جار تیر مەرگ نەتۆی جەرگم بەر   ئازاد دنیا و قیامەتم کەر
یا پەی خەلاسیم دەست بە خەنجەر بەر   ئازاد دنیا و قیامەتم کەر

یا مەڵهەم نەرووی زام سەختم دەر　　ئازاد دنیا و قیامەتم کەر
وەرنە جەفای تۆ و بەدکاران یەکسەر　　نیشان دان پەنەم ئەو ماوای سەقەر
عاشق جە لای دۆس عەشقش موحکەم بۆ　　حەیفەن دۆس مەیلش جە لای ئەو کەم بۆ

ئەم پارچەیەم لە رووی دەستخەتی موحەممەد ناوێ کە لە ساڵی ١٢٩١دا نووسراوە، نوسیومەتەوە ئەڵبەتە چەند دێڕی لە دیوانەکەیدا بوون لە دەستخەتەکەدا نەبوون من هەموویم نووسیونەتەوە.

عەلەیکەسەلام

عەلەیکەسەلام فریشتەی ئەنوەر　　رشتەی لیقای هەق حەیی تەوانگەر
وەش ئامای وە خەیر ئەی بەرگوزیدە　　سا قەدەم باوەر وە بان دیدە
ئێران تا توووران دنیا سەرانسەر　　پایەندازت بۆ سەوڵ نازپەروەر
ئەسەموڵ پێشکەش نیمنیگای دیدەت　　ئەسفەهان ئەبرۆی قەڵەم کەشیدەت
مووسڵ وە مەودای موژەی خەمیدەت　　بەسرە وە بینی دڵ پەسەندیدەت
حەڵەب وە حەڵقەی حەی تار گیسووت　　قازان وە قەدبەند باریکتەر جە مووت
پاریس وە پرشەی پیشانی پاکت　　خاوەر وە خەرام خەشم خەمناکت
شام وە شەرت و شۆن وەفای شەریفت　　بەغدا وە بەرزی بالأی زەریفت
کشمیر وە گۆنای گوڵغونچەی رەندت　　کابول وە کالأی ئالأپەسەندت
شیراز وە شەوبۆی شەوق شەمامەت　　جام وە بۆی بخوور عەبیر جامەت
چین وە چین زوڵف سیای چین چینت　　ماچین وە یەك ماچ جام جەمینت
زەڕکۆ زەرافەت تەشریف ئاوردەت　　تاران وە تای تار وە تۆمار کەردەت
خەتا وە خەندەی مەیل سالأنت　　خۆتەن وە نوختەی وردە خالأنت
قەندەهار وە قەند خونچەی دەهانت　　یەمەن وە یەك حەرف لەعل لەبانت
غەزنەین وە غەمزەی هیچکەس نەکەردەت　　نەیشابوور وە گاز راز بێ پەردەت
زاوە بە زنجی زەریفی نافت　　کرمان وە گەردەن سراحی سافت

خۆی وە خولقـەتی خوڵك و خـۆی گـەرمت   سـەڵماس وە سـینەی سـفیدی نـەرمت
تـــەبرێز وە رێـــزەی راز قەشـــەنگت   داغـــستان وە داغ تەئـــسیر دەنگـــت
نەهاوەنـــد وە نـــاف موشـــك تاتـــارت   گەنجـە هـم وە گـەنج شـاهان نـەدارت
رووان وە نـــــەرمی بلـــووری رانــــت   زاخـۆك وە زانـوی کـەس پـێنـەزانت
شیروان وە شەوکەت تافتەی شـەوخاوت   عەشق ئاباد و عەشق نـەزەرگای چاوت
زابـــول وە زانـــوی ســـاف ســـیمینت   خـەم وەردەی بـاهۆی قـەیس خـەمینت
سـابلاخ وە پـای سـاف بـێخەوشـت   کاشـان وە ئەنگوشـت سـەرپەنجەی کەوشـت
قـەزوین وە قیمـەت قۆڵەوانـە([1])ی قۆڵـت   لەنـدەن وە تـای لـونگ زەرباف کۆڵـت
لاهـۆر چـەنی هنـد وە لەنجـە و لارت   ئەسـتامبوڵ گـشت فـەدای ئیـشارەت
کوردسـتان وە گـەرد تـۆز پالاکـەت   کرماشـان وە تـەرك بـالای ئالاکـەت
هـەفت ئـەقلیم تـەمام نەونـەمام نـۆ   نـەدارۆ قیمـەت بـەژن بـالای تـۆ
مـودەی عـومر وێـم هامـسەران یـاران   هـەر ئـەو رۆ وە شـاد دنیـام ویـاران
جـەو ساوە قیبلـەم سـەلامش کـەردەن   زیندەگیم جـە حـاڵ مـەردەن ویـەردەن
(قـاذر) وێنـەی تـەیر بـی وە دامـەوە   تـا مەحـشەر بەنـدەن بـەو سـەلامەوە

[1])قۆڵەوانە- وەك سۆرانی یان فەقیانەیە کە ئافرەتان لە قۆڵی کراس درووستی ئەکەن تا لە کاتی پێویستان کەڵکی لێوەرگرن.
[2]) لە ئاخر ئەم دەستخەتەش نوسراوە (تمت شد از دست حقیر عبدالحسین در شهر ربیع‌الاول ١٣٢٧)

فەتح تەنیای تاك

فـەتح تـەنیای تـاك فـەتح تـەنیای تـاك   فـەتح بـێقوشـەن فـەرد تـەنیای تـاك
ئافەریـــدەی خـــەلق جـــە خاشـــاك خـــاك   شـــارەزای گونبـــەد نۆتـــاق ئـــەفلاك

سەفابەخش سەف ساقی و بادە و جام
نەوای قەتارەی دەروون مەلالان
رەونەق نمای جەم جەرگەی عاشقان
ئاهەنگ مەجلیس دەروون پڕ خاران
فەرهاد کۆکەن قەیس مەجنوون مەشق
مەعلوم بۆ جە لای شای دەردەداران
ویرم وراوەم جە شیرین خاران
جە بەدبەختی وێم هەرکەس وانام لەیل
نەوینی جۆی زام تاقی رەوانم
ئەعزام یەنەد گێلان بە دەریای خەمدا
....
گرپەی گڕەی نار دەروون روو کەردەم
هارەی بای شەماڵ گەردەلوول تەم
ئەر بەیۆت نە گۆش هامفەرد گیانی
پەی ئەو خاڵە بێ قەیس بی ئەراگێڵ
منیچ هەر ئەو خاڵ ئەو نیگا و نازەن
تا واچی یانەی دڵ جە غەم کەیلەن
دەخیل بڕیان پای تاو تەوانا
یە هوون زامان یە دووی دڵەی رێش
یە لافاو هوون یە ئەسرین چەم
تەگویرێ ئامان پەی دەوای دەردم
بەرامبەر وە لەفز ئیسلاحی جاقی
لەشکری دەردم لەم دوو ساخە کەوت
منیچ تا ئەو رۆ عومرم بوێ کەم
ئەر سەد کە تەمیز هەرزەگۆ باشیم

باش غەواس گەنج دانەی دەریای فام
سەر ئێڵ سپای نازك خەیالان
سەیاد جاسووس سەیر سەرتاقان
زامدار پەیکان نیگای نیگاران
زوان یا تاخ خەڵوەتخانەی عەشق
زندەگیم یەکسان وە تاڵ ویاران
هەر فەرد خاڵۆی کاشتەری ماوان
دێرسوڵح و زووجەنگ کەموەفا و کەمەیل
نەژنەوی ناڵەی نیوەشەوانم
چوون سیواك ساف کۆیان وە هەمدا
فوارەی فرمێسك هوونا و مەشانۆ
جۆش سۆتەی جەرگ کڵ و کۆمەردەم
کزەی چزەی دڵ تەکیەزەدەی خەم
تۆیچ بێزار مەبی جە زیندەگانی
نە سارای دووجەیل مەگێلا وێڵوێڵ
هەر ئەو تەل و سیم ئەو گیر و گازەن
لەیل و نەهارم دایم هەر لەیلەن
ئیسە هەر وە تۆن جای هانا هانا
یە هیجران دەرد جەرگ جەفاکێش
یە باغات عەیش هەرەس مالای خەم
یا سوورەی یاسین ها گیان سپەردم
ئەر تۆ لە گەڵ مەن دیدە و دڵ ساقی
(فتح‌الله) ئەمجار بۆ کەی فەتح نووت
هەر سەنای بالای ئالای تۆ ئەکەم
شاگرد شاگرد شوعرای کلاشیم

له رووی دیوانەکەی نووسراوەتەوە

ئەم پارچە شێعرە لەرووی دەستخەتێکی کۆن کە لە ساڵی (١٢٨٦ ه ق)دا لە لایەن لوتفلاً ناوێکەوە بە ناوی میرزا شەفێع نووسراوە منیش لە بەر ئەوەی لە دیوانە چاپکراوەکەی میرزادا بە ناوی میرزا ئەولقادری پاوەیی چاپ کراوە، وام بە باش زانی لێرەدا ئەوەی دەست خەتەکەش عەینی خۆی بنووسمەوە تا بە جوانی بۆ هەموان دەرکەوێ ئەم پارچە شیعرە هی کێیە.

فەڵەك باری دەرد

فەڵەك بار دەرد، فەڵەك بار دەرد
تاكەی بكێشوون جەفای بار دەرد

وەهار دانە تەپڵ زمستان ویەرد
تا كەی جەور دەور رەنگم كەرۆ زەرد

مەر پێت نەیاوان دەرد و ئاهی من
هەناسان سەرد سەحەرگاهی من

شین و شەونالین نامرادی من
كزەی كۆرەی دڵ دوور جە شادی من

كزەی دۆزەخ جەرگ نادیاری من
لوولەی ئستخوان دەرد كاری من

مەر من جە ئۆمەت موستەفا سیوام
چوون سكەی برنز قەڵب و نارەوام

من پەیكوڵ نەڕای ڕەسووڵ نەشەندم
پەی ئادەم نەدام گەواهی گەندم

كارنامە شروع ناما جە دەستم
پەی قەتڵ قابیل كەمەر نەبەستم

جارِیا سەنەم نەكێشام نە شار
زەكەریام نەكوشت بە مەودای مشار

نەكەردم كوفران نایەرەی عیسا
خەتاكار نەویم وێنەی بەر سیسا

بار نەفت وە نار نەمرود نەپاشام
مەنجەنیق پەی مەرگ خەلیل نەتاشام

ناقەی ساڵحم وە سرقەت نەبەرد
بە ناكاری بورج فیرعەونم نەكەرد

چەنی قەوم لووت مەی نۆشیم نەكەرد
پەی قەتڵ حوسەین سەركۆشیم نەكەرد

شەرم رشتەی هوون ناما وە دامان
فوراتم نەبەست نەرووی ئیمامان

رای كابەم نەگرت نە رووی حاجیان
تێغ نەدام نە فەوق فیرقەی ناجیان

فەڵەك من پەیرەو دین نەبی بیم
چەند ساڵ نەپەی دین من مەكتەبی بیم

حەق وێش گەواهەن نمەك شناس بیم
حەكاك مەعروف خاس خەواس بیم

ئەر سزاوارم عیتابم تا كەی
ئەر موسڵمانم عەزابم تاكەی

زانات من قیبلەم ناخاس دینیم
پەی چی مەسازیم پەی چی مەشكینیم

با رەحمەت بەیۆ وە جەستەی حاڵم
ناڵەم لێت ویەرد تا كەی بناڵم

با جەتی نووری شای خەیرولبەشەر
ببەخشەم بەشەرم شەفیع مەحشەر

تا كەی جەور دەرد بۆ ئازارم
نامم (شەفیعەن) سەد شەرمەسارم

فەڵەك پڕخارەن

فەڵەك پڕخارەن، فەڵەك پڕخارەن
فەڵەك خاترم خەیلێ پڕخارەن

پەردەی بینایيم پڕ جە غوبارەن
دەروونم وە زام كاری ئەوگارەن

رەحمێ نەكەردی هەرگیز چەنی كەس
جەفا و جەور وەسێن یانەت بۆ دەربەس

جە عەسر ئادەم تا خاڵ تەحریر
تۆ پای كێت وەخاك نەكەردەن زەنجیر

شاهان بەگلەران ئەمیران خانان یانەی کێت نەکەرد وە بووڵ بانان
سا کام سەردارت سەرنگوون نەکەرد یا کام سەرهەنگت بێواذە نەبەرد
یا خۆ کام مەحبووس نەوعەرووس نۆ نەبەردت ئاخر سای سەرای گڵکۆ
ئاخر جە دەستت کێ بەرشی وە بەر تووخوا چەرخی کێت نەدا وە چەمەر
خسووسەن قازی موحەممەد نەزیف مەولای موعتەبەر فریشتەی شەریف
فەڵەك وە ناکام بێواذە بەردت مەحبووس ئەلحەد سەرای سەنگ کەردت
ئاخ ئاخ پەی ئەو میر عالی کرداره داخ پەی ئەو نەجیب بوزورگەواره
ئەو شان و شەوکەت جبهە و کەماڵە ئەو شێوە و شکۆ خەندە و جەماڵە
ئەو سەروو قامەت باغی بەهەشتە ئەو نووری قەذیم قودرەت پێ وەشتە
ئەو کانی گەوهەر بەحری کەماڵە ئەو کۆی مەعریفەت دووڕدانەی لاڵە
ئەو تەرز تەمکین شاهان دەستووره ئەو حیلم و حەیا شەرم و شعووره
ئەو جا و جەلالە سەلتەنە و سامە ئەو ئاداب خاس ئەو عەقڵ و فامە
ئەو رێزەی رازان چوون رێزەی قەندە ئەو زات قابل والی پەسەندە
ئەو بالاّ عەرعەر تازە نەو خەتە ئەو یۆسف لیقا خەسرەو شەوکەتە
فەڵەك تووخوا چەنیت ئاما دڵ بێواذە بەردت وەسای سەرای گڵ
ئیسە ئەو مەحبووس ئەسیر خاکەن چوون دیذەی نەرگس دیذەش خەمناکەن
نەشێوەی جاران ئاما و لواشەن نە کەس هەنی جادار جاشەن
نە دیوان شەرع مەجلیس ئاراشەن نە دەنگ سوحبەت سەیر ساراشەن
نە ئارەزووی هەرد سارا و سەرکۆشەن نە مەیلی سواری پۆرت شاهۆشەن
مەحکەمە وێران ناموحکەم بیەن خەیلێوەن قازی تەشریفش نیەن
یا ترك دونیای بێوەفا کەردەن یاوە لای والی تەشریفش بەردەن
یا مەحبوس دام سەراچەی سەنگەن پەوکەی نادیار بێذاوا و دەنگەن
ئەمن فەغانم یاران سەد تەرزەن پەی مەرگ قازی ئەلوەدام بەرزەن
سەر هەردان ماتەم هەواران زەویر سەربەرزان پۆشان پەردەی سیاقیر
مەلان جە رژان ئێلاّخان کاوان دەنگ زاریشان ئەو گەردوون یاوان
قەومان سەرگەردان نۆکەر دەربەدەر ئامۆزا پەشێو خاڵۆ خاك بە سەر
فەریاذ جە ناڵەی دڵ پڕ جە خاران چەم بی وە جەیحوون هەرس نازاران
هەرکەسێ پەی وێش مەذۆ بە سەردا مەگێڵۆ وە زار نە پای چەمەردا
خۆ خورشیدخانم هەتا کە تاوان سوورەت وە ناخوون شەق شەق شکاوان

زیبای مەینەتبار مەینەت پەروەردەن   داخ سەخت وە بان داخان ئاوەردەن
تەمام خەستەتەن پەڕکەندە حاڵەن   پەردەی دەروونش سیازووخاڵەن
ماچۆ هەی فەرزەند پەسەندیدەم رۆ   تەنیا باڵەکەی بەرگوزیدەم رۆ
سەردار سپای کەس نەدارم رۆ   قازی قەزای موڵك پاوە شارم رۆ
ئاغەی خاترتەڕ نەوجوانم رۆ   میر بێنەزیر مێهرەبانم رۆ
نادەری ئەیام والاتەرزم رۆ   مەعقووڵ مەقبووڵ بالابەرزم رۆ
میرزای شیرینخەت مەلای خاسم رۆ   خاڵۆزای والی شاشناسم رۆ
شەمع جەمع پاك خوراسانم رۆ   سەدر سەف نشین سەف دیوانم رۆ
ئەفلاتوون خەیاڵ ئاسف هۆشم رۆ   نەوتووڵ ناکام ترمەپۆشم رۆ
تاقانەی دانای دانشمەندم رۆ   پاكزادەی پاكدین دڵپەسەندم رۆ
شاباز ششدانگ کۆسارانم رۆ   جادار جاگیر جادارانم رۆ
بوزورگ و قابل بوڵەند پایەم رۆ   نەمام نۆخەت کۆتا مایەم رۆ
شای وەشدەماخان گەردەن زەردم رۆ   پیر خاترخوای بێهامفەردم رۆ
مەولای حاتەمدڵ دەسگوشاڎم رۆ   مەعسووم مەغفوور سەر ئازاڎم رۆ
خۆش حاڵ خوشگڵ خۆشمەزاقم رۆ   (عزیزالوجود) رووی ئافاقم رۆ
نەوخێز نازار نامەدارم رۆ   دیار نەزومرەی شا و سەردارم رۆ
وە دەرد کاری جگەر چاکم رۆ   ئەسیر مەحبووس یانەی خاکم رۆ
کەسدار بێکەس بێ هامدەنگم رۆ   تەنیای نۆهەوار سەرای سەنگم رۆ
کاك فڎای کۆچ هەوار نۆت بام   فڎای سەرمەنزڵ سەرای گڵکۆت بام
فڎای دەرد سەخت ئێش و نێشت بام   فڎای چەماوچەم قەوم و خوێشت بام
فڎای بێهۆشی دەرد کاریت بام   فڎای زام دڵ نادیاریت بام
فڎای ناکامی مەرگ ناگات بام   جە رای گۆڕستان ئاما ولوات بام
فڎای جواناو (ماء الورد)ت بام   فڎای دووی دووکەڵ ئاهی سەردت بام
فڎای غەرغەرەی وەخت مەوتت بام   بێتاقەتی گیان ئێش فەوتت بام
فڎای نەقش پێك نەرم ئالات بام   سفیدی کەفەن بەژن بالات بام
فڎای قەتع رای هەردەجارت بام   وە فڎای مەنزڵ، سەر دیارت بام
وە فڎای عائیلەی پەراکەندەت بام   وە فڎای رەخت و خاو جیامەندەت بام
وە فڎای دڵسۆزان دڵپەشێوت بام   وە فڎای موڵك و ماڵ بێساحێوت بام
یە خەیلێ وەختەن تەشریفت نیەن   (احضار) (حضور) شەریفت نیەن

جەناب والی پەرێ تۆ ماتەن سەرکار عالی چەمەڕای راتەن
تەشریف بەرپەرێ زەید جوانڕۆ مەقام و مەنسەب تازەکەر جە نۆ
ماچان خۆ لەیلت بێوەفاییش کەرد هەوای یار نۆش وە دەروون ئاوەرد
تووخوا جارێتەر نەوەری نامش نەنۆشی شەربەت هەرگیز نە جامش
هەر یا رێ بەوتەور ناپایەدار بۆ خواوەند جە دین دیذەش بێزار بۆ
(باللە) جە داخت جەرگم کەواوەن ئاخێز کەر جە خاو چ وەخت خاوەن
تووخوا تۆ پەی چێش یەند بێدەنگەنی مەر دووساخ دام سەرای سەنگەنی
لاڵ بام جە یانەی چۆڵ و تار و تەنگ جەو قەید ناچار مەحبووسخانەی سەنگ
جەو زوڵمات تار چوون بەحری بێپەی چۆنت قەرارەن وەی وە یانەم وەی
شەوان تا وە رۆ چەنی مەویاری یا تاسەی دیدار موعتەبەر داری
سا چوون تۆ وەیتەور نەی دونیای فانی نەواردی سەمەر باخی جوانی
ئومێد هەن وە زات پادشای بێعەیب فەرد فەریادڕەس دانای سڕ غەیب
ببەخشۆ وە نوور موستەفای سەروەر شای بوراقسوار سالار مەحشەر
ئەرواحت شاذ بۆ وە رەوزەی بەهەشت چەنی حۆریان بکەری گوڵگەشت
بگێڵی پەی وێت دایم سەر ئازاد دنیای دوون هەرگیز ناوەری وە یاد
فایدەش نیەن چوون دنیای فانی دنیا فانیەن هەر مەبۆ فانی
عالەم گشت مەبۆ بڕێزۆ وە گڵ زووتەر خاستەرەن بگێری مەنزڵ
نەك وێنەی (قاذر) وامەندەی یاران بێکەس بارسەنگی مەندەی هەواران
نە وێم مەیاوو وە مەقسوود دڵ نە بارم هەرگیز مەشۆ وەمەنزڵ

فەڵەك خامۆش کەرد

فەڵەك خامۆش کەرد، فەڵەك خامش کەرد شەوق شەوچراغ شاذیم خامۆش کەرد
حوجرەی دڵ وە هوون خەمان خەمپۆش کەرد دیذەم چوون جەیجوون ئەسرش خرۆش کەرد
نیش خەم جە نۆ قامەتم قاخ کەرد وە داخمان خەم دەروونم داخ کەرد
نەك هەر من تەنیا چەواشەن تاڵەم خەم وەشتەن وە بان فەرق گشت عاڵەم

فەڵـەك ماتەمـەن ئافتـاب بـێنـوور   رۆی رۆشـن بیـەن وە زاج دەیجـوور

سـەرزەمین یەكسەر پـەردەی خـەم پۆشـان   هەردان یەك یەك گشت بادەی خـەم نۆشـان

مـەخلوقات یەكسەر شـین و زاریـشەن   (الـوداع) گـەرم بـێقەراریـشەن

چێشەن یـە كـام نـەرد كـام نەدامەتـەن   یـە زەلزەلـەی گـەرم رۆی قیامەتـەن

یـا وادەی د ادەی دانـای داوەرەن   غـەوغای رەسـتاخییز یـەوم(المحشر)ەن

یا حوكم ئەقدەس بـێهـەمتای فـەردەن   شـای نیزامـەدین وەفـاتش كـەردەن

زام دڵ جـە زووخ هۆرشـانۆ قـایم   لاڵ بـام پـەی وەفـات سـەید ئیـبراهیم

یـاران هـامسـەران هـەی د ەردەداران   ئـەی خێـڵ مەینـەت ئـەهل خـەمباران

چـەند زووخـاو دەرد ئـەحبابان وەردم   مـەنام مەكـەردی گرانـەن دەردم

نـەمام شـاذیم فەڵـەك هـەم كـەرد پـەی   هـەرەس وەمـاڵم هـەی وە مـاڵم وەی

دەروونم جە زووخ سەروازەن جە خـەم   چـوون بـەحر تۆفـان مـەوج مـەذۆ وە هـەم

تـك تـك مـەڕێزۆ زووخـاو نـە جـەرگم   كوڵ هونـەی هونـەن سـەرتاپای بـەرگم

چێش واچوون فەڵەك چەواشەی كەچنـەرد   بەخوا جە پاكان دنیـات گشت چۆڵ كـەرد

چوون نەجاڕ وە تێغ مـەودای بـێئامـان   پەی كـەردەی بـاڵای نـەوتووڵ نـەمامان

فەڵەك هەی هانا هەی داد هـەی بـێداد   رەنـج كێـت نەكـەرد وە رەنـج فـەرهاد

جامـەی سـفیدت وە كـێ نەپۆشـا   یـا جورعـەی مـەوتت وە كـێ نەنۆشـا

ئەنگوشـتت پـەی كـێ نـەدا وە ماشـە   بـاڵای بـەخت كێـت نەكـەرد چەواشـە

كـام شـێخ كـام سـەید كـام ئـەولیای وەخـت   نەبەردت وەپای ئەلحەدسەرای سـەخت

واچـە كـام والـی كـام مـیر كـام وەزیـر   كێت وە دام سەخت مەردەن نەدان گیر

سا لاشەی كام شات نەكەردەن فەرتووت   تەخت كێت نەكەرد وە تەخت تـابووت

كـام مـیر و سـەرهەنگ، سـەرنگون نەكـەرد   یـا كـام سـەردارت وە ناكـام نـەوەرد

باڵای كام مەحبووب شای گەردەن بێگەرد   نەكـەرد وە پەشـتان خـاك سیاسـەرد

یـا كام نۆجـوان چـوون سـەی ئیـبراهیم   نـە گـڵكـۆی تاریـك نەكـەردت قـایم

فەڵـەك بـۆ چـەنیم بكـەر زاری و شـین   پـەی فـەوت ئاغـەی شـای نیزامـەدین

ئاخ ئاخ پەی ئەو كۆی كەشف و كەماڵە   داخ پـەی ئـەو لوقمـان حـاڵزان حاڵـە

وەی پـەی ئـەو بـاتن ئـەو كەراماتـە   داخ پـەی ئـەو سـەردار سـپای ساداتە

داد پەی ئەو کردار بەشەر نەکەردە
جە ئەولیاهان گشت گرەو بەردە

هانا پەی شێخی بەستامی تەرزە
سەدای بزورگی نە عالەم بەرزە

ئەو ئاگا جە حاڵ ئەهل قبوورە
ئەو مەست جورعەی بادەی تەهوورە

چوون هەوای هەردان هەناسەم سەردەن
لاڵ بام سەی نێزام وەفاتش کەردەن

ئەو یەتیم پەروەر مەزڵووم نەوازە
ئەو مەعروف موڵك شام و شیرازە

ئەو سام و ستووت نام و نگینە
ئەو جبهە و جەماڵ شێوە شیرینە

ئەو زیکر و تەوحید تەقوا و تاعەتە
ئەو فیکر و خەیاڵ ئەو قەناعەتە

ئەو تام و تەئسیر عەقڵ و کەماڵە
ئەو تەسەروفات ئەو جەزبە و حاڵە

ئەو دارای تەوزیع فەرمایشاتە
ئەو شیرین شەربەت ئاوی حەیاتە

پەی دین دیدەش ئیمانم هەردەن
لاڵ بام سەی نیزام وەفاتش کەردەن

ئەو نەسایحات دڵپەسەندیدە
ئەو ڕێزەی رازان یەك یەك سەنجیدە

ئەو ئائینە نەقش ریشەی دڵپاچە
سەر وێنەی شمشێر مەودای دووحاچە

ئەو تەکیە و تفاق ئەو سفرەی عامە
ئەو خوان سەد ڕەنگ توحفەی تەعامە

ئەو سەخا و کەرەم بێخۆف و بیمە
ئەو بەرزی هیممەت عەتای عەزیمە

ئەو کۆی حەسەنات جە مەیدان بەردە
فەرموودەی خودا وە جا ئاوەردە

ڕەنگم چوون خەزان پائیزان زەردەن
لاڵ بام شێخ نیزام وەفاتش کەردەن

ئەو کۆچ ساڵان هەواران کەردە
تەشریف ئەو هەوار مەزاران بەردە

ئەو هامسا یانەی بەهەشتی باقی
ئاخر کۆچش کەرد دەخیل های ساقی

جامێ جەو بادەی عارفان وەردە
یاران جە مەینەت رستگار کەردە

پێم دەر دەخیلم پای خەیاڵ لەنگەن
مەسافەی بیسات زیندەگیم تەنگەن

با منیچ نە ڕای سەرمەزاراندا
هەی کەروون وە شۆن کۆچ یاراندا

جە دمای ئاغەی شای نیزامەدین
با کەم بۆ جەستەم نە رووی سەزەمین

حەکیمان زامم ئالوودەی دەردەن
لاڵ بام شێخ نیزام وەفاتش کەردەن

پێسە جە فەوتش کەواوەن جەرگم
مەرگش نیشان دان نیشانەی مەرگم

چەمان خاترش ڕەنجیان وە خار
چوون جە خانەگا بیەن دڵ ئازار

جەو ساوە تەشریف شەریفش بەردەن
جە ڕەسم قانوون دنیا ویەردەن

نە مەیلش چەنی ئەهل سادەتەن
نە هۆشش جە لای ئەهل ولأتەن

نە زومرەی ئەحباب وە چەم مەذارۆ
نە مەیل سەفەر تەوێڵە دارۆ

بازی شێخ حەسەن کەردەنش ئاوا
بێزارەن جە زەید جە موڵك و ماوا

نە عەزم هەوار پورت شاوەشەن
نە مەیل دیذار ئەهل پاوەشەن

نە هەوای مەجلیس دیواخان نشەن
نە پەی حکوومەت پای دیوانشەن

نە یاذ یاران دەروون پڕ داخان
نە سەیر سەهەند گوڵ گەشت باخان

نە دید و بازدید سادات هەمدەم
نە مەیل فەرزەند نە تاسەی حەرەم

بازی شێخ حەسەن نەقش زەمیرەن
چوونکە جای خاسان خاکش دڵگیرەن

سەودای هیچ کەسش نەمەندەن جە سەر
بیزارەن جە رای موڵك سپێوەر

چەنی بابۆی وێش بەوتەور بیەن شاذ
جەو بۆنۆ کەسش نەمەندەن جە یاد

سا با ئەو مەرسوول وەسڵ بابۆش بۆ
دڵ شاذ وە مەنزڵ هەوارگەی نۆش بۆ

بەڵێ ئەی شوعرای بێهۆش کەم فام
دیوانەی خرف لێوەی خەیاڵ خام

دەروونت وە ئێش جۆش وەردەن وە جۆش
سەید ئیبراهیم کەردی فەرامۆش

نەمەندەن جە دڵ زەڕەی ئاگاهیم
پەی فەوت شەوکەت سەید ئیبراهیم

ئاخ پەی ئەو سەروەر سپاسالارە
داخ پەی ئەو جەوهەر چابووك سوارە

ئەو توڵ ساوای نەمام باخە
ئەو نەوهاڵ سەروی عەرعەر دەماخە

ئەو تەوار تۆڕ بازی تەرلانە
ئەو نوور دیذەی خوێش و بێگانە

چەرخ چەپی وار بێ رای دوور مەنزڵ
بێوادە بەردش وە سای سەرای گڵ

ئەو شوعلەی جەماڵ شەمس کۆی شەرقە
ئەو شای کەچ کڵاو نە فەرق فەرقە

ئەو مەلبووس خاس شۆخ ئەلوانە
ئەو دیبای رەنگین زیبای شاهانە

ئەو چەرخنای چەم دیذەی شابازە
ئەو گفت و شنوود ئەو رێزەی رازە

ئەو چەتفە و دەسماڵ بۆی (ماء الورد)ە
نە سای ئەو گەردەن مینای بێگەردە

ئەو رۆسەم سوار پیلەتەن زادە
ئەو شای بێجقەی دارا سیفاتە

ئەو شان و شەوکەت خەسرەوان بێزە
ئەو قەد و قامەت قیامەت خێزە

ئەو قاش ئەبرۆی قەوس قەشەنگە
ئەو نیشان تەمیز بەیداخ جەنگە

ئەو فتووی سەدەف گشت خاتەم بەندە
ئەو پەردەی گوڵاب خەندەی نیمخەندە

فەڵەك مەر ئەجەڵ پەرێش بی نازڵ   بێ واده بەردش وه سای سەرای گڵ
ئەو تێغ جەوهەر ئاڵای دەبانە   ئەو لەعل بەدەخش ئەسڵ کارخانە
ئەو شێر پڕسام نەرووی مەیدانە   هیچ کەس جەی دنیا قابل نەزانە
ئەو سەروی ئازاد باغ بەهەشتە   ئەو عەترە شەوبۆی جەننەت بێوەشتە
ئەو قاپی بوڵەند حاتەم دەستوورە   ئەو کان کەماڵ دەریای شعوورە
ئەجەڵ وه فەرمان فەرد تەنیای تاك   بێواده بەردش وەسای سەرای خاك
ئیسته جه گەردش چەرخ مینا رەنگ   مەحبووسەن جه بەند ئەلحەدسەرای سەنگ
هیچ نیەن وه تەنگ ئێش و نێشەوە   ئەویچ هاوەلای بابۆی وێشەوە
مەیل زیرۆحش نەمەندەن نە دڵ   نە چەنی خارج نە چەنی داخڵ
ئاخ پەی سەی نیزام کۆرەن بینایيم   داخ پەی جوانی سەید ئیبراهیم
جەوساوە تەشریف خەیرتان بەردەن   عالەم گشت تەمام چوون مەردە مەردەن
ئەو هەرکۆ مەذیۆ شین و زاریەن   واوەیلای عەزیم بێقەراریەن
مەخسوسەن یەکسەر ئاغ رۆشانەن   موخلیسان تاسەی دین تۆشانەن
زومرەی پاوەشار خانەگاه یەکسەر   رۆی رۆشن بیەن وه (یوم‌المحشر)
سەید موستەفا ئەوەند کەردەن داد   خوتبەی جەماعەت هیچ نەمەندەن یاد
سەید نیزام نەبۆ مەعناش بزانۆ   تووخوا جەی دما پەی کێ بوانۆ
سەید ئیبراهیم گۆش نەگێرۆ لێش   سەفای ئەو جمعە هەنی چێش بۆ چێش
سەید عەبدالرحمان ئەفغانش بەرزەن   هوون ئەسرینش وه هەزار تەرزەن
خەم پەرێش بیەن وەنەقش زەمیر   دەرس و تەدریسش گشت شیەن جه ویر
سەید (سعدالله) وه شین و زاری   دایم مەناڵۆ وه دەدر کاری
سەید موحەممەد زامش کاریەن   ئەسرین نه دیدەش چوون سەیل جاریەن
سەید ئەحمەد تەمام ئەوگارەن زامش   وەختەن ها ببۆ جه نامان نامش
سەید کاکە ئەحمەد یەکجار بەدحاڵەن   زار و زەویر و مات و مەلاڵەن
هیچ ئاگا نیەن کەس جه دەرد کەس   یانەی دەروونش بیەن بە قەفنەس
سەید(فخرالدین) ئەل‌وەداش گەرمەن   سەید سەعید جه نۆ بانگش بێشەرمەن
شەوان تا وه رۆ وه دەشت و دەردا   پەی سەید ئیبراهیم مەذۆ وه سەردا

سەید وەهاو جە داخ ها گیان سپەردەن   یاوان وە قەیران غەرغەرەی مەردەن
خۆ مەلاجەلال کاریۆ ئامان پێش   بێزارەن جە گیان جە زیندەگی وێش
نێش خەم یاوان وە ریشەی جەرگش   قەلاخی کەردەن سەرتاپای بەرگش
حاجی(خیرالحاج) وە گەشکی مەشهوور   نە کەیف نە ئاهەنگ نە شاڎی و سروور
ئومێدش بڕیان جەرگش سەد پارە   غەیر جە فەراری نەدارۆ چارە
سەید جەعفەر دووزام کاری ئاوردەن   نەجاتش نیەن مەگەر بە مەردەن
یە وە ئەو ئامان وە هیچکەس نامان   مەر جە کەربەلا خێڵ ئیمامان
سەید مۆمن بیەن وە عەوداڵ بەڕ   سەرزەمین وە هوون ئەسرین کەردەن تەڕ
خۆ(خوامراد) تەمام ئەوگارەن   جەرگش وە ئەڵماس فەتار فەتارەن
ماچۆ هەی هانا هەی داد هەی بێداد   رەنج سەدساڵەم فەڵەك دان وە باڎ
تەکێشان وستەن وە پای مەزاران   شەوان تا وەڕۆ رۆ تا ئێواران
خسووس خاتوونان حەرەم سەرایان   قەمەر تەلعەتان خورشید لەقایان
خاتوون خام پەروەر خەمین و خەمناك   هەناسەی سەردش یاوان وە ئەفلاك
شەوان تا وەرۆ چەنی قرچەی ئێش   چوون مار زامار پێچ مەڎۆ بە وێش
ئاهش وێنەی تەم پۆشان سەزەمین   پەی مەرگ ناگای شای نیزامەدین
ئەمجار هەم خاتوون خورشید خەمبار   چەمیدەی هیجران جەفای رۆزگار
پەی فەوت ناگای سەید ئیبراهیم   قامەتش بیەن وە دایەرەی جیم
ماچۆ سەرتاپام زووخاڵەن رۆڵە   دمای تۆ شاڎیم بەتاڵەن رۆڵە
قامەتم بیەن وە چەوگان رۆڵە   خەم وەردەن وە هەم چوون کەمان رۆڵە
دەردم دەدر کەس نەزانەن رۆڵە   رەنگم وێنەی رەنگ خەزانەن رۆڵە
خۆراکم بیەن وە زووخاو رۆڵە   جەرگم سۆ مەڎۆ چوون کەواو رۆڵە
ئەی وەی جە قرچەی زامانم رۆڵە   زووخەن تا گۆشەی دامانم رۆڵە
جە داخت دەردم دیۆیان رۆڵە   بازار شاڎیم شێویان رۆڵە
یانەی خەیاڵم خاپوورەن رۆڵە   بینایی دیدەم بێ نوورەن رۆڵە
تا گیانم جە تەن جیا بۆ رۆڵە   تەرك لەزایز دنیا بۆ رۆڵە
تا چوون تۆ نەشوون وەسای سەنگ رۆڵە   نەپۆشوون لیباس رەنگاو رەنگ رۆڵە

(رۆڵە چێش کەروون چێش ئامان وەسەر ... گیان ها نە جای سەخت نمەیۆ وە بەر)
(تەقدیر حەقەن ئیرادەی وێشەن ... (الحکم الله) دەسەڵات چێشەن)
(سەلمای مەینەتبار هەر سیاپۆشەن ... (دایم الاوقات) هەر ئاغە رۆشەن)
(ئامینە و سیما قەدقەد زوڵف دێز ... پەی کەردەن وە نێش مەودای تێخ تێز)
(روخسار وێشان پارەپارە کەرد ... خاڵاَن جە غەب غەب گشت ئاوارە کەرد)
(لیباس قەتران بەرگ نۆشانەن ... هەر سوب تا ئێوار برارۆشانەن)
(زیاتەر شەمعێ شەو چرای شەوان ... مەناڵۆ وێنەی دیدە بێخەوان)
(شەمع روخسارش خەمان خەم پۆشکەرد ... زایفەن وێنەی زەعفەران زەرد)
(هەر سوب تا ئێوار زایەڵەی نۆشەن ... شەوان تا وە رۆ براڵە رۆشەن)
(خاتوو ئامینە غەریب و دڵتەنگ ... جە نۆ ها وە بەخت سیاش وارا سەنگ)
(ماچۆ بێزیای خوا و بەندە وێم ... ئومێد بڕیای کەس نەمەندە وێم)
(تۆز تەعزیەی خەمان واران لێش ... رەنگ قەڵاَخی کەرد پەی سەردار وێش)
(شی وەلای عەینا شای بەینەت داران ... واتش ئەی زامدار بانووی خەمباران)
(سەوڵ نازپەروەر خەم یەقیر کەردە ... سەردارەکەی خاس براڵە مەردە)
(کەڵاَفەی حەیتار دەستەی زوڵف دێز ... شی کەرد چوون شیرین پەی مەرگ پەروێز)
(جۆی ئەسر هووناو نە چەم رەوان کەرد ... تەرك راحەتی خاو شەوان کەرد)
(کەردەن رستاخییز قاعیدەی قەدێم ... پەی سەی نیزام و سەید ئیبراهیم)
(یەخەی عەنبەربۆش دڕی تا بەوار ... پارەش کەرد وە نێش سەرگۆنای گوڵنار)
تەن داوە قەزای خار ستەمدا ... باڵاَی وێش کێشان وە کۆزەی خەم دا)
(وە پەنجەی مەینەت مەدۆ وە سەردا ... مەگێڵۆ وە دەور چۆپی چەمەردا)
(ماچۆ ئاخ سەردار سایەدارم رۆ ... مەعروف دەوڵەت شای خۆنگارم رۆ)
(قیبلەگای یەقین دنیا و دینم رۆ ... رۆشنی رووی پاك سەر زەمینم رۆ)
(ئاغەی مێهرەبان ئاوات وازم رۆ ... ئاموزای عەزیز جای نیازم رۆ)
(فەرەیدون فەڕ گەوهەر تاجم رۆ ... دارای هەفت ئەورەنگ تەخت و تاجم رۆ)
(بوزورگ و بێعەیب پڕ کەماڵم رۆ ... شەو چرای گەوهەر دانەی لاڵم رۆ)
(تووتی شەکەرخوار خۆش ئاهەنگم رۆ ... شاباز تەرلان شۆخ و شەنگم رۆ)

(سەردار سادات قەوم و خوێشم رۆ   جە شاهان دەور بیٚئەندێشم رۆ)
(جادار جاگیر جادارانم رۆ   نازدار نازکێش نازارانم رۆ)
(سەدر سەف نشین دیواخانم رۆ   دەبیر ئموور گشت خانانم رۆ)
(نەجیب نایاب ئەسڵ مەنندم رۆ   خولاسەی خالس کار پەسەندم رۆ)
(ئاغەی حوکمڕان بیٚئازارم رۆ   شای شیرین ئەحواڵ وەش رەفتارم رۆ)
(شێخ کەرەم دار بیٚ نەزیرم رۆ   وە باڵ هیمەت ئیقلیم گێڕم رۆ)
(کانی مەعریفەت کۆی کەماڵم رۆ   حەکیم دانای ئەهل حاڵم رۆ)
(عالی جای بوزورگ بوڵەند پایەم رۆ   شای ساحیب کەمەند ساحیب سایەم رۆ)
(مورشید ئیرشاد سوخەن سەنجم رۆ   بەحر پڕگەوهەر کۆگای گەنجم رۆ)
(کۆی کەرەم گۆڵاو عەتا بەخشم رۆ   ئاغەی بوڵەند بەخت حاتەم نەخشم رۆ)
(شۆڵەی شەمس شەرق غروب کەردم رۆ   تەشریف وەسای سەنگ ئەلحەد بەردم رۆ)
(خەیر خوای خەیرات ساز خەیر ئەندشم رۆ   پەنای بێگانە و قەوم و خوێشم رۆ)
(مەرهەم نمای ئێش رووی زامانم رۆ   پاکیزە پەروەر ئیمامانم رۆ)
(مەحکوم وە ئەحکام حوکم شەرعم رۆ   ئالوودەی تاعەت تەقوا و وەرعم رۆ)
(زاهێر چەم نە خاو دڵ بێدارم رۆ   جە رۆی قیامەت مایەدارم رۆ)
(کەنجور خانان گەنج پاکم رۆ   خەزێنەی پەنهان سەرای خاکم رۆ)
(بەست مەخلووقات نەجاتدەرم رۆ   حیجاب سرپۆش سایەی سەرم رۆ)
(جەناب ئەعلا دەرەجاتم رۆ   ئاغەی شیرین تەبع شای ساداتم رۆ)
(شەرتەن تا مەحشەر هەر بواچوون رۆ   ئاغە پەی ناکام فەوت مەرگ تۆ)
(وە فڎای شەوق زەوق هەر جارانت بام   خەلیفە و مورید سەرکارانت بام)
وەفڎای تەفەروج ئاما و لوات بام   وە خزمەتکاران فەرمافەرمات بام
وە فڎای باڵاپۆش جبهەی شانت بام   وە جەمع سادات رۆی دیوانت بام
وە فڎای عەمارەت شا دەستوورت بام   وە فڎای جای خا ڵی بیٚ حزوورت بام
وە فڎای ئمووارت پەڕاکەندەت بام   وەفڎای رەخت و خاو وە جامەندەت بام
وە فڎای ویەردەی ماهوو ساڵت بام   وەفڎای تەداروك وەزع و ماڵت بام
وەفڎای ناکامی و نۆجوانیت بام   وەفڎای تەعزیە و عەزاخوانیت بام

وه فدای فەرزەندان وەبێ نازت بام   وەفدای موخلیسان پڕئیخلاست بام
وه فدای عاجزی دەردی سەرت بام   وه فدای ئامۆشۆی سپێوەرت بام
وه فدای ئیحساسات بۆد ریخت بام   راگەی تەویلێ یانەی شێخت بام
وەفدای دەرد دڵ نادیاریت بام   وەفدای شینی سەخت درەد کاریت بام
وەفدای هەوارگەی تازەی چۆڵت بام   وەفدای تۆی کەفەن لونگ کۆڵت بام
وەفدای جای تاریک خۆفناکت بام   وەفدای مەنزڵگەی سەرای خاکت بام
جای رجا و کەرەم بێگانە و خوێش   ئومێد ئالەم شا و گەدا و دەروێش
بنچینەی قەدیم خاس خاسانی   ئەرشەد ئەولاد خواشناسانی
ئەنیس ئاداب جەرگەی بێعەیبان   رەفیق راگەی (رجال الغیبان)
شێخ شەرەفناك خانەگا یانە   سەید پاك دین قوتب زەمانە
ئازاد جە مەینەت زەلزەلەی مەحشەر   سەربەرز دیوان خوا و پێغەمبەر
هامسەران بیان چەنیم کەران شین   پەی فەوت ناکام شای نیزامەدین
خاڵخاسان وە تاو برێزنان ئەسرین   پەی فەوت ناکام شای نیزامەدین
بۆی کەواو جەرگ کەمینەی حەزین   پەی فەوت نامەی شای نیزامەدین
مەر مەلائیکەی چەرخ چوارەمین   واچان ئاخ پەی فەوت شای نیزامەدین
تا رەنگ ئەو رەنگ ئەهل سەرزەمین   ئاخ و داخ پەرێ شای نیزامەدین
فدات بام پەی چێش دیارت نیەن   تەشریف خەیریت یە ئەو کۆ شیەن
کاکە جەو ساوە تەشریفت بەردەن   زاڵم خانەگاش گشت وێران کەردەن
ناپەیدایی تۆ نامەدێش ئاوەرد   پەی سادات هەزار بەلا پەیدا کەەرد
بێدار بەر جە خاو شای تەکیەداران   سامان دەر یەك یەك ئەموور کاران
شای حسامەدین تەڵەب کارتەن   هەم شێخ نەجمەدین ئینتزارتەن
هەم (شرفالملك) جویای نامەتەن   دایم مونتەزر رەشحەی خامەتەن
(حبیب الله) خان چەمەڕای راتەن   دایم ئارەزووش ئاما و لواتەن
خۆ جەعفەر سوڵتان ئاگان جە حاڵت   زوو زوو مەپەرسۆ پەرێ ئەحواڵت
جەناب عالی شێخ جەلالەدین   (شێخالمشایخ) تورك و هند و چین
ئەولاد حەزرەت ئاغەی شێخ عومەر   (روح الفدا) هو تاج فەرق سەر

چەنی فەتاح بەیگ دلێر سەریر   میر بێ ئەندێش شێر شێران گیر
تەشریف ئاوردەن وە دیار تۆ   پەی سەرپەرستی قەوم و کار تۆ
قەدەم باوەرە ساتێ و ەلاشان   پای کەرەم بنیە وە بارەگاشان
خسووس عالیجا علیەی ئەنوەر   (قوتبالعارفین) شێخزادەی سەروەر
(چەند وەختەن ئامان وەی هاوارەوە   وەی شین و زاری وە ناچارەوە)
(هیچ دیار نیەن کێت جە یاد بۆوە   خانەقای وێران کەی ئاباد بۆوە)
(وەبێ باواشێخ چەنی مەویاری   (قادر و ئەحمەد) وەکێ مەسپاری)
(سادات مەزلۆم گشت سەرگەردانەن   وەبێ سەر یەکسەر وێڵ هەردانی)
(خۆ نامەی فەوتت هەڵای نەیاوان   لەیلێ بێوەفات شیەن وە باوان)
(سەفای تۆ پەی ئەو هەر نەبی وەختش   جەفات پەی من و سەڵای بەدبەختش)
(فدات بوو تووخودا پەی چێش بێدەنگی   مەر مەحبوس دام سەراچەی سەنگی)
(لاڵ بام چوون ساڵاْن کۆن سفرە و خوانت   کۆن گەرمی مەجلیس شەو دیواخانت)
(کۆن عەزم تەمکین دیوان خانان   کۆن خەیر خوای خاس پەی موسڵمانان)
(کۆن (صوم) و (صلاة) دەلایل وانات   کۆن مەسئەلەی سەخت هیچکەس نەزانات)
(کۆن ئیمامەتت چەنی یارانت   جومعە و جەماعەت هەردە جارانت)
(کۆنت شوعڵ رۆ، کۆن شەو بێداریت   کۆن ئەو تەوانای تاعەت کووزاریت)
(گەلە بێ شوان هەی دا هەی بێد اد   نۆکەر بێ ئاغە فەقی بێ ئوستاد)
(لەشکەر بێسەردار تابع بێسەروەر   خانم خەفەتبار کەنیز خاك وەسەر)
(باغات بێپەرچین گوڵ زار بێساحیب   زەراع بێزارع چوون ماڵ غایب)
(مەسجد بێتەفسیر میحراب بێئیمام   جەماعەت قەلیل جمعە ناتەمام)
(مەیلش کەم کەردەن شای شیرینقامەت   دیدارش کەفتەن ئەو رۆی قیامەت)
(سا من دمای تۆ مەبۆ چێش کەروون   داخ دەروونم وەلای کێ بەروون)
(راستەن نەجای دەنگ نە پای ئامۆشۆن   فەرمودەی مەعدووم شامڵ هەروەتۆن)
(مەرگ بێوادەت عەجەب رەنگێ رەشت   شین وست وە دنیا شادی وە بەهەشت)
(بە خوا مەرگ تۆ کارێ پێم کەردەن   مەرگ براکەم جە یادم بەردەن)
(دیدەم نابینا و زوانم لاڵەن   پەی سەی ئیبراهیم جەرگم زوخاڵەن)

(بـــراى نـــــەوجوان نەونـــــەمام رۆ   بـراى وەش تـەحرير وەش كـەلامم رۆ)

(سـەوڵ پـەلكنيـاى سـەحن بـاخم رۆ   شـاى ميناگـەردەن وەش دەمـاخم رۆ)

(ســـــەياڎ جاســــوس ئێلاٚخـــــانم رۆ   عوقــاب كـــەڵ رەم پـــاى زاخـــانم رۆ)

ســــەردار لەشـــــكەر نــــەوجوانم رۆ   مــــەعقوڵ ديــوان گــشت خانـــانم رۆ)

(نــازار نەوخــەت شـەربەت نۆشـم رۆ   فـاخيرەى ليبـاس ئەتڵـەس پۆشـم رۆ)

(شاســـوار شـــۆخ مەيـــدان بـــازم رۆ   شـاباز شـشدانـگ خـۆش پـەروازم رۆ)

(جاى رجا و كەرەم قەوم و خوشيم رۆ   ميركــــــەرەمدار بــــێئەنديـــــشم رۆ)

(شـــێخ باوەفـــا ناگـــا مـــەردەم رۆ   بـــار حەســـرەتان وە گـــڵ بـــەردم رۆ)

(فـــەرهاد كۆكـــەن هونەرمەنـــدم رۆ   والــىزادەى خـاس كـار پەسـەندم رۆ)

(دەريـاى مەعريفـەت كـان گـەنجم رۆ   ميرزاى مەعنەوەى سوخەن سەنجم رۆ)

(بـــوزورگ جـــاڎار بوڵەنـــد پايـــەم رۆ   شـــاى نـــەوجوانان كۆتـــا مايـــەم رۆ)

(بـــراى دەعيـــەدار غـــيرەتمەنـــدم رۆ   شيرينتەر جە تـام مـەزەى قەنـدەم رۆ)

(سـەعات نەگـەردەن شـوخ رەنـدم رۆ   مارنەگــەز نـــە پـــا دڵ پەســـەندم رۆ)

(بـــراى نامـــدار بوڵەنـــد بـــەختم رۆ   لايــەق وە تۆمـار تـاج و تـەختم رۆ)

(كاكە خۆم بە فيـڎاى رێـزەى رازت بـام   وەفـڎاى جـاى خـاڵى وە بـێ نـازت بـام)

(وەفـڎاى مەلبووسـات زەرق و بـەرقت بـام   وەفـڎاى چـەتفەى زەڕ فـەوق فـەرقت بـام)

(وە فڎاى بەرگ و بۆى ئالاٚ و والاٚت بـام   شـيرينى شـەوكەت بـەژن و بـالاٚت بـام)

(وەفڎاى مەسكەنى خۆش مەجازت بـام   ئەسڵ كارخانەى فەرهەنگ سازت بـام)

(بـە فـڎاى سـوفرەى توحفـەجاتت بـام   فـڎاى سەندوقـچەى ئـەماناتت بـــام)

(فـڎاى قەڵـەم دان ئينـشاى نامـەت بـام   فڎاى تەحريرات شەمەى خامـەت بـام)

(فـڎاى تـورەى لاڵ سـەربەمۆرت بـــام   فـڎاى شـەئن خـاس شـارەزوورت بـام)

(وەفڎاى خەستەگى خەستەزامەت بـام   وەفـڎاى ئينتـزار جـواو نامــەت بـام)

(وەفڎاى جبـەى شـۆخ ئـالاٚى كۆڵت بـام   قۆنگـەرەى ئـەعلا پـا و پانتۆڵـت بـام)

(وەفڎاى تەق و تۆق ماردوم بازيـت بـام   وەفڎاى شەوق و زەوق سەر ئـەفرازيب بـام)

(وەفڎاى خۆشخانان شيرين نەزمت بام   شـەوان تـا وەرۆ بەزمـە و بـەزمت بـام)

(عـــەباى تـــەڵاٚرێز لارە شـــانت بـــام   ئاهــەنگ مــەجليس ديواخانــت بـام)

(وەفـڎای سـەماوەر دایـم جۆشـت بـام   چـەنی هـامسـەران نۆشـای نۆشـت بـام)

(هـەر وەتـۆ مەکـەفت مـەواتی یـاهوو   خۆ نەکەوەت وە مـن کاکـە قـەزای تـۆ)

(هـــەنی وەبــێ تـــۆ چـــۆنەن ژیــانم   مەبۆ چێش کـەرون قـەزات لـە گیـانم)

(ئەر کەشەن ئەر کاو ئـەر باخـەن ئـەر کۆن   یەکسەر جـە د یـدەم نـەقش شـێوەی تـۆن)

(ئـەو هـەر کـۆ مـەدیۆ کاکـە هـەرتۆنی   بنمانـــە بـــالأت تووخـــوا چـــەکۆنی)

(ئامینـــەی غـــەریب تـــەمام بەدحالــەن   دەرونـــش وێنـــەی سـفتەی زوخالــەن)

(مازەشـان وەجـا بـێ رەحمـی مەکـەر   هەر ئاخ مەکێشان تا وەرۆی مەحـشەر)

(تا شەمع ئـەروام خـاس نـەبۆ خـامۆش   شـەرتەن شـێوەکەت نەکـەم فـەرامۆش)

(هـە تـا تـۆی کەفـەن نەکـەم پـارەپۆش   شـەرتەن شـێوەکەت نەکـەم فـەرامۆش)

(تـا زووخـاڵ وەجـۆش نەجۆشـۆ وە جـۆش   شـەرتەن شـێوەکەت نەکـەم فـەرامۆش)

(سـا بـا هـەر دەردم ئـەوگار بـۆ نـەدڵ   جۆش دەرۆ وەهەم تاسای سـەرای گـڵ)

(بەیـــدێ پێمـــەوە هامـــسەران یـــاران   تەوەن هەر وە بەخت سیای مـن واران)

(کـێ چوون مـن دووزام کـاریش ئـاوەردەن   ســەردار خـــاس و برالـــەش مـــەردەن)

(نەمەنـــدەن تاقـــەت تاویـــان زالـــەم   ئـاخ پـەی ئـامۆزای داخ پـەی برالـەم)

ئەم پارچەیە ئەوانەی خستونمەتە نێو کرۆشەوە لە نێو دەستخەتەکەدا نەبوون دەستخەتەکەش لە سەرەتا و کۆتایی دا ئاوا نوسراوە (هذا مرثیه مرحومین مغفورین مبرورین سیدنظام الدین و سید ابراهیم طاب ثراة از کلام میرزا عبدالقادر علیه رحمه، تمت شد از دست حقیر سرتا پا تفصیر عبدالحسین بتاریخ سوم محرم الحرام ١٣٢٧)

فەڵەك وە بەختم

فەڵـەك وە بـەختم فەڵـەك وە بـەختم   فەڵـەك نـەردی بـەد شانای وە بـەختم

سـیاپۆش کـەردی سـەرتا پـای رەخـتم   هـــا کولناتـــەوە زام چـــەند وەخـــتم

بـــێوادە تـــیرێ دای نـــەتۆی جـــەرگم   هـەر زووخ مەشـانۆ تـاوەرۆی مـەرگم

فەڵەك وە ئەڵماس مەودای بێئامان   پەی کەردی بالأی نەوتووڵ نەمامان
فەڵەك تۆ رەحمت تووخوا وە کێ کەرد   ئاخر چەنی کێ مەیلت وەسەر بەرد
جە دەوران دوور تا حال تەقریر   فەڵەك کێت وە مەرگ نەکەردەن زەنجیر
.... نەوەرد وە تۆی خاك(٢)
.... شاه نەکەرد رووت   تەخت کێت نەکەرد وە تەخت تابووت
کام بەگ کام بێگلەر کام میر کام وەزیر   وە سەنگ ئەلحەد سا کێت نەداگیر
کام سوڵتان بی، بۆت نەوستەن واشە   تووخوا بەخت کێت نەکەرد چەواشە
سا جای کێت نەکەرد خاڵێ جە شێران   تووخوا تۆ یانەی کێت نەکەرد وێران
خسوسەن وەکیڵ ئەمیر عادڵ   قەڵای قەدیم شار جوانڕۆ مەنزڵ
شای بەهمەن وەقار دەنگ دلێر هەور   جاگیر جای گشت کەیانان دەور
شێر بێ ئەندێش شای بڵەند ئیقباڵ   خەسرەوی لاڵ پۆش دارای کەمەر لاڵ
چێش واچوون فەڵەك چەپگەردی کەچ نەرد   تا مەعجوون مەرگ مفاجات پێت وەرد
بێوادە کۆچ کەرد جەی دونیای فانی   تەشریف بەرد وە پۆرت جای جاویدانی
چەرخ بێ ئەندێش گەردوون بێباك   بێوادە بەردش وەسای سەرای خاك
بێگڵەران دڵتەنگ گشت وە پەژارە   نە چەم سەیل هوون یەخەی سەد پارە
دەس دەس مەڕێزان گش وەسەردا خاك   بانگ و سەلاشان مەشۆ وە ئەفلاك
سەر هۆردار نە خاك شای وەش دەماخان   داخ کەردی دەروون دڵ پڕ جە داخان
لادی نگا کەر پەی فەرزەندانت   وە ئەهل حەرەم دڵپەسەندانت
گشت وەیلان وە نێش خار ستەمدا   بەکر وێش کێشان وە لێقەی خەمدا
گشت وە ئەندووی دڵ گشت وە ئاهی سەرد   سەدای زاریشان جە گەردوون ویەرد
عەبدلکەریم بەگ ئاغەی نامدار   جەم بیەن جە لاش خەمان وە خەروار
شەوان تا وە رۆ مەدۆ وەسەردا   مەنالۆ جە ئێش زام خەتەردا
ماچۆ ئەی بابۆی کەس نەدارم رۆ   مەعروف دەوڵەت شای خونکارم رۆ
دووریت قامەتم خەم کەردەن وەکیڵ   مەینەت گشت پەی من جەمکەردەن وەکیڵ
دەرد ناچارم دێونای وەکیڵ   زەوق جوانیم شێونای وەکیڵ
بازار شادیم بی بە خەم وەکیڵ   وەبێ تۆ کام خاك وەسەر کەم وەکیڵ

ناوەشیت خەسمان د ڵ وەش کەرد وەکیڵ
مەرگت دوشمنان سەرکەش کەرد وەکیڵ

شەرتەن تا زیندەم نەی دونیا بێتۆ
تا چوون تۆ نەشوون وە سەرای گڵکۆ

دڵ جە داخ تۆ هەر جۆش دۆ وە جۆش
نەکەم هەرگیز شەم یاد تۆ خامۆش

شاهی وێنەی تۆم جە دەس بەر شیەن
بەلاَم چێش گەردوون وەش دەماخ بیەن

ئەحمەدبەگ یەند خەم بەردەن وە تۆی دڵ
کەوتەن نە خەیاڵ ماجەرای موشکڵ

پەژارەی ناکام ناگای مەرگ تۆ
قامەتش کەردەن وە چەوگان چۆ

دایم رۆ رۆشەن بە دڵەدا پەی وێش
کوڵ مەدۆ وە جۆش کەس مەزانۆ پێش

حەمەرەشی بەگ زامێ ئاوردەن
دایم هەر وە سۆن تا وە ڕۆی مەردەن

شادی پەشیمان جە ئەو شادی و زەوق
شادیش بێشەوقەن شەوقش بی وەتەوق

مسەفابەگ زامش نە دڵ کاریەن
عەبدولاَبەگ ئەسرش چوون سەیل جاریەن

پەیاپەی هەر دوو وێنەی دێوانە
ئەسرین مەڕێزان نە مەکتەبخانە

هانا جەی فەراق غوسەی بێپایان
ئەمجار بۆ وەلای حەرەم سەرایان

خاڵخاسان دەور نەمامان نۆ
پەی کەردەن نە دەور زوڵف عەنبەر بۆ

لیباس قەلاَخان سەر وە لیتەوە
چۆپی چەمەرکێش وە هەتیتەوە

نە دەور کۆتەڵ شای گەردەن بێگەرد
گشت روخسار وێش پارەپارە کەرد

تفەنگداران گشت سەر وە نیلەوە
دووورباش مەواچان وە زەلیلەوە

.... ئاغەی خۆڵ و خاك وەسەر
ئاغەرۆشانەن تا وە رۆی مەحشەر

نۆکەران دەسدەس پەلاَس نە گەردەن
هانەکەی شاهی چوون وەکیڵ مەردەن

چریکەی سازان چەمەری خانە
رۆرۆی خەلایق خوێش و بێگانە

سارای قەلاَ گشت وە بێ مەنا و مەین
بی بە کەربەلای رۆی ئیمام حوسەین

رابیعە دڵتەنگ زەعیف و بەدحاڵ
سەرتاپاش بیەن وە کۆگای زوخاڵ

جەو ساوە وەکیڵ تەشریفش بەردەن
تەقوا و تاعەتش فەرامۆش کەردەن

سەلاَی لاڵی خان چوون مەحبوبەی جاف
تاو نا وە تاو سەنگ جە قولەی قاف

دامان ئایر دڵەش وە جۆشەن
ئەلوەداع گەرم مەرگ بابۆشەن

شیوەن ها وەلای حەبێ خانەوە
وەی سەیل هوونین بێسامانەوە

فەڵەك نەردی بەد نە تاس ئاوەردەن
رۆستەم سوڵتانش دووبارە مەردەن

غەرەز دەردشان یەكیەك عەیانەن　　نۆبەی زاری و شین خەدیجە خانەن
ئەسرین مەریزۆ شەوان تا وەرۆ　　مەواچۆ وەكیلّ داخدارم پەی تۆ
حەبیبەی بەدبەخت هەر ئاغەرۆشەن　　یەقین تا مەحشەر هەر سیاپۆشەن
شەوان تا وە رۆ وە دەشت و دەردا　　ئاغەكەم پەی تۆ مەدۆ وە سەردا
نگا كەر پەرێ سەلّای دلّدارت　　تووخوا وە بێ ئەو چۆنەن قەرارت
ئیتلاعت نیەن ئاغە گیانو تۆ　　پاسەش حاسلّەن وە باوان مەشۆ
چێش واچوون لالّ بام نادرەی نیكنام　　جە وەسلّ بالاًش نیاوای بە كام
فاتەی خەمخەیالّ نە تل و تەمدا　　وێش كێشان وە كەف سەركووپەی خەمدا
ئەمجار بۆ وەلای ئەو خەم خارەكەت　　بانوی بانوان وەفادارەكەت
فیرۆزەی بێعەیب شای سۆسەن خالاًن　　سپای زولّف و خالّ گشت دان وە تالاًن
پەی كەرد شاماران گیسوی حەبەش تار　　یەخەی ئەشەد بۆش درِی تا بەوار
وە مەودای ناخوون ئەلّماس ئەزرەق　　گۆل گۆل كەرد وە هوون گۆنای گولّ وەرەق
لیباس قەترانی پۆشان وە قامەت　　وە عەزم ئەبەد تا رۆی قیامەت
كزەی جۆش دلّ لەرزەی نیمەشەو　　یاساخ حكەرد خوراك بەتالّ كەردەن خەو
زیندەگی بە وێش ها حەرام كەردەن　　چوون شاسوارێ وێنەی تۆش مەردەن
ماچۆ هەی سەردار سەنگی سامم رۆ　　ئەی سپا و سالار خاس و عامم رۆ
ئەی شای بولّەند بەخت كەیكاوسم رۆ　　ساحیب سپا و سان تەپلّ و كۆسم رۆ
شەهنشای جەمشید جەم نگینم رۆ　　ناپەیدای ئەقلیم هند و چینم رۆ
شای بەهمەن باهوو بێ نەزیرم رۆ　　سانی زوالقەرنەین ئەقلیمگیرم رۆ
تووس زەرِین كەوش نەو زەرِ بەختم رۆ　　تاق هەفت ئەورەنگ تاج و تەختم رۆ
دارای دەریا دلّ خۆش ئیقبالّم رۆ　　شاهنشای خەسرەو كەمەر لالّم رۆ
فەرەیدوون فەرِ بولّەندپایەم رۆ　　شای ئەسفەندیار كۆتا مایەم رۆ
شای حوكم رەواج حوكمرانم رۆ　　جە رووی عەدلّ و داد نەوشیروانم رۆ
پیلەتەن دەستوور قارەمانم رۆ　　نەوەی زالّ سام نەریمانم رۆ
سام فەرامەرز جەهانگیرم رۆ　　زەوارەی زۆرچەنگ پرِ تەدبیرم رۆ
جاداری جای گشت كەیانانم رۆ　　باش بالاّ دەس گشت خانانم رۆ

ئاغەی کەرەمدار حاتەم تەورم رۆ   همەت چوون واران دارای هەورم رۆ
بزرگ عالەم نامدارم رۆ   مەعروف دەوڵەت شای خونکارم رۆ
شێری پڕخرۆش رۆی مەیدانم رۆ   بزرگ جەرگەی بزرگانم رۆ
یار سایەدار وەفادارم رۆ   نگادارەندەی گوڵ جە خارم رۆ
ساحیب سەلتەنەت تەم تراقم رۆ   میر خاتر تەڕ خۆش مەزاقم رۆ
شای میرشکاران شکار دۆسم رۆ   سەرزین زبەرجەد پڵەنگ پۆسم رۆ
کوشەندەی فیفان کەڵرەمانم رۆ   ئاغەی سەیاڎان هامدەمانم رۆ
ساحیب کارخاس ئاغە گیانیم رۆ   ئاشق وە کەوڕاو جای هێلانیم رۆ
دایم سەفەرکێش گەرمسێرم رۆ   شاهسوار رەزم دەنگ دلێرەم رۆ
کانی کۆی گەوهەر ئەسلمەندم رۆ   شای شەوکەت شوعار دڵپەسەندم رۆ
دۆس مەولایان نەفەس پاکم رۆ   رەفیق شێخان شەرەفناکم رۆ
ئەمیر خەڵوەت ئەمیرانم رۆ   مەعروف پای تەخت شای تارانم رۆ
خامۆشی چرای شەمع ماڵم رۆ   لەعل بەدەخشان دانەی لاڵم رۆ
رۆشنی رووی پاك سەرزەمینم رۆ   قیبلەگای یەقین دنیا و دینم رۆ
سایەبان فەوق سایەی سەرم رۆ   حیجاب سرپۆش دەشتوو دەرم رۆ
هەی داد هەی سەردار هەی سەرخێڵم رۆ   هەی خان هەی سەرهەنگ هەی وەکیلم رۆ
نەخل نازپەروەر پای سەرئاوم رۆ   شای نۆجوانان کەچ کلاوم رۆ
دەریای مەعریفەت جەیحون جۆشم رۆ   «اصط و اطلس»ترمەپۆشم رۆ
پەی ئەهل علوم د ڵ پەردازم رۆ   چەنی فەقیران ئولفەت سازم رۆ
مەرحەمەت رەنگین حاتەم نەخشم رۆ   ئاغەی خەتاپۆش عەتابەخشم رۆ
توتی شەکەرخان خۆش تەقریرم رۆ   میرزای دەفتەری خۆشتەحریرم رۆ
نەمام پەی کریای سەحنەی باخم رۆ   شای میناگەردەن وەش دەماخم رۆ
ئیستە وێنەی شێر تەنیای تاکم رۆ   مەحبوس زەنجیر سەرای خاکم رۆ
وەکیلێ پەی شەوکەت شانۆ شێوەی تۆ   شەرتەن تا مەحشەر هەر بواچوو رۆ
وە فڎای سەفا و سەیر کەس نەدارت بام   وە فڎای هات هەی هات میر شکارت بام
وە فڎای ئەملاکات زەید و ماوات بام   وە فڎای عەمارەت تازە ئاوات بام

وه فدای دەعیەی خاس شا دەستوورت بام   وه فدای قەسر پاك بێقسوورت بام
وەفدای تاق نیمتاق سفیدکاریت بام   دایم جای دیوان یادگاریت بام
وەفدای فەرش خاس رەخت و خاوت بام   موتەکای سنجاب بۆ گولاۆت بام
وەفدای دۆشەکان پەڕقووی سافت بام   گشت پارچەی پەڕبەند حەریربافت بام
وەفدای سەرئەنداز بانی قالێت بام   وەفدای سەرای چۆڵ یاگەی خاڵیت بام
وەفدای شەوق و زەوق پڕئاهەنگت بام   لالە و مەروەنکی هەزار رەنگت بام
وەفدای زەمزەمە و خۆشی و بودت بام   هەرشەو نەدەوران کورسی و عودت بام
وەفدای خۆشخانان مەکتەب نۆت بام   چریکەی ساعات شەوانەرۆت بام
وەفدای مەحزەری مەعجووناتت بام   وەفدای موجریان توحفەجاتت بام
وەفدای یەخدانان رەخت ئالأت بام   جای لباس زەڕکالأی بالأت بام
وەفدای تەداروك نەزم یانەت بام   وەفدای ئەندەروون سەندوق خانەت بام
وه فدای مهتابی دڵگوزینت بام   وەفدای برووجات جای نشینت بام
وەفدای یاتاخان شاپەسندت بام   ئەیوان و سەیوان ئاینەبەندت بام
وەکیڵ وەفدای حەوز کەوسەر بێزت بام   وەفدای فوارەی ئەسرین رێزت بام
وەفدای باغچەی خۆش دڵحەزینت بام   دەروازە و حەسار کەسنەدینت بام
وەفدای ئەسپەکەی بەهاربەندت بام   ئەسپانی تازی رەمەی رەندت بام
وەفدای زەردی زنج زەردەخەنەت بام   دایم دەلایل قورئان وەنەت بام
وەفدای کۆی تاعەت کەس نەکەردەت بام   وەفدای دینداری پوشت پەردەت بام
وەفدای چەتر زەڕ سایەبانت بام   عەبای لەحسایی سورمەی شانت بام
وەفدای مەلبووسات کەس نەپوشت بام   وەفدای عەقڵ و دەرك فام و هۆشت بام
وەفدای قەبای زەرد شۆخ و شەنگت بام   سەلتە و سینەپۆش گشت قەشەنگت بام
وەفدای ئەو خەنجەر دەستەماهیت بام   دەوان جەوهەر حەربەی شاهیت بام
وەفدای ئەو نگین سەرئەنگوشتت بام   وەفدای شاڵ سەوز زەریف پشتت بام
وەفدای سەماوەر دایم جۆشت بام   وەفدای مەجالیس نۆشاونۆشت بام
وەفدای پیاڵە و جام و بادەت بام   جوانی و شەوکەت خوا دادەت بام
وەفدای زەمزەمەی دیواخانت بام   وەفدای کارخانە و سفرە و نانت بام

وەفدای رەمەی خاس وەجامەندەت بام
کەلەی بێساحێو پەڕاکەندەت بام

وەفدای فەرزەندان جە تۆ جیات بام
چوون ئاهوی سەرسام سەرلێشێوات بام

وەفدای بەخشایش خارا و کێشت بام
خەلأت و ئەنعام بێئەندیشت بام

وەفدای دەرد دڵ زام کاریت بام
وەفدای ئێش سەخت نادیاریت بام

وەفدای کۆچ خاك سەرای سەنگت بام
هەواری تازەی تار و تەنگت بام

سا من چێش کەروون جە زوان لاڵ بام
با وێنەی قەقنەس وە کۆی زووخاڵ بام

تۆ جە قەبر قووڵ سیای پڕخەتەر
نە شەم نە حەرەم نە یار نە یاوەر

کەس ئاگاش نیەن زەرەی جە حاڵت
چۆنەن چتەورەن حاڵ و ئەحواڵت

یە چە ژارێ بی تۆ ئەوڕۆ وەردی
یانەی وێت وە دەس وێت وێران کەردی

کەی زانی ئەجەڵ ها نە کەمیندا
ناغافڵ مەذۆت وە رووی زەمیندا

هەرەس وەیانەم وەی وە ماڵم و وەی
فەڵەك نەمامی چوون تۆش کەردەن پەی

وەگیانت وەکیڵ میر گەردەن زەرد
دونیات بە بێ وێت پەی من تاریك کەرد

تامانۆ جە لام زەڕەی عەقڵ و هۆش
شەرتەن مەیلەکەت نەکەم فەرامۆش

تا شەمع ئەروام خاس نەبۆ خامۆش
شەرتەن مەیلەکەت نەکەم فەرامۆش

تا چەم چوون چەمەی شەتاو نەذۆ جۆش
شەرتەن مەیلەکەت نەکەم فەرامۆش

تا چوون تۆ بادەی ئەجەڵ نەکەم نۆش
شەرتەن مەیلەکەت نەکەم فەرامۆش

پەی چێش قەزای تۆ حاڵزان حاڵم
نەکەوت جە ناگاه بە وێم و ماڵم

سا من وە بێ تۆ مەبۆ چێش کەروون
داد دەرد دڵ وەلای کێ بەروون

بەخوا گۆشاهی جەلام نەمەندەن
بەدتەر جە قەقنەس دڵ ئایر سەندەن

نەیچی نەوایە موترب مەقامێ
موغەنی تەرزێ ساقیا جامێ

پەی کەلأفەی خەم شانۆ وەپێڵدا
هەی کەروون وەشۆن کۆچ وەکیڵدا

یاران دۆعاکەن وەشی هەر تار بۆ
جە دمای وەکیڵ دونیا قەهار بۆ

گولأن بەرنەیان نەتۆی خاك خەم
با هەر عەدەم بان تا یەومولعەدەم

داران نەکەران شکۆفەی سالأن
ماتەم بان چوون دڵ دەروون زوخالأن

هەنی جەی دما جەی دنیای بادی
نەکەران خەیاڵ یاران پەی شادی

بزورگان نەکەن شکار چوون جاران
نەپێکان کەڵڕەم نەپای موغاران

نه شنۆی شەماڵ سەرد یاران بۆ / نه دەنگ هات هات میر شكاران بۆ
.... نه جاگەی راز بۆ / نه گرمەی دەهۆڵ نه سەدای ساز بۆ
هەردان وێنەی من خەریك خەم بان / با گشت پەی وەكیڵ یەكسەر ماتەم بان
سەفای نەووەهار با گشت بەتاڵ بۆ / نه سەیر سارا نه سیاماڵ بۆ
جه دمای وەكیڵ شای وەشدەماخان / كەس نەشۆ وه سەیر تەماشای باخان
سابا خاڵخاسان گشت زووخاو نۆش بان / تا قام قیام هەر سیاپۆش بان
عالەم با شین بۆ جه گردین لاوه / نەمانۆ شادی وەرووی دنیاوه
سا چوون ئاغەكەم جەی دنیای فانی / نەوەردت میوەی باغ جوانی
چەرخ چەپی وار كەچ گەرد ناشاد / چوون فەرهاد رەنجت یەكسەر دا وەباد
هومێدەن به زات دەهەندەی داوەر / ببەخشۆش وه نوور پاك پێغەمبەر
جەنات و تەجری جاویدان جات بۆ / «رضوان و اعلا» فردەوس نەپات بۆ
بگێڵی به شاد نه باغچەی بەهەشت / چەنی حۆریان بكەری گوڵگەشت
وەشادی و شكار جه رۆزگاران / وه عومر و ئیقباڵ دنیا بویاران
تاریخ تەسنیف بەندەی دەروون كیڵ / مەرسیەی مەرحوم وەفات وەكیڵ

ئەم پارچە شێعره كه شینی موحەممەد بەگی وەكیڵی جوانڕۆیه له رووی دەستخەتێك كه له ساڵی ١٣٢٧دا له لایەن عەبدوڵابەگی كوڕی موحەممەد بەگی وەكێڵه و نوسراوه، نوسیومەتەوه كه له سەرەتای نووسینەكەدا ئاوای نوسیوه (هذا مرثیه مرحوم مبرو مغفور جنت جاه رضوان جایگاه محمدبیگ وكیل جوانرود طاب ثراه و جعل الجنة مثواه از كلام جناب مرحوم میرزا عبدالقادر پاوه‌یی آه من الموت و حالات چشمانم كور شد و پشتم شكسته شد)

[٢]هەندێ شوێنی دەستخەتەكه له بەر دارزاوی شیعرەكانیم بۆ نەخوێنرایەوه له باتی ئەوانەدا نوختە یان خاڵم داناوه. بۆ ئەوەی ماڤی ئەمانەتداریم رەعایەت كردبێت.

فیدای سنعت بام

فیدّای سنعت بام سانیع هەر تۆنی (شدیدالعقاب) کەرەم بێشۆنی
هەررۆ جبرەئیل سەفحەی خۆشخەبەر وەحی تۆ ماوەرد وەلای پێغەمبەر
تا یەك رۆ ئامائەو ئەخی ئەمین وەلای شای لەولاك (ختم المرسلین)
واتش یا ئەحمەد شای (خیرالبشر) سەلاّمت کیاست دەهەندەی داوەر
ئارۆ وە فەرمان تەعجیلم کەردەن سەوقات خاسم پەی تۆ ئاوەردەن
پەی هیچ ئەنبیا نەرووی دەهر دوون عەتاش نەکەردەن پادشای بێچوون
چوار راگەی حەق شێقان جادە خواوەند پەی تۆش کەردەن ئامادە
هەم پەرێ زومرەی ئۆمەتان تۆ یا حەبیب هەرکەس مەیلش بەهەشت بۆ
بکەرۆش بە وەر بێخۆف و خجڵ یەقینەن سالم مەشۆ وە مەنزڵ
بکەرۆش عادەت جومعە و جەماعەت خاستەرەن جە سەنگ قورسی قەناعەت
جەو دما حەبیب (مصطفي)ی مورسەل سەفەری میعراج قاپی لەمیەزەل
تەریقەی شەریف قەبوڵ کەرد وە دڵ خونچەی سەرگۆناش شکۆفا چوون گوڵ
جەو دما حەزرەت حەبیب داوەر روکەرد وە جەناب سدێق ئەکبەر
فەرما هەی ئازیز رەفیق غارم هامڕاز رای چوڵ تاریك و تارم
تەریقەی نەقشیم ها سپەرد وە تۆ بگێرش بە دڵ شەوان تا وەرۆ
دیسان ئەو سەروەر ئاماوە جواب فەرما ئەی فارۆق شای (ابن الخطاب)
فەرما بە عومەر عەداڵەت ئەندێش پەنای فەقیران بێنەوا و دەروێش
پشتی ئەسحابان رۆشنی دینم سەیقەڵ نمای رەنگ جام جەمینم
زیکر و تەلیلەم ها سپەرد وە تۆ جە د مای تاعەت بکەرەش وە خۆ
بازهەم بەرووی لوتف (ابوالحسنین) تەڵەب کەرد ئەمیر ئەعلای (ذي النورین)
فەرما یا عوسمان شای حوشمەت بێشۆ مەلایك ماتەن گشت جە حەیای تۆ
دۆس دنیا و دین رەفیقی گیانی (کاتبالاوراق) وەحی رەبانی
ها سۆهرەوەردیم جا وە تۆ سپەرد تۆم سپەرد وەزات تاك تەنیای فەرد
دیسان هەم سەید (مصطفي) ی نازار تەڵەب کەرد ئەمیر شای دڵدڵ سوار

فەرما یا ئەمیر رۆشنی عەینم مەشعەل نمای رەنگ پەرداغی زەینم
شیری خواوەند(ساقي الكوثر) غارت حەسار دەروازەی خەیبەر
تۆ خۆ چەنی من دایم هەم قسمی (لحمك لحمی، جسمك جسمی)
تەریقەی قەدیم قادر قودرەت دەریای مەعریفەت بەحری حەقیقەت
زیکری زاتی پاك دانای جەلیلەن تەلیلە و تەوحید بابا خەلیلەن
ها بەخشام وە تۆ نیگاداریش کەر پەی قەزا و قەدەر مەبۆ وەسێبەر
دایەر بۆ نە دەور موڵك خواوەند پەی گشت ئوممەتان تا زەمانەی ئەند
جەناب حەیدەر کەردش تەمەنا بۆ ساپای سەریر ئەعلای (مصطفي)
جەودما دایم کەردش وەعادەت زیکری (ذو الجلال) دمای عیبادەت
دەنگی تەلیلەش مەشی وە فەرسەنگ کەش و کۆ چەنیش گشت ماما وە دەنگ
مەلاییك نەپای حەفتەم سەماوات یەکسەر (لا الە، الا الله) مەوات
جە تەئسیر دەنگ نام ئیلاهی زەمین مەلەرزا تا گاو ماهی
جە غەرب تا وە شەرق دنیاش مونەوەر جە فەیزش عالەم گشت بی موعەتتەر
هەی من وە سەرگەرد فاتمەی بەتوول فەرزەند عەزیز دڵبەند رەسوول
پاكزاد پاكدین وە پاك سرشتە رشتەی لیقای حەق نوور پێدا وەشتە
هەی فیدای حەسن باڎەنۆش بام فیدای شای حسەین جگەرگۆشش بام
فیدای ماباقی ئیمامانش بام جە رۆژی مەحشەر دەس دامانش بام
یارەسوول‌الله سەییدی سادات شای قاب قەوسەین حەییی کائینات
هەرچی خواوەند کەردەنش ئیجاد شەجەر تا حەجەر خاك و ئاو و باد
سەڎهەزار واچوون پڕ بۆ ئەفلاکت سەڵەوات وە دین دیڎار پاکت
هەم وە ئەهل و بەیت شازاڎەی وەڵین ئەولاد و ئەسحاب یەك یەك ئەجمەعین
کوڵ جە سایەی تۆ بەهەشتەن جاشان ببەخشەم وە تۆز خاشاك پاشان
جەو دەم شێخ حەسەن شای بەسری مەقام جەلای شای مەردان هەر سوب تا وەشام
سلووکش کەردەن بە دیڎە و بە دڵ تا کەشفش تەمام پەرێش بی حاسڵ
جە فەیز حەزرەت شای دڵدڵسوار کەشف شێخ حەسەن تەمام بی ئیزهار
فەرما ئەی فەرزەند (عزیزالوجوود) مەستی باڎەی حەق پادشای مەعبوود
ئەی جورعەی مێوەی وەش تام وەش‌بۆ وە ئیزنی حەزرەت ها بەخشام وە تۆ
مازوون بی بە بەش خوڎا یارتەن پیری تەریقەت نیگاڎارتەن
حەسەن سەر وەخاك پای حەیدەر ساوا وە یەك چەم زەدەن وە بەسەرەیاوا

دەس کەرد وە تەبلیغ ئیرشاد یاران
جەودما وە حوکم تاك تەنیای فەرد
حەبیب جە دونیا لابەرد سیایی
دیسان ئەو سەروەر شێخ بوڵەند حاڵ
ئاخر شێخ عەزیز موستەفا یانە
تا مەلای جونەید بەغدادی ماوا
جەو هەم گوزەرکەرد چوون شەوبۆی وەهار
شێخ (عبدالواحد) جەلای ئەو بەردش
شێخ (ابوالفرج) جە د مای چەند ساڵ
جە لای شێخ یۆسف تەمام بی قەسدش
ئێد هەم بە تەوفیق پادشای باری
شێخ ئەبوسەعید یولغاردا پەرێش
باز هەم ئەو سەروەر وە مێهرەبانی
بەنا کەرد بە مەشق عەشقی ئیلاهی
وە ئیزن مەعبوود دەهەندەی داوەر
وێش پەنهان مەڎا جە شێخان دەور
ئایر دا دەروون بێڕەحمی شاهان
وشك مەکەرد شەتاو سەرچەشمەی تافان
غەوغا وست نە عام چوون (یوم‌المحشر)
جە هێند تا وە چین عەرەب تا عەجەم
هەرکەس بێئەدەب ئەر بەردا نامش
نەدەریای بێپەی وە پەنجەی ئەنوەر
دمای تەناول پێشە و پەڵاکەش
جا مەواتش (قُم) ماهی باز مەوەرد
گا چەنی فیرقەی وەحشیان کۆ
گا چەنی تیور مەبی وە شەهباز
مەیاوا وەلای قەبرستان فەرش
زومرەی بزورگان شێخان فازڵ
جە مەرتەبەب شێخ سەراسیمە بین
ئیسم بوزورگیش ویەرد جە شاران
ئەویچ وە حەبیب عەجەمی سپەرد
بەخشاش وە سەید ئەولاد تایی
بەخشا وە مەعروف کەرخی کەرخی ماڵ
دڵی وێش پەی تیر کەرد وە نیشانە
جەرگەی عاسیان تەمام شکاوا
تا جەلای شێخی شبلی گرت قەرار
ئامێتەی خەیاڵ سالیکان کەردش
تا بەردش تەمام کەردش سەنگ لاڵ
ئەسڵ ئەو مەتڵەب یاوا بە دەستش
بەخشاش وە عەلی شێخ حەکاری
وە قووەی باتن بەردش پەرێ وێش
سپەردش وە دەس غەوس گەیلانی
نشت وە بان تەخت جەلال شاهی
سەنگ مەکەرد وە ئاو ئاو مەکەرد وە بەڕ
گا جە بێخ ئاو گا جە پەنای هەور
لەرزە وست نە جەرگ زومرەی گومڕاهان
بەتاڵ کەرد بازار کەشف کەشافان
تازە کەردەوە دین پێغەمبەر
ژنیا کووس نام شای (غوث الاعظم)
دەرسات مەکنیا سەر جە ئەندامش
ماهی بوریانش بەر ماوەرد وە بەر
وە نفووس هەم رۆح مەکەرد نە لاشەش
مەشی وە دەریا بازی وێش مەکەرد
گفت و گۆ مەکەرد وێنەی من و تۆ
پەی چەرخ هەفتەم مەکەردش پەرواز
دەس دارز مەکەرد پەی گۆشوارەی عەرش
زاهیدان دەور پیران کامڵ
حەسەد مەوەردن وە شای (محی‌الدین)

جامێ پڕ جە ئاو کیاستن پەرێش   تا کە حاڵی بۆ ئەو جە کار وێش
دەس بەرد یەك گوڵێ توحفەی بۆ گوڵاو   وە چەند شاڎی و زەوق وست وە بان ئاو
یانێ من ئەو گوڵ ئەو بەغدا جامەن   نەوان وێنەی ئاو پاشۆرەی پامەن
دەس کەرد وە تەعلیم ئیرشاد یاران   ئیسم بوزورگیش ویەرد جە شاران
دەنگی تەلیلەش مەشی وە فەرسەنگ   کەش و کۆ و ئینسان گشت ماما وەدەنگ
دەنگ دایەرەش جە کەیوان مەویەرد   دنیا جە زوڵمات یەکسەر خاڵی کەرد
خاستەر جە سککەی زەرب نادری   شایع بی روتبەی (عبدالقادر)ی
سامان دا سوورەت ئەعماڵ یاران   رەونەق داوە کار تەریقە داران
جەو دما سوڵتان (متصرّفین)   تاج ئەولیای (قطب العارفین)
وە پای کەرامات زۆر نیهانی   رو کەرد وە ئەولاد (جان ابن جانی)
وە تەوفیق حەق دانای داوەری   دەس کەرد وە ئیرشاد ئەجنە و پەری
تەلیلە و تەکبیر وست نە دلێشان   بەرشین جە قانوون قەڎیمی وێشان
چەند هەزار کافر وە ئیسلام ئاوەرد   چەند موسڵمانان وە ئەولیا کەرد
تەکیە و تەریقە و تەوحید و تاعەت   مزگی و مەدرەسە و جمعە و جەماعەت
وە زەرب هیممەت ئەعلای کائینات   تەسخیر کەرد تەمام موڵك مەخفیات
جەهان تا جەهان وەلایەت کەرد ساف   شاباڵ جەزبەش یاوا وە کۆی قاف
مەخلووق ئەو زەیڎ بێ زیاڎ و کەم   گشت بی وە دەروێش شای (غوث الاعظم)
دەگایی ئەتراف ئەهالی شاران   جەبەڵ نشینان خێڵی وەر غاران
جە بەین وێشان سوحبەت مەکەردن   وە عەبدولقادر سەوگەند مەوەردن
شای (قطب الاقطاب) بازی ئیلاهی   ئەولاد ئەشرەف رەسولڵاهی
هەی فیڎای روتبەی ئەعلای بەرزت بام   فیڎای موعجزەی عیسا تەرزت بام
سەرحەڵقەی پیران یا عەبدولقادر   پەنای فەقیران یا عەبدولقادر
قوتب رەبانی یا (غوث الاعظم)   شاهی گەیلانی یا (غوث الاعظم)
کانی کوی گەوهەر یا عەبدولقادر   شێخ پڕ جەوهەر یا عەبدولقادر
نامەردیم کەردەن یا (غوث الاعظم)   هانام ئاوردەن یا(غوث الاعظم)
عسیانم بێ شۆن یا عەبدولقادر   نامم نام تۆن یا عەبدولقادر
هەرچەند روو زەردم یا عەبدولقادر   دەوا کەر دەردم یا عەبدولقادر
هەر کەس سەر وەخاك ئاسانەت ساوا   جە دین و دنیا وە مەتڵەب یاوا
دیسان هەم رووکەین وەلای تەریقەت   سیلسیلەی پیران شارای حەقیقەت

بزانین جه کۆ مەگێرۆ مەنزڵ   مەقسوودش پەی کێ مەکەرۆ حاسڵ

وەختێ کە جەناب غەوس بەغداشار   تەریقەی تەوحید دنیاش دا قەرار

روو کەرد نە سەید شای عەبدولرەزاق   فەرما ئەی فەرزەند گوزیدەی ئافاق

ها تۆم کەرد وە پیر سەرحەڵقە داران   وە سپاسالار سپای دین داران

چەند ساڵ ئەو سەروەر سالاری کەردش   ئاخر وە عوسمان جبلی سپەردش

ئەویچ وە یحیی بەسری وەشفەر   خاستەر جە شاهی د ارا و ئەسکەندەر

ئەویچ ئەوکۆی گەنج پەی نیکنامی   داش وە نوورەدین شەریف شامی

شێخ عەبدولرحمان حەسەنی نەسەب   فیوزات حەق کەردەبێ تەڵەب

کەمەر پەی ئیرشاد بەستەبێ یەقین   هەر ئەو مەشهوور بی جە لای نورەدین

جەودما مەعسووم بەدەوی یانە   یانێ موحەممەد دانای دێوانە

جە شۆن مەعسووم عەبدولرەزاقەن   قوتبی دایەرەی دەوری ئافاقەن

دیسان ئەو سەروەر دەریای مەعانی   داش وە سەی حەسەن شای ئەسمەرانی

باز ئەو جورعە نۆش بادەی مەهجووری   داش وە شێخ ئەحمەد هیندی لاهوری

ئەو هەم نە کەلەش خێزا وە هەم دوود   قەسر نەهانیش دا وە شێخ مەحموود

شێخ ئەحمەد جە لای بابۆی وێش بەردش   تا تەسلیم وەشای خالسی کەردش

خاستەر جە دەنگ خورشید پڕنوور   سەڎای دایەرەش مەشی وە لاهوور

ئەی یاگەی ئەعلا یاگەی ئامان بێ   پیر بێ نەزیر شای تالآبان بێ

سەڵتەنە و سەتوەت جامەی گرامی   عەزیز و عیزەت بزورگ و نامی

لایەق وە شاهی عەبدولڕەحمان بی   قوتب و دایەرەی دەور و زەمان بی

سەردار سپای شەوبێداران بی   شەهنشای ئەیام تەکیەداران بی

شاهان سەر ئاوێز حەڵقەی دامش بی   حاتەم رێزەخوار سفرە و خوانش بی

وە ئیشارەی عەین کیمیای نەزەر   خاك پاك مەكەرد وە تەڵای ئەحمەر

تا یەك شەو ئەویچ کۆچش هەم ئاوەرد   ئارەزووی خزمەت پێغەمبەرش کەرد

شێخ عەلی پیری فەرما ئەی فەرزەند   نووری دیدە و دڵ رەشیدی دڵبەند

من پەی یانەی نۆ نە ئەی کۆنەدەیر   مەن خواحافیز تۆ نیشە وە خەیر

یە تەکیەی پڕشەوق یە دەوڵەت یە ماڵ   یە زومرەی دەروێش ساحیب جەزبە و حاڵ

کەشفم کەماڵم سڕ نیهانیم   مورشیدی ئەعلای غەوس گەیلانیم

سامم جەلالم زاتم جەوهەرم   ئەفوا و نەسیحەت دانەی گەوهەرم

بغەیر جە ئیمان نەی دنیای بێ‌پۆ   تەمامی گشتم ها بەخشا وە تۆ

ئینە وات ناگا رۆحش پەرواز کەرد تەشریف وە رۆڵەی رزوانی حەق بەرد
جەودما وە حوکم دانای کردیگار شاعەلی نە تەخت شاهی گرت قەرار
ئیسە جانشین جای ئەو خاسانەن سەردار زومرەی حەقشناسانەن
شێخەن سالیکەن ئەولیای وەختەن پیرەن ئوستادەن شای بوڵەند بەختەن
فیدای کەرکوك بام یانەی ئەو تێشەن کەرکوك کەوسەرەن ساقی ئەو وێشەن
مەنبەعی ئەسرار فیوزات حەق شارەزای سارای هەفت تاق ئەزرەق
بوڵەندتەر جە بورج سەیارەی حەفتەم نایبولئمور شای (غوث الاعظم)
(عالم العلوم) جە مەه تا ماهی (مجمع‌البحرین) فەیز ئیلاهی
تەیر تەیارەی مەکان لاهووت سەربەرز دیوان دانای لایەمووت
مەولای شەریعەت پیر تەریقەت ئەعلای سەخاوەت یەکتای قەناعەت
رۆشنی شێوەی سەما و سەرزەمین ساحێوی کەمەندی قیبلەی دنیا و دین
سوڵتانی ئیقلیم سپای سوڵتانان شەیتان دوورئەفکەن جە موسڵمانان
ئاهەنرۆبای عەشق بەند دەروون کێش دەسگیر عالەم جە شا تا دەروێش
هەوای عەشق چێشەن نەفس ئەمماره دوژمن فەنا دەر وە یەك ئیشارە
مەدەد یاعەلی شای تەکیەداران سەردار سپای تاعەت گوزاران
فیدات بام یا شێخ (ثاني الحيدر) ئەمین دیوان خوذا و پێغەمبەر
ئیسە دوور جە تۆ کەم ئیقباڵیەن دنیا جە خاسان یەکسەر خاڵیەن
با جەتی خوا و عەشق پێغەمبەر چەنی دەروێشان کەملوتفی مەکەر
پایەت بوڵەند بۆ جەلای خواوە خسووسەن دەروێش بێ‌نەوای پاوە
گشت هەر مونتەزیر پابۆس پاتەن ئەروا دیدە و دڵ یەکسەر فیداتەن
تاوانی زاڵم شووم بەدکارەن هەر یەك وە دەردی وێش گرفتارەن
جەوبۆنە کەم فام بەذزات بەذخۆن مەحروم و مەئیوس جە دیدار تۆن
وەرنە ئێمە گشت جانفیدای جانی مەعلوومەن بە حەق تۆ وێت مەزانی
گۆشەی دامانت شای عەرعەر قامەت وەر نەدەین جە دەس تا رۆی قیامەت
ساحێو ئەختیار ساحێوکار تۆنی شای شەوکەت شیعار کەرەم بێ شۆنی
هەنی وێت زانی چەنی خوای وێت پیری دەروێشان سەرم بۆ فدێت
تاریخ تەسنیف سیلسیلەی وەش بۆ هەزار و دووسەد نەوەد چەنی نۆ
وەفام و خەیاڵ هۆش مەستانە خەتم بی بە نام شای کەرکوك یانە
(قاذر) تا زیندەن جانفیدای جاتەن ئەروا و دیدە و دڵ یەکسەر فیداتەن

زیاتر له رووی دیوانەکەی نووسراوەتەوە. ئەڵبەت له دیوانەکەیدا به ناوی موناجاتی[۳] نووسراوه که باسی سیلسیله تەریقەت درووسته.

قبلەم ئامات بیم

قیبلەم ئامات بیم قیبلەم ئامات بیم — ئیمشەو ئینتزار وەسڵ ئامات بیم
چوون حەسرەتمەندان چەمەڕای ڕات بیم — ئارەزووی بۆسای تۆزەکەی پات بیم
هۆردابێم پەی سەیر پەنجەرەی مەنزڵ — گرتەبێم پارێز نگای دیده و دڵ
ناگا وێنەی برق لامیع جه سەردا — تەشریفت ئاوەرد بەو دەشت و دەردا
بەڵام چێش واچوون ئای چێش ئاما پێم — حەیران بیم جەو دەم جه حاڵات وێم
جه لەقای شەوقت شۆخ سۆسەن خاڵ — بەدتەر جه کوی توور بیم وه کۆی زووخاڵ
چوونکه چوون شیرین وه شەو دێزەوه — بەو نیگای ئاهووی خوتەنرێزەوه
بەو شکۆو شەوکەت شاهان خێزەوه — بەو شامار زوڵف عەتر ئامێزەوه
ویەردی جه کۆ پات ئاوەردەوه — کام سۆتەت بەو تەور ئەحیا کەردەوه
هەرچەند بێخەبەر جەماڵ من بیت — غافڵ جه ناڵەی ئەحواڵ من بیت
خۆپەی پەی ئەکرام باڵات مەکەردم — سوژدەی پای وێت و ئەسبت مەوەردم
کاڵای گیان پێشکەش باڵات بۆ ئازیز — ماڵ گشت فدای خاڵ ئاڵات بۆ ئازیز
عومرم پایەنداز پای تۆ بۆ ئازیز — دیدەم رای قەدەم رای تۆ بۆ ئازیز
قامەت هەر پەی تۆ خەم وەرۆ ئازیز — چەم با هەر پەی تۆ چڵ کەرۆ ئازیز
دڵ با هەر مەحبووس دامت بۆ ئازیز — گۆش با هەر شەیدای نامت بۆ ئازیز
خولاسه ئەو شەو تا وه شەفەق زەرد — بەو هیجران تۆ شەو کەر و من کەرد
وه مەیلت قەسەم هەی بەرگوزیدەم — خاو گوزەر نەکەرد ئەوشەو نه دیدەم
خاس بی سوب سەحەر رەوشەنی ئاوەرد — جه رەوشەنی تۆ شەوم وه ڕۆ بەرد
وەبێ ئەختیار ئامام وه حزوور — نەمەندم تاقەت نیگای دوورادوور
وەختێ جەو دەمدا وه حزوور یاوام — سەر نەپایەی چەرخ هەفتەمین ساوام

تۆم وه فریشتەی عالەمین وانا   وێم وه پادشای هەفت ئەقلیم زانا
بەلاّم پڕمەیلی زاهیر نەوی لێت   روو نەکەرد نە ڕای غولاّمەکەی وێت
نمەز جە رەقیب خۆفت کەردەوە   بەدر جەمالّت وه هەور شەردەوە
چوون تاج شاهان کەچ نەکەلەی سەر   راس نەبۆ چەنی دوڕدانەی گەوهەر
تۆ هەم هەر بەو تەور شش‌دەر لێم بەستی   جە لای من دیدەم وه کەچ نشەستی
هەرچەندی خەیالّ عارفانەت کەرد   ئەو ڕۆ کەچی تۆ هەر کەچیش ئاوەرد
وەختێ هەم لوای خەفەت دای پێمان   خووا حافیزی نەکەردی لێمان
هەر ئەوەند دیام وه شۆنی تۆدا   چەم پڕبی جە تەم سارا و سەرکۆدا
گەردەنم کەچ کەرد چوون گوناکاران   پووچەن زیندەگی جە دمای یاران
ئەرجوومەن کارت کەچە کار نەبۆ   با هەرگیز خۆفت جە ئەغیار نەبۆ
مەزانوون ئازیز دلّ بێ خەلافی   دایم زاهێرکەچ وه باتن سافی
جە وەفا و کەرەم قسوورت نیەن   رموزات عەشق شێوەی تۆ بیەن
بەلاّم من دەردم تەمام کاریەن   (قادرم) مایەی بێ‌قەراریەن
یانەی سەبرم سفت تاقەتم تاقەن   مەزاقم مەرگەن مەرگم مەزاقەن
تووخوا بەندەی وێت ئەگەر مەنوازی   یا کوشەش ئامان یا چارەسازی
هەنی نەداروون تەوەنای دووری   کافیەن هیجران دەرد مەهجووری
مەردەن وەشتەرەن دیدەم جەی دەردە   جەی شەونشینی جەی ئاهی سەردە
مەردەن وه جارێ راحەتم پەی وێم   هیجر تۆ هەرسات سەد مەرگەن پەرێم
هەناسەم خۆ لێت نمەبۆ کاری   وه سەوگەند چەنیم باوەڕنەداری
سا ئەجەلّ بۆرێ ئەرواح خەلاس کەر   ئامان جەی فیشتەر نیەن دەردیسەر

له رووی دەستخەتی (ئەفوایی) نوسراوەتەوە. له سەرەتاوه نووسیویەتی (عبدالقادر است)

له دەستخەتی لوتفلاّی بارامی کە لە لایەن کاك سەید مورتەزا نەچاراکەوە دەستم کەوت پاش پارچەی (دلّ هەم مەوج مەدۆ) ئەم چەند دێڕەی تێدا بووە کە نووسرابوو

(ولــهُ   ایـضـاً) یـانی دووبـاره هـەر لـە مـیرزا ئـەولقادر هەرچـەند جێگـای گومانـە کەچی منیش لێرەدا دەی‌نووسمەوە:

قیبلەم ئەر ئـەحوالْ تـالأن بەرردەکـەت   سـەید دام عەشـق ئیمـان هەردەکـەت
تاویـای بووتـەی کـۆرەی دەردەکـەت   خـەم قـەلأی بـەدەن وێـران کەردەکـەت
پەرسـی وەرووی مـەیل وە ئـارەزووە   پێچ مەڎۆ چوون نـەی وە دووری تـۆوە
فـیراق وە بـەلأی بـەد موبتـەلاْ بـۆ   هیجـران گـیرۆدەی دام بـەلاْ بـۆ
دووری ئاسـارش جـە بـێخ بـەرئاران   هـەنی نـەمانۆ دووری وە یـاران

قیبلـەم بینـاییم قیبلـەم بینـاییم   بـێ تـۆ لـێلأوەن نـوور بینـاییم
جە بێ شەرتی شەرت جە بـێ وەفاییم   هـەر لایـەق وە دەرد دووری و جیـاییم
سـا مـن وەبـێ تـۆ ژیـام نەمـەردم   تـەرك لـەزایز دنیـا نەکـەردم
چۆن واچوون داروون وەفای تـۆ نـە دڵ   وەفـام چـەنی مـەیـل برێـزۆ نـە گـڵ
مەعلووم نەزانحـاڵ یـا هـەرزە مەشـقم   مـەعلووم نابـەکار رای شـاری عەشـقم
مـەعلووم سـزاوار بـەلاْ و کۆسـەنان   دۆزخـی دۆزەخ دووری دوسـانەن
مەعلووم بـێبەینـەت بـێتـان و بـێپـۆم   روو زەرد کەعبـەی ئاسـانەکەی تـۆم
مـەعلووم جەستەی مـن هـەر جـە سـەنگ بیـەن   جـە بـێوەفـایی رەفـێقم نیـەن
وەرنە جەی هیجران نەهانی سـەربەس   مەشـیا سـەر تـا پـام بویـا وە قەفنـەس
یـا وێنـەی مـەجنوون لـونگ و عاسـایە   بپۆشـام وە تـەن بـشیام وە جایـە
بکـەفتام پـەی وێـم چـەنی بـار خـەم   رۆشـنی دنیـام هـەر نـەدیام وە چـەم
قـەیس‌ئاسا مـەدهۆش سەرمەست نـە رووی خاك   نە مایل بە جوع نە مەیل بـە خـۆراك
نەکـەردام رەنگـێ دەنگـێ چـەنی کـەس   سەفای سەودای تۆم هەنی وەسەن وەس
ئیـستە گـا خـۆراك گـا سـەیر ئـاوەن   گـا بـەزم ئـارای شـەو راحـەتی خـاوەن
ئـەر سـەد جەسـتەکەم گـشت زەدەی زامـەن   هـەی خـاکم وەسـەر وەفـای مـن کامـەن
وە بەینـەت قەسـەم شـای بەینـەتداران   یەنـد بـێبەینـەتیم جـە حـەد ویـاران

یادم خەجاڵەت یاد تۆ بیەن
جە یانەی یادت رووی یادم نیەن

دوورەن جە گەوهەر خەزانەی لاڵت
مەحرووم جە رازان ناز خەیاڵت

بەدبەختەن حەفوی نەفس ئەمارە
لاعارەن دڵەی سیای سەدپارە

کۆر بۆ چەمەی چەم ئەسرین پەروەردەم
لێلاو بۆ دیدەی خەو گوزەر کەردەم

وەفای من چێشەن شەرت و بەینم کۆن
فدای وەفات بام وەفا وە فای تۆن

تۆ بویەر جە من ئەر سەد خەتام بۆ
سا من وێم کامم تا وەفام کام بۆ

جە زەڕەی کەمتر بێقەرارەنان
نەزری نەزەر باڵای یارەنان

ئەڵبەت نەزرێوەت جارێ هەر کەردەن
حەیفەن تۆ نەزرت مانۆ نە گەردەن

قبوڵ بۆ نەزرت نۆنەمام نۆ
رۆح من خاسەن پەرێ نەزری تۆ

فەرمان دەر نەزری باوەران پەرێت
شەقم کەن وە سەیف ئەبرۆی تاق وێت

مووچە مووچەم کەن یەکسەر وەجارێ
هەرپلێم بدەن وە راویاری

من خۆ کوشتە نیم سەرئەنجام کار
زووتەر خاستەرەن مەنزلگەی مەزار

با من سەرئەفراز تۆیچ وە سلامەت
نەبی وە قەرزار قەرز قیامەت

بارێ ئازیزم جەمین جام جەم
وە نوور تەلعەت شێوەی تۆ قەسەم

جەی سەودای عەشقت کارێ پێم ئامان
تانە مەدان لێم ئەهل کەم فامان

ئەر تۆ بوینی چە تەور ئامان پێم
زەحمەت بشناسی بزانی من کێم

مەر حەق ئاگا بۆ جە ئەحواڵ من
گەور کۆ نەبۆ جە ئەحواڵ من

باز وەی جەستەوە لا حەول مەوانوون
وێم وە کەموەفا و بێشەرت مەزانوون

ئەوەند سەفرای دەرد سەودای تۆم وەردەن
چوون جەژنەن جەلام غەرغەرەی مەردەن

ئەو هەر کۆ مەدیۆ شێوە شێوەی تۆن
دونیا تورەی زوڵف لوول لێوەی تۆن

ئەر باغەن ئەر چەم ئەر دەشتەن ئەر کۆن
هەر نەقشی قامەت زرەستوون تۆن

ئەر سوبحەن ئەر شام ئەر شەوەن ئەر رۆن
خەیاڵ هەر خەیاڵ وەفا و مەیل تۆن

بازاڕ هەر بازاڕ پارچەی مەشق تۆن
قماش هەر قماش کالای عەشق تۆن

هەنی بەتاڵەن مامەڵەی یاران
سەر مەدان وە سەنگ باقی نازاران

قەستم ئیرادەم ئیخلاسم تۆنی
خاوم خیالم خۆراسم تۆنی

قیبلەم قیبلەگای بەرهەقم تۆنی
رۆحم رەوانم بەرهەقم تۆنی

شیوەنم شادیم شعوورم تۆنی شەوق تەجەلای كۆی توورم تۆنی
راحەتی جەستەی ناچارم تۆنی شفای ئێش دەرد ئازارم تۆنی
گوڵم گوڵ ئەندام گوڵ باغم تۆنی سەرمایەی شادی د دەماغم تۆنی
نەرگس بۆی نەوخێز نسارم تۆنی وەنەوشەی وەشبۆی وەهارم تۆنی
تاعەتم زكرم ئەورادم تۆنی سەروی ساپەروەر ئازادم تۆنی
دنیام دینەكەم ئیمانم تۆنی زندەگی ئافاق جیهانم تۆنی
قووتم زو خ زام فنیاتم دەردەن فەردەكەی مەعدووم سەرمەشق فەردەن
تەنیای حەقیقەت نەردێ بشانۆ من و تۆ جە دەس من و تۆ سانۆ
ئەروا و دیدە و دڵ گشت بیان بەیۆ نەك چوون من و تۆ من من بام تۆ تۆ
تۆ بی تۆ مەیلت منش مەنزوور بۆ من بی من رۆحم پا نە حزور بۆ
دەخیل ئامین گەر حاڵزان حاڵم باخەبەر جە دەرد سفتەی زوخواڵم
فەڵەك تاریكەن ئەوقات تاڵم شەو چرای دیدەش باوەر وە ماڵم

لەرووی دەستخەتی (ئەفرایی) نوسراوەتەوە لە پاش قیبلەم ئامات بام نوسراوە (و له ایضا ء)

فیدای سنعت بام

فیدای سنعت بام سانیع هەر تۆنی — (شدیدالعقاب) کەرەم بێشۆنی
هەررۆ جبرەئیل سەفحەی خۆشخەبەر — وەحی تۆ ماوەرد وەلای پێغەمبەر
تا یەك رۆ ئامائەو ئەخی ئەمین — وەلای شای لەولاك (ختم المرسلین)
واتش یا ئەحمەد شای (خیرالبشر) — سەلاّمت کیاست دەهەندەی داوەر
ئارۆ وە فەرمان تەعجیلم کەردەن — سەوقات خاسم پەی تۆ ئاوەردەن
پەی هیچ ئەنبیا نەرووی دەهر دوون — عەتاش نەکەردەن پادشای بێچوون
چوار راگەی حەق شێقان جادە — خواوەند پەی تۆش کەردەن ئامادە
هەم پەرێ زومرەی ئۆمەتان تۆ — یا حەبیب هەرکەس مەیلش بەهەشت بۆ
بکەرۆش بە وەر بێخۆف و خجڵ — یەقینەن سالم مەشۆ وە مەنزڵ
بکەرۆش عادەت جومعە و جەماعەت — خاستەرەن جە سەنگ قورسی قەناعەت
جەو دما حەبیب (مصطفی)ی مورسەل — سەفەری میعراج قاپی لەمیەزەل
تەریقەی شەریف قەبوڵ کەرد وە دڵ — خونچەی سەرگۆناش شکۆفا چوون گوڵ
جەو دما حەزرەت حەبیب داوەر — روکەرد وە جەناب سدێق ئەکبەر
فەرما هەی ئازیز رەفیق غارم — هامڕاز رای چۆڵ تاریك و تارم
تەریقەی نەقشیم ها سپەرد وە تۆ — بگێرش بە دڵ شەوان تا وەرۆ
دیسان ئەو سەروەر ئاماوە جواب — فەرما ئەی فارۆق شای (ابن الخطاب)
فەرما بە عومەر عەداڵەت ئەندێش — پەنای فەقیران بێنەوا و دەروێش
پشتی ئەسحابان رۆشنی دینم — سەیقەڵ نمای رەنگ جام جەمینم
زیکر و تەلیلەم ها سپەرد وە تۆ — جە د مای تاعەت بکەرەش وە خۆ
بازهەم بەرووی لوتف (ابوالحسنین) — تەڵەب کەرد ئەمیر ئەعلای (ذي النورين)
فەرما یا عوسمان شای حوشمەت بێشۆ — مەلایك ماتەن گشت جە حەیای تۆ
دۆس دنیا و دین رەفیقی گیانی — (کاتب‌الاوراق) وەحی رەبانی
ها سۆهرەوەردیم جا وە تۆ سپەرد — تۆم سپەرد وەزات تاك تەنیای فەرد
دیسان هەم سەید (مصطفی) ی نازار — تەڵەب کەرد ئەمیر شای دڵدڵ سوار
فەرما یا ئەمیر رۆشنی عەینم — مەشعەل نمای رەنگ پەرداغی زەینم
شیری خواوەند(ساقی الکوثر) — غارت حەسار دەروازەی خەیبەر
تۆ خۆ چەنی من دایم هەم قسمی — (لحمك لحمی، جسمك جسمی)

تەریقەی قەدیم قادر قودرەت   دەریای مەعریفەت بەحری حەقیقەت
زیکری زاتی پاك دانای جەلیلەن   تەلیلە و تەوحید بابا خەلیلەن
ها بەخشام وە تۆ نیگاداریش کەر   پەی قەزا و قەدەر مەبۆ وەسێبەر
دایەر بۆ نە دەور موڵك خواوەند   پەی گشت ئوممەتان تا زەمانەی ئەند
جەناب حەیدەر کەردش تەمەنا   بۆ ساپای سەریر ئەعلای (مصطفى)
جەودما دایم کەردش وەعادەت   زیکری (ذو الجلال) دمای عیبادەت
دەنگی تەلیلەش مەشی وە فەرسەنگ   کەش و کۆ چەنیش گشت ماما وە دەنگ
مەلاییك نەپای حەفتەم سەماوات   یەکسەر (لا الە، الا اللّه) مەوات
جە تەئسیر دەنگ نام ئیلاهی   زەمین مەلەرزا تا گاو ماهی
جە غەرب تا وە شەرق دنیاش مونەوەر   جە فەیزش عالەم گشت بی موعەتتەر
هەی من وە سەرگەرد فاتمەی بەتوول   فەرزەند عەزیز دڵبەند رەسوول
پاكزاد پاكدین وە پاك سرشتە   رشتەی لیقای حەق نوور پێدا وەشتە
هەی فیدای حەسن باڎەنۆش بام   فیڎای شای حسەین جگەرگۆشش بام
فیڎای ماباقی ئیمامانش بام   جە رۆژی مەحشەر دەس دامانش بام
یارەسول‌اللّه سەییدی سادات   شای قاب قەوسەین حەییی کائینات
هەرچی خواوەند کەردەنش ئیجاد   شەجەر تا حەجەر خاك و ئاو و باد
سەڎهەزار واچوون پڕ بۆ ئەفلاکت   سەڵەوات وە دین دیڎار پاکت
هەم وە ئەهل و بەیت شازاڎەی وەڵین   ئەولاد و ئەسحاب یەك یەك ئەجمەعین
کوڵ جە سایەی تۆ بەهەشتەن جاشان   ببەخشەم وە تۆز خاشاك پاشان
جەو دەم شێخ حەسەن شای بەسری مەقام   جەلای شای مەردان هەر سوب تا وەشام
سلووکش کەردەن بە دیڎە و بە دڵ   تا کەشفش تەمام پەرێش بی حاسڵ
جە فەیز حەزرەت شای دڵدڵسوار   کەشف شێخ حەسەن تەمام بی ئیزهار
فەرما ئەی فەرزەند (عزیزالوجوود)   مەستی باڎەی حەق پادشای مەعبوود
ئەی جورعەی مێوەی وەش تام وەش‌بۆ   وە ئیزنی حەزرەت ها بەخشام وە تۆ
مازوون بی بە بەش خوڎا یارتەن   پیری تەریقەت نیگاڎارتەن
حەسەن سەر وەخاك پای حەیدەر ساوا   وە یەك چەم زەدەن وە بەسرەیاوا
دەس کەرد وە تەبلیغ ئیرشاد یاران   ئیسم بوزورگیش ویەرد جە شاران
جەودما وە حوکم تاك تەنیای فەرد   ئەویچ وە حەبیب عەجەمی سپەرد
حەبیب جە دونیا لابەرد سیایی   بەخشاش وە سەید ئەولاد تایی

دیسان ئەو سەروەر شێخ بوڵەند حاڵ
ئاخر شێخ عەزیز موستەفا یانە
تا مەلای جونەید بەغدادی ماوا
جەو هەم گوزەرکەرد چوون شەوبۆی وەهار
شێخ (عبدالواحد) جەلای ئەو بەردش
شێخ (ابوالفرج) جە د مای چەند ساڵ
جە لای شێخ یۆسف تەمام بی قەسدش
ئێد هەم بە تەوفیق پادشای باری
شێخ ئەبوسەعید یولغاردا پەرێش
باز هەم ئەو سەروەر وە مێهرەبانی
بەنا کەرد بە مەشق عەشقی ئیلاهی
وە ئیزن مەعبوود دەهەندەی داوەر
وێش پەنهان مەذا جە شێخان دەور
ئایر دا دەروون بێڕەحمی شاهان
وشك مەكەرد شەتاو سەرچەشمەی تافان
غەوغا وست نە عام چوون (یوم‌المحشر)
جە هێند تا وە چین عەرەب تا عەجەم
هەرکەس بێئەدەب ئەر بەردا نامش
نەدەریای بێپەی وە پەنجەی ئەنوەر
دمای تەناول پێشە و پەلاَکەش
جا مەواتش (قُم) ماهی باز مەوەرد
گا چەنی فیرقەی وەحشیان کۆ
گا چەنی تیور مەبی وە شەهباز
مەیاوا وەلای قەبرستان فەرش
زومرەی بزورگان شێخان فازڵ
جە مەرتەبەب شێخ سەراسیمە بین
جامێ پڕ جە ئاو کیاستن پەرێش
دەس بەرد یەك گوڵێ توحفەی بۆ گولاَو
یانێ من ئەو گوڵ ئەو بەغدا جامەن

بەخشا وە مەعروف کەرخی کەرخی ماڵ
دڵی وێش پەی تیر کەرد وە نیشانە
جەرگەی عاسیان تەمام شکاوا
تا جەلای شێخی شبلی گرت قەرار
ئامێتەی خەیاڵ سالیکان کەردش
تا بەردش تەمام کەردش سەنگ لاڵ
ئەسڵ ئەو مەتڵەب یاوا بە دەستش
بەخشاش وە عەلی شێخ حەکاری
وە قووەی باتن بەردش پەرێ وێش
سپەردش وە دەس غەوس گەیلانی
نشت وە بان تەخت جەلال شاهی
سەنگ مەکەرد وە ئاو ئاو مەکەرد وە بەڕ
گا جە بێخ ئاو گا جە پەنای هەور
لەرزە وست نە جەرگ زومرەی گومڕاهان
بەتاڵ کەرد بازار کەشف کەشافان
تازە کەردەوە دین پێغەمبەر
ژنیا کووس نام شای (غوث الاعظم)
دەرسات مەکنیا سەر جە ئەندامش
ماهی بوریانش بەر ماوەرد وە بەر
وە نفووس هەم رۆح مەکەرد نە لاشەش
مەشی وە دەریا بازی وێش مەکەرد
گفت و گۆ مەکەرد وێنەی من و تۆ
پەی چەرخ هەفتەم مەکەردش پەرواز
دەس دارز مەکەرد پەی گۆشوارەی عەرش
زاهیدان دەور پیران کامڵ
حەسەد مەوەردن وە شای (محی‌الدین)
تا کە حاڵی بۆ ئەو جە کار وێش
وە چەند شاذی و زەوق وست وە بان ئاو
نەوان وێنەی ئاو پاشۆرەی پامەن

دەس کەرد وە تەعلیم ئیرشاد یاران
دەنگی تەلیلەش مەشی وە فەرسەنگ
دەنگ دایەرەش جە کەیوان مەویەرد
خاستەر جە سککەی زەرب نادری
سامان دا سوورەت ئەعماڵ یاران
جەو دما سوڵتان (متصرّفین)
وە پای کەرامات زۆر نیهانی
وە تەوفیق حەق دانای داوەری
تەلیلە و تەکبیر وست نە دلێشان
چەند هەزار کافر وە ئیسلام ئاوەرد
تەکیە و تەریقە و تەوحید و تاعەت
وە زەرب هیممەت ئەعلای کائینات
جەهان تا جەهان وەلایەت کەرد ساف
مەخلووق ئەو زەیڎ بێ زیاڎ و کەم
دەگایی ئەتراف ئەهالی شاران
جە بەین وێشان سوحبەت مەکەردن
شای (قطب الاقطاب) بازی ئیلاهی
هەی فیڎای روتبەی ئەعلای بەرزت بام
سەرحەڵقەی پیران یا عەبدولقادر
قوتب رەبانی یا (غوث الاعظم)
کانی کوی گەوهەر یا عەبدولقادر
نامەردیم کەردەن یا (غوث الاعظم)
عسیانم بێ شۆن یا عەبدولقادر
هەرچەند روو زەردم یا عەبدولقادر
هەر کەس سەر وەخاك ئاسانەت ساوا
دیسان هەم رووکەین وەلای تەریقەت
بزانین جە کۆ مەگێرۆ مەنزڵ
وەختێ کە جەناب غوس بەغداشار
روو کەرد نە سەید شای عەبدولرەزاق

ئیسم بوزورگیش ویەرد جە شاران
کەش و کۆ و ئینسان گشت ماما وەدەنگ
دنیا جە زوڵمات یەکسەر خاڵی کەرد
شایع بی روتبەی (عبدالقادر)ی
رەونەق داوە کار تەریقە داران
تاج ئەولیای (قطب العارفین)
رو کەرد وە ئەولاد (جان ابن جانی)
دەس کەرد وە ئیرشاد ئەجنە و پەری
بەرشین جە قانوون قەڎیمی وێشان
چەند موسڵمانان وە ئەولیا کەرد
مزگی و مەدرەسە و جمعە و جەماعەت
تەسخیر کەرد تەمام موڵك مەخفیات
شاباڵ جەزبەش یاوا وە کۆی قاف
گشت بی وە دەروێش شای (غوث الاعظم)
جەبەڵ نشینان خێڵی وەر غاران
وە عەبدولقادر سەوگەند مەوەردن
ئەولاد ئەشرەف رەسوولڵاهی
فیڎای موعجزەی عیسا تەرزت بام
پەنای فەقیران یا عەبدولقادر
شاهی گەیلانی یا (غوث الاعظم)
شێخ پڕ جەوهەر یا عەبدولقادر
هانام ئاوردەن یا(غوث الاعظم)
نامم نام تۆن یا عەبدولقادر
دەوا کەر دەردم یا عەبدولقادر
جە دین و دنیا وە مەتڵەب یاوا
سیلسیلەی پیران شارای حەقیقەت
مەقسوودش پەی کێ مەکەرۆ حاسڵ
تەریقەی تەوحید دنیاش دا قەرار
فەرما ئەی فەرزەند گوزیدەی ئافاق

ها تۆم کەرد وە پیر سەرحەڵقە داران   وە سپاسالار سپای دین داران
چەند ساڵ ئەو سەروەر سالاری کەردش   ئاخر وە عوسمان جبلی سپەردش
ئەویچ وە یحیی بەسری وەشفەر   خاستەر جە شاهی د ارا و ئەسکەندەر
ئەویچ ئەوکۆی گەنج پەی نیکنامی   داش وە نورەدین شەریف شامی
شێخ عەبدولرحمان حەسەنی نەسەب   فیوزات حەق کەردەبێ تەڵەب
کەمەر پەی ئیرشاد بەستەبێ یەقین   هەر ئەو مەشهوور بی جە لای نورەدین
جەودما مەعسووم بەدەوی یانە   یانێ موحەممەد دانای دێوانە
جە شۆن مەعسووم عەبدولرەزاقەن   قوتبی دایەرەی دەوری ئافاقەن
دیسان ئەو سەروەر دەریای مەعانی   داش وە سەی حەسەن شای ئەسمەرانی
باز ئەو جورعە نۆش باڎەی مەهجووری   داش وە شێخ ئەحمەد هیندی لاهوری
ئەو هەم نە کەلەش خێزا وە هەم دوود   قەسر نەهانیش دا وە شێخ مەحموود
شێخ ئەحمەد جە لای بابۆی وێش بەردش   تا تەسلیم وەشای خالسی کەردش
خاستەر جە دەنگ خورشید پڕنوور   سەڎای دایەرەش مەشی وە لاهوور
ئەی یاگەی ئەعلا یاگەی ئامان بێ   پیر بێ نەزیر شای تالأبان بێ
سەڵتەنە و سەتوەت جامەی گرامی   عەزیز و عیزەت بزورگ و نامی
لایەق وە شاهی عەبدولڕەحمان بی   قوتب و دایەرەی دەور و زەمان بی
سەردار سپای شەوبێداران بی   شەهنشای ئەیام تەکیەداران بی
شاهان سەر ئاوێز حەڵقەی دامش بی   حاتەم رێزەخوار سفرە و خوانش بی
وە ئیشارەی عەین کیمیای نەزەر   خاك پاك مەکەرد وە تەلأی ئەحمەر
تا یەك شەو ئەویچ کۆچش هەم ئاوەرد   ئارەزووی خزمەت پێغەمبەرش کەرد
شێخ عەلی پیری فەرما ئەی فەرزەند   نووری دیڎە و دڵ رەشیدی دڵبەند
من پەی یانەی نۆ نە ئەی کۆنەدەیر   من خواحافیز تۆ نیشە وە خەیر
یە تەکیەی پڕشەوق یە دەوڵەت یە ماڵ   یە زومرەی دەروێش ساحیب جەزبە و حاڵ
کەشفم کەماڵم سڕ نیهانیم   مورشیدی ئەعلای غەوس گەیلانیم
سامم جەلالم زاتم جەوهەرم   ئەقوا و نەسیحەت دانەی گەوهەرم
بغەیر جە ئیمان نەی دنیای بێپۆ   تەمامی گشتم ها بەخشا وە تۆ
ئینە وات ناگا رۆحش پەرواز کەرد   تەشریف وە رۆڵەی رزوانی حەق بەرد
جەودما وە حوکم دانای کردیگار   شاعەلی نە تەخت شاهی گرت قەرار
ئیسە جانشین جای ئەو خاسانەن   سەردار زومرەی حەقشناسانەن

شێخەن سالیکەن ئەولیای وەختەن　　پیرەن ئوستادەن شای بوڵەند بەختەن
فیدای کەرکوک بام یانەی ئەو تێشەن　　کەرکوک کەوسەرەن ساقی ئەو وێشەن
مەنبەعی ئەسرار فیوزات حەق　　شارەزای سارای هەفت تاق ئەزرەق
بوڵەندتەر جە بورج سەیارەی حەفتەم　　نایبولئمور شای (غوث الاعظم)
(عالم العلوم) جە مەه تا ماهی　　(مجمع‌البحرين) فەیز ئیلاهی
تەیر تەیارەی مەکان لاهووت　　سەربەرز دیوان دانای لایەمووت
مەولای شەریعەت پیر تەریقەت　　ئەعلای سەخاوەت یەکتای قەناعەت
رۆشنی شێوەی سەما و سەرزەمین　　ساحێوی کەمەندی قیبلەی دنیا و دین
سوڵتانی ئیقلیم سپای سوڵتانان　　شەیتان دوورئەفکەن جە موسڵمانان
ئاهەنرۆبای عەشق بەند دەروون کێش　　دەسگیر عالەم جە شا تا دەروێش
هەوای عەشق چێشەن نەفس ئەممارە　　دوژمن فەنا دەر وە یەك ئیشارە
مەدەد یاعەلی شای تەکیەداران　　سەردار سپای تاعەت گوزاران
فیدات بام یا شێخ (ثاني الحيدر)　　ئەمین دیوان خوذا و پێغەمبەر
ئیسە دوور جە تۆ کەم ئیقباڵیەن　　دنیا جە خاسان یەکسەر خاڵیەن
با جەتی خوا و عەشق پێغەمبەر　　چەنی دەروێشان کەم‌لوتفی مەکەر
پایەت بوڵەند بۆ جەلای خواوە　　خسووسەن دەروێش بێ‌نەوای پاوە
گشت هەر مونتەزیر پابۆس پاتەن　　ئەروا دیدە و دڵ یەکسەر فیداتەن
تاوانی زاڵم شووم بەدکارەن　　هەر یەك وە دەردی وێش گرفتارەن
جەوبۆنە کەم فام بەدزات بەدخۆن　　مەحروم و مەئیوس جە دیدار تۆن
وەرنە ئێمە گشت جان‌فیدای جانی　　مەعلوومەن بە حەق تۆ وێت مەزانی
گۆشەی دامانت شای عەرعەر قامەت　　وەر نەدەین جە دەس تا رۆی قیامەت
ساحێو ئەختیار ساحێوکار تۆنی　　شای شەوکەت شیعار کەرەم بێ شۆنی
هەنی وێت زانی چەنی خوای وێت　　پیری دەروێشان سەرم بۆ فدێت
تاریخ تەسنیف سیلسیلەی وەش‌بۆ　　هەزار و دووسەد نەوەد چەنی نۆ
وەفام و خەیاڵ هۆش مەستانە　　خەتم بی بە نام شای کەرکوک یانە
(قادر) تا زیندەن جان‌فیدای جاتەن　　ئەروا و دیدە و دڵ یەکسەر فیداتەن

زیاتر لە رووی دیوانەکەی نووسراوەتەوە. ئەڵبەت لە دیوانەکەیدا بە ناوی موناجاتی [٣] نووسراوە کە باسی سیلسیلە تەریقەت درووستە.

قبلەم ئامات بیم

قیبلەم ئامات بیم قیبلەم ئامات بیم ئیمشەو ئینتزار وەسڵ ئامات بیم
چوون حەسرەتمەندان چەمەڕای ڕات بیم ئارەزووی بۆسای تۆزەکەی پات بیم
هۆردابیێم پەی سەیر پەنجەرەی مەنزڵ گرتەبیێم پاریێز نگای دیدە و دڵ
ناگا وێنەی برق لامیع جە سەردا تەشریفت ئاوەرد بەو دەشت و دەردا
بەلاّم چیێش واچوون ئای چیێش ئاما پیێم حەیران بیم جەو دەم جە حالاّت وێم
جە لەقای شەوقت شۆخ سۆسەن خاڵ بەدتەر جە کوی توور بیم وە کۆی زووخاڵ
چوونکە چوون شیرین وە شەو دیێزەوە بەو نیگای ئاهووی خوتەنریێزەوە
بەو شکۆو شەوکەت شاهان خیێزەوە بەو شامار زوڵف عەتر ئامیێزەوە
ویەردی جە کۆ پات ئاوەردەوە کام سۆتەت بەو تەور ئەحیا کەردەوە
هەرچەند بیێخەبەر جەماڵ من بیت غافڵ جە ناڵەی ئەحواڵ من بیت
خۆپەی پەی ئەکرام بالاّت مەکەردم سوژدەی پای وێت و ئەسبت مەوەردم
کالاّی گیان پیێشکەش بالاّت بۆ ئازیز ماڵ گشت فدای خاڵ ئالاّت بۆ ئازیز
عومرم پایەنداز پای تۆ بۆ ئازیز دیدەم رای قەدەم رای تۆ بۆ ئازیز
قامەت هەر پەی تۆ خەم وەرۆ ئازیز چەم با هەر پەی تۆ چڵ کەرۆ ئازیز
دڵ با هەر مەحبووس دامت بۆ ئازیز گۆش با هەر شەیدای نامت بۆ ئازیز
خولاسە ئەو شەو تا وە شەفەق زەرد بەو هیجران تۆ شەو کەر و من کەرد
وە مەیلت قەسەم هەی بەرگوزیدەم خاو گوزەر نەکەرد ئەوشەو نە دیدەم
خاس بی سوب سەحەر رەوشەنی ئاوەرد جە رەوشەنی تۆ شەوم وە ڕۆ بەرد
وەبیێ ئەختیار ئامام وە حزوور نەمەنەندم تاقەت نیگای دوورادوور
وەختێ جەو دەمدا وە حزوور یاوام سەر نەپایەی چەرخ هەفتەمین ساوام
تۆم وە فریشتەی عالەمین وانا وێم وە پادشای هەفت ئەقلیم زانا
بەلاّم پڕمەیلی زاهیر نەوی لیێت روو نەکەرد نە ڕای غولاّمەکەی وێت
نمەز جە رەقیب خۆفت کەردەوە بەدر جەماڵت وە هەور شەردەوە

چوون تـاج شـاهان کـەچ نەکەلـەی سـەر
راس نـەبۆ چـەنی دوڕدانـەی گەوهـەر

تۆ هەم هەر بەو تەور ششدەر لێم بەستی
جـە لای مـن دیـدەم وە کـەچ نـشەستی

هەرچـەندی خـەیالْ عارفانـەت کـەرد
ئەو ڕۆ کەچی تۆ هەر کەچیش ئـاوەرد

وەختێ هـەم لـوای خەفـەت دای پێمان
خــووا حــافیزی نەکــەردی لێمــان

هــەر ئەوەنــد دیــام وە شــۆنی تــۆدا
چەم پڕبـی جە تـەم سارا و سـەرکۆدا

گـەردەنم کـەچ کـەرد چـوون گوناکـاران
پووچـەن زینـدەگی جـە دمـای یـاران

ئەرجوومـەن کـارت کەچـە کـار نـەبۆ
بـا هـەرگیز خۆفـت جە ئـەغیار نـەبۆ

مــەزانوون ئــازیز دڵ بــێ خــەلافی
دایــم زاهێرکــەچ وە بــاتن ســافی

جـە وەفـا و کـەرەم قـسوورت نیـەن
رمــوزات عەشــق شـێوەی تـۆ بیــەن

بــەلاّم مــن دەردم تــەمام کاریــەن
(قــادرم) مایــەی بــێقەراریــەن

یانـەی سـەبرم سـفت تاقـەتم تاقـەن
مــەزاقم مەرگــەن مــەرگم مەزاقــەن

تووخوا بەنـدەی وێت ئەگـەر مـەنوازی
یـا کوشـەش ئامـان یـا چـارەسـازی

هــەنی نــەداروون تــەوەنای دووری
کافیــەن هیجــران دەرد مــەهجووری

مەردەن وەشتەرەن دیـدەم جـەی دەردە
جـەی شەونـشینی جـەی ئـاهی سـەردە

مـەردەن وە جـارێ راحـەتم پـەی وێـم
هیجر تۆ هەرسات سەد مەرگەن پەرێم

هەناســەم خــۆ لێــت نمــەبۆ کــاری
وە ســەوگەند چــەنیم باوەڕنــەداری

سا ئەجـەڵ بـۆرێ ئـەروام خـەلاس کـەر
ئامان جـەی فیـشتەر نیـەن دەردیسـەر

لە رووی دەستخەتی (ئەفوایی) نوسراوەتەوە. لە سەرەتاوە نووسیویەتی (عبدالقادر است)

لە دەستخەتی لوتفـڵای بارامی کـە لـە لایـەن کـاك سـەید مورتـەزا نەچاراکەوە دەستم کەوت پاش پارچەی (دڵ هەم مەوج مەدۆ) ئەم چەند دێڕەی تێدا بـووە کـە نووسـرابوو (ولـهُ ایـضاً) یـانی دووبـارە هـەر لـە مـیرزا ئـەولقادر هەرچـەند جێگـای گومانـە کەچی منیش لێرەدا دەینووسمەوە:

قیبلەم ئەر ئـەحوالْ تـالاّن بەرردەکـەت
ســەید دام عەشــق ئیمــان هەردەکــەت

تاویای بووتەی کۆرەی دەردەکەت
خەم قەڵای بەدەن وێران کەردەکەت
پەرسی وەرووی مەیل وە ئارەزووە
پێچ مەدۆ چوون نەی وە دووری تۆوە
فیراق وە بەڵای بەد موبتەڵا بۆ
هیجران گیرۆدەی دام بەڵا بۆ
دووری ئاسارش جە بێخ بەرئاران
هەنی نەمانۆ دووری وە یاران

قیبلەم بیناییم قیبلەم بیناییم
بێ تۆ لێڵاوەن نوور بیناییم
جە بێ شەرتی شەرت جە بێ وەفاییم
هەر لایەق وە دەرد دووری و جیاییم
سا من وەبێ تۆ ژیام نەمەردم
تەرک لەزایز دنیا نەکەردم
چۆن واچوون داروون وەفای تۆ نە دڵ
وەفام چەنی مەیڵ بڕێزۆ نە گڵ
مەعلووم نەزانحاڵ یا هەرزە مەشقم
مەعلووم نابەکار رای شاری عەشقم
مەعلووم سزاوار بەڵا و کۆسەنان
دۆزخی دۆزەخ دووری دوسانەن
مەعلووم بێبەینەت بێتان و بێپۆم
روو زەرد کەعبەی ئاسانەکەی تۆم
مەعلووم جەستەی من هەر جە سەنگ بیەن
جە بێوەفایی رەفێقم نیەن
وەرنە جەی هیجران نەهانی سەربەس
مەشیا سەر تا پام بویا وە قەقنەس
یا وێنەی مەجنوون لونگ و عاسایە
بپۆشام وە تەن بشیام وە جایە
بکەفتام پەی وێم چەنی بار خەم
رۆشنی دنیام هەر نەدیام وە چەم
قەیسئاسا مەدهۆش سەرمەست نە رووی خاک
نە مایل بە جوع نە مەیل بە خۆراک
نەکەردام رەنگێ دەنگێ چەنی کەس
سەفای سەودای تۆم هەنی وەسەن وەس
ئیستە گا خۆراک گا سەیر ئاوەن
گا بەزم ئارای شەو راحەتی خاوەن
ئەر سەد جەستەکەم گشت زەدەی زامەن
هەی خاکم وەسەر وەفای من کامەن
وە بەینەت قەسەم شای بەینەتداران
یەند بێبەینەتیم جە حەد ویاران
یادم خەجاڵەت یاد تۆ بیەن
جە یانەی یادت رووی یادم نیەن
دوورەن جە گەوهەر خەزانەی لاڵت
مەحرووم جە رازان ناز خەیاڵت
بەدبەختەن حەفوی نەفس ئەمارە
لاعارەن دڵەی سیای سەدپارە
کۆر بۆ چەمەی چەم ئەسرین پەروەردەم
لێڵاو بۆ دیدەی خەو گوزەر کەردەم

وەفای من چێشەن شەرت و بەینم کۆن   فدای وەفات بام وەفا وە فای تۆن
تۆ بویەر جە من ئەر سەد خەتام بۆ   سا من وێم کامم تا وەفام کام بۆ
جە زەڕەی کەمتر بێقەرارەنان   نەزری نەزەر باڵای یارەنان
ئەڵبەت نەزرێوەت جارێ هەر کەردەن   حەیفەن تۆ نەزرت مانۆ نە گەردەن
قبوڵ بۆ نەزرت نۆنەمام نۆ   رۆح من خاسەن پەرێ نەزری تۆ
فەرمان دەر نەزری باوەران پەرێت   شەقم کەن وە سەیف ئەبرۆی تاق وێت
مووچە مووچەم کەن یەکسەر وەجارێ   هەرپلێم بدەن وە راویاری
من خۆ کوشتە نیم سەرئەنجام کار   زووتەر خاستەرەن مەنزلگەی مەزار
با من سەرئەفراز تۆیچ وە سڵامەت   نەبی وە قەرزار قەرز قیامەت
بارێ ئازیزم جەمین جام جەم   وە نوور تەلعەت شێوەی تۆ قەسەم
جەی سەودای عەشقت کارێ پێم ئامان   تانە مەۮان لێم ئەهل کەم فامان
ئەر تۆ بوینی چە تەور ئامان پێم   زەحمەت بشناسی بزانی من کێم
مەر حەق ئاگا بۆ جە ئەحواڵ من   گەور کۆ نەبۆ جە ئەحواڵ من
باز وەی جەستەوە لا حەول مەوانوون   وێم وە کەموەفا و بێشەرت مەزانوون
ئەوەند سەفرای دەرد سەودای تۆم وەردەن   چوون جەژنەن جەلام غەرغەرەی مەردەن
ئەو هەر کۆ مەۮیۆ شێوە شێوەی تۆن   دونیا توڕەی زوڵف لوول لێوەی تۆن
ئەر باغەن ئەر چەم ئەر دەشتەن ئەر کۆن   هەر نەقشی قامەت زرەستوون تۆن
ئەر سوبحەن ئەر شام ئەر شەوەن ئەر رۆن   خەیاڵ هەر خەیاڵ وەفا و مەیل تۆن
بازاڕ هەر بازاڕ پارچەی مەشق تۆن   قماش هەر قماش کاڵای عەشق تۆن
هەنی بەتاڵەن مامەڵەی یاران   سەر مەۮان وە سەنگ باقی نازاران
قەستم ئیرادەم ئیخلاسم تۆنی   خاوم خیاڵم خۆراسم تۆنی
قیبلەم قیبلەگای بەرهەقم تۆنی   رۆحم رەوانم بەرهەقم تۆنی
شیوەنم شادیم شعوورم تۆنی   شەوق تەجەلای کۆی توورم تۆنی
راحەتی جەستەی ناچارم تۆنی   شفای ئێش دەرد ئازارم تۆنی
گوڵم گوڵ ئەندام گوڵ باغم تۆنی   سەرمایەی شادی د ەماغم تۆنی
نەرگس بۆی نەوخێز نسارم تۆنی   وەنەوشەی وەشبۆی وەهارم تۆنی

تاعەتم زکرم ئەورادم تۆنی
سەروی ساپەروەر ئازادم تۆنی

دنیام دینەکەم ئیمانم تۆنی
زندەگی ئافاق جیهانم تۆنی

قووتم زو خ زام فنیاتم دەردەن
فەردەکەی مەعدووم سەرمەشق فەردەن

تەنیای حەقیقەت نەردێ بشانۆ
مـن و تۆ جـه دەس مـن و تۆ سانۆ

ئەروا و دیدە و دڵ گشت بیان بەیۆ
نەك چوون من و تۆ من من بام تۆ تۆ

تۆ بی تۆ مەیلت منش مەنزوور بۆ
مـن بی مـن رۆحـم پـا نـە حزور بۆ

دەخیل ئامین گەر حاڵزان حاڵم
باخەبەر جـه دەرد سفتەی زوخواڵم

فەڵەك تاریکەن ئەوقات تاڵم
شەو چـرای دیدەش باوەر وە ماڵم

لەرووی دەستخەتی (ئەفرایی) نوسراوەتەوە لە پاش قیبلەم ئامات بام نوسراوە (و له ایضا ء)

قبلەم جارانت

قیبلەم جارانت قیبلەم جارانت
تووخوا تۆ جـه کۆن مەیل جارانت

کۆن ئەو وەفا و مەیل سوب ئێوارانت
کۆن ئیشارەی گەرم پەنای دارانت

کۆن نیگای نازك سەحەر کەردەکەت
کۆن جام دادەی قەیس دایم وەردەکەت

کۆن ئەو شەوق و زەوق نازئەندازەکەت
کۆن عشوەی خرام رێزەی رازەکەت

کۆن خەشم و خەدەنگ لەنجە و لارەکەت
کۆن گەرمی شۆڕش یادگارەکەت

کۆن هەوای هەردان نۆ وەهارانت
کۆن نیگای نەچیر سەرد یارانت

کۆن عەتر شەمیم مێخەك بەندەکەت
کۆن دەستەی زوڵفان ئاڵا شەندەکەت

توخودا ئەوکۆ شی عومدەی مەیلەکەت
کێت کەرد وە مەجنوون کۆی دوجەیلەکەت

توخوا کێن دەس پێچ سەرمایەی شەوقت
کێن دارۆغەی دڵ بازاڕ زەوقت

توخوا وە کێت دا تۆ مەیل پارت
وەکێت سپەردەن باغچەی گوڵزارت

کێت کەرد باخەوان شەمامە و لیمۆت
کێ دیان بوخچەی یەخەی عەنبەر بۆت

تووخوا بەین نۆت چەنی کێ سازان
تووخوا تۆ یە کێت وە ئاوات وازان

تووخوا تۆ پەی چێش ئەوەند سەردەنی
تووخوا سا تۆ کێ نەڕا بەردەنی

بادەی بێ شەرتیت جەلای کەێ نۆشان
جامەی دوو رەنگیت جـه لای کێ پۆشان

...... نه دڵ کەرد پەسەند	لای کێ تۆ دەرسی بێوەفاییت وەند
تووخوا تۆ پەی چێش بێوەفائیت وەرد	قەتع گوزەرگای هەر جارانت کەرد
ئەرێ بێئەنساف یار بەینەت کەم	خۆ شەرتمان کەرد من و تۆ وە هەم
تا وە رۆی مەردەن سەراچەی گڵکۆ	نەویەرین جە هەم هەرگیز من و تۆ
تۆ ها جە وەردا عەهد وێت شکەست	دەرگای شەرت وشۆن وەفاداریت بەست
من خۆ تاکە رۆح نە بەدەن داروون	وەسڵ بالای تۆ وە چەم مەداروون
ئانە فام و مەیل هەر زیاد مەبۆ	خاتر وە خەیاڵ تۆ هەر شاد مەبۆ
جە سەودای عەشقت ساتێ نیم خاڵی	پۆشانم نە و ەر بەرگ عەودالی
رۆوان تۆ نە دین شەوان دادمەن	وەفای قەدیمیت هەر نە یادمەن
نمەشۆم نە ویر تا وە رۆی مەردەن	سەوگەند ئەو سەوگەند چەنی تۆم وەردەن
تاسەر وە حەڵقەی تەنافت نەشۆ	تا چەم وە کەعبەی تەوافت نەشۆ
تا پام وە پاوەند عەشق تۆ نەشۆ	تا دڵ وە مەینەت مەشق تۆ نەشۆ
تا سەدای شینم چوون جاران نەشۆ	تەپڵ بەدنامیم وەشاران نەشۆ
تا هوون جە زامم وێنەی ئاو نەشۆ	تا نەتۆی جەرگم جۆی زووخاو نەشۆ
تا ئەسرم وێنەی شەتاوان نەشۆ	تا ناڵەم وە پای سەرکاوان نەشۆ
تا دووی هەناسەم وە ئەفلاك نەشۆ	تا سۆز ناڵەم نە تۆی خاك نەشۆ
شەرتەن غەیر جە تۆ دڵ وە کەس نەشۆ	خەیاڵم پەی غەیر وە عەبەس نەشۆ
سیوای تۆ هیچ کەس وە دڵسۆز نەکەم	سیوای تۆ پەی کەس هۆزە و هۆز نەکەم
غەیر جە تۆ هەنی کەس وە لەیل نەکەم	کەس وەجای ئومێد وەفا و مەیل نەکەم
کەس وە ئاشنای دیدە و دڵ نەکەم	یانەی کەس هەرگیز وە مەنزڵ نەکەم
غەیر جە تۆ دیدەم کەس وەیار نەکەم	وە سەوگەند کەس ئیعتبار نەکەم
پەی کەس سەر وە کۆی رای مەینەت نەکەم	رەفیق نارای بێبەینەت نەکەم
شەوان ویر مەیل وەفای کەس نەکەم	هەنی رای جە دەس جەفای کەس نەکەم
سەیادی هەردان شابازی نەکەم	سەیاحی شاران دڵوازی نەکەم
غەیر جە تۆ ئازیز کەس وە دۆس نەکەم	وێم ئەوگار دەرد بەڵا و کۆس نەکەم
وە مەیلت قەسەم نۆ نەمام نۆ	مەیلم کەس نیەن سیوای مەیل تۆ

شـەوێ چـوون شـیرین شـۆخ شـەمچـارە بـــۆ وەلای کۆکـــەن ســـیای ســـتارە
مەرهـــەم دەر وەڕوی زامـــان کـــاریم گـــۆش دەر و نالّـەی شـــەوان بێـداریم
بـــەڵ وە ئامـــای تـــۆ ســاکن بـــۆ دەردم کۆتــا بـــۆ دوکـــەڵ هەناســـەی ســـەردم
وەرنـــە وە تـــیرت چـــەپەرەن جـــەرگم حازر کەر خەلاّت ئیمشەو پەی مـەرگم
بـــاقی وەســـەلام ئـــازیز دڵبـــەر ها کـەوت ئـەود یـوان رۆی یـەوم‌المحشر

لە ڕووی دەستخەتی میرزا عەبدالحسین نووسراوەتەوە.

قیبلەم چەم سەردەن

قیبلەم چەم سەردەن قیبلەم چەم سەردەن چەمت چمان مـەیل سـەیر چـەم کـەردەن
ئـارۆ زلانـەن هـەوای چـەم سـەردەن چـناران چـەم وە هـەم چـەم وەردەن
بـۆ مەشـۆ وە سـەیر وێت مـەدەر ئـازار چەمەن بێ‌سەیرەن تـا چـەم کـەرۆ کـار
ئـەر مـەیلت چـەم بـۆ نەونـەمام نـۆ چەم خـۆ قـات نیـەن پـەی سـەیرانگەی تـۆ
بالاّخانـەی چـەم چـەمەڕاکەی وێـت گـڵ بـانی وەخـاك تـۆز پاکـەی وێـت
خـەیلێوەن یاسـاخ بـێ دەنـگ و باسـەن هەر پەی چەم‌ئەنداز سەیر تۆ خاسـەن
سـا وەبـان چـەم تـۆ تەشـریف بـاوەر سـەیر چـەم وەسـەیر شـەتاو مـن کـەر
بێ‌چـەم بـای وە چـەم نیگـاداریش کـەر پـەی سـەیر سـالاّن ئاویـاریش کـەر
ئەوەنـد ئـاو شـۆر ئەسـری چـەم واران سـەوز کـەردەن هالاّن بـە وێنـەی داران
(قادر) جەهان چەم کەرد وە نەزر رێت تا وێـران نـەبۆ پـەی سـەیرانگەی وێـت

لە رووی دیوانەکەی نووسراوەتەوە.

لەو دەستخەتەی کە لە لای کاك مورتەزا نەچراك دەستم کەوت ئەم دوو کورتەشیعرەی تێدا بـوو کە یەکەمیان هی میرزا ئەولقاددرە ئەوەی تریان هی شاعیرێکە بـە نازنـاوی (نـووری) کـە نـەمزانـی کێیە! ئەوا لێرەدا هەردوو شیعرەکە هەر وەك خۆیان دەنووسمەوە:

قیبلەم فیراقت

قیبلـــەم فیراقـــت، قیبلـــەم فیراقـــت ئـارام لـێم سـەندەن سـەودای فیراقـت

دڵ قەقنـــەس‌ئاســـا جـــە ئیـــشتیاقت   تاقـەت تـاق بیـەن پـەی ئـەبرۆی تاقت
دووری قامـــەتت قیامـــەت خێـــزەن   هیجـرت شـەرارەی جەهـەنم بێــزەن
کـارێ پـێم کـەردەن مـەحروومی رازت   مـەگێران وە جـەرگ نـیم‌نیگـای نـازت
قـــەدر عافیـــەت ســـۆحبەت نـــەزانام   شـــوکرانەی شـــوکری رازت نـــەوانام
هـا خـەم کـۆی شـادیم وە بـاد مەشـانۆ   تـــەمام ئینتقـــام وەســـڵت لـــێم ســـانۆ
خاس خاس جە شددەت نایرەی دووری   وە کۆی نوورە کـەرد سـەرتاپای نـووری

ئەمـەش لـە رووی دیوانەکـەی نووسـراوەتەوە دیـارە زۆری ناتـەواوە و هەرچـی گـەڕام نوسخەیەکی‌کەم دەست نەکەوت.

ئەوەش شیعرەکەی (نووری) کە وا دەزانم لەپێش دا ئەو شیعرەکەی بۆ میرزا نووسیوە:

مـــیرزام وەفاتـــەن مـــیرزام وەفاتـــەن   قـــــەدەم رەنجەکــــەر وادەی وەفاتــــەن
شهنـــــشای شـــــادیم مـــــات ناماتــــەن   بـوتپەرسـت ئاسـا ئـەروام جـە لاتـەن
جە حوجرەی سەراو کـەی مـەبی راهـی   چـەند مەمـدرۆ مـاه نـە بـورج مـاهی
واڵەی ئاماتـــەن ئامـــان ســـەد ئامـــان   رێـــزەی رازانـــت شـــفان پـــەی زامـــان
سـا بـاوەر تەشـریف هـەی بەرگوزیـدە   بـە جـای مەردومـەك جـا گێـر نـە دیـدە
وەرنـــە هـــا تـــەمام نایـــەرەی دووری   کـەرد وە کـۆی نـوورە سـەرتاپای نـووری

قیلەم فەراوان

قیبلـــەم فـــەراوان قیبلـــەم فـــەراوان   تووخـوا تـۆ کـەم دەر جـەفای فـەراوان
جـە داخ دیـدەت شـای شـیرین خـاوان   وە گیانـت گیـانم وە تاقـەت یـاوان
جە بەدبەختی وێم جە نەحسی تاڵەم   یەکـسەر بێـزارەن عاڵـەم جـە ناڵـەم
ئەجەڵ سـەرقولاپ وسـتەن نـە جـەرگم   نمانـا نەشـئەی نیـشانەی مـەرگم
پـەی پـەی پەیاپـەی نەفـەس مـژمارۆ   هـیچ تـەوفیر نیـەن سـەبا یـا ئـارۆ

بــەلاّم وەســیەتم ئێــدەن جــە لای تــۆ خەیلیٚ عــەرزم هــەن نــە خــاك پــای تــۆ

دەخیل بینایی هەر وەخــت مــن مــەردم گیــان فیــدای شــیرین بــالاّی تــۆ کــەردم

ئــاخر کۆچــم کــەرد پــەی هــەوار نــۆ ئــاوام کــەرد مــاوای ســای ســەرای گلّکــۆ

تەختە بی بــازاڕ ئێمــەیچ چــوون یــاران بڕیـــا ئامۆشـــۆی ســـەبا و ئێـــواران

مەعلووم بــۆ وە لــەیل ئانــە قــەیس مــەردەن ئارەزووی یانەی تەنیای نــۆش کــەردەن

ســا تــۆیچ هــەی ئــازیز ئــاوات وازەکــەم لــەیل ســاحیب شــەرت شــیرین رازەکــەم

وە یــاد شــادی جــەی وەرتــەر کــەردەت بــۆ وە سەرکەشــی مــەجنوون مــەردەت

بــیٚبــاك جــە تانــەی گــرۆی ئــەغیاران قــەدەم رەنجــە کــەر وە ســەر مــەزاران

من خــۆ جەو دەمدا هەر تاســەی تۆمــەن چ پـــەروای عـــەزاب جـــەور گلّکۆمـــەن

بدیــە هــەر قــەبریٚ جــە قــەبران تاکــەن سەنگش چــوون زوخالّ خاکش نەمناکەن

ئاســەنگە ســفتەی دووی تاســەی منــەن سۆچــیپای بووتــەی هەناســەی منــەن

ئـــەو نم نیـــشانەی ئەســـر دیدەمـــەن نـــــەدینی بـــالاّی بەرگوزیدەمـــــەن

فیــدات بــوو ئــازیز چــوون داخدار تــۆم بخرامــــە وە نــــاز تابــــان گلّکــــۆم

ئەمجار پەی شینم دلّ بــاوەر وە جــۆش تــا تــەوانات بــۆ وە هــۆش و مــەدهۆش

بــەو ئەنــدووی تــاو دلّ ســۆزەکەی وێــت بەو سەدای حەزین دلّ دۆزەکــەی وێــت

بڕێزنـــە ئەســـرین لاونـــەم وە نـــەرم جــە بــان گلّکــۆم تــك‌تــك ئەســر گــەرم

تا قەترەی ئەسرت هەی ئاوات وەســتەم بــەیۆ جــە گلّکــۆم بــدۆ ئــەو جەســتەم

بـەڵ خـالق بەخـشۆ مـن وەشـین تـۆ   بەو قەترەی ئەسرین گوڵ نەسرین تۆ
وەرنە ها (قادر) قەیس تۆر قامەت   عەزابش سەختەن تا رۆی قیامەت

لە رووی دەستخەتی عەبدوالحسین نووسراوەتەوە.

قیبلەم قار وەسێن، قیبلەم قار وەسێن   عـەجز و مەلاّمـەت قـین و قـار وەسێن
سـزای سیاسـەت گـیرودار وەسـێن   ئیـستغنای دەمـاخ تـۆر و قـار وەسـێن
دڵسـەردی تاکـەی، عـەداوەت وەسێن   سـەودای سـەربەخۆ شـەقاوەت وەسێن
توندی و تاڵی و تۆر سەرکەشی وەسێن   عـەن عەنـە و عینـوان ناوەشـی وەسێن
بـێمـەیلی و جـەفای ناغافـڵ وەسێن   دەغدەغەی دەروون جەرگەی دڵوەسێن
خـەیاڵات شـەو تـا بـە رۆ وەسـێن   چەنی بەخت شـەڕ گفت و گۆ وەسێن
تووخـوا گـۆش وە قـەوڵ بـەدكاران وەسێن   تووخوا هۆش وە راز ئـەغیاران وەسێن
تووخوا مەیل سـەرد ئـاهی کـاڵ وەسێن   تووخـوا ئـێش سـەخت حـەرف تـاڵ وەسێن
تووخـوا یـادژ جـەنگ دەمبـازی وەسێن   تووخـوا بـێشـەرتی و ناسـازی وەسێن
تووخـوا توغیـان مـەغرووری تـا چـەند   یانـەی سـەبر سـەفت سـەبووری تـا چـەند
عوقـدەی پێچاوپێچ تـۆی دەروون تـا چـەند   ئینتـزار چـەم ئەسـر هـوون تـا چـەند
وەسوەسەی عەبەس فکر خام تا چەند   ئەجزای شۆر عەشق ناتـەمام تـا چـەند
ئـەوگار هیجـران رەنـگ زەرد تـا چـەند   نادم جە واتەی حەرف سەرد تـا چـەند
دیدەی نابینای شەو بێ نوور تـا چـەند   نیگای بێسەمەر دووراودوور تـا چـەند
چوون خەڵوەت کێشان ریازەت تا چەند   قـین و قـار تاکـەی نیقـازەت تـا چـەند
قیبلـەم نـادم بـەر جـە نـەزانحـاڵی   کافیـەن بوویـەر جـە تونـد و تـاڵی
ئـەر خـەتای مـن بـی وەر تـاوان تـۆ   هەرچـی بـی ویـەرد نەونـەمامی نـۆ
تەریقـەی مەوبـەت رای سـەبر و جەختـەن   هـەوای ئـادەمی تـەقازای وەختـەن
دەمـەی هەناسـەی زمـسانان سـەرد   گەرمی شوور عەشق وەی تەور بدەی گـەرد
جـەودما واذەی ئامـای وەهـاران   هەرکـەس پـەی یـاری وێـش ئینتـزارەن

وێنەی وەنەوشە ئەوەڵ وەهاران
تۆیچ تازە کەرە مەیلەکەی جاران

دەلیلەی تەتار شای مدەڕیسان
سەردار سەر عێل خان خاڵ خاسان

سەردی کۆچش کەرد چەنی هەوای سەرد
وادەی گەرمیەن عەداوەت ویەرد

کێ گرتەن نە رووی دونیای دوون راحەت
با ببۆ نە بەین سڵح و سەڵاحەت

قیبلەم کەی تاکەی

قیبلەم کەی تاکەی قیبلەم کەی تاکەی
هیجران باڵات کەی بۆ هەتا کەی

کۆی هەی خەم بەرکەرد وە سەر نووك نەی
دەروونم بیەن وە بەحر بێپەی

چەنی مەوج هوون ئەندیشەی دووری
وەسوەسە و خەیاڵ دەرد مەهجووری

توخوا سزای من جەفای تۆ تاکەی
دیای من پەی مەی وەفای تۆ تاکەی

تووخوا قار و قین بێرامی تاکەی
تووخوا ناسەفا و ناکامی تاکەی

مانیای مەینەت بێهۆشی تاکەی
ئەلوەدای بێدەنگ خامۆشی تاکەی

پەژاران سەرد نیمەشەو تاکەی
ئەسرین حەسرەت هەم بێخەو تاکەی

....
....(١)

مەینەت و ئەحواڵ مەزاران تاکەی
چوون مەجنوون تەکیەی موغاران تاکەی

کزەی دەروون تاو بێدەرمان تاکەی
مەحرورمی جەرگەی هامفەردان تاکەی

قرچیای زامان کۆنە و نۆ تاکەی
هەی فەریاد جە دەس زوڵم تۆ تاکەی

ماجەرای دڵ پاچ ناسازان تاکەی
مەعرەکەی مەینەت بەدۆزان تاکەی

پشتان پای سەنگ خار خەم تاکەی
پەی ئامای دەلیل چەم ئەو چەم تاکەی

دەرد کەسنەزان بەدحاڵی تاکەی
دەروێشی تا چەند عەوداڵی تاکەی

دەوای دەرد کەسنەزانی تاکەی
راز نەهوفتەی نەهانی تاکەی

با بۆ وە عالەم ئاشکار تا کەی
بەڵ دیار حاس بۆ نادیار تاکەی

تا کەی جە دووری باڵات هەراس بام
تاکەی پەی دینت شەو بێخوراس بام

تاکەی من مەجنوون کۆی دووجەیلت بام
تاکەی وە تەمای وەفا و مەیلت بام

تاکەی ئینتزار رێزەی رازت بام
تاکەی داخ نە دڵ غەمزە و نازت بام

تاکەی لەنگ و لاڵ لێوی لاڵت بام
تاکەی حەبس دام زوڵف و خاڵت بام

تاکەی بناڵوو وەی دەرد کاری
تاکەی پێشەم بۆ فەریاد و زاری

چێش واچوون چەنیت هەی وەلەد غەزاڵ
شۆخ نەساسڵ ئاهووی خوتەن ماڵ

تووخوذا تۆ کەی بۆ قەدەم باوەری
تاریکی یانەی دڵ رۆشن کەری

کەی بۆ من و تۆ بنیشین وە هەم
من چوون پەروانە تۆ بە وێنەی شەم

کەی دەستەی زوڵفت بووزوو نە گەردەن
واچوون وەش ئامای دەرمان مەردەن

کەی مەبۆ لاڵت بگێروو نە دەم
بنۆشۆ شەربەت سەرچەمەی زەمزەم

ببۆسوون وە شاد گۆنای گوڵنارت
لەب چەش کەرو سەیف خاس خونسارت

مـــەحرەم وەتـــۆی یەخـــەی عەنبـــەربۆت		تـــەواف کـــەم باغـــچەی بەهـــشت لیمـــۆت

[1]) لێرەدا دێرێکم بۆ نەخوێنرایەوە.
لەرووی دەستخەتی ئەفوایی نووسراوە بەداخەوە کە ناتەواو بوو.

قیبلەم من خڵێم

قیبلـەم مـن خـڵێم قیبلـەم مـن خـڵێم		جەی وەرتەر خەم بی دایم مـن خـڵێم
نامـــەی رۆحئـــەفزات ناکـــا یـــاوا پـــێم		حـاڵم وەشـتـەر کـەرد جـە حـالآت وێـم
بـــی ســـەدای مەســـیح نـــەتۆی پـــەردەوە		جـە باسـەی مـەمات ئـەحیام کـەردەوە
فڵای خامـەت بـام شـای مـشکین خامـان		هەرگیز تۆ وەی تـەور نامەکـەت نامـان
مـــەزموون دلگـــیر تـــوەن تاوەکـــەت		نـــشئەی دەلالـــەت دڵ کەواوەکـــەت
وەخـتێ جـەو دەمـدا مـولاحیزەم کـەرد		تـا وانـام هانـام جـە گـەردوون ویـەرد
هەر سەترێ چەترێ سەیوان بەسـتەبێ		هـەر نـەزمێ بـەزمێ ئـاوات وەسـتەبێ
هـەر فـەردێ دەردێ مەکـەردش چـارە		هـەر حەرفـێ تەرفـێ مـەڎا ئیـشارە
هـەر سـۆزێ تـۆزێ دڵ ئـاوا مەکـەرد		هـــەر خـــامێ زامـــێ مـــداوا مەکـــەرد
یەکایـەك تـەمام فـەرەح دا وە جـەرگ		سیوای ئاخر فەرد ئەی ئەخلال مـەرگ
مـەرگ تـۆ پـەی مـن قـەزات وە دیـدەم		نەواچـــی هـــەنی هـــەی بەرگوزیـــدەم
سا من چێشم کەرد ئـاخر چێـشم وەرد		غەیر جە ئاهی سەرد قرچەی ئێش و دەرد
تووخـوا کـام سـەفام وە دەمـاخ یـاوان		ئـاخر تـۆ پـەی چـێش مـەگێریم تـاوان
کەی من وە خەلاف تـەبع تـۆم کـەردەن		یـا کـام ئـەمر تـۆم وەگـا نـاوەردەن
فـــەرمابێت وەختـــەن ببـــوون دێوانـــە		جـە واتـەی ئـەغیار سـەرکۆنە و تانـە
مـەعلووم مـن پـەی تـۆ جـەرگم زوخواڵـەن		تـۆ هـەم پـەرێ مـن زنـدەگیت تاڵـەن
مـن پـەی دووری تـۆ بینـاییم کـوێرەن		تـــۆ جـــە داخ مـــن زامـــت ناســـۆرەن
مـــن پـــەی تـــۆ دارون زایەڵـــە و زاری		تـــۆ پـــەی مـــن دایـــم مەکێـــشی خـــاری

من پەی تۆ تەرك شارانم كەردەن   تۆ پەی من بادەی مەحروومیت وەردەن
من هەر بەو سەوگەند چەنی تۆ وەردە   بەو میعراج بەرز حەزرەت سەیر كەردە
چەنی تۆم كەردەن وە ئارەزووی دڵ   بازگەشتم نیەن تا سای سەرای گڵ
وەبێ رەزای تۆ نەكەروون كاری   نەپەرسوون هەرگیز جە راویاری
نەنیشو ساتێ وەبێ یاذ تۆ   نەنیۆن پا، وەبان روكن ئاباد تۆ
بەلاَم تۆیچ قوربان شای مەهجەمالاَن   رەنج بەردەی من مەدەر وە تالاَن
دایم نە تەدبیر وێت مەكەر غافڵ   با وەس بكێشوون جەفای دەرد دڵ
گۆش مەدەر وە قەوڵ واتەی ئەغیاران   ئەندیشەت نەبۆ جە بەد كرداران
هەنی جەی مەدام پەژاران تۆ   گۆش وە بەدی ئێذ د لَ وە فتنەی رۆ
بسازی چەنی چەرخ زەمانە   تا هەنی چەپگەرد نەمانۆش دانە
بەڵكوو كەرەمدار كانی كۆی كەرەم   بیاونۆ وە شاد من و تۆ وە هەم
باقی وەسەلام دنیا و دینەكەم   قیبلەگای عەزیز سەرزەمینەكەم
ئەر سەد وە دووریت قامەت خەمیدەم   هەرچی رەزای تۆن وەبان دیدەم

له ئاخری ئەم پارچەیەشدا ئاوا نووسراوە: تمت از كلام مرحوم مبرور میرزا عبدالقادر فاوجي آه از چرخ فلك ١٣۴۵ **(ئەفوایی)**

قیبلەم نامانای

قیبلەم نامانای قیبلەم نامانای   ئارۆ وێت ئاسا كەرەم نامانای
وێنەی حاڵزانان وە حاڵم زانای   دەست عەتا و مەیل مەرحەمەت شانای
تەسدیعت كێشان خەیلێ ماڵئاوا   شیرین بای شیرین شرینیت یاوا
مەعلوومەن چوون وێت شیرین چارەنی   شای لەنجە شرین ساحیب لارەنی
هەركەسێ چوون تۆ شۆخ دوڵبەر بۆ   مەبۆ سەوقاتش گەزۆ و شەكەر بۆ
شیرین شیرینی جە شێوەی وێشەن   شیرینی شیرین شای ئەرمەن پێشەن

شیرین فەرهادت وە یاد ئاوەردەن — لەیلێ مەجنوونت سەرئەفراز کەردەن
نەمام نەوبەر نەو تولّ ساوا — شیرین بای شیرین شیرینیت یاوا
من خۆ تاڵی تاڵ تاڵ وەردەی تاڵم — تاڵاو بەردەی زاخ سفتەی زوخاڵم
ئەوەند سەفرار دەرد هیجر تۆم سازان — ماوام پەژارەن چوون مارانگازان
چوون تاڵاو خەم تام تاڵ نۆشم — جە دیک تاڵی خەم دریان جۆشم
ئەگەر ئیفلاتوون لوقمان حالاّن — وە شیرەی شەربەت حەڵقم بماڵان
هەر تاڵتەر مەبۆ دڵ جە مداوا — شیرین بای شیرین شیرینیت یاوا
شەوان هامڕازم هەر ئاهوناڵەن — تام دەهانم وێنەی قرژاڵەن
عومرم فانیەن ئەوقاتم تاڵەن — جە تاڵاو دەرد حاڵەم بەدحاڵەن
پەند ژەنگ مەینەت تاڵیم ئاوەردەن — هونم جە دیدەی عالەم تاڵ کەردەن
جە تام تاڵی تاڵاوی تاڵەم — وە گیانت ئازیز تۆقیان زاڵەم
واچوون پەنجەش وە مەیلت ناوا — شیرین بای شیرین شیرینیت یاوا
قیبلەم ئەر چێوەر وە نەزانحاڵی — دابۆت چەنیمان ژەمێ وەتاڵی
هیچ مەنات نیەن زامت ناوەردەن — شیرینی عەشقت لەبچەش نەکەردەن
جەلای مەشاقان نەکەردەنت مەشق — نەنۆشانت گەرم زەڕەی حەڵوای عەشق
یەقین جە دەوران فارغ جە دەردی — پەوکی یاونای مەوبەت وە سەردی
عادەت هەر سوڵحەن جە دمای داوا — شیرین بای شیرین شیرینیت یاوا
کێ گۆش دۆ وە سۆز ئەو ئاه سەردم — ناپەیدان دەرمان دەوا پەی دەردم
مەر زەڕەی شەربەت لێو لاڵ تۆ — بەعزێ جەو گولاّو گۆنای ئاڵ تۆ
تایە جەو زوڵفان سیای ئەشەدبۆ — قەترەی جەو عەرەق بەین دوولیمۆ
بکیانی پەرێم شای سۆسەن خاڵان — بەڵکە تاڵی دڵ بدۆ وە تالاّن
وەرنە وە گیانت وە سەد نەیشەکەر — تاڵی دەروونم نمەشۆ وە بەر
بە وێنەی ئەڵماس جەرگم شکاوا — شیرین بای شیرین شیرینیت یاوا
دەوڵەتت زیاد سایەت نەبۆ کەم — شای وەفاداران شەرت و شۆن موحکەم
راسەن من مەجنوون دێوانەی هەردم — مەدهۆش و کەم فام شێویای دەردم

بەلاّم مەزانوو یە ئەمراریەن
شیرینی مایەی وەفاداریەن

دەروونت جە شەوق بادەی حوب کەیلەن
مەعنای شیرینت قەرینەی مەیلەن

دڵ نۆشاونۆش کەرد هەتاکە تاوا
شیرین بای شیرین شیرینیت یاوا

جەی دما دەخیل پەی پەی پەیاپەی
جۆی شیرینی مەیل هۆرکەرە بابەی

پەخشان بۆ وەبان کولبەند دڵدا
تاڵی سەفرای خەم بەرۆ وە گڵدا

تا مالاّت عەشق شاری کۆرەی فەرد
نەنۆشۆ هەنی جۆی تالاّو دەرد

چوون شیرین شێوە شیرین جە ماڵی
یاشا جە دەوران نەوینی تاڵی

سەدجار ئافەرین هەر ئەحسەنت لەیل
با زیاتەر بۆ جۆی شیرینی مەیل

پەی کێ پەی (قاڎر) کۆ دووجەیل ماوا
شیرین بای شیرین شیرینیت یاوا

له رووی دەستخەتی میرزا عبدالحسین نووسراوەتەوە.

قیبلەم یاڎمەن

قیبلەم یاڎمەن، قیبلەم یاڎمەن
تا مەحشەر مەیلت هەر نە یاڎمەن

پەی وەسڵ بالاّت شەوان داڎمەن
ڕۆوان پەی دووریت هەر فەریاڎمەن

(دایم الاوقات) ئاهوو ناڵەمە ن
ناڵەی من باعیس عەجز عاڵەمەن

چوون مەجنوون ماوام نە هەردە چۆڵەن
ئیرادەم کەڵپۆس عەسا و کەشکۆڵەن

تەمام بی تاقەت بێئارام تۆم
تەمام سەرگەردان خۆش خەرام تۆم

تەمام پەشێوحاڵ پەشێو ڕەنگ تۆم
تەمام بێزوان لاڵ و لەنگ تۆم

تەمام بێدەماخ وەفا و مەیل تۆم
وە مەیلت مەجنوون کۆی دوجەیل تۆم

قیبلەم جەمینت جەی دنیا تاقەن
دیڎەت مەعلوومەن فتنەی ئافاقەن

زوڵفت چوون قەیتان ساف و بێگەردەن
گرەو جە شەوبۆی کۆساران بەردەن

گۆنات گوڵ تەبەق گوڵنار شارەن
نامت نە عاڵەم دایم دیارەن

لێوت چوون کاغەز ئالاّی مەرجانی
بەتاڵ کەردەن ڕەنگ لەعلی یەمانی

نمەز دەهانت غونچەی نۆخێزەن
یا قتووی مەعجوون ئەفلاتوون بێزەن

بۆنی هەناسەت عەتر عەتارەن
یا شەفای دەرمان دەرد بیمارەن

زنجت نارنجەن یا سەیف خانسار   یاقوببەی مەعدەن تەڵای دەستئەفشار
گەردەنت بلوور یا تاج تاووس   یا شیشەی بلوور خاس کەیکاووس
بینیت تەخت عاج یا سەفحەی سیمەن   یا گوڵی گوڵزار باخی نەعیمەن
نافت ناف موشك ئاهوانی بەڕ   نەرمتەر جە پەڕ، شیرینتەر جە زەڕ
خولاسەی کەلام جە پا تا وەسەر   هیچ عەیبت نیەن نەمام نۆبەر
بەڵام جە دووریت ها بیم وە قەقنەس   دەخیلەن فەڵەك هیجران وەسەن وەس
دیسان هەم جە نۆ چەرخێ وەردەوە   مەجنوون حەواڵەی لای لەیل کەردەوە
یا خۆ بدەر پێم تۆ مەیلت ئەی گوڵ   بەڵکم نەمروونە من وەی دەرد دڵ
با ئیستە وە حاڵ دەردم نەزانی   مەردەیم وەشتەرەن جە زیندەگانی
یاری ئازیزم عومرم چاوەکەم   جاگەی ئاسایش خورد و خاوەکەم
ئا وەختە قەسەم وە من مەوەردی   ئیکرام شیرین شاهی مەکەردی
مەخێزیای بە ناز بەو دەماخەوە   وە یەك تای چارشێو تۆی دوولاخەوە
گا جە دەروازە گاگا جە یانە   گاهێ جە ئەیوان یا باڵاخانە
شەرت شەرعی بۆ شای شیشە گەردەن   هەر وە یاڎم بی تا وە رۆی مەردەن
وەدیڎەت قەسەم شۆخ شیرین حاڵ   جە دووری باڵات ها بیم وە زوخاڵ
ئازیز نەواچی واڎەش خەلافەن   وە خاسان قەسەم دەرونم سافەن
نەخاو نە خۆراك نە کەیف نە ئاهەنگ   نە زەوق نە شاڎی نە چەقانەی چەنگ
نە هەوای دوسێ نەمەیلی یارێ   نە تاوش راە، جە راویارێ
عومدەی خەیاڵم وەسڵ باڵاتەن   ئارەزووم دیڎەن خاڵ ئاڵاتەن
وەیویرم گەرمەن جە دووری دینت   پەی زوڵف ئەفشان دەوری جەمینت
جەو ساوە زووخاو عەشق تۆم وەردەن   مەر حەبام چەنی بەشەر نەکەردەن
سا ئازیز بۆرێ خانمە خاسەکەم   رۆحی رەوانم چاوە راسەکەم
ئەر فرسەت دابۆ چەواشەی چەپگەرد   لەیلێ سەڵامەت مەجنوونش نەمەرد
هەرکاتێ زانای دیسان هەم جە نۆ   ماڵام نە دیڎەم گەرد پاڵای تۆ
وەر ناستش دیڎەم نەڎاروو تاوان   کێ جە دونیای دوون وە مەرام یاوان
هەر وەختێ عەرزەم نیازتەن وانی   مەبۆ جوابم زووتەر بکیانی

قیبلەکەم یاوا

قیبلەکەم یاوا ....   ئاخر نامەکەت وەلای من یاوا
وێنەی زوڵف حۆر جەنەتالماوا   بۆسام تا تاوام وە دیدەم ساوا
وەختێ سەر تاوار مەلاحیزەم کەرد   تا وانام هانام جە گەردوون ویەرد
واتم هەی دۆسان هاوار هەی یاران   وەشڵەی وە ئەحواڵ مەردەی مەزاران
وەس نیەن دوورەن جە گشت بەلاّ و کۆس   ساکنن جە ئێش مەرگ دووری دۆس
فەرمابێت دیدەم یە ئاخر نامەن   یە نامەی ئەعماڵ یەومالقیامەن
حەقیقەت ئازیز مەئیوست کردم   جە مەئیوسی وێم گرانەن دەردم
قیامەت کامەن عەزابش جە کۆن   قیامەت قامەت دووری باڵای تۆن
نزیکیت نزیک بەهەشتی باقی   دووریت دووی دۆزەغ مەذۆ وەتاقی
ئەڵبەت سەفا و سەیر هەوای عەید نۆ   ئازیزم سەدجار موبارەکت بۆ
سا چوون هەر عەیدەن رۆژگار پەی تۆ   وەمەرگت ئازیز عەیدانەم مەبۆ
دڵ وە زام تیر نیمنیگات رێشەن   ساتوخوا جەلات عەیدانەم چێشەن
تایێ جەو کەلاّف سیای سەر وە هەم   تاریای حەڵقەی ماران ئەرقەم
بەرات کەر پەرێم سەوڵ سۆسەن خاڵ   جە تەنخوای کەرەم عەیدانەی ئیمساڵ
با دایم سەنای بەژن باڵات کەم   شوکرانەی وەساڵ خاڵ ئاڵات کەم
ئاخر بێئینساف بێمەیلی تاکەی   جەرگم پەی کەردی وەسەر مەودای نەی
چەندساڵەن جە داخ باڵات مەناڵوون   تۆز پاڵاکەت وە چەم مەماڵوون
جە بەدبەختی وێم جە نەحسی تاڵەم   شوهرەی بەدنامیم بەرزەن نە ئاڵەم
تۆمار دەردم ونیان پەی یاران   زەنگ رسوائیم ژنیان جە شاران
پەردەی ئابڕووم دریان وە چڵدا   نەمەندەن تۆزێش نە یانەی دڵدا
چوونکە رۆی ئەزەڵ فریشتەم چەفتەن   راز من و تۆ ئاڵەم شنەفتەن
مەشهوورەن جەلای نەزان هەواڵان   میوەی باغ تۆ من دان وە تاڵان

دووکانچەی وەسڵت هەرچی من بیەن   گۆیا غەیر جە من راش وە کەس نیەن
من وە مەست جام بادەت مەوانان   من هەم وە گەنجور گەنجت مەزانان
من خۆ چوون ماهی نە ئاو دوورکەفتە   دیك دەرون جۆش ریشەی دڵ سفتە
نەڎەینم وە چەم تۆی یەخەی جامەت   نەشنەفتەنم بۆی نەوبەر شەمامەت
شیرینی وەسڵت پەی من چون ژار بێ   سەیر گوڵزارت نەدیڎەم خار بێ
غەیر جە بێمەیل و سوستی و لابادی   هەر نەدیم هەرگیز جە لای تۆ شادی
راسەن چەنی من عەهدێوەت کەردەن   بەڵام کەس عەهدش وە سەر نەوەردەن
پەی چێش چوون ئەسڵ دایم نازڵەن   هەر سەودای کوڵەن ئیسە نە گڵەن
قیبلەم وە مەرگت فەڵەك بێباکەن   هەر مەیل خاسەن پاشیای خاکەن
عومر هەم بەو تەور پایدار نیەن   زندەگی ئینسان وەفادار نیەن
چوونکە چەنی کەس تا سەر یار نیەن   دنیای دوون ئەوەند بەرقەرار نیەن
جەودما وە نوور پاك پێغەمبەر   بۆ جە دەربارەم بێشەرتی مەکەر
وە بارگەی بوڵەند بەرز ئیمامان   بۆ نەجاتم دەر جە ئێش زامان
وە مەرتەبەی پاك غەوس بەغدا ماڵ   تۆر و قارت گشت بەرکەر نە خەیاڵ
با نە نەبوون وە قەیس چۆڵ کۆسارا   کافیەن وەسێن توو شای بوخارا
وە وەیسی نازار وە شای داڵەهۆ   وە کۆسەی هەجێج پیر شاهۆکۆ
با جەتی ئەنفاس شێخ ئەورامان   چوون عەرەب دەخیل دەستم وە دامان
یە گشت وە حاجەت بە لات ئاوەردم   مەبۆ حازر کەی دەرمان پەی دەردم
سەردی پەی قولەی سەردیارانەن   گەرمی لازمەی بەین یارانەن
ئەگەر نەپەرسی ئەمجار جە حاڵم   بشۆت نە گەردەن سێ تەوق زاڵم
مەسپاروت وە سۆز هەناسەی شەوڕەنگ   وەی چرقەی قرچەی کزەی دڵەی تەنگ
وەی هوون زووخاو وەی زام کاری   تا سەرت زندەن وەشی نەویاری
پەوك دۆعام کەرد یاوان وە گیانم   هەنی نەمەندەن تەمای ژیانم
دڵئازار نەوی جە واتەی مەردم   وە گیانت قەسەم ئەوگارەن دەردم

له رووی دەستخەتی ئەفوایی نوسراوەتەوە.

لەبان لاڵت

لەبان لاڵت لەبان لاڵت   قیبلەم لاڵم پەی لەبان لاڵت
پەی نیمنیگای ناز دیدەی غەزاڵت   سەرعیم پەی گوڵاو سەرگۆنای ئاڵت
دێوانەم جە داخ زوڵف زوخاڵت   چوون چنوور تاش شنەی شەماڵت
ئەرپەرسی ئەحواڵ قەیس عەبداڵت   شەوان تا وە رۆ هام نە خەیاڵت
ئاخ شەوێ رەقیب بدا مەجاڵت   چەندێ وە شاڎی بامام وە ماڵت
بپێچیام وە توۆی باڵای نۆهاڵت   بکەردام تەواف کەعبەی جەماڵت
بێخۆف بنیام سەر وە بانی باڵت   ببۆسام پەیپەی زنج پڕخاڵت
جەو کەنج مەقمور تەڵای دووقاڵت   دڵوەش کەر بەندەی خاتر مەلاڵت
بۆ کەم شەمامەی زەرد خاڵخاڵت   نە باغچەی رەنگین بەیان کاڵت
بەیۆ نە گۆشم زەنگ زەڵاڵت   دەنگ غەمزە و ناز خڕەی خڕخاڵت
سا پەنا وە بەخت زەڕەی ئیقباڵت   ببۆ وە نەسیب وەسڵ جەماڵت
چوون باقی گونا گشت ماهو ساڵت   با بشۆ نە پشت نامەی ئەعماڵت
یا سەودایی تەر مۆژەی قەتاڵت   جەرگم پارە کەر هوونم حەراڵت
حەیفەن نەدیەنم دیڎەی غەزاڵت   هاژەی نیمخەدەنگ قاژەی پەڕداڵت
قەیست چوون هارووت کەفتەن نە چاڵت   دووساخەن وە زوڵف سیای تاڵ تاڵت
چۆنەن چەتەورەن هاڵ و هەواڵت   بکیانە پەرێم نامەی ئەحواڵت
راز کەس نیەن نە گۆشەی شاڵت   وەرنە دەی جە دەس دامنەی خیاڵت

لە رووی دەستخەتی (ئەفوایی) نوسراوەتەوە لە سەرەتاوە ئاوا نووسراوە (تەحریر شد۱۳۴۰ از عبدالقادر است)

لەیلێ جەماڵدا

لەیلێ جە ماڵ دا، لەیلێ جەماڵدا   تارۆ لەیل وە جام جەلای جەماڵدا
دەست ئاوەرد وە زوڵف سیای دووخاڵدا   چوون تورەی خوندکار وە شای قڕاڵدا

سەروین ئامێتەی ریشە دەسماڵدا   نیم‌نیگاش مەجنوون بەرد وە خەیاڵدا
قەوس وە قەزای قین شاهان قەتاڵدا   وە زاخاو هوون دڵمشت و ماڵدا
چەترش جە سەفحەی پیشانی باڵدا   سپای چین نە دەور ماچین یاساڵدا
دیدەش سورمەریز تەرتیب خاڵدا   خجڵەت وە دیدەی سپای غەزاڵدا
مەودای موژگانش وە ئاوی ژاڵدا   فتوای قەتڵ چەند نازك نۆهاڵدا
تای کەتان وەباڵ شەمامەی کاڵدا   عەتر شەمامان وە بای شەماڵدا
چوون شیرین جە ئان دووهەفتە ساڵدا   خەسرەو ئاوارەی ماوا و مەحاڵدا
پەیکان وە خەدەنگ مەودای پەڕداڵدا   سەڎای قەتڵ و عام ئەولادەی زاڵدا
تیری وە جەستەی جەرگ شوغاڵدا   رۆستەم سەرنگوون حەواڵەی چاڵدا
گڵاو ئەفشان کەرد وە گۆنای ئاڵدا   لوقمان تەرك هۆش کەسب کەماڵدا
دەم و ریزەی راز لەبان لاڵدا   حاجیان تەواف کەعبە بەتاڵدا
زنج وە زەردەی زەڕ جلوەی جەلاڵدا   کەشافان پەرێش نەزەر حەلاڵدا
گۆش وە گۆشوارەی تەلای دووقاڵدا   مل نە گەردەن بەند یەشم زەلاڵ دا
دەس وە قاپی برج بەرز ئیقباڵدا   سەنای حەمد زات شای بێزەواڵدا
سەرتاوەپای ویش وە تورمەی شاڵدا   وە یەك یەك یاران نامەی ئەعماڵدا
جە رووی نەزاکەت کەنیزان کاڵدا   هەوای تەڵمیت کەرد مەیل وە شەماڵدا
(١) ئایەی (فتحنا) کێشا وە باڵدا   ئیزن هەوارگەش پەی چەمچەماڵدا
ئەنقەس وە شەودیز بەرقی پاناڵدا   بەرقش وەفەرهاد مەردەن هەواڵدا
تا لەیل هانەشۆن شیرین‌جەماڵدا   (قاذر) هانە شین بەدحاڵی حاڵدا

لە روی دەستخەتی میرزا عەبدالحسین نووسراوەتەوە لە گەڵ هی دیوانە چاپکراوەکەیدا جیاوازیەکی وایان ناکەوێتە بەرچاو.

(١) ئەم دێڕە لە دەستخەتەکەی ئاغەی نەچراك دا هەبوو لەوانی‌کەدا نەبوو:

حەنا وە بەینی پەنجەی شمشاڵدا   دەس ها نە دەس وین پا نە خرخاڵدا

ئەم پارچەشێعرە لە دەستخەتەکەی میرزا عەبدلحسین‌دا پاش پارچەشیعرێکی میرزا

نووسراوە تەنها ئەوەندە نووسیوەتی (و ا لــــه   الــــضاً) منیش هەرچەند گەڕام

نوسخەیەکیکەم دەستنەکەوت لە بەر ئەوەی لێرەدا بەناوی میرزاوە دەینووسمەوە هەتا روون بێتەوە.

لەیلێ مەجنوون کەرد

لـەیلێ مـەجنوونی جەسـتەی مـەجنوون کـەرد
شـەوێ لـەیلێ مـەیل جەسـتەی مـەجنوون کـەرد

چەم پڕ جەدانەی ئەسرین هوون کەرد
تاسـەی فـەراوان قـەیس زەبـوون کـەرد

خالأن پەژموردەی رووی پیـشانی کـەرد
زولفان ئاستەی کولف پەرێـشانی کـەرد

یەقـەی ئەتلـەسپـۆش پارەپـارە کـەرد
رازان فـــەراوان بـــێشمـــارە کـــەرد

کـــالأی حـــەریر تـــا، مـــالأ نـــە بـــالأ
نـــە لەنجـــەی بـــالأ نـــە عـــشوەی کـــالأ

واتش هەی یـاران هـەی کۆسـی کەفتـەم
هـەروەکو ئـاهیر سـەرتا پـا سـوفتەم

هــەی دەرد کــاری دەرمــان بێزەکــەم
هەی هەناسەی سەرد سەحەرخێزەکەم

هەی ئاخ ئاخ سەخت شەوان بێداریـم
هـەی نالـە و فغـان هـەی شـین و زاریـم

هـەی زوخ زوخـاو زامـەت نۆشـی وێـم
هەی وەی بالأی ناز قەتران پۆشی وێـم

هـەی شـاذی بـەتالٚ هـەی زوخـالی وێـم
هـەی خـەریك دەرد ئـاهوو نـالی وێـم

خاسەی خالٚخاسان زولـف عەنبـەرینان
جـــەیران رەفتـــاران راز شـــەکەرینان

یـــاران هـــامســـەران دۆســـان دلـــداران
خوێـشان ئـەقرەبان جەرگـەی نـازاران

یەکـسەر تەلـەب کـەرد روخـسەت بـدەن پـێش
بـــشۆ وە ســـەروەخت مەجنوونەکـــەی وێـــش

(١)................ دلٚ زۆر ئـــاوردەن
.... مـــــەجنوونم کـــــەردەن

روخسەت بدەن پێم تا بشوون وەلاش		با گیان شیرین بکەروون فەڎاش
بەڵکوو خواوەند قار نەگێرۆ لێم		کەمێ ئیمانیچ عەتا کەرۆ پێم
نەوای بگێرۆم هەناسەی سەردش		سۆچنۆم (ئایر) دڵەی پڕ دەردش
نەخوا بەردارەن نە رەسووڵ رازی		نە فتوای شەرعەن نە حوکم قازی
ئینە چەندساڵەن گرفتارمەن		شەیدای زوڵف و خاڵ عەنبەر بارمەن
شێت و ئەراگێڵ بالا بەرزمەن		چەمیدەی قامەت عەرعەر تەرزمەن
زامدار موژگان ئەڵماس نێشمەن		لۆنگ مەدهۆشی مەینەت کێشمەن
سەودای گۆنای گوون گۆنا گوونمەن		زامار شامار زوڵف کەتوونمەن
کوشتەی نەزاکەت غەمزە و نازمەن		.... قودرەت سازمەن
بەڵێ چوون گەردوون مەیلان مەیل کەردەن		لەیل تاسەی مەجنوون وێڵ دووجەیل کەردەن
ئەوشەو جە تەقدیر قەیس شی وە دووجەیل		مەنالاٚ چەنی سەودای مەیل لەیل
دیش ئاما سەوڵێ رۆحئەفزای شیرین		سەفا دا بەو قەیس شەیدای ماتەمین
شی وە سەرینش.................		ئەسرینان چوون سەیل جە دیدەش رێزا
دەرلا ئەو ناڵەی قەیس شنەفت بە گۆش		ئەو نە جامەی هۆش وێش بی فەرامۆش
مایل بی وە قەیس وە سەد نازەوە		وە سەد عیشوە و لەنج بێئەندازەوە
وە سەد نەزاکەت وەفا و مەیلەوە		وە سەد ئەساسەی شێوەی لەیلەوە
وە سەد شەوق و زەوق شاڎی و سەفا و سەیر		واتش هەی مەجنوون عاقبەت وەخەیر

چێشەن مەر پەی کێ ئاهوو ناڵەتەن   پەی کێ هەر سەحەر شین و زاڵەتەن

پەی کێ رەنگزەدەی چوون خەزانتەن   یە دیق پەنهان کەس نەزانتەن

پەی کێ ئەساسەی دەف وە پۆستەن   پەی کێ چوون عەودالْ هەر یا دۆستەن

پەی کێ مەناڵی پەی کێ زاریتەن   پەی کێ ئێش سەخت دەرد کاریتەن

پەی کێ یا مەن هۆی کۆسارانتەن   پەی کێ هۆ یا هۆی موغارانتەن

پەی کێ وەحشیان جەلات بیەن جەم   مەر نام لەیلەن نمەگنۆت جە دەم

پەی کێ مووی فەرقت وە دامان ئامان   پەی کێ گیرۆدەی جە ئێش زامان

راس واچە ئەی قەیس نوور بینایيم   رەفیق رای چۆڵ کوشتەی تەنیایيم

هەی تاك دیدەی ئەسرین چارەکەم   ئارامی دڵەی خەفەت بارەکەم

قیبلەی دنیا و دین دنیا و دینەکەم   سەرمایەی حەیات عومر و ژینەکەم

مەجنوون سەرمەشق دەردەدارەکەم   خەمناك خەمبار خاترخارەکەم

ئاوارەی هەردی کۆی دووجەیلەکەم   ساحیب شەرتوو شۆن وەفا و مەیلەکەم

پڕ بەین و پڕشەرت پڕ قەرارەکم   یەك عەهد و یەك قەولْ وەفادارەکەم

جەودەمدا مەجنوون ئاماوە گوفتار   رێزا ئەسرینان چوون سەیل وەهار

ئاماوە جواو خەستەی پڕ جە دەرد   واتش هەی لەیلێ سای گەردەن بێگەرد

ساتێ نەجایە قەرارم نیەن   راحەتی جەستەی بیمارم نیەن

کەردەنم وە زەید کۆی هەرد دوجەیل   هەر ئاخ داخمەن پەرێ دیدەی لەیل

شەو مینگەم کەفتەن نەپای موغاران   بیەنان وە قەیس دەیری کۆساران

پۆشانم نە فەرق بەرگ سیامەڕ   پەرێ باڵای لەیل شۆخ خاتر تەڕ

گا جۆش و خرۆش ناڵە وێنەی نەی   گا ماچوون یا دۆس گا یا هو یا حەی

گا مەست بادەی ساقی رووی ئەلەست   گا ئینتزاری ئەجەڵ پەری قەست

گا شێخ گا سۆفی گا نیمەدەروێش   گا بێزار جە مەیل گرۆی قەوم و خوێش

لەیلێ من مەجنوون ئەراگێڵی تۆم   لەیلێ من سەرعی شێوەی وێڵێ تۆم

لەیلێ من لۆنگ پۆش سیابەرگ تۆم   لەیلێ من زامدار لەتلەت جەرگ تۆم

لەیلێ من کەمفام پەشێو هۆش تۆم   لەیلێ من بیمار ژاراونۆش تۆم

لەیلی من مەشهوور خاس و عام تۆم   عاشق وەشێوەی گوڵ ئەندام تۆم

لەیلێ من ئەوگار تیر قار تۆم   لەیلێ من مەجنوون گرفتار تۆم

لەیلێ من کوشتەی لەنجە و لارەی تۆم   دڵ وە ئێش نێش پارەپارەی تۆم

(القصە) یاران تا چەنێ ویەرد   لەیل چەنی مەجنوون گفتگۆشان کەرد

لەیلێ وات مەجنوون گیانم بۆ فەدات   مەجنوون وات لەیلێ دیدەم هانەڕات

لەیلێ وات مەجنوون بێدار بەر جە خاو   مەجنوون وات لەیلێ خاوم بۆ زووخاو

حەیران بی جە (صنع) دانای زولجەلال   ئیمانش ئاوەرد ئەو بە لایەزال

یە چەتر خاڵان میقراز لەیلێ   یە ئەبرۆی چوون قەوس شیراز لەیلێ

یە تاتای موژگان شەڕخێز لەیلێ   یە مەودای ئەڵماس هوونرێزێ لەیلێ

یە گۆنای بێگەرد چوون لاڵ لەیلێ	یە پرشەی روخسار زولاڵ لەیلێ
یە دیدەی شاباز پڕناز لەیلێ	یە ئیشارەی عەین دڵواز لەیلێ
یە بیینی چوون ئەلف پەڕگار لەیلێ	یە بەرزی دەماخ خوونکار لەیلێ
یە زنج چوون تۆپ تەڵایی لەیلێ	یە ساقی گەردەن مینایی لەیلێ
یە لەوح سینەی چوون عاج لەیلێ	یە جوفت نارنج رەواج لەیلێ
یە دێوبەند لاڵ نەباڵ لەیلێ	یە دەست و پەنجەی شمشاڵ لەیلێ
یە ناف ئاهۆی مشکین لەیلێ	یە بۆی هەناسەی عەترین لەیلێ
یە باڵای چوون سەرو نەمام لەیلێ	یە تووڵ قامەت ئەندام لەیلێ
یە عشوەی شیرین بەناز لەیلێ	یە دیدەی مەخموور شاباز لەیلێ
یە خڕەی بازن خرخاڵ لەیلێ	سە سەر لفکەی شۆڕ دەسماڵ لەیلێ
یە ریشەی دڵکێش پووشین لەیلێ	یە کاڵای باڵای رەنگین لەیلێ
یە دیبای زەڕین زەڕبافت لەیلێ	یە ئەسڵ مەعدەن نایافت لەیلێ
یە چە خەیرتەن چێش پەنەت ئامان	ئەسرین رێزنا تەن سەر تاوەدامان
تاڵەت نەقشەی نیك سەحفەی سەنگ بیەن	هەردان جە داخت گشت دڵ تەنگ بیەن
ئەر پەرێ لەیلەن یە مەیل لەیلێ	پەشێوەی چوون شەوق جەمیل لەیلێ
وێت شاذ کەرو، لەیل خاڵ توحفەی بێگەرد	مەر خۆفت جە کیەن مەجنوونی چۆڵگەرد
مەجنوون یە لەیلێ جەمین جامەکەت	مەجنوون یە لەیلێ دڵە و دامەکەت

مەجنوون یە لەیلێ ئامان وەڵای تۆ   گیان و دڵ کەردەن یەکسەر فیدای تۆ

مەجنوون یە لەیلێ سەردار رەندان   مەجنوون یە لەیلێ شای زوڵف کەمەندان

مەجنوون یە لەیلێ نازار باوان   مەجنوون یە لەیلێ گوڵ غونچەی ساوان

بە حوکم تەقدیر تاك تەنیای فەرد   مەجنوون جەو دەمدا کێشا ئاهی سەرد

واتش هەی لەیلێ شای شەکەر رازان   راسەن من کە تۆم وە ئاوات واسان

بەڵام عەشق من مەجازی نیەن   دڵ وە بەدنامی تۆ رازی نیەن

دڵەی من هەرزە و هەرجایی نیەن   کەس چوون من عەشقش ئیلاهی نیەن

کەس چوون من سەراف دانەناس نیەن   کەس جە من فیشتەر پەی تۆ خاس نیەن

کەس چوون من مەجنوون شەیدای لەیلێ نیەن   کەس چوون من جەمەیل دەروون کەیل نیەن

یە پۆس و کەڵپۆس عوداڵ مەجنوون   یە جەستەی خەستەی زوخاڵ مەجنوون

یە دیدەی پڕهەرس سەیلات مەجنوون   یە وێڵ مەکان وڵات مەجنوون

یە ناڵەی دڵسۆز بێدار مەجنوون   یە ئەسرین گەرم بە زار مەجنوون

یە ماوای کۆی هەرد دووجەیل مەجنوون   یە شەرت و یە شۆن یە مەیل مەجنوون

یە باڵای چوون قەوس کەمان مەجنوون   یە جەمیلەی جۆی چەمان مەجنوون

گیانم بێنایم دیدەم نەرێتەن   چوون شێوەی تەمام مەحبووبی پێتەن

پادشای شاهان بە لوتف و کەرەم   کەماڵ و جەماڵ تۆ وستەن وە هەم

راسەن من سەودای دەروونم بێشۆن   بەڵام ئەی حەرفە چە لایەق وە تۆن

چــە لایـــەق وە قـــەیس ئەراگێڵتـــەن وە مـەجنوون عەشـق سـەرعی وێڵتـەن

مــەر نــام حــەقم وە حــەق نــەوەردەن دیـــن تەرســـائیم ئـــەختیار کـــەردەن

یـــە تـــۆ مەواچـــی بـــێئیمانیـــەن نــە دەرگــای گــەردوون نافەرمانیــەن

مەر مەزەی قامەت جە سەر بەرشیەن لایـەق وە رەویـەی مـەجنوونی نیـەن

پەی چێش عەشق من ئیلاهی هەقەن هــەق حــەبیب هــەق زات موتڵەقــەن

لـەیلێ مـن فـەڎای غـەمزە و نـازت بـام لـــەیلێ مـــن فـــەڎای رێـــزەی رزات بـــام

مــەجازی نیــەن عەشــق مــن هەقــەن (٢)هەق حـەبیب هـەق زات موتڵەقـەن

وەش ئامای وە خەیر هەی بەرگوزیدەم خـــاك پالأکـــەت وە بـــان دیـــڎەم

خـالق رۆی ئـــەزەڵ پاســـەش کـــەردەن مـــەیل لـەیلێ ئـەو مەسکەن مـەجنوون ئـەو دووجـەیل

جەودەمدا لەیلێ سای گەردەن بێگەرد کـەفت نــەخاك و پــای مــەجنوون چــۆڵگــەرد

هــۆرێزا وە پــا و خواحــافیزی کــەرد کێــشا پــەی مــەجنوون خــەیلێ ئــاهی ســەرد

ئەسرینان رێزنا نـەتۆی دیـڎەی مەست چوون دانـەی مـەرجان پـەنگ نـە گۆنـاش بەست

ئـەو لـەیل نـازار کـۆی گـولأن نـە دۆش تا شی وە مەنزڵ سەدجارش جە هۆش

مــەجنوون روو نیــان وە دووجەیلــەوە هــیچ نــەوی وە تــەنگ زاری لەیلــەوە

دونیـای بـێبـەقا پـەی کـێ بەقاتـەن پــەی کــێ عەهــد و بــەین پــەی کــێ وەفاتــەن

هەرکـەس وەی دنیـا خـاتر شـاڎ کـەرۆ ئــاخر پەشــیمان رەنــج وەبــاڎ مــەبۆ

(١) لە هەندێ شوێنا دەستخەتەکە لە ناوچووبوو منیش لەو شوێنەدا (.......) نوختە چینم داناوە.

(٢)ئەم نیوە دێڕە دووپات بوەتەوە دەس خەتەکەش هەروایە.

لە ئاخریشەوە ئاوا نووسراوە (تمت شد در حالت عجز و مەلالت وسلام)

مەولام ئەحواڵت

مەولام ئەحواڵت مەولام ئەحواڵت
دووربای پەشێوەن ئارۆ ئەحواڵت

پەی زەوق مەتای سودای ئیمساڵت
لێڵەن سەرچەمەی دەریای خەیاڵت

سا بۆ بە شەوق عەشق پارینت
بەین بەستەی خاس ئەو ئیمجارینت

وە گیان د لێبەر سەوگەند وەردەکەت
بێ وزوو هەرگیز نام نەوەردەکەت

گا نۆبەر نەمام گا نۆ خێزەکەت
گاهێ ئەغیار و گا هوون رێزەکەت

گا شۆخ شیرین گاهێ زشتەکەت
گا دۆس قاتڵ باوان کوشتەکەت

گا قیبلەی یەقین دنیا و دینەکەت
گا بەدر کامڵ سەرزەمینەکەت

گا دەوای زامان پڕ جە خارەکەت
گا یار یەکڕەنگ وەفادارەکەت

گا مایەی ئازار ئێش سەختەکەت
گاگا وانای زام تۆ نەبەستەکەت

گا کەعبەی مراد گاهێ لەیلەکەت
گاهێ بێ شەرتی گا بێمەیلەکەت

نازدار نازکێش جای نیازەکەت
بەدخۆی بەدمقام بەد مەجازەکەت

گاهێ دڵ ئارام گاهێ دڵپەیکەر
گا سرکەی نارەس گا شیر و شەکەر

بۆ راس واچە پێم پەشێویت چێشەن
یا جە سەوگەند، لەیل، دەروونت رێشەن

چەند جار لالأم لێت چوون لەنگ و لالأن
نەگنی نە تۆڕ دام نەزان هەوالأن

(١)..
....

هەرکەسێ کەسەن پەنا وە کەس بەرد
کەی کەسی فەقیر ئەهلی ناکەس کەرد

وە خەیاڵ خام ئەهل نەزانحاڵ
مەفرق خاستەرەن جە دوڕدانەی لاڵ

چوون خەربازاران نارەوای عاجەن
خەرموورە ئەو بار خەیلێ رەواجەن

وه عەقڵ سەراف ناشی بێخەبەر   سەنگ سەرد خاسەن جه تەلای ئەحمەر
من پاسەم زانا واتم سا راسەن   تا یەومالمەحشەر هەر ئاشناسەن
ئەر سەد چوون یۆسف خەریدارش بان   یا سەد شای خەسرەو ئینتزارش بان
گشت گەنج عالەم پێش کەران وه کۆ   مەحالەن هەرگیز بویەرۆ جه تۆ
ئیستە مەژنەوون گەرمە بازارش   یارش ئەغیارش ئەغیارش یارش
وەفاش وەفای باد وەلگ دارانەن   شەرتش شۆن پای راویارانەن
حەیف سەد حەیفەن پەی ئەو جەمین گوڵ   شەرت و وەفای وێش نەوەرد وه مەنزڵ
نەگرتش نەوەر رای وەفاداران   نەتەرسا جه تیر ئاهی بیماران
ناوەردش وەیاد وەفای بەین مەیل   نه مەیل مەجنوون خاتر نەکەرد کەیل
جه هیجران دۆس هانا و داد نەکەرد   شیرین ئاسا کۆچ لای فەرهاد نەکەرد
وەسوەسە و خەیاڵ نیمەشەو نەکەرد   تەرك ناز باڵش مەستی خەو نەکەرد
سەرتاپای بالآش قەلاخی نەکەرد   جه قەوم و خوێشان وێش یاخی نەکەرد
یاد شەرت و شۆن ماهوساڵ نەکەرد   پارچەی دەرونش وه زوخواڵ نەکەرد
حەرف حاڵزانان کەس بە گۆش نەکەرد   بادەی وەفا و مەیل زەڕەی نۆش نەکەرد
خان خاترش پڕ جه خار نەکەرد   ئیشارەی ئەبرۆ لای دیوار نەکەرد
قەتع ئامۆشۆی ئەغیاران نەکەرد   مەیل دیدەنی خەمباران نەکەرد
جه واتەی بەڎان سەمعش کەڕ نەکەرد   دیدەش وه ئەسرین فەراق تەڕ نەکەرد
فوتەی تانەی ماڵ خەم نەپیڵ نەکەرد   وێش نه رەقیبان هەرگیز وێل نەکەرد
ئارەزووی وادە ویڵ یار نەکەرد   وەفای وێش جه لای دۆس ئیزهار نەکەرد
مەولام وه گیانت خاتر پڕخارم   جه بێکەیفی تۆ تەمام ئەوگارم
ئەگەر ئەو دۆسەن.................   نەك ئەو دۆس.................
مەبۆ ئەگەر لەیل وەگەر شیرین بۆ   خەریداریش.....................
ئەر هەر کەوتەبۆ وەخاترخاهی   بێشەرت و شۆنی رای بێوەفایی
(قادر) حاسڵەن جه دەوران یاسش   هەنی جه لای من مەدارە باسش

[١] لێرەدا دێڕێکی نەخوێنرایەوە بۆم لە بەر دارزاوی دەستخەتەکە.

له پاش ئەم پارچەیە پارچەی (فەڵەك خامۆش کەرد) نووسراوە کە پێش دەسپێکردنی ئاوای نوسیوە: هذا مرسیة مرحومین مغفورین مبرورین سید نظام الدین و سید ابراهیم طابه ثرا و از کلام میرزا عبدالقادر علیه و رحمته ١٣٢٧ ماه محرم الحرام.

ئەمە ئەوە پیشان ئەدا کە میرزا پێش ساڵی ١٣٢٧ کۆچی دوایی کردوە.

جارێکیان میرزا مەحموودی مستۆفی لە وەرزی بەهارا دەچێت بۆ راو (شەرەبەق) تفەنگ لە دەستی دەر ئەچێ و باڵی زامار ئەبێ کە پاشان میرزا ئەولقادر ئەچێت بۆ لای و بەم دێرە شیعرە هەواڵی دەپرسێ.

میرزام ئەر سەد چەند پەشێوەن حاڵت   زام دڵ سەختەن یا زام باڵت

میرزا مەحموودیش بەم سێ دێرە جوابی ئەداتەوە:

زام باڵ خاسەن هانە ئیدارە   حەکیمان زوو زوو مەکەرۆش چارە

بەلاّم زام دڵ جای مۆژەی دڵبەر   سارێژ نمەبۆ تا یەم ول مەحشەر

ئێش ئێد جە کۆ و ئێش ئەو جەکۆ   کزەی هەردوو زام هەر تۆ زانات تۆ

ئەڵبەتە ئەمەم چەندەها جار دەم بە دەم بیستبووم ، تا ئەوەی لە رووی دەستخەتی مامۆستا قازی ئەنساری کەوتە بەرچاوم بە ئیجازەی خۆی نووسیمەوە ئەگەرچی دەیفەرموو هەمووی هی میرزا ئەولقادرە، کەچی ئاوا درووستە.

میرزام بۆ وه عه‌شق

میرزام بۆ وه عه‌شق مه‌یل هه‌رجاران
به وه‌فای قه‌دیم مابه‌ینی یاران

به‌و شه‌رت و ئیقرار چه‌نی له‌یل که‌رده‌ت
وه گیانی ئازیز تازه ئاوه‌رده‌ت

وه ئاره‌زووی دڵ وه کام یاواکه‌ت
وه دیدەی دڵبه‌ر سه‌وڵ ساواکه‌ت

وه باری خاتر خه‌سته‌ی پڕخاران
وه توڕه‌ی چین‌چین زوڵف نازاران

خه‌م زه‌ده‌ی خه‌مان ده‌رد ئه‌وگارم
هه‌نی چی فیشته‌ر مه‌ذه‌ر ئازارم

مه‌ده وه خه‌یاڵ ماجرای مازی
مه‌شیۆ مه‌قاشێ په‌رێم بسازی

به‌ڵام کام مه‌قاش باڵای مه‌قاشان
شیرین‌ته‌ر جه ره‌نگ نه‌قش نه‌ققاشان

بکێشۆ چوون کێش جه‌زبه‌ی مقناتیس
بمانۆ وه ته‌رح کارخانه‌ی ئینگلیس

سافیش جه خه‌یاڵ هۆر ویه‌رده بۆ
شه‌وقش جه جامان گره‌و به‌رده‌بۆ

ده‌رزی و مودبیره و حه‌ڵقه‌ش دیار بۆ
په‌سندی مه‌جلیس شاهۆ خونکار بۆ

ره‌قه‌م وه‌ش ته‌رکیب سه‌وهان کاری بۆ
دایم با جه لام یادیگاری بۆ

مومتاز بۆ چوون لول دانسقه‌ی خارا
بکیانه‌ش په‌رێم وه بێ‌مودارا

(قاذر) تا ئه‌وڕۆ موده‌ی عومرش بۆ
ئافه‌رین واچو په‌ی ده‌سکار تۆ

میرزام خارانم

مـــیرزام خـــارانم مـــیرزام خـــارانم
خـــەمزەدەی خـــەمبـار خـاری خـارانم

هاڕیـــای هـــەوەس هـــارەی هـــارانم
پێکیـــای پـــەیکان مـــوژەی یـــارانم

دڵ بـــەردەی قـــولاب گـــاز مـــارانم
ئـــارەزووی دەرمـــان چـــەمخومـــارانم

کـــەبك كۆڵیـــتوار کەوتـــە کـــارانم
هەوەســـیای هـەڵچـی ســەر دیـارانم

قـــەیس قـــەترانپـــۆش رۆزگـــارانم
وامەنـــدەی دڵتـــەنگ ســـەرد یـــارانم

ســـەناگۆی بـــالای شـــەم روخـــسارانم
توحفـــەی مـــاڵ عەشـــق وەفـــادارانم

ســـەر حەڵقـــەی زومـــرەی گرفتـــارانم
ســـــەڕاف شـــــێوەی شـــــەدەلارانم

ئـــــاوازەی گــــرۆی بــــەذکردارانم
ســـــزاوار دۆس دوور جــــە یــــارانم

پـــیر مەیخانـــەی خـــۆشگـــەوارانم
دایـــم هـــەمنـــشین جورعـــەی یـارانم

شــــەریك دەوڵــــەت شاســــوارانم
چـــــەمەڕای خــــەڵات کــــەرەمدارانم

ئیــــسە زامزەدەی پـــای مـــــەزارانم
عووریـان چـوون پـائیز وەڵـگ دارانم

یـــا بـــدە تـــۆ ئـــەی بـــۆی عـــەتارانم
یـــا وێـــت بـــۆ بکـــەر ســـەنگەوارانم

نەمەنـــدەن هـــەوای شـــەوق جـــارانم
چـوون وەحـشی مایـل وە کۆسـارانم

راســـەن پـــەی قـــودرەت شـــەدەلارانم
(قـاذر) هـەر وە خـاك وەر موغـارانم

له رووی دیوانه چاپکراوەکەی نووسراوە.

میرزام خەیلێوەن(١)

مـــیرزام خـــەیلێوەن دیـــارت نیـــەن
تەشـریفی خـەیرت یـە ئـەو کـۆ شـیەن

قـــەدەم رەنجـــە کـــەر ســـاتێ وەلامـــان
مـــەر تـــۆ نـــەزانات نۆوەهـــار ئامـــان

سەوزە وستەن فـەرش ئـەو سارا دەسدەس
گولاَن جام وەدەس بولبولان سەرمەس(٢)

وادەی ســـەفا و ســـەیر ســـەر دیارانـــەن
وەخــــت مــــەلاقات خاتردارانــــەن

شـــاە جەهانـــدار تەڵـــەبکارتـــەن
ئاغـــەی خـــاتر تـــەڕ ئینتزارتـــەن

گـشت جـەلای خـاڵۆت جەرگەشـان جەمـەن
یەقین جەو بەزمە هەر تۆشان کەمـەن

عالـــەم ئینتـــزار ئامـــا و لواتـــەن
حـــەبیبالله خـــان چـــەمەڕای راتـــەن

یەقین جە دیـوان مەخـشووشەن کـارش
وەتـــاراج مەشـــۆ جیخـــو دەوارش

بکەرە تەدبیر جە ئموووراتش   وە (حسامالملك) بدەر نەجاتش
خۆ شەرەفالملك هەر ها جە مالٚت   وە سۆز مەپەرسۆ حالٚ و ئەحوالٚت
دەم دەم مەکێشۆ لولەی ئاهی سەرد   مەرگ تۆ دیوان عالەم بەتالٚ کەرد
سەر هۆردار وەلای گلٚکۆی تازەوە   نگا کەر وەلای خانم نازەوە
بدٚیە چۆن زەعیف پەشێو و زەردەن   دیق بیٚوادٚەی مەرگ تۆ کەردەن
سەروەناز بیٚناز عەباس بیٚهۆشەن   خۆ میرزا مەحموود هەر بابەڕۆشەن
نە قوت نە قنیات نە شەو خاوشەن   چوون چەم کل کەران گلاراوشەن
خۆ عەبدالعزیز پەی مەرگ مامۆش   قامەت قەلاٚخەن بەدەن سیاپۆش
لیباس قەتران بەرگە پۆشانەن   هەر سوب تا ئێوار ئاغەڕۆشانەنە
هیچ ئاگا نیەن کەس جە دەدر کەس   برزوو دەرونش بیەن وە قەفنەس
ماچۆ ئەی برا بەدحالٚەن حالٚم   پشتی شکستە وێرانەن مالٚەم
دمای تۆ کیٚ بۆ وە هام نشینم   کیٚ بە وێنەی تۆ بدٚۆ تەسکینم
کیٚ کەرۆ تەدبیر زامان سەختم   کیٚ بۆ هاونشین وەخت و بیٚوەختم
ئەر کەشەن ئەر کاو ئەر دەشتەن ئەر کۆن   یەکسەر جە دیدٚەم نەقش شێوەی تۆ
ئەو هەر کۆ مەدٚیۆ کاکە هەر تۆنی   بنمانە بالا ٚت تووخوا جە کۆنی
وەی وەی جە قرچەی زامانم کاکە   هەر زووخەن سەر تا دامانم کاکە
قالاٚو کەردەنش قەلاٚخی کاکە   بولٚبولٚ تەرکش کەرد گولٚباخی کاکە
جە داخت دەردم دێویان کاکە   ئەساسەی شادٚیم شێویان کاکە
هەتا گیان جە تەن جیا بۆ کاکە   تەرك لەزایز دنیا بۆ کاکە
کۆچ تەر کۆچێت فەرامۆش کەردەن   تەشریف خەیرت یە ئەو کۆ بەردەن
هامسایی یانەی حاجی زەروورەن   نزا وە مەنزلٚ عەبدالغەفوورەن

[1]) ئەم پارچە شیعرە لە شیوەنی میرزا شوکرالە مستۆفیدا نووسیویەتی(.[2])ئەم دێڕە لە شیعری مەولەوی گیراوە.

چناری هەولٚی

میرزام راگوزەر میرزام راگوزەر   ئارۆ قەیسئاسا نەڕای راگوزەر
وەعەزم سەیران سار و دەشت و دەر   تا شیم وە هەولٚی سەرچەشمەی کەوسەر
دیم رەنگیٚ عەجیب تەرحیٚ نازەنین   شیرینتەر جە کار ئوستادان چین
چوون حەیات و حەوز شازادەی ئەرژەنگ   حەساریٚ جە سیم کێشان جە سەنگ
مەدرەخشا چوون جام جەهاننمای جەم   نەجووی سەلسەبیل هیچش نیەن کەم
حاشیەی حەوزش ئەوەند بیٚگەردەن   هەر ماچی شاپوور جەدوەلیش کەردەن

مەوج مەڎۆ ئەو ئاو زەراڵ بێگەرد   مەیۆ مەویەرۆ وێنەی مائولوەرد
فەزا مەبەخشۆ وە ئەروا کۆ کۆ   سەردتەرەن جە یەخ بەفر شاهۆ کۆ
مەعلووم بۆ لێتان یاران دڵداران   سەرچەشمەی کەوسەر هەوڵیەن یاران
ئافەرین شەفیع شوعرای خاسخەیاڵ   فەردت باقیەن تا وە هەزار ساڵ
سەراو چوون هەوڵی مەسکەن چوون پاوە   ماچی بەهەشتەن وە رووی دنیاوە
منیچ تەسدیقم تەمام کەردەن پێش   یەقین کەوسەرەن بۆی حۆر مەیۆ لێش
هەرکەسێ بیمار جەستەی دەرد مەبۆ   روخسارش جە عەشق هیجران زەرد مەبۆ
یەك قەترە جەو ئاو وەشاڎ بنۆشۆ   چوون دەریای عومان زەوقش مەجۆشۆ
نمەووۆش هەرگیز هیچ ئاهوو ناڵە   مەشۆ نە توغیان دووهەفتە ساڵە
منیچ قەیسئاسا بەعزێ لێش وەردم   وێنەی ساداران د ێویا دەردم
هەوام شی نە تاف جلووس جاران   ئەو عەیش وەرین چەنی نازاران
پشت دام بەو چنار جەوهەر بەندەوە   بەو رەعنای بێعەیب ئاڵای رەندەوە
ئەو نۆبەر نەمام قەدیم ئیجادە   شووخ تەرەڵان خوڎا پێدادە
دیم فەرقش نە فوق میزان ویەردەن   کاکۆڵش نەپای فەڵەك پەخش کەردەن
ئێرادەی پەیوەند شاخ (طوبي) شەن   یا تەمای تەواف مزگی ئەقصاشەن
لادی حەیران بیم جە بەرزی باڵاش   بەو شۆخ ئەندام سفیدی کاڵاش
سافتەر جە سینەی شیرین دڵبەر   شۆختەر جە قامەت شاخ نەی شەکەر
مەلەرزاوە باد شنۆی سوبسەحەر   مەشنیا چوون سەرو سەرچەشمەی کەوسەر
عەرز کەردم واتم نەونەمام نۆ   نیەن جەی دنیا وێنەی باڵای تۆ
بوویەر جە تەقسیر عەرز بەندەی شێت   جە رووی گوستاخی هەرچی پەرسوو لێت
بۆ بەشق ئەوکەس نەزا و نەمەردەن   تۆش وە شەهنشای چناران کەردەن
سا جەڕای گەردوون بکەر سەوابێ   سەر ئەفرازم کەر وە یەك جەوابێ
مەکان ئەسڵیت نەکام کولاو بی   جای تولڵ توفلێت نە کام شەتاو بی

کێ تۆش جه ماوای قەدیم ئاوەردەن
ئەی جاگە پەی تۆ موشەخەس کەردەن

تۆ ئاراستەی کام خرەدمەندەنی
دەس نەمام کام خاتر رەندەنی

یادگار شوون کام نۆجوانی
پەروەردەی تەعلیم کام باخەوانی

هەر ساڵ من مامام سەیران باڵات
مەدیم بێرەنگی ئەوراق کاڵات

هەوڵی هەم عاجز کەلاوە کۆنە
باذەقوش مەوەند جە باتی سۆنە

ئارۆ تۆ وەیتەور دەماخت بەرزەن
زەمزەمەی شادیت وە هەزار تەرزەن

منیچ فرسەتم غەنیمەت زانا
تۆماری عەرزم نەپایەت وانا

جوابم چێشەن سەوڵ سەوزەپۆش
رێزەی راز تۆم با بەیۆ نە گۆش

هەرکاتێ زانام ئەو باڵا بەرزە
چوون باد سەرسەر ئامانە لەرزە

ساتێ ئاما وێش وەبێ مودارا
ئەسرین چوون سەیلات نەدیدەش وارا

واتش ئەی دەردین سفتەی سەودای عەشق
وێڵ دەربەدەر لێوی مەجنوون مەشق

من جە راز عەرز شۆرشخێز تۆ
کۆنە زامانم گشت ئاماوە سۆ

دیای وەشەوکەت پەڕ و باڵ من
پەرسای جە وەزع سنع و ساڵ من

مەر حەق بزانۆ جە رۆزگاران
من عومر شاذیم چەندین ویاران

هەر ئێذ مەزانوون جە قەدیم دەوران
وەخت کوفر وکین زەمانەی گەوران

ئەی گشت مەرز و بووم ماوای کوفار بی
ناڵەی ناقووسان سوب ئاشکار بێ

مەژەندن وە گەرم راهیبان زشت
نە سەرقولەی تاق کلیسا و کەنش

منیچ نەو جەنگەڵ چۆڵ دەرێبەر
گەنجگەی مەشهوور ماوای پڕخەتەر

وە ئەمر قودرەت پادشای مەعبوود
جە ریشەی بابۆی وێم ئامان وجوود

سەر هۆردام نە خاك بێکارە و بێکەل
چوون گیای نەورۆز باریك و دووپەل

ئەوەند بێ تەمیز کەم قەدر و خار بیم
دایم خەمیای خەم پای راویار بیم

خۆ هەرچەند ماما هەر پاماڵ مەبیم
بێقەدر و قیمەت پەشێو حاڵ مە بیم

نە لایەق وە ئێذ بووڕام وە تێشە
نە قایل وە ئەو بارام جە ریشە

نە هەمچوون قەقنەس ئایر مەشی لێم   نە خوذا بالاّی بوڵەند مەذا پێم
رۆ جە رۆ کەمتەر هەر کەم پایە بیم   بێسایە و بێبەرگ کۆتا مایە بیم
بەڵێ هەی میرزام تۆ چێش مەزانی   مەن چێشم دیەن جەی دنیای فانی
بێ تاقەت مەبی جە شەرح رازم   جە سەرگوزەشتەی دوور و درازم
ئەو وەختە ئەیام مەستانە مەی بی   شاهی کەیۆمەرس پادشای کەی بی
جە ناکا فەڵەك شێونا بەختش   سای سەنگ ئەلحەد کەرد وە جای تەختش
تەهماسب چوون شێر زەنەندەی خەتەر   نشت نە تەخت زەڕ نە جاگەی پەدەر
ئەویچ هەم جە نۆ دڵ وە ناکامی   ئاخر کۆچش کەرد جە دنیای فانی
هووشەنگشا وێنە شاتووڵ نەوهاڵ   سبقەت کەرد پەی وێش نشت وە تەخت لاڵ
لوهراسب ئاما گەرشاسب ویەرد   تا ئەجەڵ یەك یەك شاهان مەعزوڵ کەرد
وە حوکم فەرمان دانای دادگەر   شاهی هەم یاوا وە شای مەنووچەر
جە دمای چەند ساڵ شای جەمشید جەم   نشت وە تەخت عاج شاهی وە بێخەم
مەذیا نە رووی جام جەهاننمای وێش   ماماش وە نەزەر شاو گەردا و دەروێش
کەش و کۆ و کەمەر سارا و بەحر و بەڕ   جەهان دیار بی گشت نەوجام زەڕ
جە ناگا فەڵەك هەم دەوری وەردش   جامش چەنی وێش سەرنگوون کەردش
جە دمای جەمشید زوحاك پڕجەور   شای ئەژدەر نە دۆش ئاما نەڕووی دەور
دنیا خراب بی جە لووشەی مارش   تا کاوەی حەداد بی وە دووچارش
زوحاکش بەوتەور رێزە رێزە کەرد   ئەرواحش نە جەرگ ماران بەرئاوەرد
جەدمای زوحاك فەرەیدوون فەڕ   ئامانە رووی دەور نشت نە تەخت زەڕی
بەڵێ ئەو فەڕبەخش شای زینەت ئارا   تا چەندی شاهی وە شاد ویارا
ناگا جە بازی کەج باز چەپگەرد   ئەویچ چوون یاران جاگە خاڵی کەرد
جەودما ئیرەج نادرەی شاهان   چەنی سەڵم و توور نەوەی جەم جاهان
هەر یەك چەند ئقلیم حوکم مەکەردن   سەوگەند هەر وە تاج جەمشید مەوەردن

تا دیسان چەپگەرد چەرخێ وەردەوە	تاج ئەوانیچ دا بە گەردەوە
کەیقوباد وە مەیل لوتف ئیلاهی	نشت وەبان تەخت جەلال شاهی
ئەویچ هەم چەند ساڵ پادشاهی کەرد	ئاخر وە حەسرەت کێشا ئاهی سەرد
کۆتا بی بەسات نالەی بوق و کۆس	تا شاهی یاوا وە شای کەیکاوس
جەو دەم پەیدا بی سیاوەش جە نۆ	شای شەوکەت شوعار کۆی گەوهەر وە کۆ
تا ئەفراسیاب شای خودانەشناس	ئاخر سیاوەش سەربڕی نە تاس
شاه کەیخەسرەو نشت نە جای شاهان	بی بە جانشین حوشمەت پەناهان
عەدڵش ئەفشان کەرد نە روبع مەسکوون	ئاوا کەرد تەمام دەور دنیای دوون
دوو گۆش گەردوون کەڕ مەبی جە شەو	جە سەدای شەیپوور کۆس کەیخەسرەو
زاڵ زەر چەنی پیلەتەن جەودەم	توس زەڕین کەفش چوون شێر ئەرقەم
سام و فەرامەرز زەوارەی دلێر	ئەژدەر ئەژدەران شێربەچان شێر
یە گشت پەهلەوان پای تەخت شابین	گشت کورسی نشین حوشمەت پەنابین
جەناکا فەلەك وە دەواندەو	چەواشە کەرد بەخت تەخت شای خەسرەو
شێویا بەسات سەلتەنەی شاهیش	ئموور دیوان حوشمەت پەناهیش
کەوت وە ژێر خاك سەنگ سیای سەرد	ئەویچ هەم تەشریف وەلای یاران بەرد
گوشتاسب جەودەم هەردەم هەر ئەوشەو	شادبی ئەو هەم وە تەخت خەسرەو
چوون ئەسفەندیار جە ئەولاد ئەو	وەشان و شەوکەت وێنەی کەیخەسرەو
ئەجەڵ وە ئەڵکەی سیستان بەردش	ڕۆستەم جەو دەمدا قەتڵ ئەو کەردش
بەهمەن توفلێ بی جە ئەسفەندیار	جە دمای پدەر مەندەن یادگار
تاکە وە مەیلان دادەی ئیلاهی	نشت وە بان تەخت جەلال شاهی
ئێران و توران باز موڵك وێش بی	جەلای قڕالان دڵ بێ ئەندێش بی
جە ناکا فەلەك شێونا بەختش	سای سەنگ ئەلحەد کەرد وە جای تەختش
جەودما هوما شۆخ گوڵدەهەن	کناچەی بێعەیب پادشای بەهمەن

نەجاگەی پدەر نشت نە تەخت عاج   جە شای فەیلەقوس مەسانا خەراج
جەودما دارا بەر ئاما وە بەر   نە قەعر دەریا چوون دانەی گەوهەر
توورەی بەهمەنی نشانەی پدەر   نشان دا وە شای هومای دڵ پەیکەر
مەعلووم بی نەجیب بەهمەن نژادەن   نەتیجەی شاهان ئەسڵ ئابادەن
دارا هەم چەند ساڵ پادشاهی کەرد   ئاخر کناچێی فەیلەقوسش بەرد
شاد بی بە وەسڵ ئەو سەوڵ ساوا   خونچەی نەشکوفتەش دەردەم شکاوا
بار حەمڵش کەرد جەو شیرین خاوان   سەحەر کیاناش پەی یانەی باوان
وە حوکم کتاب پەیپەی ئەفلاتوون   فەیلەقوس مەکەرد دایم رەهنموون
مەوات هەر توخمێ داراب قەرین بۆ   جە کناچێی شای مەغریب زەمین بۆ
بێشك زولقەرنەین خرەدمەند مەبۆ   جەهانگیر جام یەئجوج بەند مەبۆ
تا کە وە مەیلان بینای بهتەرین   حەمڵش بزورگ بی ئەو شۆخ شیرین
نۆماهو نۆ رۆژ جە مابەین ویەرد   جە عەدەم تەشریف وە هەستی ئاوەرد
عەجایب ئیدەن وەختێ پەیدا بی   رەمز ئیفلاتوون گشت هوەیدا بی
ئەرەستو دەرلاد پابۆس پاشبی   جالینووس ئاما سوجدەی باڵاش بی
پێچاشان وەتای زەرتافت ئەحمەر   نامێشان نیا وەشای ئەسکەندەر
ئەویچ هەم چەند ساڵ پادشاهی کەرد   ئاوازەی عەدڵش جە گەردوون ویەرد
یەك شەو نەدایێ نەتاق گەردوون   ئاما نە گۆشش وەبێ چەند و چوون
واتشان حوکمەن جە شای بێنەزیر   مەبۆ تۆ جەهان گشت بکەی تەسخیر
دنیای دوون جە ژەنگ کوفر پاك کەری   جەستەی زاڵمان وە خاشاك کەری
یەئجووج و مەئجووج بکەری وەبەند   بسازی سەدی تاهەزار و ئەند
خولاسەی کەلام ئەو شای ئەسکەندەر   ئاخێز کەرد وە ئەمر پادشای داوەر
تەوەس بەر ئەو توون توونش بەر تەوەس   خەرج دەریا سەند سەد مەئجووج بەس
بەرق شمشێرش جە کۆی قاف ویەرد   تا کۆرەی ئافتاب جەهان تەسخیر کەرد

دنیا خاڵی کەرد جە عەدووی بێدین   ئەجەڵ پەی رۆحش مدرانە کەمین

وە حوکم فەرمان تاك تەنیای فەرد   رۆحش پەی رەوزەی ریزوان تەشریف بەرد

سەدای زەمزەمەی سازان گەرمش   بی بە چەمەری پای کۆڵەی تەرمش

میرزام مەن عومرم خەیلێ ویەردەن   سەیر دەورانم فەراوان کەردەن

ئەو وەختە ئەیام شای ئەسکەندەر بی   قامەتم وێنەی فتیڵە کەر بی

خواوەند خاری کەردەبێ خدێم   هەرساڵ خەردەڵێ بالا مەدا پێم

بەڵێ جەو دەمدا دارای بن داراب   برای ئەسکەندەر نادرەی نایاب

ئەویچ هەم چەندی پادشاهی کەرد   گرمەی کەڕەناش جە گەردوون ویەرد

ئاخر ئەو دارای دارایی پۆشە   ئەو شێر پڕزات ئەژدەرخرۆشە

جەناگا فەڵەك چەرخ سەهمناك   سەلتەنەی شاهیش کێشا وە ژێر خاك

جەو دما چەن کەی چەند شای کەیانی   تا یاوا وە دەور قوباد سانی

قوباد هەم شەربەت مەماتش کەرد نۆش   سەلتەنەی شاهیش گشت بی فەرامۆش

جە نەسڵ قوباد سلسلەی کەیان   شاهی هەم یاوا وە شای نەوشیروان

شمشێری حوکمش بەست نە رووی کەمەر   خاستەر جە شاهی دارا و ئەسکەندەر

دەس کەرد وە بەخشش مەزڵوومنەوازی   وە عەتا و کەرەم رای خەیرات سازی

زەنجیر زەڕین چوون خەیاڵ وێش   کێشا پەی خەبەر مەزڵووم و دەروێش

دوو ساعەت بیشتەر توول ئەو زەنجیر   مەزڕیا چوون زەنگ لەرزانە و لاگیر

ئاواز عەدڵش جە گەردوون ویەرد   فەڵەك پەی عەتاش چەند ئافەرین کەرد

شش تاق کەسراش وە ئەوج بەردەبێ   ساراش وێنەی هەشت بەهەشت کەردەبێ

نام زوردەشتش دۆزەخ نیابێ   چوونکە بڵێسەش دایم وە پا بێ

بەڵێ وەی دەستوور نەوشیروانی کەرد   رازەن جە دنیا یەکسەر فانی کەرد

جەو دەمدا سەید شای قابە قەوسەین   جەناب حەزرەت شەهنشای کەونەین

مەحبووب بێعەیب پادشای ئەکبەر   سالار دیوان عەرسەگای مەحشەر

شاسوار عەرش لامەکان تەی کەر   بەند ریشەی جەرگ دوشمنان پەی کەرد
ناجی عەدالەت دیوان حەقکەر   وە ئیشارەی کلك رووی قەمەر شەق کەر
مەزلوومان وە لوتف بێپایان شادکەر   عاسیان جە نار دۆزەخ ئازاد کەر
قەتع سەرچەشمەی ئاو ساوا کەر   وە نیمنیگای مەیل بەهەشت ئاوا کەر
شش تاق ئەیوان کەسرا خاپوور کەر   کڕەی تووڕەی نار زوردەشت بێ نوورکەر
سا من چێش واچوون فدای نامش بام   وە فدای شێوەی رەنگ سایەی سامش بام
جە عەسر ئەیام ئەو شای لاڵ کەمەر   پەیدا بی حەزرەت شای (خیرالبشر)
یانی موحەممەد موستەفای ئەمین   نوورش ئەفشان بی نە رووی سەرزەمین
بەلام نەوشیروان جەو دەم تەشریف بەرد   رۆحش وە رەحمەت کۆچ خەیرش کەرد
باز هورموز نەجای شاهنشای نیكبەخت   وە سەد شادی و زەوق نشت وە بان تەخت
هەم بشین وە سەر حەبیب سەروەر   ئەوساف حەزرەت خاتەم پێغەمبەر
کەم کەم تا سنعش یاوا دەساڵە   ئەعجازش مەبەر کافران زاڵە
سەنگ مەکەرد وە ئاو ئاو مەکەرد وە سەنگ   خاك مەکەرد وە چۆ چۆ ماوەرد وە دەنگ
عومر شەریفش وە یازدە یاوا   جە شوعلەی نوورش مەککە بی ئاوا
هەرکەسێ مەدیش مەزانا وێشەن   حوکم ئەوەڵین ئاخرین پێشەن
سا سەر وە فدای خاشاك پاش بۆ   رۆحم وە سەرگەرد ئاما و لواش بۆ
ئەوەڵ جە یاران سدیق ئەکبەر   مەحرەم وە ئەسرار راز پێغەمبەر
سانیەن عومەر شەجیع فارۆق   شای ئیبن خەتاب سالار سەر تەوق
سێهەم زینورەین شای شیرین قەڵەم   جامعالقورئان خەڵات خاتەم
چوارەمین حەیدەر شای دڵدڵ سوار   شێر خوداوەند ساحیب زولفەقار
سوجدەی غولامی وە حەزرەت بەردن   حوکم ئەحمەدی ئاشکار کەردن
باقی ئەسحابان کەمەربەند گوزین   تا شین وە خزمەت فەخرالعالەمین
نە دەورە حەزرەت سپا و ناران   چوون قەمەر نەبەین حەڵقەی ستاران

کۆس حوکم ئەو نە عالەم ژەندەن
خوتبەی سالاریش نە شاران وەندەن

ئەوەڵ جار وە نوور مەککەش ئاوا کەر
جەو دما تەشریف وە مەدینە بەرد

سەیلات لوتفش وە دنیا وارا
سککەی شەریفش یاوا بوخارا

وە حوکم فەرمان تاك تەنیای فەرد
دنیای دوون تەمام گشت موسەخەر کەرد

جەو دەم شای هورموز تەختش خاڵی کەرد
تاج بەهمەنیش وە خەسرەو سپەرد

(١)*

میرزام من جەودەم ناپوختە خام بیم
ساوای ساف نەرم تولە نەمام بیم

هەر سوب تا ئێوار هەر بازیم مەکەرد
چەنی شاتولان شانازیم مەکەرد

ئەوەنە پەی ئەوان جەرگم زوخاڵەن
تاریخ عومرم سێ هەزار ساڵەن

کەس چوون من سەفای دنیاش نەوەردەن
کەس وێنەی من سەیر دەوران نەکەردەن

یەك رۆ جە ناکا پەشێو بی هۆشم
دیم سەدای تەپڵێ ئاما نە گۆشم

جەیش شای حەریم عەبدوڵای عومەر
دیار دا وێنەی ورشەی نور خۆر

گەنج گەنجەگەش جە بێخ بەر ئاوەرد
قەڵای پاسکەش زێر و زەبەر کەرد

وە زەرب شمشێر مەودای ئاو وە دەم
شار شمشێرش شێونا وە هەم

زەڵزەلەی عەزیم خێزا جە پاوە
لەرزە کەوت نە جەرگ سەرقولەی شاوە

ئەی وەلایەت گشت ئیمانشان ئاوەرد
رووشان وەقوبەی موحەممەدی کەرد

یاگەی کلیسا و بوت و بوتخانان
کەردن وە مەسجد پەی موسڵمانان

جە تەنخوای ناقووس وادەی سوب سەحەر
خێزا بانگ بەرز (الله اکبر)

چەودما روکەرد وە حەوز خانی
یاوا یەزدجرت نەمرود سانی

جاور کە جادار ئەو ئەلخەناس بی
پادشای ئەحشام قەوم سەریاس بی

وە حوکم حەزرەت عەبدوڵای عومەر
جاور وەشادی و تەرب تەسخیر کەر

داش وە زەمینەد ا جەرگش بەر ئاوەرد
رۆحش وە مالك دۆزەخ تەسلیم کەرد

یەزدجرت کە دی ئەی ماجرای سەخت
وە ناچار بەرشی گورێزا جە تەخت

عەکاشەی پڕزۆر نیا وە شۆنش

مەنزڵ وە مەنزڵ تا ماموٚخ بەردش   ئەنفاس حەزرەت بی رەهنموونش
ئاخر فەرار کەرد وە ئاسیاوێ   تەمام خەستە تەن پەشێوحاڵ کەردش
باز نە شوٚن ئەو عەکاشە یاوا   وە دوٚزەقەی سەرد دوٚڵین خراوێ
چوون با زشش دانگ نەچیر گوم کەردە   هەرچەند پەرسا کەرد جەو زەید و ماوا
ئاخر ئاساوچی تەڵەب کەرد وە بەر   مەگێلاٚ وە سوٚز هەردە وە هەردە
کەسێ وە توٚمار تاج زەردەوە   واتش بەو عەشقەی دەهەندەی داوەر
وەر جە من ئاما ئیستە گوم بیەن   وە جقەی شاهی لاجیوەردەوە
ئاساوچی واتش نوور چاو من   بوٚ راس واچەپێم یە ئەو کوٚ شیەن
دەرسات پەیاپەی شێر بێئەندیش   هانە دوٚزەقەی ئاسیاو من
گرتش کەمەربەند ئاوەردش وە بەر   شی نە دوٚزەقە پەی شکار وێش
جەودما ساتێ ساکن بی جە دەرد   جا کەردش وە چوٚڵ دین پێغەمبەر
دەرسات ئاساوچی چەنی وێش بەردش   ئاساوچی سوار ئەسپ مەلعون کەرد
ئیستە گشت میر و خان و خانزادە   حوکم کوردستان بە ئەو سپەردش
هەرچی خوانین جە کوردستانەن   والی والیان خودا پێداوە
هەم بشین وەلای سەحابەی سەروەر   یەکسەر نەبیرەی ئەو ئاسەوانەن
تەمامی ئێران وە دەس ئاوردن   عەکاشەی پڕزوٚر، عەبدولاٚی عومەر
کارشان تەمام وە ئەنجام یاوا   دنیا هەم وە دین موزەیەن کەردن
تا سەدساڵ دنیا بەو تەور قەرار بەس   روو هەم کەردن پەی مەدینە ماوا
میرزام نەواچی عومرم کەم نیەن   هەنی جەودما کەس نەدا وە کەس
ئەو وەختە بالاٚم نەوتوڵ نەمام بی   چەند وەشی و شاڎیم جە دەس بەرشیەن
ئەرکەسێ ماما جە ناکا مەویەرد   هەم زەنجیر عەشق پاوەند پام بی
مەوات ئەی نەمام بڎیە چەند راسەن   تێر سەیر بالاٚی ئالاٚی من مەکەرد
من هەم فەراوان خوٚف نە دڵ بەردم   بەخوا پەی دەستەی بێڵ من خاسەن

رۆیە ناغافڵ دیم خاڵۆ ئاغە   واتم مەکەران هەناسە سەردم
ئەویچ وێنەی من ئەوەڵ تافش بێ   ئەو نۆبەر تەمام شیرین دەماغە
قولەنگێ چەنی وێش ئاوردەبێ   جۆش کۆرە عەشق سینە سافش بێ
چوون فەرهاد نەپای قولەی بیستوون   قەست جابەجا منش کەردەبێ
تا ریشەم جە خاك ئاوەردش وەبەر   شانا وە بێخم وەبێ چەند و چوون
نامەی نامەڎیم دریا دەستەوە   رۆی رۆشن جەلام بی وە رۆی مەحشەر
بەو گشت زووخ و زام خەتەرناکەوە   هەر ئێڎم زانا هاژەم بەستەوە
ئاغە لاشەی من گرت وە شانەوە   وە بێ هۆش کەفتم وە رووی خاکەوە
واتم گەردەنم حەراڵ کەن یاران   من هۆردام ئەفغان وە گریانەوە
خولاسەی کەلام ئاغە من ئاوەرد   دۆسان رەفیقان داران چناران
ئەوەڵ ئیسم زات پاك حەق بەردش   ئەورۆ تا هەولی مودارا نەکەرد
من نیا نە خاك هەر بەو ئێشەوە   نەی جاگەی چاڵێ پەی ریشەم کەندش
تا ساڵێ ریشەم هەر زووخ مەشانا   بەو ئێش دووری قەوم و خوێشەوە
ئاخر تا بەرشی ئەو سەودای خامم   یەیاپەی پەی وێم لاحەولەم وانا
کەم کەم تا کەمێ هۆشم ئاماوە   ئاو هەولی بی وە شەفای زامم
گۆش دام وە شنۆی شەماڵ شاوە   دیسان هەم شاتوڵ باڵام راماوە
دڵ وە نەزاکەت مەحبووب جافان   هۆش وە نیمنیگای رەندان پاوە
میرزام سەرتاپام ساکن بی جە دەرد   خەیاڵ وە لەنجەی عەنبەر کەلاڤان
جە ئیشارەی عەین ئەبرۆی نازاران   قوربان جە شادی گەزگەز باڵام کەرد
بۆی بەیان کاڵ عەتر مێخەكبەند   عیشوە و کریشمەی لای شەدەلاران
مەیل نازاران بەردە بێهۆشم   تۆی یەخەی کەتان گرجی دڵپەسەند
میرزام من شاڎیم تازەگی نیەن   چمان جبرئیل مەکێشا گۆشم
نەقاشی قەڵەم شاپوورم دیەن   تۆ چێش مەزانی من چێشم دیەن

زەمزەمەی پەرویز لالْ پۆشم دیەن   سەنگتاشی فەرهاد فەغفوورم دیەن

نەکیسای چەنگی پڕسۆزم دیەن   شیرینی شیرین مەی نۆشم دیەن

شەش تاق ئەیوان جامڕێزم دیەن   سەدای باربودی دلْدۆزم دیەن

عامرشای عەرەب دوجەیلم د یەن   پای ئەبریشم بەند شەودێزم دیەن

مەجنوون چۆلْگەرد کاوانم دیەن   لەیلی نازەنین پڕ مەیلم دیەن

جام جەهانبین شای جەمم دیەن   عوزرای زولْف عوزار باوانم دیەن

شاعەباس شای ئێرانم دیەن   کەرەم کرداران حاتەمم دیەن

من شائیسماعیل سەفەویم دیەن   چەند دەفعە ئێران وێرانم دیە ن

کەریمخان زەند هەیهاتم دیەن   من شا عەبدویلاْ دهلەویم دیەن

حەربەی مەرارەی گۆپالْم دیەن   نادرشای ئەفشار پڕزاتم دیەن

موحەممەدشام دی ناسرشام دیەن   زەڕەی زەربەی تێغ تۆپالْم دیەن

چەند عولیا جەناب چەند عالیم دیەن   چەند میر چەند وەزیر چەند گەدام دیەن

حەسەن عەلی خان ئەسلْ کاشیم دی   چەند وەلی دەستوور چەندە والیم دی

ئەمانالله‌هی سەهمگینم دی   میرزا مەهدیخان مونشی باشیم دی

رەزاقولْیخان شۆخ و شەنگم دی   والی خەسرەوخان وەشنگینم دی

تەیمور خانم دی سەرهەنگم دیەن   بەزم غولاْمشا خۆش ئاهەنگم دی

بەزم موحەممەد سادقخانم دی   مەحموودخانەکەی دلْ تەنگم دیەن

عەلی ئەکبەرخان بەو مقامەوە   ئاداب نەجەف قولْیخانم دی

بەو بالاْی ئالاْی عەرعەربێزەوە   بەو حوکم شیرین رەوای عامەوە

بەو شان و شەوکەت شەهلای شەنگەوە   بەو رێزەی رازان شەکەر رێزەوە

هەر سالْ یەك بارێ تەشریفش ماوەرد   بەو دەست و چەوگان چۆی خەدەنگەوە

مەنیشت جە سایەم پەی بادەنۆشی   ئێمە منەتبار سەرئەفراز مەکەرد

حوکمش جە تەیموور گرەو بەردەبێ   مەگرتش دیوان گەوهەر فرۆشی

جەردە جە خۆفش عیبادەت مەکەرد   دیـــوان شـــاهان باتـــڵ کـــەردەبێ
هـەر نابـەکار بـی بـێسـەنا و تـەوبیخ   رهـزەن هـەر مـودام نـام هـەق مەبـەرد
شـەوگەرد هـەر خـەریك شـەوبێداریش بـێ   بـێپـەروا مەشـی وە خانـەقای شـێخ
گورگ و مێش جە یەك خـاتر کـەردن جـەم   عاشـق جـە مەعـشووق وێـش بێـزاریش بـێ
هەر دوو نە یـە ك جا بـازی مەکـەردن   سـیغەی ئیخـوانی وەنەشـان وەهـەم
ئیـستە ئـەو شـەرەفالملـك ئێرانـەن   سەوگەند هەر وە گیان یەکتر مەوەردن
مـیرزام جـەو بۆنـە دەروون داخ داخـم   سـەرهەنگ سـپای دەنـگ دلێرانـەن
زەنجـیر مەینـەت شـیەن نـە پامـان   دایـم پەشـێوحاڵ دڵ بـێدەمـاخم
ئـاخم پـەی دەوران قـەدێیم ویـەردە   پـای والـی زادان بڕیـان جـە لامـان
قوڵـەی میرجـاف جـوانڕۆم دیـەن   پـەی ئـەو شـادی و زەوق جـەی وەرتـەر کـەردە
سـەید ئەحمـەدم دی بـەو کەماڵـەوە   وەکیـڵ وەکـیلاڵن حاتـەم خـۆم دیـەن
مەحموود ئاغەم دی بەو گشت زاتەوە   خـاڵۆ ئاغـەم دی بـەو جەماڵـەوە
موسـەفا ئاغـەم دی بـەو لیقاقـەوە   ئینـاخم دیـەن بـەو سـیفاتەوە
ئیستە موحەممەد پادشای شارەزوور   وەڵەدبـەگ بـەو زۆر تـەمتراقـەوە
ئای من چەند نەمام نـەو تـوڵم دیـەن   بـی بـە جانـشین خاقـان و فـەغفوور
چـەند سـپای بـێحـەد بـێسامانم دی   زەمزەمـەی مـیرزا رەسـوڵم دیـەن
چەند بەگ چەند بیگلەر چەند میرم دیەن   چـەند سـوڵتان خـاس هـەورامانم دی
چـەند غەواسـی دوڕ بـەحری نـیلم دی   چەند شێخ چەند مەلا چەند پیرم دیەن
تەهلیلـەی سـەید مـەحموودم دیـەن   موحکەمـەی قـازی جـوبرەئیلم دی
پـیر تاڵـەبان رەویەڵـەم دیـەن   مەدرەسـەی مـەلا مەسـعوودم دیـەن
میرزا چەند شوعرای تەڕ پۆشم دیەن   قوتـب رووی جـەهان تەوێڵـەم دیـەن
زەمزەمـەی مـیرزا سـیافم دیـەن   چـند بـازار گـەرم خامۆشـم دیـەن
مـەلای بێـساران کۆگـای گـەنجم دی   مـیرزای بەینـەتی دڵ سـافم دیـەن

یۆسـف باسـەکەی خـاتر تـەڕم د ی
چەند وەشی و چەند شەوق چەند شاذیم دیەن
شەفیع بەو خەیاڵ بـەو گشت فەردەوە
مەعـدوومی بـەو کـوڵ عـیلم و شـێوە
(٢)★★.............................

نـە سۆزن نـە ساز نـە سۆسـەن خاڵـەن
هەر دام وە سەردا پەی بەدبەختی وێم
ئـاخ ئـاخ پـەی دەوران قـەدیم ویـەردە
حـاجی حاجیـان رای کـاوەم دیـەن
عولـەما و قـازی دیـن پـاکم دیـەن
چـەندهەزار نـازك خـەیاڵم دیـەن
چەند مەلەك مەنزەر عولیان جاهمەدی
چـەنە نۆجوانـان نەوڕەسـم دیـەن
ئەی هوو ها چەند ساڵ مـن هام جە پاوە
ئێـستە هـا دوو زام کـاریم ئـاوردەن
یەکێ خێـڵخانـەی یوزباشـی بـار کـەرد
یـەکێ فـەرەنگی جـە خـوذا دووریێ
ئاما و نشت مدەی سەیر بالاٚم کەرد
چـوون گوناکـاران پێکـا نـە جـەرگم
ئیـسته وەی دووزام گرفتارەنـان
گـەردونای گـەردوون بکـەردا کـاریێ
تـا خێـڵ خاسان دیسان هـەم جـە نـۆ
بوینـام بەینـەت قـەتارەی راشـان

ئاغەی داخ نە دڵ سوخەن سەنجم دی
نـیمنیگـای دیـدەی کـلاٚوزەڕم دی
خانـای خـاس خـەیاڵ قوبـادیم دیـەن
موڵکـە بـەو هیجـران ئـاهی سـەردەوە
خەسـتە بـەو بەینـەت دڵـەی پەشـێوە
....

نـە بەبینـەت نـە چـیخ نـە سیاماڵەن
پەی تاڵەی پەشێو سیای سەختی وێم
پەی ئەو شادی و زەوق جەی وەرتەر کەردە
مـاقووڵ مـاقوولاٚن جـە پـاوەم دیـەن
چەند شوعرای ساحیب ئەدراکم دیەن
چەند شـەخس شیرین ئـەحواڵم دیـەن
چەند حۆری تەلعەت خۆر لـەقاهم دی
چـەند یانـەی ئابـاد دەربەسـم دیـەن
چـوون یـەك دەقیقـەن وەلای خـوذاوە
سـارێژ نمـەوان تـا وە رۆی مـەردەن
من مەندم پـەی ئـێش هەناسان سـەرد
مـەردوودی کـافری سـیای بـێنـووریێ
دەس بەر ئـەو عەسای سیخش بـەر ئاوەرد
گولگـوون کـەرد وە هـون سـەرتاپای بـەرگم
تـەمام دڵ حـەزین خـاتر خارەنـان
زوو بامـا پـەیمان ئیمـساڵوەهـاریێ
بامـاوە پـەی پـورت هـەرد شـاهۆ کـۆ

سا با من وە سۆز دۆعایێ کەروون   چەم شاد بکەردام وە تۆز پاشان
تاکە ریشەی من نە خاك تاقی بۆ   ئیلتجا وە رای لوتف حەق بەروون
بقەی موستەفا هەر پایەدار بۆ   تا چەشمەی هەولّی منش باقی بۆ
تا زەمین و کۆلّ پشت ماهی بۆ   عومر دەولّەتش هەر بەرقەرار بۆ
دەك وە خەیر ئامای هامراز دەردم   پەردەی بارەگەی لاتەناهی بۆ
رۆییێ هەزار کەس ئامان ویەردەن   بەخوا جە خەمان دلّخالّی کەردم
ئارۆ تۆ وێنەی حالّزان حالاّن   هیچکەس چەنی من دەنگش نەکەردەن
یە شەرح مەینەت یە حالاّت من   جە رووی دانای پەرسات هەوالاّن
یە وەزع دەوران عومر تالّ من   یە سفرەی بوخچەی عەجەب جات من
باقی وەسەلام موشەرەف کەردی   یە سەرگوزەشت ماە و سالّ من
ئەهل دنیای دوون دەس دەس گشت ویەرد   وەش ئامای وە خەیر قەدەم ئاوەردی
هەر کەسێ عەمەلّ وێش زاد وێشەن   پەی پورت عەدەم یەکسەر تەشریف بەرد
قادر سا وەسێن هەنی گفتوگۆ   ئەی خاکت وە سەر تۆ زادت چێشەن
ئەسپ خەیالّت هەر جە نە سەر کەشەن   کافیەن رازان چەنی دارو چۆ
ئەر سەد کەلامت شیرین و رەندەن   بزان نە عالّەم موختەسەر وەشەن
بەلاّم پەی تاریخ فەریدەی فەردم   چوون مەتولەن هەر نا پەسەندەن
نە عەهد ئەیام پادشای نیك ئەوساف   سەنەی ماە و سالّ ها بەیان کەردم
ئبتدای نیەت جە ئینتهای یەوم   یانێ موحەممەد میر مالّە جاف
هەزار و دووسەد نەوەد چەنی دوو   ماە موبارەك غورەی شەهر سوەم
تەحریر بی تەرتیب نەزم ئەی نامە   وە خامە مشکین باریکتەر جە موو
بمانۆ تار ۆی یەوم القیامە

(١)**لێرە بەولاوە لەرووی دەستخەتەکەی (ئەفوایی) نووسراوەتەوە.

(٢)** لێرەدا لاپەڕەیەکی دەستخەتەکە نەماوە.

له کۆتایی دەستخەتەکەی ئەفوایی ئاوا نووسراوە. تمت شد از دست حقیر عبدالصمد **سنه**١٣٤٥.

میرزام سزا دیم

میرزام سزا دیم، میرزام سزا دیم رۆیە جە ناگا وێم بە سزا دیم
وە ئەمر تەقدیر خوڎا رەزا بیم پەرێ مەینەتان تەن وە قەزابیم
چەنی مەینەتان دایم خەریك بیم شەو و رۆ چەنی خەم هامشەریك بیم
وە یاڎ تۆوە هەر نە وەسواس بیم نە گوفت و شنوود یاران بێباس بیم
نەزانام پەی چێش تۆ تەشریف بەردی زەمزەمەی بیسات شاڎیم تۆر کەردی
ئەو وەهار نۆ پەی من بی وە خەم سەر داوە وەنەم هەم خەم و ستەم
تەشریف خەیرت لەواوە شاران خەم وە جا ئاستی پەرێ هاویاران
چەوساوە میرزام تۆ تەشریفت بەرد هەر وێش مەزانۆ تاك تەنیای فەرد
شەو جە خاودا مەن رەفێق تۆم چوون بێدار مەبوون دیسان رەنجەڕۆم
حاڵیم بی زانام بێ قەرارەنی تەوالای مەینەت دووری یارەنی
شەوان تا وە رۆ ئینتزارەنی چەمەڕای راگەی راویارەنی
کۆن راویارێ خوێش و دڵسۆز بۆ سەیاح شاران هەم غەریب دۆز بۆ
تا پەیت کیانوو مەن بە دیڎە و دڵ بەڵ ساکن کەرۆ دڵ نە کەف و کوڵ
ئیزهارت کەردەن هەم ئەو دۆعاگۆ بڎەروت تۆفێق خوای شەو و رۆ
هەم بەو حاجەتی پاکی پێغەمبەر سەعادەت بەخشۆت خواوەند جە سەر
چە لایەق وە من ئەی ساحیب کەماڵ هیممەت کەرۆ پەیت وەیس یەمەن ماڵ
ئیزهارت کەردەن پەرێ هەواران خسووس ئاتەشگا نشینگەی جاران
میرزام وەگیانت جە دۆسی تۆوە نەکێشام وە سەر وەفراو نۆوە
عەیش و شاڎی و زەوق وە ر هەرد و زاخان گردین بەتاڵەن میرزام جە داخان
بەند هەمرۆڵە تا وە لاوەردە بی لا هام رەفێق هیجران ئاوەردە
هەردی کانی وشك تا دارە ملە ئەویچ پەڕ کەندەن هیچ مەکەر گلە
بەرملەی گالان تا وە کێلە کۆن رەفێق وە گیانت ئەویچ شەیدای تۆن
هەم میلان دەرە تا وە باوەمەڕ هەیمای پەی لوات نەکەردەن باوەڕ
هەم مەشی مەردان تا وە لاخڕان فغانش بەرزەن ئامان سەڎ ئامان
هەم بەندی بێگڵ تا کانی بەرە دوودشان جە داخ مەن زیاتەرە

کانی کەوتە پێچ هەم حەسەن ئاغە ‌ ‌ ‌ ‌ میرزام گیانو تۆ ئەویچ پڕداخە
هەرد و کۆ و کەمەر سارا و کۆساران ‌ ‌ ‌ ‌ زەگارەن پەرێ غەریب نە شاران
بەڵێ هام رەفێق وەسیەتم ئێڎەن ‌ ‌ ‌ ‌ یەک تەنیا حەرفێ وە تۆم ئومێڎەن
جەو دەم نامەکەم مەیۆ وە لاتان ‌ ‌ ‌ ‌ نەگنی ئەو وەسواس دوورە وڵاتان
کوان نە ئەسرین بەندە گرد کەیلەن ‌ ‌ ‌ ‌ دیارەن دنیا بێوەفا و مەیلەن
جە عەقڵ و جە هۆش جە فکر و جە فام ‌ ‌ ‌ ‌ هیچ کۆتا مەکەر باقی وەسەلام

ئەم پارچە شیعرەم لە رووی دەستخەتی ئاغەی عەباس لوتفی نوسیوەتەوە لە کۆتاییدا نووسرابوو لە میرزا ئەولقادری پاوەیی ئیدی نەنووسرابوو بۆ کێی نووسیوە. ئەگەر بۆ میرزا عەبدولاّی پاوەیی نەبووبێ ئیدی نازانم.

میرزام نامەکەی

میرزام نامەکەی پڕ لە رەمزەکەت ‌ ‌ ‌ ‌ سفتەٖ دووی دووری دۆزەخ پەزەکەت
تەحریری خامەی خۆش رەفتارەکەت ‌ ‌ ‌ ‌ تەقریر دڵگیر شەکەر بارەکەت
یاوا وە سەر وەخت دڵ زوخاڵەکەت ‌ ‌ ‌ ‌ ئاوا کەرد یانەی وێران ماڵەکەت
سەیقەڵ دا وە جام ئاینەی زەینم ‌ ‌ ‌ ‌ رۆشن کەردەوە بینایی عەینم
ئافەرین دڵسۆز دڵجە مەوبەت کەیل ‌ ‌ ‌ ‌ هەر پاسە مەبۆ شەرت و وەفا و مەیل
زاهێرەن ئیزهار لوتفت کەردەبێ ‌ ‌ ‌ ‌ پڕژەت نە پەڕەی کاغەز بەردەبێ
تەواسام جە دەرد بۆسام جە شاڎی ‌ ‌ ‌ ‌ رۆم بی وە رۆی عەید گەردەن ئازاڎی
مەیل مەن وە تۆ تازەگی نیەن ‌ ‌ ‌ ‌ مەبۆ تا مەبۆ بیەن هەر بیەن
هرچەند وجوودت دوورەن جە مەنزڵ ‌ ‌ ‌ ‌ دڵ پەی پەی مەڎۆ گەواهی جە دڵ
فەڵەک جە ناکا کەڵەک کەرد هەوەس ‌ ‌ ‌ ‌ تۆ کێشا ئەو توون مەن بەرد ئەو تەوەس
وە مەرگت یەن زام هیجر تۆ وەردم ‌ ‌ ‌ ‌ جەو دەمدا شێوا قافیەی فەردم
وەشڵەی وە تاڵی وەردەی هەر جاران ‌ ‌ ‌ ‌ سپای زووخاوت جە رۆژگاران
گاهێ تۆ مەدای کەم کەم دڵداری ‌ ‌ ‌ ‌ پۆشاننم وە تەن جە بوردەباری

سەڎ رەحمەت ئەو قەبر فیراق یاران   (قاڎر) پەی (مەحروم) شای وەفاداران
وەس نەبیٚ دوور بیم جە شین و زاری   وەسەن خار نای زامانی کاری
هەر من بیم تا سەر مەندەی هەواران   وەختەن باوەرۆ قەدەم چوون جاران
خەریکم چەنی مەردم ئازاڕ   نمەز تۆ تاکەی ئەسرین مەواری
نەزارەن مەنزڵ سەرای مەزاران   سیازوخاڵەن جە رۆزگاران
کافیەن خەیاڵ جە شەوبیٚداری   پۆشانم وەتەن جە بوردەباری

ئەم پارچە شیعرەی لە رووی دەستخەتی ئاغەی عەباس لوتفی نووسیومەتەوە کە ئاوان نووسرا بو: شیعری میرزا ئەولقاڎری پاوەیی لە جوابی میرزا عەبدوڵای پاوەیی ناسراو بە (مەحروم)

میرزام نەمامان

میرزام نەمامان میرزام نەمامان   ئارۆ شیم وە سەیر باغچەی نەمامان
دیام وە کاڵای باڵای سەرخامان   دیم گشت ماتەمەن جە سەر تا دامان
گشت هانۆ بەویر غەڕغەڕەی مەردەن   گشت ویٚنەی روخسار عاشقان زەردەن
رەنگارەنگ زەردەن یەکسەر کاڵاشان   بیٚرەونەق بیەن باڵای ئاڵاشان
منیچ حەیران بیم بەو تەمەنناوە   بیٚرۆح نە پاوە دیام وە پاوە
پەیاپەی خیٚزا دووی ئاهی سەردم   قەیس‌ئاسا جە نۆ گران بی دەردم
جە زەردی روخسار نەمامان نۆ   خەم بی قامەتم چوون چەوگان چۆ
جەودما کەمکەم ویٚنەی ساداران   وە زبان حاڵ پەرسام جە داران
نەمامیٚ ویٚنەی زەعفەران زەرد   خەم دابیٚ چوون من چەنی داخ دەرد
عەرز کەردم واتم نەمام نەوبەر   شیرین‌تەر جە تەرز راز نەی‌شەکەر
بوویەر جە تەقسیر نادانی عەرزم   هەرزە گوفتاری و ئەفغان بەرزم
بەندە سەیاحی رووی سەربیساتم   دایم جویەندەی عەجایباتم

جه هەر ئەشیایە مەپەرسوون ئەحوالٚ   جه ترش و جه شۆر جه شیرین جه تالٚ
مەبۆ حالٚی بوون جه گشت ئەحوالاٚن   تاکە تاریخ بۆ جەلام پەی سالاٚن
نیازم ئێدەن نەونەمام نۆ   با جەتی ئەو شا شۆخیش دان وە تۆ
ئەوەلٚ ماتەمی زاریتان چێشەن   سۆز و نالٚەتان سەدٚ ئەندوو پێشەن
مەر عەزیز خاس گیانیتان مەردەن   وەیتەور سەر تا پا رەنگتان زەردەن
سا نیەن جەی وەر بەرگ بالاٚتان   گشت هەر(اخضر) بی بالاٚی ئالاٚتان
ئیستە گشت زەردەن ئەوراق داران   بە وێنەی گولگزار ئەوەلٚ وەهاران
ئەی گشت فاخرەی ئەعلای سەدٚرەنگە   ئەی دیبای شیرین شۆخ قەشەنگە
سا هەی دەخیلم جه کۆتان ئاوەرد؟   کام خەیاتباشی برپیامانش کەرد
جه کارخانەی کێن مەتای کام شارەن؟   مایەی نەوزوهوور کام بنەکدارەن
بۆ ڕاس واچە پێم نەمام نەوبەر   بەشق زات پاك دانای دادگەر
نەمام ئێدٚ شنەفت خەیلیٚ نۆحە کەرد   ساتیٚ ئاما وێش کێشا ئاهی سەرد
واتش ئەی کەم هۆش نەفام چۆلٚگەرد   حالٚ نەزان حالٚ بیٚخەبەر جه دەرد
هەر وە شێوەی رەنگ زەردی خەزانان   نۆ پاییز ئامان مەر تۆ نەزانان
سوەیل جه یەمەن بارخانەش ئاوەرد   چوون قەدٚیم شاهان خەلاٚت پەخشان کەرد
وە ئەمر بیٚچوون پادشای بیٚعەیب   بارخانەی رەنگین جه کارخانەی غەیب
جەعبە جەعبە رەنگ ئالاٚی دیاری   ئاوردش دەس‌دەس پەی نەقاش کاری
شەویٚ جه شەوان جه شیرین‌خاوان   کووپەی رەنگرەزیش وست ئەو شەتاوان
بوغچە بوغچە کەرد ئەلوان شاران   قەرار دا یەك یەك خەلاٚت پەی داران
ئەوەلٚ وەنداران کۆساران هەرد   وە دیبای عەقیق گشت موخەلەع کەرد
جه سەندووقخانەی دانای لایەنام   چارشێوەی چینی بەخشا وە باذام
عەرووس گولٚڕەنگ زەنگار بووم خەز   جه رووی مەرحەمەت بەخشا وە تەنگەز
داوە بەڕوودار پارچەی خەزاوی   بەخشا وە کێکف نیمتەنەی ماوی

خەلأت داران گشت کەردەن کارسازی   شیر داخ وە هەمرۆ ماوت وە مازی

خارایی شەجەر وێنەی شای دارا   پۆشا وە بالأی ئالووی بوخارا

سەرف بەخشا وە سێف ئەبرە وە ئەنجیر   زەردئالووش پێچا وە تافتەی حەریر

نیمڕەنگ زەردفام ئالأی دیاری   بەخشا وە چنار پەی یادگاری

عەمامەی ئەتڵەس لەتیف گولْنار   پێچا وە حورمەت نە فەرق توودار

نەفیس شەوخاو زەرد شیرازی   بەخشا وە ئەنار پەی سەرئەفرازی

پەی دەفع سەردی هەوای تۆف سەرد   بەخشا وە گردوو بادڵەی بێگەرد

کەرەم کەرد وە مێو لۆنگ قەفاوێز   ئەعلای بێبەدەڵ حاشیەی وەڵگ دێز

عەنەب قۆڵ وە قووی لاجیوەردەوە   فەندووق وە سەلتەی ئەعلای زەردەوە

ئالوو وە دیبای زەڕنیشانەوە   ئالووچە وە بەرگ زەعفەرانەوە

ئەمرۆ وە سوخمەی حەریربافەوە   بەی وە تۆی پەڕەند سورمەی سافەوە

کیم خوا پەی گێلاس کەتان پەی خاران   وەیتەورە کەردش خەلأتی داران

تولْ قەڵوەزان نە پای تافەوە   یەکسەر گشت پێچا وە زەڕبافەوە

وێنەی نەو عەرووس داران رازنا   قسمەت کەرد تەمام دنیا سازنا

لەب رووی شەتاوان ئەخیاوانان گشت   رەنگین کەرد رەزان چوون رەوزەی بەهەشت

بەڵێ پەی کەسێ سەوداش نەسەر بۆ   مەحرووم دیدەن دیدەی دڵبەر بۆ

سەیرەن پەی حاڵەت دڵ بێدەماخان   نیگای چەماو چەم تەماشای باخان

تەسکینەن پەی حاڵ خاتر پڕخاران   سۆزەن پەی خەیاڵ د ڵ پڕ پەژاران

نە هەر شەتاوێ سەڎای کۆسێوەن   هەر دارێ پەی وێش نەوعەرووسێوەن

یانێ یە رەونەق بوتخانەی چیینەن   یا رەنگ باغچەی خولد بەرینەن

بەلأم ئاخ شاڎی پایدار نیەن   وەفای چەرخ چەپ بەرقەرار نیەن

مەعلووم یە لیباس فاخرەی فەوتەن   نیشانەی ئامای مەمات مەوتەن

فەڵەك ها دیسان شێونا لێمان   وەیشووم ئەجەڵ نمانا پێمان

هەور نۆ هەواش هەم مونقەلیب کەرد   رەعد و باد و بەرق جە سەردا ئاوەرد
وارا تۆف تەم سەیلات باران   بەدەڵ کەرد لیباس ئەلوان داران
تافتەی قەناوێز لۆنگ سەرخامان   رێزە رێزە بی رێزا نە دامان
زلان شەوگەرد تەریدەی قاتڵ   چوون فریشتەی شەڕ ناگا بی نازڵ
چینچین خەڵاتان جە نۆ بەردەوە   باڵامان وە جەور عوریان کەردەوە
لۆی هەر کەتانێ بەرد وە پای غارێ   هەر کالایە کەوت وە سەر دیارێ
باقیماندەی وەڵگ هەرچی رەزانەن   ئیستە یەکسەر گشت فەرش خەزانەن
وەی پەرێ هامن وەی پەی وەهاران   وەی پەی جای خاڵی خێڵ نازاران
جە بەدبەختی بەخت هەوای تۆف سەرد   هایهاتم جە نۆ خاڵخاسان کۆچ کەرد
سەفا و سەیر ویەرد هەر مەندەن تاڵی   هەردان یەکسەر چۆڵ هەواران خاڵی
چەمەنان ماتەم باخان گشت کەساس   تەختانان بێزەوق حەوزان بێئیخلاس
نە دەنگ شاڎی نە سەڎای سازەن   نە بەزم یاران ناز و نیازەن
نە سەوزەی گەردوون نە وەخت کارەن   نە مایەی رەواج گەرمی بازارەن
نە دەنگ ئاهەنگ عەشق یارانەن   نە قەهقەهەی شەوق بادە خارانەن
فەسڵ شاڎیش کەرد کزەی باد سەرد   خاڵیەن جە گشت غەیر جە داخ دەرد
پاییز نام وێش هەر ها وێشەوە   فەزای زمستان تەك دان پێشەوە
ئەر بشۆ وە عەرش عەتر بخوورش   عالەم بێزارەن دایم جە نوورش
میزان بازار شاڎی زەوق ویەرد   چەپگەرد ژار نێش نە عەقرەب ئاوەرد
دانەی مەودای تێخ ژار ئالوی سادە   نە دووشاخ خرس مدران ئامادە
ها وەختەن بڎۆش هەم نە جەرگمان   بوانۆ رەقەم مەوت مەرگمان
وەشڵەی بە مەخلووق چەنی مەردەشان   یەك جارەن فەنا و تەشریف بەردەشان
ئێمە شەش ماهەن زیندەگانیمان   هەم فەنا مەبۆ عومر فانیمان
هەر ساڵێ یەكجار مەشین ئەو عەدەم   سەکەرات مەرگ مەوینین وە چەم

یه شەرح مەینەت رووی رۆزگاران   یه تۆمار دەرد بێ‌دەوای داران
یه زام کاری سەخت کەس نەزان   یه گەلاڕێزان یه فەرش خەزان
بوینە جەستە و حاڵ و باڵمان   ئەوسا بپەرسە جە ئەحواڵمان
هەنی چێش واچوو میرزای خەیاڵ خام   ئێدن جوابت باقی وەسەلام
(قادر) سا وەسەن هەنی گفت و گۆ   کافیەن رازان چەنی دار و چۆ
ئەو ساڵێ جارێ مەشان ئەو عەدەم   تۆ تا قیامەت های نە خاک خەم

له ئاخرەوە ئاوا نووسراوە: (تمت شد در وقت عجز و مەلامت میرزا عبدالحسین)

نامەکەت ئازیز

نامەکەت ئازیز قاسدت ئازیز   وێت هەم ئازیزتەر ئازیزم ئازیز
تۆ هەم وەك مەحموود مەحموود هەم ئەیاز   دوو دۆسی گیانی دوو یار هامڕاز
دڵسۆز یەکتر گیان جە یەك قاڵب   لازم و مەلزووم مەتلۆوب و تاڵب
فەراق هەر نەۆۆ جە مابەینتان   لێڵ نەۆۆ وە خەم جام زەینتان
لەلای بزورگان هەر پایەدار بن   سەربەرز دیوان ئەهالی شاربن
مەخدوومان میرزان مێهرەبانەکان   عولەمای زاهێر باتن زانەکان
جێتان خاڵیە لەو ساوە چووگن   خەیلێ فەراوان تاسەمان بووگن
ئەگەر بپرسی لە ئەحواڵمان   لە وەزع و مەدار ماهو ساڵمان
لە ماڵی ئاغەی مستۆفی بەزمە   ئاوازی شاذی سەذهەزار نەزمە
نۆشانۆش جام بادە و ساقیە   عەرووسی میرزام عەبدوالباقیە
کەیف و دەماخ و شاذی و زەمزەمە   یاران گشت یەکسەر جەرگەیان جەمە
زەوق و زینەتە بەزمی رەندانە   ساز و سەمتوور و خەنەبەندانە
بڕێز بڕێزە نەها رو شامە   شەهد و شەهیدە توحفە و تەعامە
ئەوەند رژیاگە رۆن وە نرخی ئاو   کەس لاناکاتۆ لە گۆشت و پلاو
لەم سفرەی عامە ئەوەند دەرچووگە   گەلاَ لە پلاو و گۆشت بێزار بووگە

بێژه وه ئەلکه جێگەی خاڵیە   جێی خاڵی بێ ئەو بێکەماڵیە

لەم گشت نیعمەته بۆ ئەو بێبەش بێ   دەخیل فرسەته رووی کاکەی رەش بێ

خۆی خاس تێر بخوا وەك گەماڵەکان   بەعزێکیچ بووا بۆ مناڵەکان

بۆ لە عادەتی قەدێم دەرچووگە   کاکەی مەرحوومی خۆ هەروا بووگە

جانمازەکەی ئەدا وە شاندا   رووی ئەکرده ناو کووچه و کۆڵاندا

هەرماڵێ مەنێ لە نیازەکەی   ئەکرده ناوی جانمازەکەی

وا دەر ئەکەوێ کە میرزا ئەم پارچەشیعرەی بۆ سەید بەها نووسیوە، کاتی لە سنە بووە. چوون لە گەڵ شیعری سولتان سەرئێل و سەرمەشق تەعلیمدا ئیرتباتیان هەیە.

نەقاش رووڕەشم

نەقاش رووڕەشم نەقاش رووڕەشم   هەر جه رۆی ئەزەڵ رەشیت دا بەشم

هەر جه نووك پا هەتا بن کەشم   رەشەن رەشی رەش سەرتاپا لەشم

رەشەن قەڵەمم رەشەن دەفتەرم   رەشەن سەوادم رەشەن هونەرم

رەشەن کەلەی پووك رەشەن دەمینم   رەشەن موژگانم رەشەن جەمینم

رەشەن بەختی بەد بە رەشی مەستم   من هەر رووڕەشی رۆژی ئەلەستم

رووڕەشم نەقاش جه لای قەوم و خوێش   گلێت بۆ نەقاش زندەگیم پەی چێش

رەشم رووڕەشم جه لای خاس و عام   خەجاڵەتبارم لای عالەم تەمام

خەجاڵەت بارم نەقاش سەرسەخت   چوون بە رووڕەشی منت کەرد بەدبەخت

هەر کۆ گوڵێ رەش سەوز مەبۆ جه خاك   من پەی بەخت بەد مەبوو شەرمناك

کام نەقاش نەجا چوون تۆ بێ کارەن   کام جسمی لار وێنەی من لارەن

نەقاش گیرۆدەی دەرد گران بی   کێت بە وێنەی من قیمەت هەرزان بی

کێت بە وێنەی من زوان لەنگ کەردەن   بێشوعله و خامۆش زوان لەنگ کەردەن

مەگەر ئەی نەقاش من عەبد تۆ نیم   پەی چێش تا وەسەر هەناسەسەرد بیم

دەك نەقاش هەم تۆ دەس کۆتەره بی   جه غەم و خەفەت پڕخەتەره بی

داخم هەر ئانەن ئەی ئوستای ناشی   بە تەعریف واچی ئینە نەقاشی

ئەم پارچە شیعرەم لە رووی دەستخەتی کاکە حەمەی خالدیمەکی نووسیوەتەوە، ئیدی لە هیچ شوێنێکیکەدا نەمدی بەلاّم کاك حەمە نوسیبوی هی میرزا ئەولقاڎری پاوەییە.

ئەم پارچە شیعرەی میرزام لەم دوایەدا، لای کاك فاتیحی ڕەشیدی لە شاری جوانرۆ دەستم کەوت لە گەڵ ڕێز و سپاس بۆ کاك فاتیح لە سەرەتاوە چەند دێرێکی نەمابوو بەم شێوەیە دەس پێئەکات نەك هەر من

نەك هەر من تەنیا چەواشەن تاڵەم — خەم وەشتەن وە بان فەرق گشت عاڵەم
وە حوکمی فەرمان لایەمووتەوە — زەنجیر وە گەردەن پا وە کۆتەوە
بڵەندبی سەدای شەیپور شاهی — سەرباز و لەشکر رەوان بین راهی
جە سەدای رۆڕۆی زەعیفەی مەزلۆوم — جەزیرەی توفلاّن بێگونای مەعسووم
سەنگ سەرکوان گشت مەبی وە ئاو — وەحش و تیور گشت ئاما وە جواو
کەردن وە سەردا خاك رووی سارا — رێزان ئەسر هون وە بێمودارا
یە بەوان ئامان وە هیچکەس نامان — مەرجە کەر بەلا ئەهل ئیمامان
جەی سەندەڵ سەرای دەنگ ئابنووسی — گاهی ماتمەن گاهێ عروسی
گاهی شادی و زەوق گا حکوومەتەن — گاهێ دردەد و خەم گاگا زەحمەتەن
ئیرادە کەردەن کەس نەبۆ دڵشاد — فەڵەك هەی هانا هەی داد هەی بێداد
ئەنگوشتت پەی کێ نەدا وە ماشە — بالاّی بەخت کێت نەکرد چەواشە
دشمن بێپایان بەد گۆ هەم وافر — حاکم سالارەن، جەلاد گشت کافر
نەسەقچی بێد ین کێشکچی ناراس — فەڕاش و پاکار گشت خودا نەشناس
سا دیدێ کۆر بای دڵ لە تار لە تار — فەردانە مەیدان پای تەخت سالار
وەکێڵ بکێشان وە پای سێدارە — عەبدولغەفوور بێگ بدان قەنارە(١)
ساهەی دڵەی تەنگ پارە بای وە تێغ — ئەی دیدە کۆربای وە سەر مەودای سیخ
توو خوا جە کۆنی مەرحووم وەکێڵ — پالتاوی جاران بدەی وەلای پیڵ
فەوج فەوج لەشکر جوانرۆ جەم کەر — بەدکاران خەفیف دشمن ماتەم کەر
دیسان شکست دەر و تیپ خانان — دنیا خاپوور کەر پەی نۆ جوانان

برا و فەرزەندت ها گرفتارەن   دووساخ زەنجیر بەند سالارەن
بێگونا و تەقسیر بێ سوچو خەلەل   کەفتن نە تۆڕدام مەهلەکەی ئەجەل
لاڵ بام گیرەنی نپای سەنگ سەرد   سا هەرچی کریان گشت بێتۆیی کەرد
وەرنە وە یەك سات تەدبیرت مەکەرد   زوڵم جوانڕۆت فەوری لامەورد
یاوە زۆر و زات، یا سەڎا و ئیخلاس   براو فەرزەندت مەکەردی خەلاس
نگونت مەکەرد فرقەی زیب و زشت   نەجاتت مەدا وە بەگزادان گشت
ئەی چارەی سیائەی بەدبەختی بەخت   ئیسە چێش کەروون جەی ماجرای سەخت
وەکیڵ بەو بالای ئالای رەندەوە   بەو شانوو شەوکەت دڵ پەسەندەوە
بەو تەرز و تەمکین بەو کەماڵەوە   بەو جبە و جەوشەن توڕە و باڵەوە
خەریك مەینەت عەزاب دەردەن   ئەجەڵ وە ناکام زەنجیرش کەردەن
وە دەست زاڵم دین دشمەن ماتەن   وێڵ دەس بەستە نەرد نەهاتەن
چوون دار سەرکەل ئەرواش وە پاوە   دیوان دیوشەن وە بای فەناوە
عەبدولغەفوور بێگ ئەو سەهمناکە   ئەو چابوكسوار شێر بێباکە
ئەو مەرد مەیدان ئەژدەر نەدۆشە   ئەو تافتە و ترمەی کشمیری پۆشە
ئەو تێغ جەوهەر ئالای دەوانە   هیچ کەس جە دنیا قابل نەزانە
ئیستە گرفتار رەوق زەنجیرەن   دووساخ زاڵم بابی بێپیرەن
دووچار بەلای ناگەهان ئامان   سالار چوون یەزید ئەوان ئیمامان
ئاخ جە خوان زین ئەسپان وێشان   بکێشان هەر نەوع ساما ماپێشان
نەك وەی تەور وە دەس جەلاد بێدین   دەست و پا بەستە بگنان وە زەمین
ئاغە من هانا وەلای کێ بەروون   داد دەرد وێم جە لای کێ کەروون
هانا هەر وە تۆن یا خوای کەریم   یا خوای بێباك رەحمان و رەحیم
یا دەلیل خەیر، خەیرول موحزەرین   یا ئەجابەتخوای سەما و سەرزەمین
یا بینای بێچوون فەرد فریادڕەس   یا زات ئەقدەس پەی بێکەسان کەس
یا کان کەرەم یا دانای داوەر   وەکیل و مامۆش ناوەران زەرەر(٢)
یا رەسوڵاللە حەبیب نازار   موستەفای ئەمین شای بوراقسوار
شاسوار عەرش ساحیب تەخت و تاج   لامەکان تەی کەر مهمان معراج

شفا خوای ئۆمەت رەسول سەروەر   وەکیڵ و مامۆش ناوەران زەرەر
یا ئەبووبەکر سدیق ئەکبەر   یا فاروق لەقب شای ئیمام عومەر
یا ئیمام عوسمان بەحر مەعانی   کاتب الاوراق وەحی رەبانی
یا دڵدڵسوار کەنەندەی خەیبەر   وەکیڵ و مامۆش ناوەران زەرەر
یا ئیمان حەسەن جای قەزا و بەڵا   شەهید مەیدان دەشت کەربەلا
یا خەیرول ئەناس فاتیمەی بەتول   فەرزەند عەزیز گوزیدەی رەسول
یا دەست عەباس بوڕیدەی خەنجەر   وەکیڵ و مامۆش ناوەران زەرەر
یا بارەگای بەرز گشتین سەحابان   یا رەجا قبوڵ عسمەت مەهابان
یا حەی با جەتی ئەنبیاهان گشت   وە مەلایکان فریشتەی بەهەشت
بە حەق حورمەت مەحرەمان فەرش   بە زۆر بازوی حاملان عەرش
با جەتی ئەدراك نەفس شماران   بە حەق کاتب، قەترات باران
بە چوار مەلائیك ئەعلای زی شەوکەت   دایم موقەڕب بارگای وەحدەت
بە خروس عەرش پەڕ و باڵ ئەو   مەزانۆ چەندسات ویەردەن جە شەو
وە سەڎای ئەزان ئەڵاهۆ ئەکبەر   وەکیڵ و مامۆش ناوەران زەرەر
وە رەوزەی بەهەشت جای غیلمان و حور   مەسجدول ئەقسا وە بەیتل مەعمور
وە خەت سەدرەی لا حەولەوەلا   وە مەسافول ئان جای قەزا و بەلا
وە چەرخ فەڵەك نوور و ماهوو خوەر   وەکیڵ و مامۆش ناوەران زەرەر
بە وورشەی جەوهەر ستاران یەك یەك   بەو شوعلەی شارق سەما و هەم سەمەك
وە نەعرەی برزو رەعد پڕ خرۆش   وە رێزای ئەمتار بەحر جەیحوون جۆش
وە زەلزەلەی باد تەم و تۆز و هەور   وە چەرخ گەردوون وە چەپ مەڎۆ دەور
وە چرقەی برقەی چەخماخەی شەرەر   وەکیڵ و مامۆش ناوەران زەرەر
وە ئەولیاهان نەڕووی سەرزەمین   وە شەهیدان گشت مەقتول ڕای دین
وە عیلم عەمەڵ عالمان پاك   وە روو گوشاڎی خاکیان خاك
وە عەدڵ و ئیسناف شاهان خۆشبەخت   وە خەیر و ئیحسان ئەمیران وەخت
وە شەرم و حەیای ئەهل دینداران   وە دین و دانش تاعەت گوزاران
ئومیدم ئێڎەن یا دانای داوەر   وەکیڵ و مامۆش ناوەران زەرەر

بشق شێخ حەسەن جە بەسرە مەنزڵ
شێخ ئەوەڵین ئەولیای کامل

با جەتی حەزرەت وەیسی میشەکۆ
ئەوەڵ تابعین شاباز خوشخۆ

با جەتی مەعروف شێخ کەرخی زەید
بە عشق روتبەی سولتان بایزید

بە قورب جونەید وە بوشرە حافی
یاوا بە مەتڵەب وە پاکی و سافی

بە سولتان حەبیب شێخ ئەبو سەعید
وە بارەگای بەرز شێخ ئەبول موعید

وە شای موحیەدین غەوس گەیلانی
شێخ عەبدول قادر قوتب رەبانی

وە پیرە لاهوور وە خواجەی ئەحرار
وە ریجالولغەیب عەزیز نازدار

با جەتی شاباز خواجەی قەڵەندەر
وەکیل و ماموش ناوەران زەرەر

وە ئیخلاس پاك ریازەت کێشان
وەکۆرەی تەوحید زکر دەروێشان

وە ئیمەی خشوع موریدان ساف
کەشفەن جە لاشان جە قاف تا بە قاف

وە مجری گشت جەزبەی ئەهل حاڵ
وە زکر و مەخفی وە بێ قیل و قاڵ

وە هەر پەنج مقام تەریقەی پیران
وە چوار ئیمام سەر مەزهەب گیران

وە چوار قەسەبە بێزیاد و کەم
وە چوار مقام کەعبەی موعەزەم

وە پەنج ئەندەر پەنج ئەسڵ و فەرع دین
ئەرکان ئەحکام ئەعلای نازەنین

وە پەنج فەرزەی پاك دین پیغەمبەر
وەکیل و ماموش ناوەران زەرەر

وە سەڎای شەریف قاری قورئانان
وە ئەوراد پاك سوب سەحەر وانان

وەرای حاجیان ئەعلای دەرەجات
وە لەبەیك لەبەیك جە کۆی عەرفات

وە سەڎای سەلات بانگ حیجازی
وە روتبەی بوڵەند شەهید غازی

وە مەکەی شەریف مەدینەی ئەنوەر
وەکیل و ماموش ناوەران زەرەر

وە عەبیدولڵا پیر بەهرەمەند
خواجەی خواجەگان ماڵجە سەمەرقەند

شای موشکڵ گوشا شاه نەقشبەن
خواجە بەهائەدین بوخارا مەسکەن

وە خواجە یوسف هەمەدان ماوا
یانەی دڵ وە بۆی فەیز حەق ئاوا

وە ئیمام ڕەزا وە شەمس تەبریز
وە سولتان مەحموود مورغ سەحەر خیز

وە بارەگای بەرز بالول دانا
وە پیر شالیار جای رجا و هانا

وە هومەرمنان پیر بوڕادار
حەکیم ئازار شێت و هار و مار

وە شای تاڵەبان پیر پاك نەزەر
وەکیل و ماموش ناوەران زەرەر

وه بارگەی شێخ رەش پیر خەرقەشڕ
وه سەید خەلیل وه باوا گوڕ گوڕ

وه سەید سادق پیر شارەزور
وه بارگەی بوڵەند ئاغەی پیره سوور

وه شای شێخ عیسا بەرزنجه یانه
وه شێخ کلاّو قووچ دایم دیوانه

وه کاکه ئەحمەد وه سەید مەعرووف
شەمس بێ پەرده ماهی بێخسووف

وه نەوەد و نۆ پیر هەورامان
یەکایەك دەخیل مەگیرو دامان

وه سەراجدین وه بەهائەدین
وه زیائەدین وه حیسامەدین

گشت دۆعاگۆیان نه دەرگای داوەر
وەکیلڵ و ماموٚش ناوەران زەرەر

وه مەعسوومەی قوم رابعەی مەحزون
وه حەق حورمەت هاجەرەخاتون

وه هەفت عەودالاّن جه سەراچەی بەرز
وه هەرسێ دەروێش جه کۆی لنگەلەرز

با جەتی باتن شێخ عەبدول غەفوور
بەسیر جه مەخلوق جه نەزا و جه دوور

وه پیر باباشێخ ماڵ جه بێساران
وه سەعد و سەعید جه کۆی عاشقان

به سولتان ئیسحاق ماڵ جه بێدبەر
وەکیلڵ و ماموٚش ناوەران زەرەر

وه کۆسەی هەجییج وه پیر ئیسماعیل
وه مەلاّ مەقسوود، قازی جبرەئیل

وه باوا زامان جه گشت دەرد حاڵی
وه نفوس پاك باوافەقیاڵی

وه بارەگای پاك شێخ دین تەمیز
پیر پڕ هیمەت موحەممەد عەزیز

وه کۆنەپۆشان خاك سەرچنار
وه پیر میکائیل باوا یادگار

بەشق پیر وسەین هەم وه پیر ئەحمەد
وه هەفت براڵه وه پیر موحەممەد

وه نیك پڕچن شەهلای مەعروفی
وه حاجی عوسمان خەتات کوفی

وه بابا عەبدول نه هەر جا مەوجوود
وه حاجی عەیوەز وه سەید مەحموود

وه دووشەش ئیمام کول ئاواره
بەو گشت شەهیدان زەخم قەداره

وه سەید تەها وه سەید ئەخزەر
وەکیلڵ و ماموٚش ناوەران زەرەر

وه نۆ مەسجدان پیران پاوه
رجا قبولاّن وەلای خواوه

با جەتی مەحموود میرئالاّی حیجاب
عەلەمدار فەر شای شیرین رکاب

وه شای شێخ حەسەن وه بابا غازی
وه شێخ بایزید خوالێڕازی

وه سەید مەحموود وه سەید عەلی
وه سەید نیزام مابـاقی وەلی

وه حاجی غەریب نه جای نیهانی
هەم وه چل تەنان جه حەوز خانی

با جەتی ئەنفاس بابای دینەوەر   وەکیڵ و مامۆش ناوەران زەرەر
وە شای پیر عوسمان ساحیو کەرامەت   یا حەق یانە گشت ئاوەردم حاجەت
وە زەردگ سوار هەم وە نۆسوار   وە کاکە جانە و سولتان شێخ مۆردار
وە شای میرعومەر میر نوورانی   مەنزڵ نەپای تەخت قەڵای هێلانی
یا حەق بە خاتر ئەی گشت پیرانە   ئەی گشت ئەولیای گەردن گیرانە
ئەی دەفعە جە لای سالار سەفدەر   وەکێڵ و مامۆش ناوەران زەرەر
سا یا پیر خدر شاهی شاوە کۆ   مەندەن وە هیمەت بێپایان تۆ
ئەرشەد ئەولاد تۆ گرفتارەن   دووساخ زەنجیر بەند سالارەن
وەکیڵ و مامۆش دیل دەس بەستە   زەلیل و زگار وە خار و خەستە
وە سەوگەند سەخت شێخ و مەلا گشت   کەفتەن نەتۆڕ د ام بەدکاران زشت
ئیستە گرفتار بەند زەنجیرەن   چەمەڕای هیمەت بڵند پیرەن
وە چنگ جەلاد دین دشمەن ماتەن   ئینتزار وە لوتف پای بارەگاتەن
چوون رەعدی پڕجۆش هەور رەحمەتێ   نەرووی مەرحەمەت یا پیر هیمەتێ
پەنا بەر وە لای دەهەندەی داوەر   پەی ئەولادانت دەخیل رجا کەر
ئینشاالله یەقین وە بێچوون و چەند   رجات قبوڵەن جەلای خواوەند
ئەر سەدپەیرەوی تۆشان نەکەردەن   ئسوڵ تۆشان وە ڕا نەوەردەن
بەلأم رەنجیدە و بەڵاشان واتەن   رەحم دنیایی پابەند پاتەن
چوون، کاکە، عەزیز، مەحمود، جافر   مەعسومن یا پیررەحمێ لێشان کەر(٣)
بێ بابۆ نەبان بەڵ جە سایەی تۆ   نەبان وە یەتیم ئەڵکەی جوانڕۆ
یەك ئەمجار ئامان پیر پاك نەزەر   وەکیڵ و مامۆش ناوەران زەرەر
وە ئیزن مەعبود نەجات دەرپێشان   هەم بیانەوە وە ماوای وێشان
جە چنگ ئەجەڵ بەربشان وەبەر   هەنی عەبد تۆم تا یەم المحشەر
هەردوو وە دڵشاد بەو نەجاتەوە   بەو تورەی توغرای شاخەڵاتەوە
وە بەچە و عەیال شادمان چەنی هەم   یەکێ پەروانە و یەکێ وێنەی شەم
وەکیڵ وەکیڵ بۆ چوون ساڵان پێش   بکەرۆ دیسان حوکمرانی وێش
عەبدول غەفور بەگ وە نۆسوار بۆ   دایم هەر خەریك شادی و شکار بۆ

سەڎای زەمزەمەی شاڎیشان بەرزبۆ   دایم بەزمشان وە هەزار تەرز بۆ
یا شا عەدوشان خار خەدەنگ بۆ   جەرگش قیمەی تیغ مەودای چل چەنگ بۆ
تاریخ تەفسیل واقعە یاران   مەبۆ بمانۆ پەی یادگاران
(قاڎر) زندەگیش هەر جەو ئاوازەن   قەباڵەی عومرش نوشتەی تازەن
جە دمای هیجرت شای براق سوار   هەزار و سێسەد چەنی بیست و چوار
دەوران دونیای دوون ویەردەبێ   چەپگەرد وە مەخلوق بازیش کەردە بێ
باقی وەسەلام هەرکەس بڎۆ گۆش   دۆعای خێر کەن پەی وەکیلٚ و مامۆش

١) پاش کۆچی دوایی موحەممەد بەگی وەکیلٚی گەورە کە میرزا ئەولقادر زیاتر لە لای ئەو بووە، ئەولکەریم بەگ دەبێ بە وەکیلٚی جوانڕۆ لە ساڵی ١٣٢٤دا لە گەڵ ئەولغەفوربەگی مامی لە لایەن سالاروڵ دەولەوە دەگیرێن و بڕیاری لە سێدارەدانیان بۆ دەرئەچێ، میرزاش بەم پارچە شیعرە دەپاڕێتەوە کە ڕزگاریان بێت، هەر جۆرێ دەبێ سالارولدەولە لە بڕیارەکەی پاشەکزی ئەکا و بەریان ئەدا و دەگەڕێنەوە بۆ جوانڕۆ.

٢)لێرەبەولاوە بەشێوەی تەرجیعبەند نووسراوە کە میرزا لەم جۆرە شیعرەدا هەنگاوی باشی هەڵگرتووە وەك (هانا هەر وە تۆن هانا یا عومەر) یان (شیرین بای شیرین شیرینیت باوە) و...

٣)لەم دێڕەدا (کاکە) ناوی ئەوڕەحمانبەگی وەکیلێی دوایە کە هەر لە سەرەتای منداڵیەوە پێیان وتووە (کاکە)

وە نیمنیگای تۆ

وە نیمنیگای تۆ وە نیمنیگای تۆ   ئازیزم سەوگەند وە نیم نیگای تۆ
چوون تاف سەیلات شەوان تا بە رۆ   جۆی ئەسرین گەرم جە دیدەم مەشۆ
سزام کافیەن تووشای داڵەهۆ   یا من تەڵەب کەر یا ئیمشەو وێت بۆ
پیچم نە گەردەن زوڵفانت کۆ کۆ   چوون سیاماران گەزەندەی بەدخۆ
قوفلٚ قاپی گەنج گولٚ باغچەی لیمۆ   واز بکەر تۆی تای کەتان یەك لۆ
تاوێ بێ ئەندێش رەقیب بەدخۆ   لیمۆی گولٚ عەرەق شەمامە و شەوبۆ
بچنوون وە دلٚ شاد چوون شای تەخت نۆ   ئێڎ گێروون وە دەس ئەو کەروون وە بۆ

بسازوون بەسات بەزم خەسرەو خۆ   چەنی تۆ شیرین ئیمشەو تا وە رۆ

زام هەر جاران باوەرروون وە سۆ   دەماخم بشۆ پەی برج شاهۆ

شەرتەن نەواچی دیدەم لێلاو بۆ   واچە بادا باد هەرچی مەبو بۆ

قاڎر جەو دەمدا مەرگ وێش وینۆ   شەهیدش ماچان نەپای وەسڵ تۆ

وە بەینەت قەسەم نەونەمام نۆ   هیچ پەرساش نیەن جە سارای گڵکۆ

لە رووی دەستخەتی میرزا عبدالحسین کە لە ساڵی ١٣٢٧ نووسراوە، نووسیومە.

های دڵە ویەرد

های دڵەی ویەرد، های دڵە ویەرد   موژدە بۆ واڎەی جوانی ویەرد

واڎەی شادی و زەوق سەفا و سەیرت مەرد   ها خەم تالیقەی پیری پەیت ئاوەرد

نیشانەی پیری تای مووی سفیدەن   بەلام جە پیری شاڎی بەعیدەن

وەس بگنە ئەو شۆن رای هەرزەکاری   کەم بڎەر وە پای باری بێعاری

من خۆ ها پیری پیشانیم داخ کەرد   ئەیلچی مەرگ قەلای قامەتم قاخ کەرد

تۆ هەلای بەدبەخت ئەبڵەی کۆس کەفتە   سەنەی تاریخت ها نە دوو هەفتە

کەم نەبیەن جەلات رۆحیەی منالی   دایم شەیدای زوڵف گەردەن و خاڵی

بۆی عەتر عەرەق شەمامەی نۆبەر   تووخوا نە کەللەت کەی مەشۆ وەبەر

دڵە پارە بای کافیەن تا کەی   وە هەوا و هەوەس عومر وێت کەرد تەی

تا کەی چوون مەجنوون مەگێڵی پەی لەیل   بێ رەفێق وێڵ وێڵ نە سارای دووجەیل

تا کەی چوون فەرهاڎ دیڎە بێ خاوی   پەی شیرین جگەر پەڕاو مەشکاوی

تاکەی چوون سەنعان قوتب سەرزەمین   پەی شێوەی تەرسا مەویەری جە دین

تاکەی چوون وامیق وە ئاه و زاری   پەی عوزرای بێعەیب ئەروا مەسپاری

سوجدەی سەوڎای عەشق بالای کێت نەوەرد

دڵەی پڕ جە دەرد ئینەتە گشت کەرد   تووخوا تۆ بوڵبوڵ کام گوڵباخ نەویت

پەروانەی شۆڵەی کام چراخ نەویت   وادەی پیریتەن چەنی پیر نەویت

هایهای تا وە کەی شێتە ژیر نەویت   شاڕای حەقیقەت کەردی فەرامۆش

فتوای شەیتانت قەرار دا نە گۆش   سەیری زوڵف و خاڵ نمەیۆ کارت

بۆ زووتەر هەوڵدەر گرانەن بارت   هەی خاکت وە سەر ماوای تۆ خاکەن

بارخانەی گۆنات بەرزی ئەفلاکەن   دێوانەی چوون تۆ هەم بکەرۆ ژیر

ئاخر رۆیێ هەن گڵکۆ بذۆت گیر   تەنگەن تاریکەن سەختەن زوڵماتەن

ئەوسا نە رای دەس نە رای نەجاتەن   واچی یە واتەی ئەورۆن پێم یاوان

گیرۆدە جە دەس بارخانەی تاوان   زایەڵەی زاریت بشۆ وە ماهی

بەشەر جە حاڵت نە بۆش ئاگاهی   نەی رادا چەند کەس بێخەبەر شیەن

ئەی را تۆ گرتەن راگەی تۆ نیەن   ئەگەر فامت بۆ رای تۆبەت مەندەن

پەی هەوەس راگەی نەجاتت بەندەن   یەك یەك ئەفعال و تۆماری مەشقت

هەر نە جوانی قامەتی عەشقت   ئیستە وە زاهێر گردت ویەردەن

زوننارت پۆشان ئەر کەیفت کەردەن   بنچینەی شاذیش جە بێخ ئاوەردی

پەی چێش چوون پیری عومرش پەی کەردی   بەڵ پیر پیران ببۆت وە دەسگیر

بو تۆیچ جە پیری هانا بەر وە پیر   جە دەرگای خالق زار زار بناڵە

هەر شەو تا وە رۆ بە ئاهو ناڵە   بۆ بەخشەم وە عەشق موستەفا و یاران

واچەی یا کەریم شای کەرەم داران   وە کۆی لوتف وێش دیوانەت کەرۆ

بەڵ ئەو رەحیمە رەحمێ لێت بەرۆ   پەی دەرگای دۆزەخ وێت ئامادە کەر

ئەر بەی عەداڵەت باوەرۆ نەوەر   ئەر سەذ کە (قاذر) یا کەی ئومیذەن

یا خۆ وە راسی راسش هەر ئێذەن

له رووی دەستخەتی ئاغەی نەچراك نووسراوەتەوە.

هەوای

خـــوا نـــاوەرۆ پـــائیزی بـــەدخۆ	بـــەرزەدرەختان مـــەوان سیاچـــۆ
بـە شـەو مەسازنۆ تـیرەی سـوهان سـاو	بـەرۆ مـەوارۆ قـەترە قـەترەی ئـاو

جوابی میرزا:

هـەوای بـادەی نـۆ سـەلتەنەت وەردەن	تـــاجی کـــافوریش ئامـــاژە کـــەردەن
ها وەختەنت شەویٚ جە شیرین خـاوان	بنیـۆش نــە فـەرق قولـەی سـەرکاوان
هەر وەختیٚ مـەیۆ هـەوای تـۆف سـەرد	سەنگ مەبۆ بە ئاو ئاو مـەبۆ بـە بـەرد
هـــەروەختیٚ مـــەیۆ هـــەوای ســـتێزە	مـــیر جـــە موغـــارن مەکـــەرۆ رێـــزە

وای دەگێڕنەوە جارێکیان لە هەڵەبجە لە مـاڵی حـامی بـەگی کـوڕی عوسمـان پاشا کـە مەولـەویش لـەویٚ ئـەبیٚ، باسـی مـیرزا ئـەولقاژری پـاوەیی دەکرێـت مەولـەویش ئەفەرمێت بۆ ئەوەی باوەڕتان بەوەی زیاتر بێـت کـە مـیرزا شـاعرێکی باشـە مـن ئـەو دوودێڕەی بـۆدەنووسـم لـە جوابەکەیـدا ئـەوەمان بـۆ روون ئەبێتـەوە ئەگەرچـی ئـەو دوودێرە چیگای گومانـە هـی مەولـەوی بیـت. بـەڵام مـن ئـەوەی بیـستوومە و دیومـە لێرەدا نووسیومە، وا دەر ئەکەویٚ ئەو کاتە میرزاش لە هەڵەبجـە دەبـیٚ وئـەیش بـە و چوار دیرە جوابی ئە داتەوە .

زەمی سەعید ئاغە

هەی سەعید ئاغە هیچ خاست نەکرد
ئیمشەو وە ناحەق ناوی منت برد

ئەریٚ هەی کەری قورِازە قەوی
دەم گردی نەفام قەپۆس لە زەوی

گویٚ شۆڕی ئەحمەق سەرقەوی سم گرد
دەنگ گەورەی نەفام ئەمە تۆ چیت کرد

ئەر تۆ قنگەکەت وە ئاڵۆش نییێ
تۆ لە زەم کردن پاوەییت چییێ

هەر وەك پیرەسەگ لە زونگ و چەما
ناغافڵ قاچم ئەوەی وە دەما

بۆ زەمی پاوە مسلەح بووگی
مەگەر پاوەگیان زۆریان لیٚداگی

پاوە گشت تەمام عولەمای فازڵ
گشت کانی کەماڵ عەزیز و عاقڵ

سەواد و سۆفی و خەلیفە و دەرویٚش
گشت ئەهلی تاعەت گشت ریازەت کیٚش

نۆ مزگەوت تەواو ئەهلی تاعەتن
پەنج فەرزە دایم پڕ جەماعەتن

مەشهووری عامە ئەهالی پاوە
کەریان وە مەلای لادیٚ حەساوە

بەعزیٚکیان وا ئاو، رژیاگە بۆیان
لەبەر قابیلەت جەوهەری خۆیان

نەك تاریف بکەم تایفەی خۆ من
وەزیفەخۆری پادشای رۆمن

بەعزیٚکیان دایم خاك بازی ئەکەن
لە رەنجی شانیان شانازی ئەکەن

بەعزیٚ لە ولاٚت بەعزیٚ لە شارن
بەعزیٚکیان کاسب چارەوا دارن

بەعزیٚ بازرگان گشت ماوەت پۆشن
بەعزیٚ شەکەربار شەکەر فرۆشن

بەعزیٚ حەداد و بەعزیٚ هەم سەڕاج
بەعزیٚ جۆڵەگن بەعزیٚ هەم هەلاج

یەکسەر گشت تاڵب کەسبی حەراڵن
بیٚ غەش و غەرەز بیٚقیل و قاڵن

غەیر لە ماقووڵان مستۆفی و وزباش
ئەهلی مەواجیب نەسەب و مەعاش

قازی و مودەریس کەدخودا و خەتیب
دانا و ریش سفید رجاڵ و تەبیب

زیکر و فیکر و هۆش تەلیلە و تاعەت
مزگی و مەدرەسە و جومعە و جەماعەت

تۆ حەڎت چیە یە وە ئەهلی پاوە
گوو ئەخۆی ئیٚژی ئەهلی خراوە

بەندەی بیٚدەوڵەت پەریٚشان منم
کەمتەرین گشت پاوەیان منم

ئەمە مەیدانی خەیاڵ بازیێ
سواری پڕجەوهەر تیرئەندازیێ

ئەسپەکەی تەبعت خەیلیٚ سەرکیٚشە
مەزاجت دایم پڕ لە ئەندیشە

هەر وەکو ئەبڵەق جوستی سیٚساڵە
ناگەڕیٚتەوە بەم حاڵە حاڵە

سا خۆت بگرە بوم شاباڵی منە
نۆبەی حەربەی سەخت گۆپاڵی منە

تا داری بکەم وە تەرێزەتا   سەر بکا وە دەم دەرگای هیزەتا
مردگت لە گۆڕ کەشیان بێتەوە   تررت هەیاهەی نەوێسێتەوە
جارێ هەدیەی کەم بۆ ئەو براکەت   سا کەرێ بنیەم لە کاکەی کاکەت
مەعلوومە باوکت بێتەمیز بووگە   حلیمەی دایکت هەر زوو حیز بووگە
ئێژن هەروەختێ ئەهاتەوە فاڵ   چل کەس نەوایا نەی ئەکەند شەواڵ
ئەر کێرێ کەمتر وە ئەودا چووگە   یەقین هەر کێری کاکەی تۆ بووگە
مەحموود دەویت کەی بووگە ئاغە   هەر ولاخ بووگە و توخمی ولاخە
داخۆ مردگە یا خۆ هەر ماگە   لە رێی ئەسەمووڵ چەنێ گانی داگە
گووی سەگ وە قەوری هەر وەکو سەگ مرد   بۆ ئەو توخمەی ئەو پاشەکەوتی کرد
سەعید تۆ زۆڵی بۆیەکان ماگی   داخم چەند میلەت دایکیان گاگی
با هەم بۆی جەمکەم دیسان وەفاڵە   با بەتاڵ نەبێ ئەو قوون بەتاڵە
ئەوەڵ لە ملی هووڕ کەشیشی ناخار   دووهەم رایجان پاپاس و کوفار
سێهەم فەرەنگی پەتیارەی کێر مل   چوارەم داسنی عیفریتی کێر زل
بیاننێم لە دایکت تڕ هەڵنەوێرێ   سا بەڵکم سەگێ وەکوو تۆ بێرێ
هەر ئەوەند بیگێن ژان بکا سیلگی   گوێزی کوێر بشکێ لە بانی تیلگی
تۆ خۆت کە خەری هەی خەر بەچەخەر   خۆت بدە لە بەر منشتەی خمگەر
کێری درێژە هەر وەك قامەتی   نەفعی دەزانێ بۆ قیامەتی
تا بەڵکو خاس خاس بمرێنێ جۆشی   مەر بوو منت شا بشکێ ئالۆشی
هەی کۆنە ویڵەی کەشیش چلۆنی   دەویت، قوڕمساخ، ژن حیزی کونی
هەی کۆنە بەچەی کۆنە سۆزانی   قنگەکەی خۆیچت نیا لە بانی
مەنعی خۆت ناکەم دایم دەرگێڵی   زووسان و وەهار لەوێڵە وێڵی
خۆ ژنەکەیچت وێڵی مالان   پاشەواری کێر گشت منالان
ئەوەند کوتایان لە دەس دەرچووگە   جێگە کێرەکەت تەواو شەق بووگە
وەك کەڤ سابوون فلق و هووڕیە   هەر وەکی مەشکە شۆڕە شۆڕیە
ئەڵبەتە گوی تیا نەماگە بۆ تۆ   فەقیری گەواد سا هەڵسە لاچۆ
بەلام هەر مەیلت بادە و ساقییە   ئالۆشی قنگت هێمای باقییە

جینگه و مەچیرە و خەمزە و نەزاکەت هـەر بیـدە و بیکـە وە خێـری کاکـەت

باوکـت لـە گـۆڕە ئەگـەر لـە گـۆڕە نـا خەلـەف مـەوە بـێخـەیری مـۆرە

لــە موســڵمانان و شــیعە و نەســیری فنگــەگانی خــۆت بــدە لــە خێــری

بـا سـۆزی بێـژم جاڕ بـدەن بـە شـاردا وە کووچـە و دووکـان ئـەهلی بـازاردا

ریــشت بگــرم بــووەن بــە ریــشەتا پەراســووت بــشکێ لــە بناکیــشەتا

قـادر لـە قـودرەت جـارێ هـەر ماگـە هــەزار نێرەکــەر وەکــوو تــۆی گاگــە

بابەتە پارچەیەك بە ناوی (میرزام جەلای لەك) لە بەر ئەوەی، میرزا لەو پارچـەیەدا لەگەڵ هۆزێکی گەورەی کورددا بەو شێوەیە ئەدوێ من نەمتوانی بیخەمـە ژێـر چـاپ، هیوادارم ئاستی رۆشنبیریمان بگاتە شوێنێ ترسمان لەم جۆرەشتانە نەبێ.

ئەم پارچەش لە رووی دەستخەتی کاك ئەنوەر نووسیومەتەوە.میرزا دەستێکی بـاڵای لە هەزەلیات و هەجوودا بووە، یەکێتر لەو شیعرانەی لەم

یا پیر کامڵ

یــا پــیر کامــڵ یــا پــیر کامــڵ

یــا پــیر پــیران یــا پــیر کامــڵ

یــا دەوای شــافی ئــێش و نــێش دڵ

یا گوشایەندەی عوقـدەی هـەر موشکڵ

یـا دەسگـیر دەس دەستەپاچـان گـشت

یا پەنا و ئەمداد فرقەی پەست و زشت

یـا قەنـدیل نـوور جـە پـا تـا وە فـەرق

یـا شوعلەی شـەریف شـەوق شـەمس شـەرق

یــا کــەلام خــاس خاســان ســەروەر

هانـا هـەر وە تـۆن هانـا یـا عومـەر

یا سەرحەڵقەی فەڕ سەر خەتمان پاك
یـا ئاگـا جـه حـاڵ مەحبووسـان خـاك
یـا سـەردار پـاك گـرۆی بـێعـەیبان
یـا رەفیـــق ڕای رجـــالالغـــەیبان
یـا بارەگـای بـەرز شـای زیائـەدین
یـا رۆشـنی بـەخش سـەما و سـەرزەمین
یـا قوتـبالمـەدار جەرگـەی ئـەتقیا
یـا قوتـب ئیرشـاد سـەدره ئـەولیا
یـا سـەربەرز رۆی دیـوان مەحـشەر
هانـا هـەر وه تـۆن هانـا یـا عومـەر

یـا حکومـەتبـەخش وه زمـرەی شاهان
یـا مـەعزول نمـای گـرۆی جـەم جاهـان
یـا حـەکیم د ەرد جەسـتەی بیمـاران
یـا شـەفای ئـازار دڵ پـڕ جـه خـاران
یـا غـەواس گـەنج دەریـای شـەریعەت
یـا مـەلاح مـەوج بـەحر تەریقـەت
یـا میرئـاو عـەدڵ سـەرجۆی حەقیقـەت
یـا سـەیاح پـۆرت موڵـك شـەریعەت
یا ساحێو ئیحسان مەدرەسـه و مەنبـەر
هانـا هـەر وه تـۆن هانـا یـا عومـەر

یـا خـەیرخای عالـەم حـاڵزان حـالأن
یـا دانەنـدەی تـۆی پـەردەی خـەیالأن
یـا عـالی هیمـەت عـەتا نمایـان
یـا قـاپی بوڵەنـد کـەرەم بـێ پایـان
یـا ا نـەزدیك زات پادشـای وەهـاب

یـــا رەب قیبلـــەی دۆعـــا موســـتەجاب
یا سەرمایەی زەوق هەر بوود و نەبوود
یاغـــەنای وەحـــدەت (واجـــبالوجـــود)
یـــا ســـتوون ســـاف دیـــن پێغەمبـــەر هانـــا هـــەر وە تـــۆن هانـــا یـــا عومـــەر

یا قیبلەی یەقیین شەرت و شۆن داران
یـــا ئـــەرباب دیـــن تاعـــەت گـــوزاران
یـــــا موتەســـــڕف شـــــار گـــــشت دلاَن
یـــا مەشـــغەڵ یـــاد جەرگـــەی غـــافلاَن
یا ساحیب کەمەند سەرکەشان وە کێش
یا ئاهەن رووبای شا و گەدا ودەروێش
یـــا فـــەرمان فـــەرمای بزورگـــەواران
یـــــا سپاســـــالار ســـــپای دیـــــنداران
یـــا کیمیاگـــەر خـــاك وە یـــەك نـــەزەر هانـــا هـــەر وە تـــۆن هانـــا یـــا عومـــەر

یا جای غەریبان تورك و هینـد و چین
یـــا ســـەلاحەت خـــوای بـــەین موســـلمین
یا مەئزوون خاس جە کارخانەی حەق
یـــــارەد ئافـــــەت قـــــەزای موعەلـــــەق
یـــا ســـامع جـــە ســـەوت زکـــر ئەشـــجاران
یـــا وەحـــشی پـــەروەر نـــە پـــای موغـــاران
یـــا بـــێ مەرتـــەبان وە روتبـــە یـــاوان
یـــا جەرگـــەی ناپـــاك حاســـدان تـــاوان
یـــا دەســـت قـــودرەت پادشـــای ئەکبـــەر هانـــا هـــەر وە تـــۆن هانـــا یـــا عومـــەر

تـــــەیر تـــــەیارەی کـــــەیوان هەفتـــــەم

فریشتەی شەریف پای عـەرش ئـەعزەم
شـــارەزای ئـــەوزاع مـــەکان لاهـــووت
ئاشـنای ئـەحباب جەرگـەی مەلـەکووت
شــاباز شــش‌دانــگ رووی ئـەوج هـەوا
میهمـــــان مـــــەنزڵ ســـــەدرالمنتەها
تەماشـای ئەسـرار خـەت لـۆح کـەردە
راوە پـــای ئـــەعلا علـــین بـــەردە
باخەبەر جە رەمز گشت قەزا و قـەدەر هانـا هـەر وە تـۆن هانـا یـا عومـەر

ساکەسـێ چـوون تـۆ خـوا یـارش بـۆ
موحەممـــەد دایـــم نگـــەدارش بـــۆ
ســـدیق ئەکبـــەر راهنمـــای راش بـــۆ
جـەناب عوسمـان پـشت و پـەناش بـۆ
ئـەتباعش تـەمام گـشت هـەرولی بـۆ
سـەرکەردەی ئـەفواج سـپاش عـەلی بـۆ
نەعالـەم جوویـای قـەتع نـەزەر بـۆ
بەخودا کەس نیـەن مـەر شاعومەر بۆ
سەد شاهد جە خاك سەر مـارۆ وە بـەر هانـا هـەر وە تـۆن هانـا یـا عومـەر

ئـــەمیر نـــزام شـــیراز تـــا وە شـــام
(شـــێخ‌المـــشایخ) دایـــەرەی ئیـــسلام
شاســوار غــەیب دایــم وێنــەی بــەرق
گا جە دەشت غەرب گا جە قوله شەرق
(عــالم‌العلــوم) جــە مــەه تــا مــاهی
(مجمـــع البحـــرین) فـــەیز ئیلاهـــی

هــەوای نــەفس چـنی نــەفس ئــەمارە
دوژمــن فــەنا کــەر وە یــەك ئیــشارە
دنیا چوون کەشتی تۆ وێت چوون لەنگەر   هانــا هــەر وە تــۆن هانــا یــا عومــەر

ئاخر هـەر عومـەر فـەرمان دا وە نیـل
عومەر بی ئیبلیس بـەو تـەور کـەرد زەلیل
عومـەر بـۆ جـەهلش هـەوا دا بـە قـار
شــار داراش کــەرد تــەمام بەختەســار
عومـەر بـی زەیـدەش وە ئەسیر ئـاوەرد
ئەبووســوفیانش شکــستە بــاڵ کــەرد
عومــەر مەدینــەش وە زۆر کــەرد ئـاوا
ئــاوازەی عــەدڵش وە گــەردوون یــاوا
عومەر موحکەم گرت پـشت پێغەمبـەر   هانــا هــەر وە تــۆن هانــا یــا عومــەر

عــومری بــێعومــەر بەتاڵــەن یــاران
ئـەو عـومرەن جـە لای عومـەرو یـاران
بـێ عومـەر عـومرت بـو وە بـاد مـەدەر
فایــدەش نیــەن عــومر بــێعومــەر
بــێ عومــەر عــومرت فــانی بزانــە
عـومر بــێعومــەر عـومرش مەوانــە
شــووە لای عومــەر وە پــشت پــەردە
تازە کـەر هـەم عـومر عەبـەس ویـەردە
بــەڵکو بنــوازۆت وە یــەك نــیمنــەزەر   هانــا هــەر وە تــۆن هانــا یاعومــەر

فــدات بــام یــا شــێخ نــادرەی نــامی

فـازڵتــەر جـە شـێخ قوتـب بەسـتامی
مودەی عومر وێت هەر چیت فەرماوان
فەرموودەت یەکیـەك وە ئـەنجام یـاوان
نــووری خــودایی وە بــاڵات وەشــتەن
چـەنی سـەحابان مـاوات بەهەشـتەن
ئوســـتاد ناصـــێح قوتـــب زەمانـــە
پـــیر بـــێنـــەزیر ئەســـڵ کارخانـــە
موخبیر جە ئەفلاك نـەو تـاق ئـەخزەر   هانـا هـەر وە تـۆن هانـا یـا عومـەر

خـــۆ خـاس مـــەزانان ســـۆفیان ســاف
یـا شـرەی جەزبـەت یـاوان وەکـۆی قـاف
سـالکان یەکـسەر شـاهدان سـەفسـەف
دەس کێشا پەی شاری جامعەی نەجەف
خان عەسکەریت کرد، خەبەردار جە خـەو
زەربەی سـەنگیت دا وە پـشت پـای ئـەو
سەراســـــیمەوار وە دڵ زەبـــــوونی
خـــەیلێ تەواســـا نـــەزاناش تـــۆنی
چـەند خـەیاڵتش نـە دەروون ئـاوەرد
تـا فـەریزەی فـەرز سـۆبح ئەداکـەرد
جەو دمـا تـۆ وێـت وە ئـەو دای خەبـەر   هانـا هـەر وە تـۆن هانـا یـا عومـەر

تێـغ جەوهـەرت وسـتەن وە کەسـاس
مەعریفەت کەردەن وە دانـەی ئـەڵماس
سـەنگت کـەرد وە لاڵ لاڵـت کـەرد وە خـاك
ئاهەن وە گەوهەر خـاك وە تـەلای پـاك

عولـــەمای فـــازڵ وە بـــێ مــــودارا
کــەردت وە عـــەوام چــوۆپان ســـارا
کەردت بێزوبان کەم فام خۆش بـەخت
سـاتێ مەکـەریش وە ئـەولیای وەخـت
عالـەمت وسـتەن گـشت نـە دەردیسـەر   هانـا هـەر وە تـۆن هانـا یـا عومـەر

ئەگــەر مــەیلت بــۆ ســەحرا و دەشــت و دەر
وە یــەك نــیمنــەزەر مــەبۆ تــەلاً و زەڕ
هــەر بــێزوبــانێ وە زوبــان وێــش
مەکـەری تـەقریر گفـت و گـۆ چـەنیش
وەخــتی ئێــوارە گــشت جمعــە جـارێ
مــەیان زیــارەت کــوڵ ئــەو بیــارێ
دیـــدار پاکـــت بوینـــان وە چـــەم
تاکــە نـــەوینان جـــەفای جەهەنـــەم
وەحــشیانت گــشت کــەردەن منــەوەر   هانـا هـەر وە تـۆن هانـا یـا عومـەر

مـەعلووم هـەر کەسێ وە قاپیـت یـاوان
یانـــەی دەروونـــش وە فـــەزڵت ئـــاوان
فــوزەلات کـــەردەن وە عـــەوداڵ بـــەڕ
دایم بار وە لێو چەم جە ئەسـرین تـەڕ
چوون جە بۆی فـەیزت زەڕەی یـاوان پـێش
حەیرانەن دایم وێـش جـە حـاڵ وێـش
سـا بەشـارەت بـۆ پـەی گـشت عـاقلان
نەشـئەی فـەیز تـۆن جـە لای فـازلان
بۆی فەیزت مەدۆ سارا و دەشت و دەر

هانـا هـەر وە تـۆن هانـا یـا عومـەر

چـوون بـێمەعرفـەت تـەمام ناخاسـم
چـەی وەرتــەر نــەبی زەڕەی ئیخلاسـم
من تا ئیرادەت سەد فەرسەخ دوور بـیم
تا واچـی مـونکیر هـەم بـێشعوور بـیم
شوکر شـوکرلاَ مـیرزای خـۆش تـەحریر
تۆش کـەرد وە سـەیاد مـن پێکا وە تـیر
ئەوەنـــە موناقیـــب فـــەزڵ تـــۆ وانـــا
خاســتەر جــە ئەوســاف بــارولّی دانــا
بـــۆ وە بوزورگیـــت دەردم دەوا کـــەر

هانــا هــەر وە تــۆن هانــا یــا عومــەر

چوون دەلیل خەیر رەهنمـوونیم کـەرد
تـــا نامـــاقوولّی وەریـــنم ویـــەرد
وێش خـۆ جـە خەفـەت هـەر سـەرگەردانەن
دایم چـوون مـەجنوون وێـڵ هەردانـەن
ئیـستە فـدات بـام شـای تەکیـەداران
ئـــەولیای ئـــەیام مـــەعروف شـــاران
خەستەی سێ بـەلاَم یـەك جـە یـەك بەتـەر

هانــا هــەر وە تــۆن هانــا یــا عومــەر

نـــەفس ئـــەمارە و دەیـــن و رەزاڵـــەت
چێش کەروون سازات هەرسێ دەلالـەت
جـە زووخ زامـان گـڵ گوونـەن بـەرگم
چوون تـوولّی بیـدەن(١) مەلـەرزۆ جـەرگم
دەیـــنم پـــەرێ دیـــن زۆرش ئـــاوەردەن
دین جە زوڵم دەین فـەرامۆش کـەردەن
دیـنم بـی وە کـا دەیـن وە بـەرزی کـۆ
دیـن نـە چـەنگ دەیـن چکۆ بەرمەشـۆ

مەر هەر تەســــرەف پیــــر پاکنەزەر

هانــا هــەر وە تــۆن هانــا یــا عومــەر

نــەفس ئــەمارە بەدبــەخت ســەرکێش
هــەر هانــە خــەیاڵ بــەزم بــادەی وێــش
بــێشــك چــوون فیرعــەون دەورەی زەمانــەن
شــەیتان مــەلعوون جــە لاش ئامانــەن
خــۆ بــێدەوڵــەتیم بــا هــەر بمــانۆ
یــەقین شــێخ جــە مــن خاســتەر مــەزانۆ
یــە نــەفس کــافر گــومڕای بەدخــەیاڵ
یــە دەیــن تــەنزیل یــە ئــەوزاع مــاڵ
بنمانە لوتفێ چوون شای ئەسکەندەر

هانــا هــەر وە تــۆن هانــا یــا عومــەر

چوون رەعدی پڕجۆش هەورە رەحمــەتێ
جە رووی مەرحەمەت یا شێخ هیمەتێ
بــــشق شــــابەها و غـــــەوس گـــــەیلانی
باجـــەتی بارگـــەی عوسمــــان ســــانی
پــــیر بـــــێتاقــــەت بـــــێ زۆر و زاتم
بــۆ جــەی ســێ بــەلاّ بــدەر نــەجاتم
(قاڎر) تــا زینــدەن هــەنی بەنــدەی تــۆن
عەبد حەڵقەگۆش وە زەڕ سەندەی تۆن
جە بۆی فەیز ویت مەحروومم مەکەر

هانــا هــەر وە تــۆن هانــا یــا عومــەر

[1])بیــــدەن:وەك بــــی، یـــــانێ داری بــــی.لـــــە رووی دەســــتخـــــەتی (ئـــــەفوایی) دووبارەنووسراوەتەوە.

یا حوکم ئەقدەس([1])

یا حوکمی ئەقدەس بێهەمتای فەردەن
ئاخ ئاخ پەی ئەو زات هیچکەس نەداره
ئەو کار نیکوو هیچ کەس نەکەرده
هانا پەی ئەو شێخ بەستامی تەرزه
پێم دەره دەخیل پای خەیاڵ لەنگەن
حەکیم ها جەستەم ئالوودەی دەردەن
ئەو کۆچ ساڵان نۆهەوار کەرده
وه فدای رەخت و خاو شادەستوورت بام(٢)
وه فدای جبهه شان ئەسڵ فکرت بام
فدای هەوارگەی تازەی چۆڵت بام
وه فدای سپا و سان کەس نەدارت بام
دەخیل سوار بە بەکەلیانەوه
گەله بێشوان موڵك بێ ساحێوه
حەق هەر وه تۆش دان ئیزن و ئیجازه
خۆ تۆ مەئزوونی جه لای خواوه
کەش و کۆ و کەمەر سارا و سەرزەمین
گرۆی دەروێشان هەرکام پەی وێشان
تەختەی سەرکانی دایم جاشانەن
خسووس خاتونی خاتر پڕخارەن
ماچۆ ئاخ سەردار سایەدارەکەم
ئاغەی میهرەبان ئاوات وازەکەم
تووتی شەکەرخان شەکەر رازەکەم
قیبلەگای یەقین دنیا و دینەکەم
شای ریازەت کێش شەوبێدارەکەم
شای ساحیب کەمەند بەهرەمەندەکەم
دارای کەماندار بێنەزیرەکەم
کان مەعریفەت کۆی کەماڵەکەم
مورشید ئیرشاد سوخەن سەنجەکەم
گەنجوەر خازن گەنج پاکەکەم

لاڵ بام شای ئازیز وەفاتش کەردەن
داخ پەی ئەو زاتەی سپا و ساڵاره
جه ئەولیاهان گشت گرەو بەرده
سەدای بزورگیش جه عالەم بەرزه
مەساف بە سات زندەگیم تەنگەن
لاڵ بام شای ئازیز وەفاتش کەردەن
تەشریف هەوارگەی مەزاران بەرده
وەفدای جای خاڵی بێ حزوورت بام
حەڵقەی دەروێشان کۆڕەی زکرت بام
وه فدای تۆی کەفەن لونگ کۆڵت بام
فدای ئامۆشۆی پاوه شارت بام
بەو سپای عەزیم دەروێشانەوه
زەراعەت بێناز ئەشجارت پەشێوه
لایەق هەر بە تۆن ئەملاك تازه
تەعمیر کە جه نۆ جامیعەی پاوه
پەی فەوت ئازیز ها نە زاری و شین
جه دەرگای فەڵەك یا هۆ مەکێشان
دەوران مەرقەد تەکیەگاشانەن
شرینی تاعەت ئەشکۆفەی دارەن
مەعرووف دەوڵەت شا و خونکارەکەم
ئاغەی بوڵەند بەخت جای نیازەکەم
شاباز شەشدانگ بێنیازەکەم
رۆشنی رووی پاك سەرزەمینەکەم
جه رۆی قیامەت مایەدارەکەم
پیر پاكنەزەر حەق پەسەندەکەم
وەباڵ هیممەت ئەقلیم گیرەکەم
شەوچرای گەوهەر دانەی لاڵەکەم
دەریای مەعریفەت کۆگای گەنجەکەم
دەفینەی پەنهان سەرای خاکەکەم

خۆ شێخ موحەممەد دەس جە وێش وەردان　　چوون ئاهووی تەنیا سەر لێش شێویان

سەرکانیش کەردەن وە زەید و ماوا　　ئیمسالْ بێزارەن جە هەواس ئاوا

ماچۆ هامسەران یەکیەک بار کەردەن　　یەک لە شۆن یەک لوان ویەردەن

هەر من وا مەندەم جە دمای یاران　　چوون سەنگ سفتەی کۆنەهەواران

با منیچ وەڕای سەرمەزاراندا　　هەی بکەم وە شۆن کۆچ یاراندا

نە مەیل هەوای پورت شاهۆشەن　　نە عەزم دیدەن ئەهل پاوەشەن

دایم نجارش نەقش زەمیرەن　　چوونکە جای خاسان خاکش دلگیرەن

وە تاجت قەسەم شای تەکیەداران　　عالەم سەرعیەن وێنەی ساداران

پردەکان یەک یەک گشت دیاریەن　　تا رۆی قیامەت یادگاریەن

ئاغەی شاعەلی تەڵەبکارتەن　　شەوان تا وە رۆ ئینتزارتەن

بەڵێ مەواچۆ یانی چە نەردەن　　ئەمسالْ شای ئازیز گوزەر نەکەردەن

کەس نەواچۆ شێخ وەفاتش کەردەن　　تەشریف پەی حزوور پێغەمبەر بەردەن

دادەنی دنیا چەنی وێش بەردەن　　ئەڵبەت جە حەق گشت خەریدش کەردەن

رەسم بزورگیش وە جا ئاوردەن　　خۆ شێخ موحەممەد وە موخلیس کەردەن

یا شێخ چێش واچوون دەسەڵات چێشەن　　خەیر و شەڕ هەردوو بە دەست وێشەن

کێ قیاس وزۆ سنعش بشمارۆ　　هەی کۆکۆ رەحمەت وە قەبرش وارۆ

هەق وێش فەرماوان زائیقەتولەوت　　زیڕۆح بەشەر مەبۆ ببۆ فەوت

هەزار و سێسەد چەنی بیست و دوو　　وەفاتش کەردەن ئەو شێخ یا هوو

سەد هەزار سەڵوات دەوازدە ئیکرام　　وە رەوزەی رەسوولْ عەلەیە سەلام

[١] ئەم پارچە شیعرە کە شینی شێخ موحەممەد عەزیز نجارە لە گەڵ پارچەی (فەڵەک خامۆش کەرد) کە لە گەڵ شینی سەی‌نیزام و سەی ئیبراهیمی خانەگایە تێکەڵ بووە. لە سەر ئەو بڕوایە نیم کە میرزا خۆی ئەم هەرمانەی کردبێ بۆیە بە گەڕانێکی زۆر پاش دەسکەوتنی چەند نوسخەیەک بەم شێوەیە نوسیومەوە وا دەزانم هێشتا ناتەواوی زۆرە.

[٢] ئەم دێڕە شعرە وا دەزانم بۆشێخ موحەممەدعەزیز نەوترابێ کەوتوەتە نێوی ئەم شیعرانەوە.

یا حەق ئەگەر تۆ بە قەدری گونام   بە قەهر و غەزەب بدەری سزام
تەحقیق گونای من چەنی قەهر تۆ   بە نامت قەسەم بەرابەر مەبۆ

ئەم دوو بەیتە شیعرە لە کەشکۆڵی کەلەپووری ئەدەبی کوردی بەرگی دووەم موحەممەدعەلی قەرەداغی بە ناوی میرزا ئەولقاڎری پاوەیی لە چاپ دراوە

ئەم دوو دێڕەی خوارەوەش لە رووی دەستخەتی ئاغەی عەباس لوتفی نوسیومەتەوە کە خودی ئاغەی لوتفی دەیگوت هی میرزا ئەولقاڎری پاوەییە، کەچی هەندێ باوەڕیان لە سەر ئەوەیە کە ئەو دوو دێڕە دوو نیودێڕی یەکەمیان هی میرزایە و دو نیودێڕی دووهەمیان هی مەولەوییە، بەسەرهاتێکیش لەو بۆنەیەوە دەگێڕنەوە کە لێرەدا بە پێویستی نازانم بینووسمەوە، ئەوەش دوو دێڕەکە:

میرزا: مەولەوی:
هەنگەکەی رۆحم پەرواز کەردەوە   ئاوارش نە زوڵف لەیل ئاوەردەوە
جە شیرینی مەیل ئەو جەمین پڕگوڵ   تیرە شانش دا نە کلوورەی دڵ

ئاسمان و زەمین

یاران زەمینەن یاران زەمینەن   سەیر گفتوگۆی سەما و زەمینەن
موقەددیمەی تەرح بەزم رەنگینەن   مەعرەکەی مەساف دنیا و هەم دینەن
باس (فەزیلەت) بەین وێشانەن   نمەز تا ئاخر هەق وە کێشانەن
ئەوەڵ ئاسمان چەرخ چەپ نگین   واتش مەرحەبا سەتح سەرزەمین
(دایم‌الاوقات) هەر شەو تا وە رۆ   جەرگم مەسۆچۆ من پەی حاڵ تۆ
بێقەدر و قیمەت رۆی ئەلەستەنی   یاگەی مەخلۆقات خاس و کەستەنی
زیندەگی باتڵ عەبەس مەویاری   یاگەی نەجاسات، جای کرم و ماری
ماوای مەعسیەت گونابارانی   مەنزلگەی تەقسیر شەرمەسارانی

یەقین رۆی ئـەزەڵ چوون نامـەقبووڵی — جای غەیرە مەشرووع قەتڵ و قتـووڵی

زەمـین مـن پـەی تـۆ پەشـێوەن حـاڵم — چـۆنت قـەرارەن هـاوار وە مـاڵم

هەرچـی قەباحـەت تخـم ئاژەمـەن — گـشت جـە بـان تـۆ یەکایـەك جەمـەن

بـارت مەعـسیەت سـەربارت تـاوان — بـۆی عەفوونـەتت وەلای مـن یـاوان

مەعلوومـەن خـالق بینـای بـێدیـدەن — پـەی ئـەو ئێفتـزاح تـۆش ئافەریـدەن

شوکر، من وێـم پـاك هـەم جای پاکـانم — گوزەرگـای مـەنزڵ شـەرەفناکانم

پـاك مـەبۆ نـەجس نیگـا نـەدارۆ — جوابـت چێـشەن بواچـە ئـارۆ

زەمـین مـن پـەی تـۆ دەروون کـەواوم — دەلیلـت چێـشەن بـدەر جـواوم

★★ ★★

زەمـین ئێـدە شـنەفت وە چنـدە جـەهر و جـەخت — لەرزا و ستێزا چوون زەلزەلەی سـەخت

واتـش هـەرزە گـۆ چـەرخ کـەم هونـەر — چـەبگەرد کـەجباز بـەدخۆی بەدئەختـەر

تەعنـە مـەدەی لـێم بـەڵێ مـن خـاکم — مـن جـە خـاکی وێـم هـیچ نیـەن بـاکم

خـۆف خوداوەنـد نـە دەروون دارو — عـەیب (عاسـیان) پـەنهان مـەدارو

جـە گونـا و (تەفـسیر) دایـم سرپۆشـم — سـەتار سـەربەرز خـاو و خامۆشـم

قەترە جە دەریان یەکسەر جە لای مـن — وێنەی قەترەی ئاو جە د ەریای بـێبـن

بـێئـەمری خـودا نەکـەردم رەفتـار — وەرنـە گونابـار کـەرۆ نگوونـسار

شاهان گرد جە خـاك بـەردەن مایەشـان — گرد جە سایەی خاك بـەرزەن پایەشـان

رۆزی مـەخلۆقات مـەخفی و هوەیـدا — یەکسەر جە زەمـین گـشت مـەبۆ پەیـدا

ئـەنواع و ئەقـسام مێـوەی رەنگـاڕەنگ — بـاقی نـەباتات پـاکیزەی قەشـەنگ

ترشی و تاڵی و شۆر شیرینی و شەککەر — یەکسەر گـشت جـە خـاك بەرمـەیۆ وە بـەر

خوداوەنـد قـەدیم جـە کـەلام وێـش — وە کـۆی مەرحەمـەت لوتـف عـام وێـش

وە (تـین و زەیتـون) سـەوگەندش وەردەن — جە (طـور) سـینا گفتوگـۆش کـەردەن

(خـسووس) سـەراوان پـاکیزەی دڵبـەر — زەراڵ بـێعـەیب ئـالای (مُطَهَّـر)

بەر مەیۆ نە خاك مەوج مەڎۆ وە هەم   پەرێ زیندەگی ئەولاڎ ئاڎەم

نەواچی درۆ، یان ڕێوایەتەن   (ماءً طَهورا) (نَصّ) ئایەتەن

گەنج جەواهێر خەزێنەی شاران   سووبات و مەعاش بزورگەواران

دەخلٚش نە وە چەرخ نە وە ئەفلاکەن   یەکسەر جە هیممەت کیمیای خاکەن

تۆ حەیفەن ئەوەنڎ بە وێت مەنازی   هەوا و (تەکەببور) پەی وێت مەسازی

(فی‌الجملە) زەمین ئەوەنڎە پاکەن   وجووڎ جەناب ئاڎەم جە خاکەن

ئاخر (ابلیس) هەم (تەکەببورش) کەرد   سوجدەی بەنڎەگی وە ئاڎەم نەوەرد

پەوکەی فەزڵ خاس خوڎا نەبەردەن   سەر تەوق لەعنەت بشیش وە گەردەن

سا تۆیچ ئەر وێنەی (ابلیس) ئەغیاری   جەناب ئاڎەم قەبووڵ نەداری

دال و بورهانت چێشەن بنمانە؟   قەبز و قەباڵەت باوەر بوانە

★★

ئاسمان هەم دیسان ئاماوە وە دەنگ   واتش هەی زەمین وەنەت وارۆ سەنگ

تۆ زەمین سەخت من ئاسمانم   جای زیکر و تەوحید مەلایەکانم

خوڎا جە کەلام قەڎیم وە چەنڎ تەرز   ئەوەڵ وات سەما دوەم واتش ئەرز

من وێنەی خواجەم، تۆ وێنەی بەنڎە   جەلای وەسف من هەرسەر ئەفکەنڎە

دایم پەی هەورم ئومێڎەواری   پەی تاو باران هەر ئینتزاری

ئەر من نەڕێزوو سەیلاو باران   تەرزە تاو و تۆف وەفر کۆساران

تۆ چتەور مەبۆت ئەو ڕەنگ و شێوە   جە کۆ ماوەری مەزرەعە و مێوە؟

نەباتات مەبۆ تەمام سەرگەردان   گشت مەبۆ وە پووش سفتەی سەر هەردان

ئەر ساڵێ سەیلات نەوارو جە سەر   مەبۆ وە قاتی رۆی (یوم‌المحشر)

ئەر رۆژی مەخلۆق مەخفی و هوەیڎا   یەکسەر جە زەمین گشت مەبۆ پەیڎا

جە سەیل ڕەحمەت چەرخ ئەفلاکەن   جە سەر مەوارۆ بەهانەش خاکەن

مەر نەپەرسانت جە لای ئەهل شەرع   من فەرقم تۆ پا، من ئەسڵم، تۆ فەرع

زەمین من پەی تۆ سەدْ دەلیل ماروون   ستارەی شەریف ماه و خۆر داروون
راسەن چەپیواز چەرخ چەپگەردم   شەشدەر گشت چێو، ها نە تاس نەردم
حەرفم جە لای حەق خەیلێ پەسەنڎەن   دنیا وە گەردش چەرخ من بەنڎەن
ماوای (موفەڕیح) جەبەرووت داروون   چنڎ ئیقلیم نوور مەلەکووت داروون
زەمین سا تۆ چەن ئەزەڵ مارەنی   زەمین تۆبێ شەرم روو نەهارەنی
سا تۆ چێشت هەن ئەی زەمین شێت؟   بوانە تۆمار نائومێڎی وێت

**   **

دیسان هەم زەمین ستێزا بە تاو   شەق شەق بی جە قین ئاماوە جواو
وات هەی ئاسمان بەرزی پڕ خەیاڵ   تەنز تۆ تاکەی وەسەن تانەی تاڵ
مەعلووم بۆ جە لات ئەر خرەدمەنڎی   هەنی نەڎەی لاف جە خود پەسەنڎی
ئاخر وە تۆ چێش شوعلەی ماه و خۆر   یا سەیل رەحمەت پاڎشای ئەکبەر
خالقی هەور و سەیلات واران   چەنی ماه و خۆر باقی ستاران
جە خەزانەی غەیب نە پەشت پەردەن   پەی بەنی ئاڎەم گشت ئیجاڎ کەردەن
هەق زات ئاڎەم وێش کەردەن سەنا   جە (تفصیل) (نصّ) ئایەی (کَرَّمنا)
جارێ چی وەرتەر شۆڵەی ماه و خۆر   پەرێ فەزڵ وێت وە دەس پێچ مەمەکەر
منیچ چنڎ هەزار مایجەمین داروون   چنڎ خورشیڎ پاك نازەنین داروون
چنڎ پیر رەهبەر راگەی دین داروون   چنڎ خوڎاوەنڎان سەرزەمین داروون
هەر یەك نە جای وێش بێشك ماهێوەن   قەمەر جە لاشان پەڕە کاهێوەن
ئەی حەرفە نە عام عاڵەم عەیانەن   قەلب مۆمنان عەرش رەحمانەن
غەیر جە ماه و خۆر مەشهوور عامەن   ئاسمان هەنی فەزڵ تۆ کامەن

**   **

نۆبە هەم وە دەس ئاسمان یاوا   نرکنا و نالاّ هەرتا کە تاوا
واتش هەی زەمین کۆتای کوڵ عەدەم   بێهووڎە تا کەی وەی تەور مەڎەی دەم

تۆ حەڎت چێشەن چەنی من وەی رەنگ   وە هەرزەگۆیی ببی وە هام دەنگ
من بەرگ سەوز پۆش سیم و زەڕ داروون   من میزان عەدڵ خەیر و شەڕ داروون
(مسجد الاقصي)ی پڕ گەوهەر داروون   (سِدرُ المُنتَهي)ی مونەووەر داروون
فریشتان پاك بێقەرین داروون   جایێ چوون (اعلا علّيّين) داروون
قەڵەم چەنی لەوح هەم کورسی داروون   مەلایەکەی خاس (کروبی) داروون
سا زەمین چوون تۆ جە زوڵماتەنی   زەمین تۆ بێشەرم رۆی نەهاتەنی
مەر نەشنەفتەنی جە کەلام هەق   (سَبعَ السَّموات)، (طبق عَنْ طَبَق)
زەمین تۆ دایم جە ژێر بارەنی   جاگەی عاسیان شەرمەسارەنی
زەمین جە داخت دەروونم رێشەن   نەڎاری دەلیل جوابت چێشەن؟

★★   ★★

جە نۆ هەم زەمین ئاماوە گوفتار   واتش ئاسمان بەرزی بێمەدار
(حديث)ەن، بوڵەند جە ئاداب دوورەن   هەر جنسێ بەرزەن هەر بێشعوورەن
تۆ مەلایێکان وە چەم مەڎاری   (مسجد الاقصي)ی پڕگەوهەر داری
منیچ هەم جە پشت شای (ابوالبشر)   سەڎ و بیس و چوار هەزار پێغەمبەر
گشت جە خاك پاك بێگونا داروون   چنڎ شەمع باتن ئەولیا داروون
چنڎ شێخ کامڵ چنڎ مەڵلاێ داروون   چنڎ هەزار (بيتالله) داروون
ئەرز (بوقعەی) پاك جەبەڵ نوور داروون   سفتەی لێقای حەق سوورمەی توور داروون
فەڵەك جەی فیشتەر ئێفتیخار مەکەر   ئاخر هەر خاکی هەی خاکت وە سەر
خاترت وە کام مەراتێب شاڎەن   بنمانە چێشت جە من زیاڎەن
ها واتم وە تۆ گفتوگۆ تەمام   جوابت چێشەن ها من گۆشەوام

★★   ★★

ئاسمان جە قین دڵ ئاوەرد وە جۆش   هەم رەخش رەعڎش ئاوەرد وە خرۆش
واتش من دایم شاڎی مەویاروون   عەرش و ساقی و فەرش لامەکان داروون

(حَمَلَةُ العرش) زەڕین تاجم هەن   تەخت جواهێر پای مێعراجم هەن
کەیوان هەفتەم جای (کەرّوب)م هەن   چوار مەلاییکەی (مُقَرَّب)م هەن
دایم چوون وەهار من گولگەشتم هەن   زیاذتەر جه گشت من بەهەشتم هەن
سەر جۆی (سەلسەبیل) مای تەهوورم هەن   هەزار هەزار حۆر بێقسوورم هەن
زیوەر و زینەت ڕەنگاوڕەنگم هەن   ئێسته بڕەق پۆشان شۆخ و شەنگم هەن
سا تۆ چێشت هەن زەمین خاڵی   مەگەر هەر پەی بەخت سیات بناڵی

★★   ★★

سەرزەمین جه خەم هەم جۆش وەردەوە   قوفڵ قاپی گەنج جواب کەردەوە
وات هەی ئاسمان قیل و قاڵ مەکەر   وێت تەمام خەرەف بێکەماڵ مەکەر
من کۆی عەرەفات سەحرای شامم هەن   کەعبەی (مُعَظّم) قیبلەی عامم هەن
مەنزڵگای مەحشەر عەرەساتم هەن   مەککەی موبارەك جای نەجاتم هەن
سەرچەمەی زەمزەم کافوور بێزم هەن   (حَجَر الأسوَد) عەترئامێزم هەن
خاستەر مەذینەی مونەووەرم هەن   هەم حوجرەی حەرەم پڕ گەوهەرم هەن
هیچکەس بێ (وضو) نامش نەبەردەن   قیاسش چەنی بەهەشت نەکەردەن
ئیمام ئیسلام سەرزەمینم هەن   چواریار پاك بێقەرینم هەن
فەڵەك وە بەرزی تۆ فاخێرەم هەن   عەشەرەی عەزیز موبەشێرەم هەن
فەرموودەی حەزرەت خەیلێ عەیانەن   قەلب مۆمنان عەرشی ڕەحمانەن
دنیا و مافیا (حور العَین)م هەن   سەرمایەی شاذی دنیا و دینم هەن
ئیمام شافعی قەولێ یەقینم هەن   (اولیاء الله)هان پاك دینم هەن
ئاسمان وەسەن ماجرای بازی   هەنی کۆتا کەر زوبان درازی

★★   ★★

ئاسمان جه نۆ ئاما وە ئاواز   واتش هەی زەمین بەدهەوای ناساز
من (معمورە)ی ملك شاهنشای حەققم   جای لێقای شەریف فەرد موتڵەقم

لەتیفتەر جە ئاو لەتیف و سافم بێپەی، بێستوون پەردە و تەنافم
گەنجینەی نایاب دانای بێعەیبم مەعدەن ئەسرار خەزانەی غەیبم
ئاراستەی کەرەم یەد قودرەتم قورب تەجەلای زات وەحدەتم
بێگونا و تەقسیر بێمەلاٚمەتم سەربەرز دیوان رۆی قیامەتم
قوببەی بارەگام جە عەرش ویەردەن دایم هەر وە خاك سوحبەتم کەردەن
زەمین نیگا کەر، تۆ چند بێنووری؟ چنێ جە فەزڵ پاك خوداوند دووری
زەمین جە لای حەق من بوڵەند پایەم زەمین تۆ دایم هەر های نە سایەم
من بە هەشتم هەن تۆ دۆزەخ داری ئەر نەکەی سکووت خەیلێ بێعاری
کەسێ کە دایم دووی دۆزەخ پێش بۆ توخوذا سا مەشیۆ فەزڵ ئەو چێش بۆ؟!
ئاخر هەی زەمین خاك سیای سەرد چۆن بیت وە رەفێق چەرخ لاجوەرد؟
حاڵی بەر جە وێت وە یەك ئیشارە جوابت چێشەن پەنهان مەذارە؟

★★

زەمین هەم لەرزا تا گاوی ماهی پۆشا جە غەرەز بەرگی سیاهی
واتش ئاسمان حەرفت چند سەردەن خوذا تەنها تۆش ئیجاد نەکەردەن
یەکتای لامەکان ماواش پەی نیەن قەذیمەن، دایم هەن مەبۆ و بیەن
نگادارندەی سەما و زەمینەن پەچێش رەحمەتەن لیل عالەمینەن
(غافر الذُّنوب) (ستّار العیوب) (واحد الاحد) (علاّم الغیوب)
مەوجوذەن بێچوون گۆیان وە بێدەم سەمێعەن بێگۆش، بەسیرەن بێچەم
باقیەن حەققەن قەییۆمەن قەذیم رەزاق رزقەن رەحمان و رەحیم
دایم نە هەر جا حازرۆلوەختەن شەهەنشای شاهان بێتاج و تەختەن
دەهەندەی مەرەز حەکیم درەدەن کەریم کارساز بێهەمتای فەردەن
ئائینەی خەیاڵ ئامێتەی دڵەن ئاشۆفتەی کاران حەلال موشکڵەن
بێمیسل و مانەنذ بێخورد و خاوەن مەخلۆق سرشتەن وێچش نەزاوەن

سەبتەن جە کەلام سی جزمەی مەجید (نَحنُ اقْرَبُ مِنْ حَبْل الوَرید)

ئاسمان مەر تۆ خەیاڵت جە کۆن؟ یا پاسەت زانان تەنیا خوڎای تۆن!

زات بێزەواڵ فەرد (اعظم)ەن خوڎای تۆ و ئێمە و کوڵڵی عاڵەمەن

بەڵێ من مەعدەن کان گەوهەرم سەڎ قەڎەم جە تۆ شەرەفناکتەرم

جە بێ دەماخیت دەروونم رێشەن ئەر تۆ بزانی فەزڵ من چێشەن؟

غرور بەرزیت بەرمەشو جە سەر مەبی وە بەنڎەم تا (یوم المحشر)

فەزڵم حەزرەت فەخر کاینات باعیس ئیجاد گردین مەوجودات

حەق وێش فەرماوان (لَولاكَ لَولاك) پەی ئەو سازنان نۆ تاق ئەفلاك

وەرنە، نەگەردوون، نە لەوح نە قەڵەم نە مەلاییکان خاسەی موحتەرەم

نە عەرش، نە کورسی نە بەهەشت نە حوور نە جۆی سەلسەبیل نە باڎەی تەهوور

نە ئەسڵ (طوبي) نە حەوز کەوسەر نە کەوکەب نە مانگ نە پەروین نە خوەر

نە خاك نە ئاڎەم نە وەحش نە تیور نە بەحر و نە بەڕ نە ماروو نە موور

هیچکام نمەبین نە رووی دەهر دوون سێوای زات پاك کار (کُنْ فَیَکُون)

شەهەنشای شاهان تاك تەنیای فەرد پەی حەبیب وێش یە گشت ئیجاد کەرد

نامش دەوای ئێش دەردەڎارانەن سەناش شەفاعەت گونابارانەن

شەمع جەمع پاك ئەنبیا و ئاڎەم (سَیِّدُ الْکَوْنَین) رەسوڵ خاتەم(ص)

جەناب حەزرەت موستەفای نازدار شەفیع دیوان رۆی (یَوْم الْقَرار)

(خاتم الرُّسل) مەحموود مورسەل سەفەری مێعراج قاپی (لَمْ یَزَل)

ئاگا جە گەردش دنیای (لَمْ یَکُن) (اَدنْ یا احمد مُجیباً ادن)

رەشید دیوان دەهەندەی داوەر شارەزای نۆتاق ئەفلاك ئەخزەر

سەمێع جە سەوتش دانای (لَم یَزَل) سەردەستەی گرۆی ئەنبیای مورسەل

ئەمین خەڵوەت پاڎشای بێعەیب مەئزوون و مەحرەم وە ئەسرار غەیب

ئەشرەف مخلۆق جە مەه تا ماهی عەزیز عەزەت زات ئیلاهی

سەردار زومرەی پێغەمبەران گشت　　بەرهەم زەنەندەی کلیسا و کنشت
شای بوڕڕاق سوار سالار مەحشەر　　عاسیان جە نار دۆزەخ نەجاتدەر
ئەمیر عالەم کوبرای شەفاعەت　　شەفێع دیوان غەوغای قیامەت
سەرخێڵ ئەفواج ئەنبیاهانەن　　خاك پاك پاش تاج شاهانەن
جە نوور حەزرەت شای (خَيْرُ الْبَشَر)　　مونەووەر بیەن شێوەی مانگ و خوەر
جێبرەئیل دایم پیادەی راشەن　　میکائیل غولام پابۆس پاشەن
ئێسرافیل نەیچی بەزم بادەشەن　　عزرائیل خۆشخوان ساقی سادەشەن
(حَمَلَةُ العَرش) خاکسارشەن　　زومرەی مەلاییك خزمەتکارشەن
موشتەری و میزان کەمتەر بەندەشەن　　زوهەر و عوتارۆد سەر ئەفکەندەشەن
گوڵ هەم جە عارەق عەتر ئامێزشەن　　بۆی توڕەی کاکۆڵ مشکین بێزشەن
حۆری چوون عاشق دایم تاسەشەن　　عەنبەر خەجاڵەت بۆی هەناسەشەن
خورشیدْ شەرمەندەی شەوق روخسارش　　قەمەر حەسرەتمەندْ گۆنای گوڵنارش
مەریخ دەربانی قاپی عیززەتش　　موشتەری کێشك تەخت شەوکەتش
فریشتان شەیدای خولق کەریمش　　حۆریان حەیران حوسن عەزیمش
راسەن خۆ بەهەشت (جنَّة المأوا)ن　　ئانە زەڕەی بۆی حەزرەت پێش یاوان
وە مێقداری ئەرز، بەرزی سەماوات　　وە دیدار پاك موحەممەد(ص) سەڵوات
ئاسمان تاکەی تۆ بەرزەن ناڵەت؟　　ئاسمان وەسێن جەهل و جەهاڵەت
ئاسمان زانای من کام زەمینم؟　　ئاسمان پەی تۆ خاتر خەمینم؟
ئەوڕۆ قیامەت مەبۆ ئاشکار　　لولەت مەکران بە وێنەی تۆمار
دیدەت مەپۆشۆ پەردەی شەوەزەنگ　　چوون سەخرەی کەساس مەگنی وە بێدەنگ
خۆ من جەودما چوون بوردەبارم　　جە سایەی حەزرەت هەر بەرقەرارم
هەنی مەدەر لاف سەرکۆنە و تانە　　هەرگیز وێت جە کەس زیاد مەزانە
جواوت چێشەن حەرفت کەر تەمام؟　　(أَالأَمْرُ مِنكُمْ) باقی (والسَّلام)

★★ ★★

ئاسمان جه خۆف زەمین مل کەچ کەرد　　جه گفت و گۆی وێش پەشیمانی وەرد

واتش ئەی زەمین جەلای کێت وەنـدەن　　واتــەت یــەکا یــەك دانــا پەســەندەن

ئافــەرین جــەهۆش دەرك عــەزیمت　　رەحمــەت وە ئوســتاذ دەرس و تــەعلیمت

مــەعلووم مۆکــەرەم خــاك پاکــەنی　　جـە سـایەی حـەزرەت شـەرەفناکەنی

مــن بــێ تــەوفیرەن بــوود و نــەبوودم　　زەمــین جــەلای تــۆ نیــەن وجــوودم

تۆ جه واتـەی مـن دڵ مـاوەر وە تـەنگ　　(آمَنّا)، (صَدَّق) سـەرمدا وە سـەنگ

منـیچ مـەغروور بـیم جـە نـاذانی وێـم　　شـەرمەندەگی تـۆ وەیتـەور ئامـا پـێم

یـەقین هەرکەسـێ غـروورش کـەردەن　　خوذاوەنـذ پایـەش وە پـەس ئـاوەردەن

زەمـین تۆبـە بـۆ، هـەنی نەکـەم بـاس　　تـۆ پارچـەی ئەتڵـەس مـن سـیاپەڵاس

هـیچ مەشـۆ وە شـۆن کـەردەی ناکـەردە　　بوویـەر جـە تەقسیر کـەردەی ویـەردە

ئەگـەر ئادەمـەن وەگـەر هـەم خاکـەن　　ئەگــەر مــەلاییك وە گــەر ئەفلاکــەن

گـشت هـەر حەزرەتـەن دایـم پـەنامان　　مەبۆ جە مەحشەر شـەفاعەت خوامـان

عاڵــەم گــشت وە ئــەو ئومێــدەوارەن　　موختـار دیـوان (دارُ الْقَـرار)ەن

(قاذر) و ە سەرگەرد ئەبرۆی تاقش بۆ　　فێـذای گـەرد سـم پـای بـورڕاقش بـۆ

هەرچنذ عوسیانم جە حـەد بەرشیەن　　ژمــارەی دەفتــەر حەســاوش نیــەن

شـووم بـێعەمـەڵ، هـەم بـێتاعـەتم　　مــەبۆ ســاعی بــۆ جــە شــەفاعەتم

ئەم شیعرەم یانێ ئاسمان و زەمین لە رووی دوو دەستخەت، یەکەم دەستخەتی هەدایەت ناوێ کە لە ساڵی ١٣٤٥ ھ قدا نووسراوە لە لایەن کاك باقی شەفیعیەوە دەستم کەوت دووهەم دەستخەتی مەحموود ناوێ کوڕی موحەممەد کە ئەویش لە ساڵی ١٣٢٦ھ ق دا نووسراوە، نووسیومە.

بۆ زەماوەنی وەکیلێ (یاران شادیەن) (میرزا عبدالغفور بیگ رستمی جوانرۆ)

یاران شادیەن یاران شادیەن عرووسی وەکێڵ ڕۆی ئازادیەن
چەنگەن چەقانەن سازەن روبابەن شیرین شیرینەن شوربەن شەرابەن
دەفەن دایەرەن کەیفەن ئاهەنگەن نۆشانۆش جام بادەی گوڵڕەنگەن
کزەی موکەشەن ناڵەی نەوای نەی ڕەقس ڕەقاسەن ساقی چەنی مەی
چریکەی خۆشخان سۆزەی سەنتوورەن نەزم کەمانچەی ئوستای لاهوورەن
غەوغای مامەڵەی بازار عەشقەن نوشتەی قانوون مەجنوون مەشقەن
هەر لەیلەن پەی قەیس وێش وە نەزارەن هەر قەیسەن پەی لەیل دڵپارەپارەن
بازان نیازان هاناو هەناسەن چەقەی چیلەی بەزم تاسە و تەواسەن
یارەن نیگارەن ئیزهار دەردەن سوڵحەن دەم جەنگەن دۆسەن هام فەردەن
ئیستغنا و قینەن ئبتدای لەنجەن ئەبرۆ ئیشارەن وە شارای پەنجەن
تەقازای خەیاڵ کارسازی دڵەن توحفەن نەقاشەن گوڵ دەستەی گوڵەن
مەیلەن مەعشووقەن ڕای دڵداریەن ڕەمزەن عاشقەن یادگاریەن
غەمزە و نزاکەت خاتر دارانەن عشوە و کرشمەی شەدەلارانەن
هەرکەس وەی شادی نامابۆ وە جەخت مەعلوومەن یاران بەدبەختەن بەدبەخت
چوون یەومالمحشر عالەم جۆشیان سارای هالآنی تەمام پۆشیان
ئەوەڵ حەبیب بەیگ شای کەمەر لالآن ئەیل بەیگی ئەحشام گشت میرەمالآن
چەنی بیگلەران سپای قوبادی تەشریف ئاوردەن وە سەیر شادی
ثانی فەتاح بەیگ شێربەچەی شێران بێپەروای مەساف جە دەنگ دلێران
(ثالثاً) ئاغەی بەهمەن تەرز و تەور نامش باڵآدەس بەیگلەران دەور
چوارەم نامداربەیگ فەرد بێنەزیر شێر خۆشهەیبەت مەرد مەیدانگیر
سەردار سپای ئێلآخ شاوەن سەرخێڵ ئەحشام وڵآت پاوەن
هەم لوتفاللە بەیگ سەردار سەروەر یوزباشی وڵآت موڵك ڕوانسەر
شەشەم ڕۆستەمبەیگ دانای بێتەندێش چەنی بەیگزادان قەوم و فەرد وێش
قەوم ئێناخی گشت ئەژدەر نەدۆش پەی شادی وەکیل جۆشیان وە جۆش
یوزباشی و قازی مستۆفی و ڕایەت هەر ئەوەنە ئامان ویەرد جە غایەت
ئیمامی تەمام یەکسەر گشت ئامان پەی سەیر شادی نەوبەر نەمامان

پاوە مەحل گشت تاوە شارەزوور   ئاما تا سەر پێڵ وەلوو خانەشوور
تەمام روو کەردەن پەی بەزم ئارای نۆ   هەزار جار وەکێڵ موبارەکت بۆ
باقی جوانڕۆ ئەهالی یاران   جەم بیەن وە هەم چوون وەڵگ داران
یە گشت پەی ئاغەی عبدالغەفوورەن   ئنشاالله جە تیر دیدەی بەد دوورەن
دیارەن مەیلش وە دیدە و گیانەن   تەمام بیٚتاقەت فاتمە سولتانەن
جاریٚ وادەی سەیر نیٚزەدارانەن   تەماشای قیرتاج شاسوارانەن
هۆهۆ جە مەیدان دلێران بەرزەن   شریخەی ئەسپان وە هەزار تەرزەن
هەی هەی جە پڕتاب شۆڕەسواران   بە بە جە قائد سەدار یاران
ئەمجار بۆ وە سەیر نازك ئەندامان   رەعنا قامەتان شای جەمین جامان
رووی هاموون بیەن وە بوتخانەی چین   ئاوەردەن وە رەقس سەما و سەرزەمین
نەوبەر نەمامان کالأی حەریر پۆش   گۆشوارەی یاقووت جەواهێر نەگۆش
دەس گرتەن وە هەم چوون ستارەی شەو   گشت وێنەی شیرین بانووی شای خەسرەو
تافتەی ئەتڵەس فام وستەن وەلای پێڵ   پەی بەزم شادی سەرکار وەکیڵ
ئەوەڵ نەونەمام فیروزەی بیٚگەرد   مەحبووب بیٚعەیب چاڵ تینی زەرد
بالاٚ بالاٚی سەوڵ سەهەند بێزەن   سەودای سەرسامان پاوە پا خێزەن
نەفەس بۆی شەماڵ گوڵزار هاموون   دەم فتووی مەعجوون عەتر ئیفلاتوون
ئەبرۆش نیمنگاش فامان وە نەیدا   داخوم کام دەردێن مەدۆ بە وەیدا
خسووسەن خاسی خولاسەی خاسان   شۆخ شەوبۆ زوڵف شادی شناسان
کەلاٚفەی مشکین سیامار نە دۆش   سەرکێش رەندان وشکەی تەلاٚپۆش
نەمام نۆخێز نەوتوڵ باخان   سالار زومرەی عەنبەر دەماخان
ئارۆ بەو گشت ناز بەو لەنجە و لارە   کۆ کام دەردەدار مەدۆ قەنارە
هەم ساحیب سوڵتان شای بالاٚ عەرعەر   ئاهوی خوتەن گێڵ ریشەی دڵ پەیکەر
خەدەنگ غەمزەی دیدەشابازش   حەربەی ئیشارەی نیمنگای نازش
ئەر بگنۆ وە سەنگ قولەی شاهۆکۆ   مەکەرۆش وە گەرد دەشت داڵەهۆ
هەر نە جویای قین قەتڵ یارانەن   مەیلش هەر کوشتەی دەردەدارانەن
سا بۆ تەماشای بالأی حەیات کەر   بنمانە عەیبیٚ جە پا تا وە سەر

نیــەن کــەس نەدیــەن جــە رۆزگــاران حـەیات مەبەخـشۆ وە جەسـتەی یـاران

دیــدە دیــدەی جــەیر بــەرزە دیــاران نگــا چــوون شــاباز شــەو نەکۆســاران

نەواچـان حـەیات هـەر مـەردەن راشـەن حـــەیات و مـــەمات ئامـــا و لواشـــەن

زیبای گـەردەن زەرد مـەحبووب جافـان نـــامش بـــالادەس عەنبـــەر کـــەلافان

حەلقـەی شاماران وسـتەن نـە گـەردەن شـیرینش گـرەو جـە شـیرین بـەردەن

فاتمەســـــالار ســـــپای نـــــۆ هـــــالان بـانووی ئـەیلبـەگی شـای مـەڕەماران

نامان بـە وجـوود یـەکێتـر چـوون ئـەو ئـەر بـۆ مـەر شـیرین بـانوی شـای خەسـرەو

رابعــەی دولبــەر شــای دیــدە رەنــدان نـــەوای قـــەتارەی خاترپەســـەندان

ئاینەی بێخەوش زولف و خـاڵ شـیرین نـــازار بـــاوان شـــۆخ جـــام جـــەمین

شـاباز شـشدانـگ سـەکینەی دولبـەر بـالا تـەرز تـووڵ سـاوای نـەیشـەکەر

نـــازك لارە و لـــەنج نـــازار پـــاوە فـــەزا هـــا وە خـــاڵ پـــەرینیـــساوە

گـوڵغونـچەی باخـان نەورەسـیدەی نـۆ زیبای مشکین خاڵ زولفان وەك شـەوبۆ

شـێوە شـیرینەن بـالا مـاهجـەمین مەڕەقسۆ وە ناز چوون غەزاڵەی چین

دەلیلـەی تـەتار مینـای شـۆخ شـەنگ سانیەی بێخەوش قاش و قـەوس قەشـەنگ

قەمەر نە سای شۆخ شـای شـیرینخـالان سۆسـەن چوون سۆسـەن وەشـبۆی وەرکـاوان

گۆشـەی نـیمنگـای دیـدەی جـەواهێر گـڕ وسـتەن نـە جـەرگ سارا و سـەر باهێر

خاڵ خاس خـاوێر خـاڵدانـەی فـەرەنگ نـەجات نـۆ خێـز مینـای مینـارەنگ

مابـــاقی یـــاران ئـــازیزان رەنـــد خاڵد انەی بەدەخش شۆخ دڵپەسـەند

یەکـسەر شـەمامەش هـا وە تـەرزەوە مەلـــەرزۆ وە تـــوول بـــالا بـــەرزەوە

ناڵـــەی ئـــێش زام دەردەدارانـــــەن خەنە و نیمخەنەی شـەم روخـسارانەن

سەدای هەیهانـای مـەجنوون دەماخـان زرنگـــەی لاریـــشەی لـــەیلی پـــەرداخان

بۆی وەنەوشـەی زوڵف عـەتر مێخـەكبەنـد هـاڕەی قـەتارەی توحفـەی دڵپەسـەند

جەنگـەی لاچـناخ لاگـیرەی دولبـەر سلـسلەی زەنجـیر پویلـەی بـانیسـەر

هـاژەی گـەردەنبەنـد تـەمام تـەلاکار خشەی عەنبەرچەی ئوستای شیراز شار

خشپەی شەوبەند شەوەی مـشکیرەنـگ شۆڕاوەی گوڵەنگ پاوانەی پـای چـەنگ

پرشـــەی گـــەردەنی ســـیم تازەقـــاڵ دیــای دیدەمــەس ورشــەی گۆنــای لاڵ

برقــەی بــرق و زەوق فــەرق کــلاّوزەڕ عەتر گولّ عەرەق بۆی شـەمامەی تـەڕ
نــەزم چـوّپی کـێش لفــەی دەسمــالاّن خــڕەی فۆتــەی شـوّخ زڕەی خڕخــالاّن
هورمەی رەشبەلّەك گرمەی تـەپلّ و کوس شـــەوق جــاهێلاّن زەوق نـــەوعروس
ســــەمای نیگــــاران رەمــــای تــــەتاران تــەمیای خــەمبــاران دیــای نــازاران
هەرکەســـێ مایـــل وە رووی یــارێوەن هـــــەرکام ئینتـــــزار وەفـــــادارێوەن
شــادی بـــەی وینـــە یــاران هــام دەم دیــدّەی رۆزگــار نەدیــەنش وە چــەم
یــا شــاتا ســیوای گــەردوون وە پــا بـوّ تــا خورشـید نـە چـەرخ شـوّلّە نما بـوّ
وەکیلّــی وەکیــلّ هــەر بەرقــەرار بــوّ خــالّۆی ئــەیلبــەگی هــەر پایـدار بـوّ
دایــم ســەدای ســاز شادیـشان بـەرز بـوّ حــوکم عالیــشان وە هــەزار تــەرز بــوّ
وە عــەیش و نــشات وە فــەڕ و ئێقبــالّ بمــانوّ وە شــاذ تــا وە هــەزار ســالّ
تــا (قــاذر) دایــم دوّعــا گوّشــان بــوّ ســەناخوان بــەزم شــاذی نوّشــان بــوّ
شوعرای خوّش تـەقریر سـەعدی ئەساسـم لایـــەق وە ئـــەنعام خـــەلاّت خاســـم

لەرووی دەستخەتی ئاغەی لوتفی نووسیومەتەوە.

یاران شێوەی حۆر

یـــــاران شـــــێوەی حــــــۆر .... ئارۆ شێوەی لـەیل گـێلاّن شـێوەی حـۆر
وە نـیمنیگـای مـەیل دیـدّەی نـاز مـەخموور یانەی دلّەی تەنگ دیسان کەرد خاپوور
مـوژان چـوون پـەیکان ژار ئـالووی ژەنگـوور بەنی جەرگ بڕی چوون تیری تەیموور
ئـسوەدی حـەیان چـەنگی شـەڕ ئاشـوور تاریکتەر جە رەنـگ تاریکـەی دەیجوور
★ورشە و پرشەی برق پیشانی پڕنـوور مەر شەعشەعەی نوور تەجەلای کۆی تـوور
دوو قەوس قەتران چوون سـەیف سـەیفوور شــەیدای شــەڕفرۆش تــەتالّ تــابوور
جەمین وێنـەی جـام مینـای بـێقسوور مەر شەفەق نەسیب شـەفافەی کـافوور
گۆنای گولّ تەبەق وەشبۆی شەڕقسوور رشـتەی (صنع)حـەق پادشـای غـەفوور
زولّف ئالاّی بێخەوش جە نەقس و عەیب دوور وە بـورج زومـرود جـەواهێر مـەعموور

لەب نەرم و نازك یا لاڵ لاهوور   بە رشتەی ئوستاد كارخانەی شكوور

دەهەن چەشمەی پاك زڕپای زەمزەم جوور   دانە بەند دوڕ مرواری و مەگنوور

زنج وە خوردە خاڵ چینی شای فەغفوور   چای زنج عەترانی شەراب (ن طهور)

گەردەن تەلای تەڕ خەسرەوی مەشهوور   نەقدینەی مایەی گەنجینەی گەنجوور

سینە سیم ساف چوون تەختەی بلوور   سفیدتەر جە بەت توحفەی تازەی توور

دوولیمۆی نەوڕەس ساوای ساف موور   چوون قوبەی قەدبەند شەهپەڕ شاپوور

ناف ناف ئاهووی رەویڵەی رەم دوور   سوكنای ئێلاّخان چەریدەی چنوور

ركبە و جڵەو ساق پاوانە و پاموور   گەرد پاش دەوان پەی دیدەی بێنوور

پڕفامەن پڕفەند شۆخەن پڕ شعوور   سولتان حوسنەن عاشقان رەنجوور

تەرسان فەرەنگەن بێباكەن مەغروور   پیرش بوتخانەن سەوگەندش تەنبوور

خۆ نازش نە دڵ وەی تەور كەرد ختوور   مەحبووبان یەكسان كێشا ئەو حزوور

شێوەش جە لەیل سەند شیرین كەرد مەغروور   شەوق جە گوڵ ئەندام بە لەقەب جە نوور

نیمنیگاش وستەن نە عاڵەم جمهوور   غەوغای قیامەت ناڵەی نەفع سوور

خەسرەو حەسرەت بەرد پەی ماوای قبوور   فەرهاد فانی كەرد گەڕا بەو دەستوور

شیرۆی شەم چارە نەحس بەد مروور   مودەی رای وەسڵش بدارۆ مەنزوور

قەیس كەرد وە هامڕاز وەحشی و مار و موور   ژار دا وە نۆفەڵ چوون بادەی بلوور

سەنعان مەینۆش كەرد دەس دا وە سەمتوور   كوفر ئەنەلحەق وانا وە مەنسوور

ئوستای مودریكان كان كۆی سەبوور   سنعەتش جە سنع جەهان كەردەن دوور

یاران سەڕافان دڵ جە خەم مەهجوور   وەسف خاڵخاسان زەروورەن زەروور

هەركەسێ چۆن كەرد سەنای بالاّی حوور   مەزموونش جەڕای فەردم نەوی دوور

مەعلووم ئەو بالاّن جەلای گشت مەنزوور   من نارەوای عام ئەناس هەم زكوور

وەرنە ها (قاڎر) سەدچەندان مەقدوور   نە مەیدان عەشق یاران کەرد زهوور

*دەستخەتەکە لێرەدا ئەو بەشەی نەماوە و داڕزاوە، لەرووی دەستخەتی ئاغەی نەچراك ئەو دێڕەم تەواو کرد.

لەرووی دەستخەتی ئەفوایی نووسراوەتەوە.

یاران وەیادم

یـــاران وە یـــادم یـــاران وە یـــادم
کـەردەی گۆنـای وێـم ئامـان وە یـادم
جـە دارولحێـساب کـێن پەرسـۆ دادم
وە سـیا سـەنگ بـام یـە چـۆن دڵـشادم

مـە ر زات کـەریم کـەرەم کـۆ پێـشەن
ببەخـشۆ گونـام وەرنـە چـار چێـشەن

شـــەیتان پیاڵـــەی وێـــش داوە دەســـم
وە بادەی عوسیان دەروون کەرد مەسـم
وێـران کـەرد یانـەی د ڵـەی دەربەسـم
چـلەی بـێباکی دانـە رووی شەسـم
وەخت ئامای مەرگ ئەجەڵ پەی قەسم
دوورم وست جە لای شـای فەریادرەسـم

مەر (عظیم الغفور) دەوای دەرد پێشەن
ببەخـشۆ گونـام وەرنـە چـار چێـشەن

وە بـەرزی هـەردان کۆسـاران یـاوان
پەی وێم بار کـەردەن بارخانـەی تـاوان
تەقسیرم چوون وەڵگ خیمـەی خیـاوان
کـۆش وە پـای کێـوان هەفتـەمین یـاوان
کـەیف گـومڕاهیم نۆشـان تـا تـاوان
مەنـــدەن وە ئـــەلتاف کـــەرەم فـــراوان

مەر تاق لاڕەیب بێ یار بێ خوێشەن
ببەخشۆ گونام وەرنە چار چێشەن

سەرم پەی سەودای ناهەقان بەرزەن
گۆش پەی گرتەی گۆش سەرمەشق و دەرزەن
زوبانم پەی زەم تووتی سەر ئەرزەن
پەی ئەفشای عاڵەم ناڵەم سەدتەرزەن
دوورم جە تاعەت مەزانوویچ فەرزەن
گشت وە گەردەنم تا مەحشەر قەرزەن
مەر لوتف ئەوکەس گیاندەر گیان کێشەن
ببەخشۆ گونام وەرنە چار چێشەن

دیڎەم پەی دیای نا مەحرەم تێزەن
بینیم پەی بۆی بەد فتنە ئەنگێزەن
دەستم پەرێ دەس ڕەندان ستێزەن
پام پەی گێڵاێ نەنگ دایم سوب خێزەن
سینەم سارای جەنگ کینە ئاوێزەن
سەرتاپای باڵام جە عوسیان دێزەن
مەر خالق وە مەیل دۆعام نە ڕێشەن
ببەخشۆم گونام وەرنە چار چێشەن

ئەسڵەن نامەی خاس نیکیم نەوەندەن
سزای مەردوم دام کەزابیم سەندەن
راستیی و حەقیقی جەلای مـن بەندەن
وە زوبان سادق نە دڵ سەڎ فەندەن
دڎان باغچەی بەهەشتم کەندەن
دۆزەخم وە زۆر پەرێ وێم سەندەن
مەر (قاڎر) قەدیم شای پەس و پێشەن
ببەخشۆ گونام وەرنە چار چێشەن

لەرووی دەستخەتی میرزاعبدالحسین نووسراوەتەوە ئەڵبەتە لە دەستخەتی مەحموودیشدا هەبوو.

یارن هیجرانەن

یاران هیجرانەن، یاران هیجرانەن	ئیمشەو واڎەی دەرد هیجری یارانەن
ئیمشەو بای خەمان وە سەخت وەزانەن	ئیمشەو نە هیجران قەلبم لەرزانەن
فیراق هیجران کار باڵای یار	وستەن وە گیانم گڕ گڕ گڕەی نار
قیبلەم گیانو تۆ وە خاڵت قەسەم	وە لەعل لێوان چوون لاڵت قەسەم
وە گەردەن ساف بلوورت قەسەم	وە شێوەی شیرین پڕنوورت قەسەم
وە پرشەی شیرین زوڵفانت قەسەم	وە شەمامەی شۆخ مەمانت قەسەم
وە لەفز شیرین وێنەی مرواریت	وە باڵای نەمام بەرز و دیاریت
وە تاق ئەبرۆی چوون میحراب تۆ	وە نوور ئەفشانی رووی مەهتاب تۆ
ئیمشەو نە هیجران گرانم دەردەن	نەباتی شەراو زووخاوم وەردەن
تەن سفتەی زووخاڵ نار هیجرانەن	وەبێ تۆ قبلەم جەرگم بوریانەن
یاخوا کەس بە دەرد دووری نەوۆ گیر	وە زوڵفی سیای کەس نەوۆ زەنجیر
مەفتوون وە باڵای شۆخ دۆس نەوۆ	بێچارە و بەڎبەخت کۆسەڵکۆس نەوۆ
کەس چوون من پابەند زوڵف و خاڵ نەوۆ(١)	ئەسیر حەڵقەی زوڵف یار نەوۆ
بێعەقڵ و بێهۆش مەجنوونوار نەوۆ	وە تای زوڵف لەیل گرفتار نەوۆ
کەس چوون من وەیلان بیابان نەوۆ	دووساخ تای زوڵف پەرێشان نەوۆ
وە شەرارەی عەشق پایەماڵ نەوۆ	پابەند رشتەی پای دەسماڵ نەوۆ
ئەی کارە وەیتەور گەردوون پێم کەردەن	دەوران وەڕاگەی هیچکەس ناوردەن
عەشق یار بیەن وە پاپێچ پام	ساتێ جە خەیاڵ نەڎاروو ئارام
خورد و خوراکم هەر عەشق یارەن	زیکرم وەسف زوڵف سیای دڵدارەن
نە فیکر مەزهەب نە فیکر دینم	هەر نە فیکر خاڵ ئەو مەهجەبینم
ئیمشەو من یەكجار گرانم بارەن	باڵای نەونەمام لێم نادیارەن
شەرارەی هیجران وەردا، نە جەرگم	وە تاقی ئیمشەو مێمانەن مەرگم
چێش واچوون ئیمشەو دڵ بێقەرارەن	باڵای شۆخ دۆس لێم نادیارەن
هەرچەند مانگەشەو ئیمشەو پڕنوورەن	وە بێ تۆ قیبلەم بیناییم کورەن
ئیمشەو ئازیزم لێم نادیارەن	پێچ دەروونم چوون پێچ مارەن

ئەم پارچە شیعرە لە رووی دەستخەتی ئاغەی خالدی نووسراوەتەوە.

١) بە بڕوای من ئەم دێڕە دەسکاری کراوە. میرزا ئەوەندە لاواز نەوووە کە قافیەی ناتەواو بێت.

کولە و ئاینەمەل

یا کەریم حەق یا کەریم حەق ... یا فەرد بێچوون یا کەریم حەق
یا تەنیای بێباك مەوجوود موتڵەق ... یا سازندەی چەرخ بێستوون مەوڵەق
یا ئاگا جە دەنگ خشەی پای پەخشە ... یا نەزا و نەمیر جە کەس نەلەخشە
یا تای بێهەمتای قەدیم ئەقدەس ... سیوای زات وێت نیەن بالأدەس
یا رەونەق نمای گولأن وەش‌بۆ ... یا زوبان ئامووز وەحشیان کۆ
یا بێخەندە و شین نەزا و نەمەردە ... یا (عالم‌العلم) تەحسیڵ نەکەردە
یا بێ ماوا و زەید بێیار و رەفێق ... یا بێمیسل و رەنگ دانای بە تەحقێق
یا سازنای قەلب ئادەمی جە خاك ... یا عەشق دەروون دڵپاکان پاك
یا (مالك‌الملك) سەما و سەربەسات ... جە دەست مەلەخ پێمان دەی‌نجات
ئامان جە جەستە و پەشێوی حاڵم ... جە جەور مەلەخ جە جەفای زاڵم
دمای وەسف زات دانای لەمیەزەل ... رەزم جەرادان چەنی عەینەمەل
یەك رۆ بێ خەوەر مەخلووق پاوە ... چێش مەنزڵ بەگێ ئاما جە لاوە
تیپێ چوون جەیحوون ملەخ نمانا ... عاڵەم خەندەش کەرد وە هیچش زانا
جەی مەکان ساتێ گێلاً بێ ئەندێش ... مەنزڵ تەیار کەرد بە دەستوور وێش
جە دمای سێرۆ، روو کەرد ئەو دما ... وە عەزم پێشواز ئیستقباڵ شا
عەرز کەرد پادشا جۆش سەبوونەن ... مەلەخ نە گەرما تەمام زەبوونەن
شەرارەی هامن گەرمیش وە تاوەن ... جای نیشتەی سەرکار باخات پاوەن
ئیتلاعەت نیەن چ تەور سازیان ... چمان ئەنقەس پەی مەلەخ رازیان
ئیلتیجام ئێدەن من جە قاپی شا ... قەدەم رەنجە کەر تەشریف بەر بەوجا
عەرزش کەرد قبووڵ شاهی پڕکەماڵ ... چوون دەریای جەیحوون مەلەخ نشت وەباڵ
سەراپەردەی شا کێشا (دەرەزێد) ... سیوای زات پاك بڕیامان ئومێد

ئیمسالْ پاوەشار وەیتەور کەفت وە یەخ   سەما و سەرزەمین پڕ بی جە مەلەخ
ئەوشەو یاتاخ کەرد هەر یۆ وە تەرزێ   هەر تیپێ تەپێ هەر دەستێ بەرزێ
سەحەر شای مەلەخ نامیەی نامی   فەرما گرتشان دیوانی عامی
جارچی جارِ کێشا نە بەین قۆشەن   واتش ئارۆ شا دیوان نۆشەن
باخەبەر کەردش تەمام لەشکەر   زەرد و بۆر و هەمس چنی تاج سەر
سپا سان پێکان سەراسەر جەم بی   خورشید جە سەما تاریك و تەم بی
فەلەك جە هیبەت رێزنا ئەنجوم   گاوی ماهی سەخت کەوت وە تەلاتوم
کەش و کۆ و باهێر سارا و سەرملە   یەکسەر رووی جەهان بی سپای کولە
سەدای حازەر باش نەوا ی میرئالاّ   دەنگشان مەشی وە چەرخ بالاّ
وێش هەم شی وەبان تەخت جەڕادی   چاوشان شەندن کەڕەنای شادی
یە خەلاف نیەن ئەسەح تاقیەن   زەم زەمەی سازان دەورەی ساقیەن
نەغمەی موتریبەن دەبدەبەی کۆوسەن   کزەی مووکێشەن سەدای ناقووسەن
شا مەست و سەروەش جە پیاڵەی مەی   نمەیش وە خاتر کەیکاووس کەی
باقی سەرداران تیپتیپ سەف کێشان   مەئمووران بە ئەمر پادشای وێشان
میرئالاّ و مونشی ئیلچی و باش چاوەش   هەر کام وەجەی وێش گرتش وە باوەش
حەیتە و مولازم قوڵچی و سەرعەسکەر   وەکیلْ و نایب مابـاقی لەشکەر
سەردار و سەرتیپ شاتر و نازر   نە پای تەخت شا جەم جەم بی حازر
ئەر تۆمار وەسف شای مەلەخ وانی   مەزانی جە لای شاهی کەیانی
نە قەیسەر جە رۆم نە خاقان جە چین   نە سپای نەمروود (نسارای) بێدین
نە دەورەی فیرعەون نە زۆر شەداد   نە هەم قەوم لووت نە تایفەی عاد
نە زۆر زوحاك بە دۆش سیاحەی   نە حوکم رەواج کەیقوباد کەی
نە سپای خەسرەو ساحیب زەڕ و سیم   نە تیپ لەشکەر هوشەنگ شای قەدیم
نە جەنگ بەهرام نە دەعوای کشورە   نە چوار ئەقلیم موڵك ئەسکەندەر
حوکم گشت جەلای ئێدْ بەتالْ بیەن   سیوای شای شاهان زۆردارش نیەن
بەڵێ هەی شاعیر دەروون پڕ جە دەرد   درەنگەن مەلەخ ولاّت وێران کەرد
مونشی تەڵەب کەرد دەرساعەت دەردەم   کەرەم بەخشان کەرد نە موڵك مەردم

بێدرەنگ مونشی بە فەرمان شا حازر بی نامە بکەردش ئینشا

ئەملاك مەردم بەش کەرۆ یەکسەر هەربەشێ بەخشا تیپێ جە لەشکەر

فەرما (میرئاوا)) بەشی وەزیر بۆ تەمامی کەرۆش وە خاك نەی کۆ

غولاّم (سەربازی) باش چاوش (دێڵێ) سەرتیپ (زوارێ) سەردار (گەوێڵێ)

(پشتە) پەی مونشی میرئالاّ پەی (مەر) ریشەش جە ماهی باوەران وە بەر

(کەلاّخوان) ئیلچی (کەلیان) پەی سەرهەنگ سەوزیش سوور کەران بگێڵناش جە رەنگ

(دەرچیلێ) پێشمەرگ (دەرەلی) پەی جەلاو چوون کۆرەی ئەخگەر باوەراش وە تاو

ئەو (کەلیان) بەرات تۆیچی ناهاڵ بۆ مەنزلگای شەوش کۆی (کۆیمەکاڵ) بۆ

فەرما مولازم تۆیچ بشۆ (هاڵە) تەمامی خاکش نە دەروون ماڵە

بورجی چۆڕژی باوەران نکار (مەیدان) پەی قوشچی (هەوڵی) پەی مۆردار

(دەرەنیشە) گشت پەرێ باش چەپەر (وەردەگا) حەیتە (سەردێ) سەرعەسکەر

پێش خزمەت مەبۆ رەسمش زەیف بۆ ئەنعامش ماوای (مەلا شەریف) بۆ

بەو شەرت وە دندان بکەنۆش جە بێخ جە وێران کەردەی هیچ نەکەن درێغ

نواڵە و ژارئاو بکەران ئاژێن کاول کەن مەحەل پورت کلاّو ژین

یەك مشتە رۆزی نازان پەی ئینسان کاتب (بندەرە) نازر (دووریسان)

(خانەگا) وەکێڵ (دەرموور) پەی گزیر ئینعامی مەیتەر (گراڵ)ی بێپیر

(دشە) و (یاسگە) جە گرد سیوا بۆ تەمامی ئەنعامی بەخشی لێوا بۆ

(وڕا) پەی سەقا کارخانەی شایی (کۆمەدەرە) پەی شەیپوورچی و نایی

میرئاخووڕ بشۆ وە قەریەی (نجار) تا (دۆڵەوگەمی) کەرۆش یەختە سار

یوزباشی مەیلش ئەر وە (نۆریاوەن) ئارەزووش گوڵگەشت سەفای سەراوەن

هۆردەرۆ خەرگا جە (هانە سفید) عالەم جە سامش بلەرزۆ چوون بید

باقی خاسەی شا جە سپای مەلەخ (دەرەی زید) جاش بۆ (هانەوا) مەتبەخ

دەشت دار (کۆڵەك) (کۆڵە) پەسەنکەر (وارەقای) چادر تەمامی لەشکەر

(بانە کەچەڵێ) هەم پەی نەی یازی توولێ پەی جاگەی ئەسپان تازی

ئەو باخ مەسجد پەی قاوەخانە کەناراو بگنۆ وە حەوز و لانە

ئیستە گشت لەشکەر جەمەن جە باخان هۆردان رەنگاوڕەنگ تیپ بەیداخان

نه تەیر نه باڵدار نه موور و نه مار   جه خۆف مەلەخ گشت وێش دان هەشار

وەلحاسڵ سپای کولەی ستەمکار   یەکسەر داگیر کەرد باخات و کۆسار

عالەم جه دەستی ئەو هەراسانەن   یا حەق جه لای تۆ یه خۆ ئاسانەن

تەمامی ولأت گشت ناڵا جه دەرد   جه جەور مەلەخ کێشا ئاهی سەرد

با جەتی شاباڵ شۆخ جبرەئیل   بشق دەنگ نەفخ سووری ئیسرافیل

با جەتی ئەوکەس دەرکەند جه خەیبەر   بەشق موحەممەد خاتەم پێغەمبەر

یا کەریم مەلەخ ئاوارەی توون بۆ   سپاش تارومار تەختش نگوون بۆ

تەمامی دنیا گشت ناڵا جه دەرد   به جەور مەلەخ کێشا ئاهی سەرد

نیشتن پەی تەگویر ئەشخاص وە دڵواز   واتن هانامان بەرمێ وە شیراز

عەرزە نویسان وە هوناو دڵ   وەلای ئاینەمەل پادشای عادڵ

ئیبداش به نام کار ساز کاران   شەرەف بەخش نوور ماه و ستاران

دەوڵەت دەهەندەی شاهان گشت تەمام   سنعەتکار جنس هەژدەهەزار عام

بەڵێ شازادەی ئێرانی نەسەب   جەیحوون سپا و سان ئاینەمەل لەقەب

فریشتەی فەڕت فزوون ئێقباڵ بۆ   دۆست شادمان دوژمنت لاڵ بۆ

جه دەور گەردش تاکه بێباکی   ئەر سەد سپادار هەم سامناکی

نامانت وە گۆش چوون سەرسەرەی باد   زەمزەمەی بیسات سپای شای جەڕاد

تەمامی ولأت گشت یەختەسارەن   نه جەور مەلەخ عاڵەم فەرارەن

هەر جه (ئەسەموولڵ) مەکە و میسر و شام   تاکە (ئەرز رۆم) تەمامی تەمام

(بایزید) و (تفلیس) مەحالأتی (وان)   (پاپیش قاشمان) تا شاری (ئیروان)

جه (رۆم) تا (یۆنان) (ئەرمەن) و(ئینگلیس)   (رووسیە) و (ئاراس) نە سارای (بەدلیس)

سەرحەد سەرحەدان عەرەب تا عەجەم   شای مەلەخ وە جەور گشت مالأ نە دەم

هەڵمەت بەرد وە موڵك ماوای (عەنادۆڵ)   شاران شێونا وەلأتان کەرد چۆڵ

(قوری) و (قاریان) (حلە) و (حەڵەب) شار   تا (دیاربکر) کەردەن یەختەسار

ئەتراف (مووسڵ) بردەباد کەردەن   ئەسیری جه ئاسار (کەرکووك) ئاوردەن

ولأت (هەولێر) (خانەقی) و (زەهاو)   (مەندەلی) و(بەغدا)ش یەکسەر دان چەپاو

پارچەی (قەرەداخ) تا وە (شارەزوور)   چەنی (سلێمانی) گرد کەردەن خاپوور

غارەت کەرد باغات مولّك (هەرامان) نەتەرسا جە زۆر سەلتەنەی سولّتان
سەنگەر وست نە پای سەخناخان سەخت وێران کەرد مەحاڵ (هەورامان تەخت)
مەزرەعەی مەحاڵ کاشتەر جە بێخ کەند تەپڵ هەی تالاّن جە (ژاوەرۆ) ژەند
لەرزا جە سامش قولەی سەربەرزان (کۆماسی) وێران تا (کەلأتەرزان)
(شلێر) شێونا (مەریوان) مالاّ (سەقز) جە ئافاق زوڵم ئەو نالاّ
مەحشەر نمانا وە خاك (بانە) (ساوجەبلاّخ)ش کەرد بە وێرانە
غارەت دا وە تەخت ماوای (سنە) شار بنار (لەیلاخ) سەنگەر دا قەرار
ناحیەی (سوورسوور) تا (شاهینی) و (لۆن) دهات ئاباد گشت کەرد وە دی کۆن
ئەڵك (بێڵەوار) قوشەن کەردش پەی (کەنووڵە) وێران کەرد وە دەشت (رەی)
(کوردستان)ش کەرد وە خاك نەیکۆ خسووسەن بلۆك (پاوە) و (جوانڕۆ)
(ماهیدەشت)ش چوون چۆب تەڕ تاشان غەزەب گرد نە دەور شاری (کرماشان)
خاك (لۆڕستان) وە تورکە بەرد (پشکۆ) و (ئیلامش) تەمام وێران کەرد
خاڵی کەرد (کرند) (گاوارە) و (گۆران) نشت نە (داڵەهۆ) چوون باد و بۆران
سەمت سەرحەدان (شیان) هەم (راوەند) مالاّش تا قەلاّی شاری (نەهاوەند)
خراو کەرد (هەرسین) (سەحنە) و (خورڕماوا) یا ساوڵش شار (هەمەدان) یاوا
ئیرادەش تەسخیر مولّك (ئێران)ەن مەنزوورش مەنزڵ وێشەی شێرانەن
بەلاّی بێسامان چارش ناچارەن تەرسای لامەزهەب شووم بەدکارەن
حەیفەن تۆ شاهی (شیراز) نشین بی ساحیب تەخت و بەخت نام و نگین بی
پڕ زۆر و پڕ زات پڕ ئەساسەنی تێژتاو و تێژباڵ مەلەخ ناسەنی
خەیلێن ناپەیدای چە خەیرت بیەن نە سەر دیاران جاگەت خاڵیەن
عالەم ئینتزار چەمەڕای راتەن ماوا و مولّك و زەید یەکسەر فدأتەن
غافڵی عەیبەن ئەی شای شیرین باڵ سوستی پەی شاهان مەحاڵەن مەحاڵ
فەرمان دەر بدەن ساز و تەپڵ پەڕ وە هاژەی شاباڵ عالەم بکەر کەڕ
دەخیل سەد دەخیل هانا سەد هانا نەمەنەدەن قووەت تا و تەوانا
باقی وەسەلام ساحیب ئیختیار وە دەسی وێتەن هەنی رۆزگار
عەرزە بەر وەڵای شاهی ئاینەمەل تا وەکوو چێش بۆ (دستورالعمل)

قاسد راهی بی (شەبخوون) دا یوڵغار		مەنزلان تەی کەرد تا وە (شیراز) شار
دەردەم نامەش بەرد یاوا وەحزوور		مدرا وەرانوەر بە ئەدەب جە د وور
نزیك بی وە سەف لەرزا جە هەیبەت		نامەش دا وە دەس ئەرکان دەوڵەت
نە پابۆس شاوانا سەرانسەر		جە زوڵمی کولە شا بی باخەبەر
مەفهووم بی مەعلووم باسی جەڕادەن		جویەندەی جەنگەن سپاش ئامادەن
گێجیا و گێجش وەرد جۆشا و خرۆشا		دەردەم جامەی قار قەترانی پۆشا
دیا پەی وەزیر سەردار ئەکرەم		فەرما سپادار سپا کەرۆ جەم
جە کەردەی مەلەخ هەناسەم سەردەن		ماچان (ئێرانش) بەختەسار کەردەن
چەپەر کیانا وە گشت شاراندا		وە سەمت سەرحەد سەرد یاراندا
هەرکۆ سەرداریٚ هەرلا سەفدەریٚ		هەرجا بەگلەریٚ ساحێب لەشکەریٚ
بیان بە دەوان شا بیٚقەرارەن		نمەز عەزمش جەنگ یا خۆ شکارەن
خێزا سەدای ساز تەپڵ تیپ ئارا		عەلەمدار سەف سەف عەلەم ونارا
بانگی بالأبان بەرزبی جە شاران		خێزا زیل و بەم سان سەرداران
سەفسەف پێکان سەف مەوجمەوج و جۆقجۆق		فەوجفەوج و جەمجەم تیپتیپ و توقتوق
جە قاف تا بە قاف یەکسەر نیشت وە باڵ		تا شین وە خزمەت شای شیرینجەماڵ
گرۆ گرد بە سان ویارا		یەك یەك بەیداخان هۆردان نەسارا
جارچی جارکێشا نە بەین لەشکەر		واتش بزانان تەمام سەرانسەر
شا عەزمش سەفەر ئیرادەش جەنگەن		مەعرەکەی مەلەخ غەزای فەرەنگەن
تا ئاخر مەنزڵ شا قەرار دەرۆ		بابە فەرزەند و نەوە باوەرۆ
دەستەی موتریبان چاوشان تەمام		داشان ساز جەنگ ئاینەمەل مقام
شا دیا وەسف ئافەرین واناش		خێزا نە رووی تەخت باڵ و پەڕ شاناش
واتش یا کەریم کارساز بیٚچوون		نەسرەت و فەتحی شاهان گرد بەتۆن
یا (رسولالله(ص)) مەحموود موختار		یا دڵدڵ سوار کوشەندەی کووفار
یا ئیمام رەزا ئەر سەدنیم لایەق		سپام وە سپای مەلەخ کەی فایەق
چەنیٚ موناجات خەیلیٚ سوجدە بەرد		قوشەن ئیرادەی نەقڵمەکان کەرد
سەما بی سەیوان زەمین بی وە سەی		چوون رۆی هەفت لەشکەر بە لوای دەشت رەی

قەترە دا وە جەخت يولغار دا وە شەو
نە بە رۆ ئارام نە شەو كەردەن خاو
ئەو شەو نە پەڕاو قەرار دا قوشەن
فەرما قاسدان بێخۆف و ئەندێش
ولات بە ولات مەحاڵ بە مەحاڵ
بزانوون يەقين شاى مەلەخ جە كۆن
قاسدان خەبەر شنەفتن جە شاه
هەر يەك روو كەردن وە سەر دياریٚ
ولات بەش كەردن وە رووى هەواوە
ئەوەلٚجار گێلا وە سەر زاخانەدا
دووهەم گوزەر كەر وە سەرئاواندا
داردار و ماڵماڵ سارا و باخ و هەرد
سپاى شاى مەلەخ چوون جەيحوون جەم
روو كەرد دماوە تەكان داوە تاو
عەرز كەرد فيدات بام ئەرواى ديدە و دڵ
پەى چێش پاوەشار ئارۆ من ديەن
ماواى موفەرەح ياگەى نوورانەن
بەڵێ پەى سەنگەر (شاهۆ)ش نەزاوەن
گۆش دان وە شنۆى لەيلاخاندا
بێشك حەق وە مەيل پاوەش ئاراستەن
كەيفى بويارين جە پاوە شاردا
ميوەى رەنگاوڕەنگ رێزان جە داران
تا واچى خوشگڵ هەم مێهرەبانن
وەختێ مەگێلان نە بەين باخان
حەيف تۆ نەوينى ئەو شێوە و ئەوڕەنگ
بەڵێ پەى مەلەخ ئەر پەرسى خەبەر

مەنزلان تەى كەرد وە دەوان دەو
يا ساوڵ ياوا پەى قولەى پەڕاو
تا سەحەر جە نۆ جەهان بى رەوشەن
رەوان بۆ راهى هەركەسێ پەى وێش
وە دەوان دەو باوەران هەواڵ
پادشاى شاهان بۆتان رەهنموون
بۆسان رووى زەمين راهى بين وە راه
هەركام ولاتێ هەريۆ جە شارێ
يەكێ عازم بى پەى موڵك پاوە
وە چەمەن سەراووە ساى باخانەدا
وەو كووچە و مەحەل موڵك و ماواندا
يەكسەر وە تەفتيش واقع نووسى كەرد
نەكانى بادا يەكسەر دى وە چەم
پەى حزوور شامەنزڵ كۆى (پەڕاو)
شادى جەى وەرتەر عەبەس بێ باتڵ
ميسلش جە ئافاق دنياى دوون نيەن
رەوزەى بەهەشتەن قەسر حۆرانەن
شارش نە پاى تەخت قەلاى (مەسناو)ەن
مەدێۆ وە سەرتەڵ گشت باخاندا
پەى پاىتەخت شاى ئاينەمەل خاسەن
قەدەغە و قووروۆغ نيەن جە كاردا
نە پايەى داران جوجوق نازاران
شۆخ شيرين تەور شيرين زوبانن
دڵداران يەكسەر مەكەران داخان
وە تاجت قەسەم سەنگ ماوەران دەنگ
داگيرش كەردەن سپاش دەشت و دەر

تەخت عەدالەت وستەن كانیبا
بێباكەن جە زۆر ئاینەمەل سپا

نە هەرچوار تەرەف حوكمش رەواجەن
چێشش تەگویر و چێشش عیلاجەن

قاسد وە تەفسیل وە شادا هەوالْ
شا شاد بی جە شەوق شانا پەڕ و بالْ

خێزا جە پەڕاو شای پڕ مەعریفەت
نیەن جای نیشتەن یا عەلی هیممەت

تەپڵ شای مەلەخ چوون بەوتەور بەرزەن
دیدەنش لازم فەریزەی فەرزەن

تەكان دا وە تاو و زاق داوە بالْ
رووی سەما یەكسەر كەرد وە سیامالْ

یولْغار دا وە جەخت سوب تا عەسر دێر
مەنزلْ چێش یاوا وە ماوای (شمشێر)

نە دەشت سەریاس پورت سەرپاسار
هۆردان خیمەی خۆوەش مەنزلْ دا قەرار

تیپ تیپ ئاینەمەل داخلْ بین وە جا
هەریەك وەرەنگێ هۆردان بارەگا

شا یاوا چەنی فەوج خاس وێش
داخلْ بی نەتۆی خێمەی خەسرەویش

سپا گشت یەكسەر هۆردان بەیداخان
سارا و سەرزەمین پۆشا وەرزاخان

چاوشان لادی گرتشان راحەت
ژەندەن مقامات نەزم ئیسراحەت

گرنگەی كەمانچە دلْ پاچ پڕتار
وێنەی زیلْەی زەنگ زایەلْەی زەوار

كزەی مووكەشان دەروون مەكەرد چاك
نالْەی نەوای نەی مەنیشت وە ئەفلاك

موغەننی و موتریب هەركام پەرێ وێش
هۆركێشان نەغمەی داودی دلْكێش

رەقس رەقاسان لەنجەی دلْوازان
قەواقووی قازان زەمزەمەی سازان

سادە ساقیان جام مەی وە كەف
مەڕەقسان وە ناز جە مابەین سەف

شاهۆش دا وە سەیر سەف ئارایی ئەو شەو
چوون بەزم شیرین زەمزەمەی خەسرەو

سەحەر چەنی بانگ (الله اكبر)
شا جە شیرین خاو مەستی كێشا سەر

بە دەوان وەزیر وەلای وێش وانا
فەرما هەی ئەمیر دلێری دانا

نامەی جگەربڕ سەنگ شكافەندە
بنویس پەی مەلەخ نام پەی نەمەندە

ئەوەلْجار وە نام پادشای شاهان
باخەبەر جە حالْ جەستەی گەداهان

جەودما وەقین بنویس هەی جەڕاد
ئەی ئەبلەی بێهۆش گومڕای بەدنژاد

ناپاك بەدكار بەدبەخت بی ویر
عالەمت وستەن گشت وە دار و گیر

ئەی گەبر كافر مەغروور بێدین
ئەبلەكەی زۆر كەرد وە ئێران زەمین

ئەو كۆ بەرمەشی یانەت بۆ وێران
پەی چێش تۆ رووت كەرد نە مولْك ئێران

وه تەوفێق حەق كارێ كەروون پێت
بەرووت وه ياگەی قەدێم ماوای وێت

سەدای ساز جەنگ نەشۆ جە يادت
وەلای كەس وكار نەياوۆ داڵت

نامەش تەمام كەرد وێنەی ژارمار
سپەرد وه قاسد وەسەد قین و قار

قاسد راهی بی دەر ساعەت ياوا
سەر وه پای كورسی شای مەلەخ ساوا

نيا نە رووی كەف نامەی قین و قار
مونشی سانا و بەرد وەلای شەهريار

وانا بە ئەدەب مدرا بە ئەنداز
نامەی شەڕ و شۆڕ پڕ جە گیر و گاز

مەعلووم بی زاناش دنيا وه تەنگەن
ئاينەمەل جۆشان ئيرادەش جەنگەن

فەرما وه مونشی دەس بەرد وه خامە
وه تەعجيل بنويس جواو نامە

بنويس هەی نادان هەرزەی هەرزەگۆ
فەردا وه مەيدان وادەی من و تۆ

بەڵێ سەد چەندان موڵكت خاپوورەن
هەرزە گوفتاريت جە شاهان دوورەن

هەر چێوەيم كەردەن زۆرم وه دەسەن
چ پەروام جە تۆ يا خۆ جە كەسەن

نەزانای عەزمم شار شيرازەن
گرتەی ئيرانم يەكسەر نيازەن

هيچ نەشۆ جە لات نەوەری جە زەين
ئەر مەيلت جەنگەن چەنيم (علىالعين)

سەحەر وه يەك جام زەهر هەلاهەل
جەرگت پارە كەم سپات كەم پەلپەل

بێخەوەر جە زۆر سپای جەڕادی
پەوكەی سەروەشی و دايم دڵشادی

هەرچيت جە دەسمەی نەكەريش درێغ
تەرسوو جەرگ وێت پارەكەم وه تێخ

ئەر تۆ هەوای جەنگ شای مەلەخ پێتەن
تاقی ئەجەڵت هامڕاز وێتەن

هرزە و نادانی خەياڵت خامەن
يەقين نيشانەی عومرت تەمامەن

تەمام كەرد جواو نامەی شەڕئەنگێز
سپەرد وه قاسد پەيك سەبوك خێز

قاسد نيشت وه باڵ راهی بی وەڕا
نامەی مەلەخ دا وه ئاينەمەل شا

دەردەم شافەرما سپا تەيار بۆ
تەمام ئامادەی رۆی كارەزار بۆ

جارچی جاركێشا نە دەشت و كۆسار
سپاش پێچاوه پەرێ كارزار

جە سەدای شەيپوور كەرەنای شاهی
سپا سەف كێشا جە مە تا ماهی

سەما پۆشا بەرگ قەترانی زووخاڵ
زەمين بی وه گەرد چەنی فڕەی باڵ

زەمين زەوير بی جەڕادی نما
وێنەی رووی زەمين پۆشا رووی سەما

سپا چوون جەيحوون دەردەم خرۆشا
وێنەی هەوری كين رووی سەما پۆشا

هەوا بی وە گەرد خورشید شەردەوە	رۆی مەحشەر جە یاد عالەم بەردەوە
قەزا نیشت وە سەر قەدەر وە دامان	چاوشان داشان نە جەنگە نامان
قەواقوی عەزیم بەرز بی جە بالاْ	سەما سەدەق وات سەرزەمین نالاْ
ماشەڵلاْ جە تاو تاب ئاینەمەل	وەه وەه جە شانای شاب ئاینەمەل
نەی تەرەف مەلەخ جۆشا چوون عەمان	سان دا وە سپای تەمام بیٚسامان
دا نە ساز جەنگ گەڕەنا و شەیپوور	مەنمانا جە دوور وێنەی نەفخ سوور
کەشوو کۆ و کەمەر جە مەلەخ کۆبی	زەمین بی زوڵمات ئەر سەد کەرۆ بی
یەکسەر نیشت وەباڵ روو کەرد وە هەوا	ئەمجار بۆ وە سەیر دەرد بیٚدەوا
جە تەقدیر حەق جەهان ئافەرین	جەنگ کەوت نەمابەین سەما و سەرزەمین
هەوا بی مەیدان یاگەی شور و شەڕ	خاڵی بی جە خۆف ناڵەی تەپڵ پەڕ
یەکێ ئاینەمەل یەکێ نە جەڕاد	داخۆ کێ زەلیل کیٚمەبۆ دڵشاد
کێ مەبۆ فایق کێ بۆ سەرنگوون	مەر هەر تۆ زاتی گەردوون های گەردوون
غەرەز دوودەریای جەیحوون نیشت نەباڵ	ئامادە پەی جەنگ سەدای قیل و قاڵ
چوون تۆف تۆفان داخڵ بین وە هەم	خۆر بی سیاماڵ چەنی تۆز و تەم
ئەجەڵ ستێزا ئەروا گورێزا	شۆڕش هۆرێزا (ئەل) ئامان خێزا
واوەیلا جە شەست گرەی پای مەلەخ	داد جە زۆر و سام فرەی شای مەلەخ
ئەل ئامان جە زۆر زوحاکی مەلەخ	ئەی جە شانای زەرب بیٚباکی مەلەخ
ئاینەمەل وە شاب وە منقاڕ تێز	مەلەخ پی دندان ئاڵماس هون رێز
ئاینەمەل وە چەنگ مەودای حەجەر پەل	مەلەخ وە بادەی زەهر هەلایهەل
پەی پەی پەیاپەی مامان وە هەمدا	دنیا و مافیها گوم بی نە تەمدا
گرمەی کەڕنا و زەمزەمەی ناقووس	شریخەی شەیپوور ناڵەی بۆق و کووس
سەدای سۆز و ساز زایەڵەی سەمتوور	سفید سیا کەرد سیا کەرد دەیجوور
مەلەخ فوارەی ژار هەلایهەل	مەدا نە رووی زام جەرگ ئاینەمەل
ئاینەمەل وە زۆر زەربش مەشانا	جەڕاد لاتەحەف وە زەرب مەوانا
داوایێ وەیتەورە نیەن نە هۆشم	نەذیەنم وەچەم ناما نە گۆشم
مەر جە نۆ رۆستەم وە رەخش بۆ سوار	روو بنیۆ پەی جەنگ نە رووی کارەزار

یا خۆ کەیخەسرەو وە تەعجیل و تاو
ئامان پەی نەبەرد شای ئەفراسیاو

یا شای ئەسکەندەر جەمشید و داران
تیپ هەفت لەشکەر جە رەی و ناران

سیٚرۆ تا ئیٚوار وە شدەت جەنگ بی
زەمین چوون زوڵمات هەوا سیوەنگ بی

مەلەخ زۆر ئاوەرد جۆشیا چوون جەیحوون
سپای ئاینەمەل رژیا چەنی هوون

پەی دەفع تاڵی ژار مەلەخ تاو
هۆرگیٚلاٚ وە پەس روو کەرد وە سەراو

فەوری ویٚش کیٚشا یەکسەر وە ئاودا
دووبارە هەنی پەی مەلەخ تاودا

گرمنا چوون هەور ئەوەڵ وەهاران
داش وە مەلەخدا چوون باد و باران

جە سپای مەلەخ ئەل ئامان خیٚزا
چوون وەڵکگ خەزان پاییز مەڕیٚزا

هەرچەند ئامان واست هیچ نەوی ئامان
مالاٚش چوون هەرەس سپای بیٚسامان

ئاینەمەل وە نووك منقاڕ پڕقین
مەڕیٚزنا لاشەی مەلەخ وە زەمین

وە تەوفیق حەق بیٚمیسل و مانەند
سپای شای مەلەخ نە مەیدان هۆرکەند

ئیشارەی مەلەخ چەفەی هەی گوریٚز
هاژەی ئاینەمەل بەرق سەبوك خیٚز

رفاناش وە هەرد سەر دیاراندا
پەخش کەرد وە رووی سای موغاراندا

وەڕەزای خالق وەیتەور کەردش قەست
مەلەخ پەی دەرمان هیچ ناما وە دەست

ئاینەمەل ویٚڵویٚڵ مەگیٚلاٚ ئەنقەس
ئەسڵەن یەك مەلەخ نەگنیش وەدەس

بووڵ وە یاگە ژار شای مەلەخ شانا
حەمد خوداوەند بیٚ هەمتا وانا

گیٚلاٚوە ئەو پەس وە زەوق و شادی
چاوشان ژەندەن تەپڵ ئازادی

شا چەنی سپا سەروەش و دڵشاد
خەرمان خەمان یەکسەر دا وەباد

ئاما نیشت وە بان تەخت شای جەڕاد
جەم بین نە دەورش ئەمیران وەشاد

فتح نامەش کیاست وە ئەترافەدا
وە هەر هەفت ئیقلیم قولەی قافەدا

جەودەمدا خیٚزا واتش ئەی یاران
با بشین وە پای سەهەند داران

دیا چیٚش قوشەن یەکسەر تەمامەن
فەرما تووت تەڕ ساریٚژی زامەن

هەرکەسیٚ پەی ویٚش (یاالله)هەی چەپاو
هیچ نەبین وە تەنگ حەساو و کتاو

یاران یە نامەی نەهاتی پاوەن
مەعلووم نامە دیش جە لای خوداوەن

کەسیٚ بەزەیش نامان وە حاڵش
سەد لەعنەت وە شووم بەخت و ئیقباڵش

دیسان ئاینەمەل روو کەرد وە باخان
خیٚزا سەدای دەنگ بەرزە دەماخان

قــەوافوی گــەرم زەلزەلــەی بــێشــۆ — نیشت وە رووی ئەفلاك نالەی گاوە كۆ
هەرچەند خۆشئامەد هەرچەند سولْح و جەنگ — هەرچـەند قـاو و قیـو هەرچـەند شانای سـەنگ
فایــدەش نەكــەرد ســوودێ نــەڎاپێش — گـێلاً و نۆشـش كـەرد وە دڵ واز وێـش
یـەك تەبـەق گـرتش سـەر تـا وە دامـان — داگـیر كـەرد یەكـسەر سـپای بـێسـامان
سەربازان هەڵمەت پـەرێ تـووت بـەردن — هــەتا تاواشــان نــۆش گیــان كــەردن
بــاز خانـــەش ئابــاد ئامــاوە كــەنار — راهـی بـی نـە رای تەڵكـەی شـیراز شـار
ئەو شی نەڕای وێش خـوداش بۆچـەنی — ئێمە مەنیێمـێ پـەی جـەوریتـر هـەنی
گـشت وە دەسـت تـۆن دانـای كـولحـاڵ — مەلەخ پەی مەردووم كـەردەبێت زەواڵ
ئاینەمــــەلت كــــەرد وە زەواڵ ئــــەو — رۆی رۆشــنت كـەرد لـێش تاریكەشــەو
ئومێـد هـەر وە تـۆن كـەرەم فـەراوان — گۆشەی لوتـف تـۆ وە گـرد كـەس یـاوان
مــــەعلووم هــــەر زاڵــم زەواڵــێ دارۆ — هــــەر تــــۆز و گــــەردی شــــەماڵێ دارۆ
ســـیوای زات وێـــت شــاهی بـــێزەواڵ — نە شوور نە شیرین نە تـرش و نـە تـاڵ
مابــــاقی عاڵــــەم وێرانــــەن مــــاڵش — هەر كەس كەسێوەت كـەرد وە زەواڵش
ئافەریـدەی جـنس ئەشـیا گـرد تـۆنی — نـە هـەر جـا هـەنی نمـەز جـە كـۆنی
ئەر سەد من عاسی هەم قـەترانی رووم — جە گۆشەی لوتفت نەكەریم مەحرووم
قـادر ئومێـدش عـەفوی عـەتای تـۆن — ئەر سەد بار خانەی تەقسیرش بێشـۆن
نـە غـەوغای عـەزیم دیـوان مەحـشەر — بەخشیش بە (اتباع آل پیغمبر)

لـە رووی دەسـتخـەتی مـیرزا عبدالحسین نووسـیومەتەوە كـە لـە ئـاخرەوە ئـاوای نووسیوە: (تمت شد از دست غصە روزگار ١٣٢٧)
ئەڵبەتـە لـە دەسـتخەتی كـاك لوتفـولاّی بـارامیدا بـەم سـێدێـڕە كۆتـایی دێـت كـە لەوانیكەدا نەبوو:

كــــەرەمدارەنــــی بــــشق پێغەمبــــەر — بێئیمان جەی دوون مەبـەرەم وە بـەر
نەمەنــــدەن زەڕەی بــــاقی حــــەیاتم — جــە قــەبر تاریــك بــدەر نــەجاتم
جـە وەخـت سـوئال تـۆ سـەبەبسـازی — لوتفت بۆ شەیتان نەڎەرۆم بازی

یەك شێر و گورگێ

یەك شێر و گورگێ چەنی رووبایە   وەتەن کەردشان نە گۆشە جایە
پەی هەم واناشان سیغەی رەفێقی   گیان جە یەك قاڵب دۆسی حەقیقی
مودەی چەنی هەم بە سەر بەردشان   شکار نەچیر وەحشی کەردشان
تا یەك رۆ ویەرد خێڵ عەزیمێ   جە خۆف ئەو شێر پڕ تەرس و بیمێ
لێشان بە جا مەند نە پەنای سەنگێ   مێش و چەپوشێ و گۆساڵە لەنگێ
شێر واتش وە گورگ حسە کەر لێمان   هەر کام بوەرمێ نەسیب وێمان
ئامێشە خاسەن ئانە پەرێ تۆ   تەناوڵش کەر نۆش گیانت بۆ
پەی رۆبا چەپۆش پەی من گۆساڵە   رزقێوەن رازق کەردەن حەواڵە
شێر جە حرف گورگ دڵئازوردەبێ   تەبع ئاتەشین بە هەم خوردەبێ
چەپاڵەش شل کەرد چوون خونەخوارە   داش نە بناگۆش گورگ بێچارە
یەك سەعات ئەو گورگ لەقەفرەش بێ   زیندەی نیمە مەرگ گیان کەندەش بێ
وە زەرب سیلی چەناکەش بی چەفت   گورگ وە لارە لار مەخێزا و مەکەفت
شێر وات وە رووبا تۆ بکەر حسە   مکافات حەرف هەرزەکار بەسە
رووبا وات راسی عەرزم هەر ئەندەن   هەرگا فەڕاشی وە دەستی بەندەن
گۆساڵە پەی چاشت مێش پەی ئیفتارت   چەپووش لەزیزەن پەرێ نەهارت
ئێمەیچ ئەگەر مەند چڵێ یان چۆیە   یا گورگانە خوار یان رێخۆڵۆیە
جە یومن ئیقباڵ خوداداەی تۆ   میر و معاشێ وە هەر سوورەت بۆ
شێر وات ئافەرین رووبا جە هۆشت   جە نیکی کەلام جە تیزی گۆشت
مەعلوومەن جە ئەسڵ کۆنە فەڕاشی   تەبعت بەعیدەن جە خودتراشی
ئەی حسە وەڕاس کێن دان وە یادت   رەحمەت وە تەعلیم دەرس ئوستادی
رووبا وات عەقڵم جە گورگ ئاموختەن   چەپاڵەش چەنی وە هەم دا دووختەن
هون کەلەی گورگ نیشانم دادەن   خاستەر جە تەعلیم هەزار ئوستادەن

له ئاخری دەستخەتەکەدا ئاوا نووسراوە: (تمت شد در حالت عجز و ملامت از دست میرزا عبدالحسین)

پاشە رۆ ك

ئه م پا رچه شیعر ه له روی ده ست خه تی ئا غه ی مه سعودی کوڕی حاجی سه ید حسینی خانه گایی له کرماشان ده ستم که وت که به نا وی میرزاوه نو ســـــرا بووئه گه رچی تا به ئه مڕ ۆ شیعری بەم شێوه مان له میرزا بە دەست نه گەو توه که چی نا توانین ره دیشی بکه ینه وه بۆئه وه ی دست خه ته که له سالاّ نی (۱۳۲۳ تا ۱۳٤۱) ﻫ ق نو سرا وەو جیگای با وه ڕیشه بەم بو نەیه وه ئیمەیش له پا شـــه رو کی دیوانه که یدا دەینو سینه وه تا به جوانی ده رکه وی هی میرزا یه یان نا ؟

چو مه خزمه تی نۆ ها لّم وتم شـــه رعم هه یه ئه مڕ ۆ
وتی را ستی وتم وه لاّ « وتی ئا مان مه که هــــه ی ڕۆ
وتـــم چا وت دڵی بر دم ، وتی چا وم نـــه چـیر نا کا
وتم ئیز نه ته وا ڤی که م ، وتی گرتت ده کا ئـــــه بـــرو
وتـــم مردم له هیجرا نت ، وتی عـــا شـق ده بێ وا بێ
وتم مه عشو قه چیێ قور بان ، بەغه مزه ونازوتی ئەی هو
وتم بوچ وا کەم ئینسافی « وتی چبکەم ئـســولً وا یـــه
وتم لوتفت نیـــه بو من ، وتـــی وه لاّ لــه بــه ر به د گـــۆ
وتـــم دەردی دلـــم زۆ ره ، وتی ده رمـــانی ئه و کامـــه
وتـــم ســـه یرانی گـــــــولّباغت ، وتی نا بێ پڕه لیـــمۆ
وتـــم پێم ده له تا ی زو لـــفت ، وتـــی چیت بۆ ده کا ئا خر
وتـــم بـد روم دڕا وی دڵ ، وتـــی بگــــره ئه ویچ بــۆ تـــۆ
وتـــم پیـّم دەروتـــی پیـّم چـی ن وتـم خالّت وتی کوفر ه
وتــم ســو تام ئەی کافـر ، وتـی ته ئه قول که ئەی بەد خۆ
وتـــم قــه د سادقێ وەك من ، به ده ستت نا که وێ هه رگیز
وتی (قادر) هەموت فێڵه ، له ته وقـــی سەر هــه تا ئه ژنۆ

ئـەم چـەند دێـڕه شـیعرەی مـیرزام لـه لای کـاك عەبـدولکریمی شـوکری دەسـت کـەوت کەئـــەویش بەشـــێوەی دەم بـــەدەم بیـــستبوی ، هەرچـــەند وادەزانم ناتـــەواویان زۆرەو

شـتانێکی لـەوەی زیـاتر یـان کـەمتر کـەمیرزا دایـنـاوە لێـرە دا ئەکەوێتـە بەرچـاو، لـە بەرئەوەی منیش لەپاشەروکی ئەم کتێبەدا دام ناون، هۆی دانـانی شـیعرەکەش بەواتـەی کاك عەبدولکەریم جاریکیان میرزا لەگەڵ خاڵۆیدا ئەچن بۆکەژ لەنیزیکی کـەلی بـەرەدا کەلە سەری کەڵێ دەبینن خاڵۆی دەڵێت هادەی مـیرزا دووشـیعری بڵـێ بـەم کەلەسـەرەدا ئەویش بەم شیوە دەس پێ ئەکات .

میرزام رۆی روان میرزام رۆی روان   تووشم کەوت نەتووش سەیاڎی کەلان
دیم کەیەك کەلەئەفتادەی خاکەن   یەکـوشتنی کام چــەرخ ئەفـلاکەن
پەرسام ئەی کەلە کۆگەشت کاوان   بۆراس واچەپێم چێش پەنەت یاوان

جوابی کەڵە

تازەســـەیاڎبیم نەســەرکۆســاران   جەهان گەشتیم کەردبەو سەردیاران
هەرگولێ خاس بی من مەکەردم نۆش   نـەخشەی مەگەس بێڎاربیم نەهۆش
سەیران یەك مودەت عومرم تەمامەن   نەزانام گـــوزەر جـــارانم کامـــەن
سەیران یەك نەفەرکوشەندەی ئەندێش   سەنگ وەسەنگ ئاماپانیا ئەوپێش
تیرێ گـــــوزەرکــــەرد نــەئەو ویارا   تا پەڕ نشت نە خـاك نم ناکی سارا
تیرێ دانەلام جــەو لام گــوزەرکەر   رووم نیا بەرووی تریشکی کەمەر
قازلاخەکان چوون قاز سەرسەخت   شاباڵ مەشانان پەی کەلەم وەجەخت
جەو بونەوەران ئامان بەدەوران   قەستشان ئیڎ بی دیڎەم بەرباوران
سەیاد هۆرگێلا رووبەیانەی وێش   ئەمن چێ مەنان دەروون پڕنەئێش
یە قادر واتەن عومرش پڕنور بۆ   رۆحش جەعازاب جەهەنم دوور بۆ

ئـەم چـەند دێـڕەش لـەلای کـاك حەمـەزەمانی شـاهمرادی لـە دوریـسان دەسـتم کـەوت هەرچی گەڕام بەڵکو لەشوێنی ٚتردەستم کەوێت نەبوو دەم بەدەم لەزۆر لایـشەوە باسـی ئەم شیعرێ یانێ چارەکەگۆشتەیان ئـەکرد، هەرکەسـێ چـەند دێڕێکـی لـێ ئەخوێنـدەوە ئەگەرچـی لەزۆربابەتـەوە جێگـای شـەکوگومانە وهەنـدێ لـە وشـەکانی لەواتـەی مـیرزا ناکەن ئەوالەم پاشە رۆکەدا ئەیان نوسمەوە.

ئاغە برسیەتی ....   ئاغە سەد هاوار لەدەس برسیەتی

وەسەرت قەسەم شەوی دوێشەو   لەخوردو خۆراك هیچ كا مێكم نەو
دیم چە كەیوانۆلیم نارازییە   خەیاڵی روینی بۆماڵ قازییە
كاسەئەشكێنی وچەمچەبرك ئەدا   هەرساتێ سەدجار خوامەرگ ئەكا
ئاخروەمەكروەحیلەووەفەن   كەیوانۆم خۆش كرد شەواڵكانی كەند
دەس دام لە یارۆچی بێ خەیاڵە   وەك سەری مردگ بێ هۆشوخاڵە
هەرچەندەوتم هەینە هەی حیزە   هەرچەند دامەبەر نێزەونەقیزە
هەرچەندلێ نەویم چەنی دام تەكان   هەرچەندتێم هەسوی هەرچەندڕامتەكان
وەك تفەنگ نەپێك سەڎكەزلائەكا   من روی وائەكەم ئەوروی وائەكا
یارۆ وە تانە هیچ حاڵی ناوێ   بووە بەلەچەك دۆڵی دێ توێ
ئاخركەیوانۆم هۆرگیلاجەرەنگ   كەوتەسەرحاشاو بەزمورەزموجەنگ
لەقێكی لێدام كەوتم وەپشتا   دڵم راتەكیاو سەریچم شكیا
قادر چوون شامی شەوانی نییە   یارۆیچی وەك ..... هاوسەران نییە
رۆژی دوای چارەكێ گوشت ئەسێنێ ئاوادەڵێت.
ئاگرێكم تاودا بێ شوعلەوبێ دود   گام ئاگر ئاگر ناقۆڵای نەمرود
چارەكی گۆشتم بێ ریاو سفتە   كەیوانۆم ئازا كردی وەكفتە
بێ ئێوەناخۆش كردم تەناوڵ   دیم ئارەزویە ئارۆی ئارباوڵ
كەدەستێكم بردبۆلای كەیوانۆ   وتم ئازیزم یاری بەینەت خۆ
وتی توخواوازم لێێ بێرە   خاسی ئەناسم .... هەرئەو ....
ئاخرحیزەكەی دوێ شەوێ نییە   درۆی بێ تەقریر فایدەی چییە
وتم بوێسەبۆم وەبێ قیل وقاڵ   ئەگەردرۆم كرد دەرم كەلەماڵ
هەروەك تولەمار دۆڵی سەردەرە   تەنگی راكێشاو هاتە نزگەرە
ئەنجا سوار بوم كەمێكیچ لاونام   وەك تۆزی خەنە خاس خاسێ كوتام
دیم چ كەیوانۆ خەیلێ رازییە   لەگەڵ مناڵان خەمزەز نازییە
قەزات لەماڵم سورەی سەردراز   هەم بوی وەحەكیم هەم وەچارە ساز

ئەم چەند دێڕەش پاش ماوەی شیعریکەکەهەرئەوەیم لای کاک سوفی رەسوڵی دەست کەوت حەیفیشیم لێ هات نەینووسمەوەئەگەرچی ناتەواوەو دەم بەدەمیش بەئێمە گەیشتوە ئەوەش ئاوایە.

بنـــوارەنگبەت چـــۆن لام دیارە — قازانی رۆژیم سەربەرەوخوارە
کەرەشیڵ ماڵم هـــەرگیزناخوێنی — ئەگەربخوێنێ نگبەت ئەنوێنێ
مامـــری ماڵـــم هێلکـــەم بۆناکا — حـــەکیمێ نییە دەردم دەواکا
سەگی دەرماڵم تا سۆح ئەخەفێ — تالآنـــم بکـــەن جـاری ناگەفێ
پشیلەی ماڵـــم ئەگەرێ بەتاڵ — مشکێ ناگرێ لە ژێری مەشکاڵ

ئـــەم چـــەند دێـــڕەش هـــی پارچـــە شـــیعرێکی میرزایـــە بـــەناوی (هەرەکەوەڵــە)کـــەکاک ئیبراهیمی لوتفی بۆی خویندمەوەو هەرئەوانەیشێ لەبەرمابوون .

هـــەرە کەوەڵە ســـەروگۆش خراو — کارێ وە کـــەرە بابلمێ ئاســـاو
ئاڎ نەرمە رەفتەوهەنگامی ورڎێ — هەتا یاوایمێ ئەوگۆشەو پرڎێ
وات میرزائەولقاڎر مەکەرەش پاری — پردەکێ شـــڕەن مـــەگنمێ واری
نەمان هـــەوســـارش جـــەپردەکلێ — تاکـــەیاوا یمێ ئاســـــاوەو خلـــێ
جەچارە رەشی وجەبەختێ جەفتە — ناوامــــە ئاوەو ئاســـــاوی کەفتە
لـــوا ســـــەرو ناوێ خۆلالـــۆ خلـە — ئاڎ نەمـــابێـــڵێ و ئیڎ نەما تلـــە
داش سەرو پەچکەوقاچان وخلی — وات کوڕو قاجبی ئەی کـــوڕو ژلێ
وات مەنێ چڵ و دوێ منی دانە — بڕۆ نمـــە کـــەرو بلـــونـــۆ یانـــە

....

ئەمەش وای دەگێڕنەوە جارێکیان شەرف الملك گوڵە گەنمی ئەداتە دەستی میرزاو ئـەڵێت ئەمەچەگوڵێکەمیرزاش بەم سێ دێڕ جوابی ئەداتەوە .

قوربان ئەو گوڵە پەروەردەی خاکەن — شکۆفتەی قودرەت خوای بێ باکەن
گـــوڵان بڎیەیـدێ دەس بەسینـەوە — نمونتـــان ئەربـــۆ ناپی گـــوڵیــــەوە

ئەرئی گوڵ نەۆۆ نەڕوی سەرزەمین   نەعـــەوزووبیـــلا نەدنیـــاو نەدیـــن

جاریکیان میرزا دەچێتە کۆرە خانەو دەبینێ لاوێك خەریکە پادم ئەدەمێنێ میرزاش ئەم دێڕە دەڵێت .

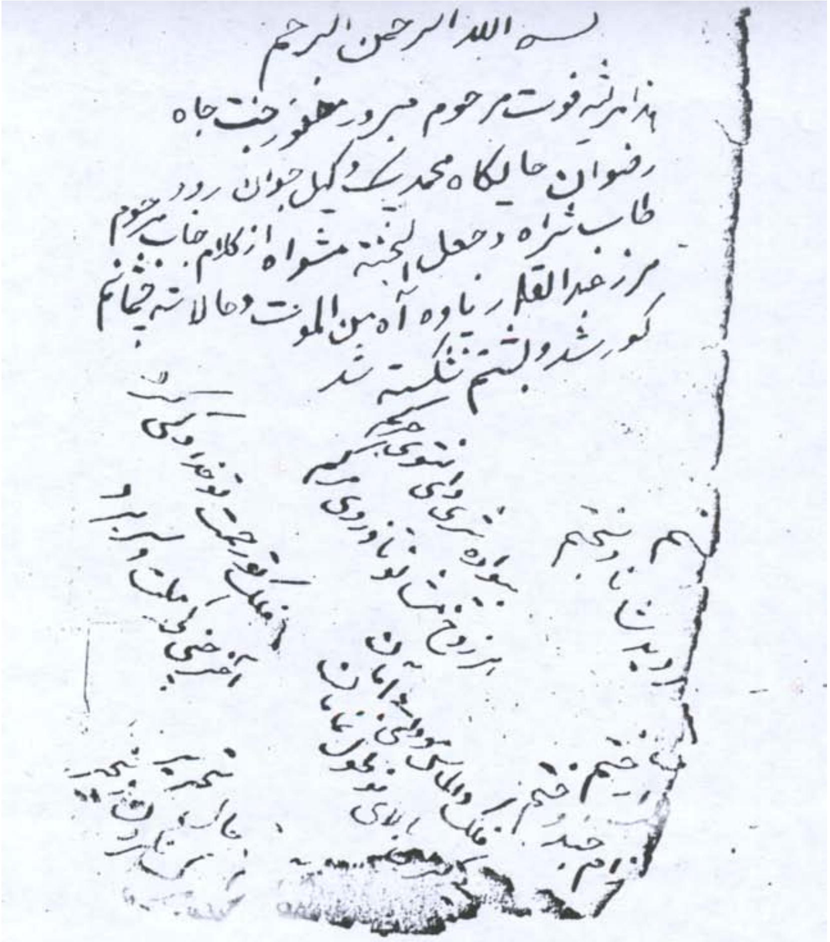
عـــەجەب کـۆرەخان ناسکە دەم دەمێ   داخۆ دەم نەڎۆ دەمی دەم دەمێ

لاوەکەیش بەم شێوە جوابی ئەداتەوە

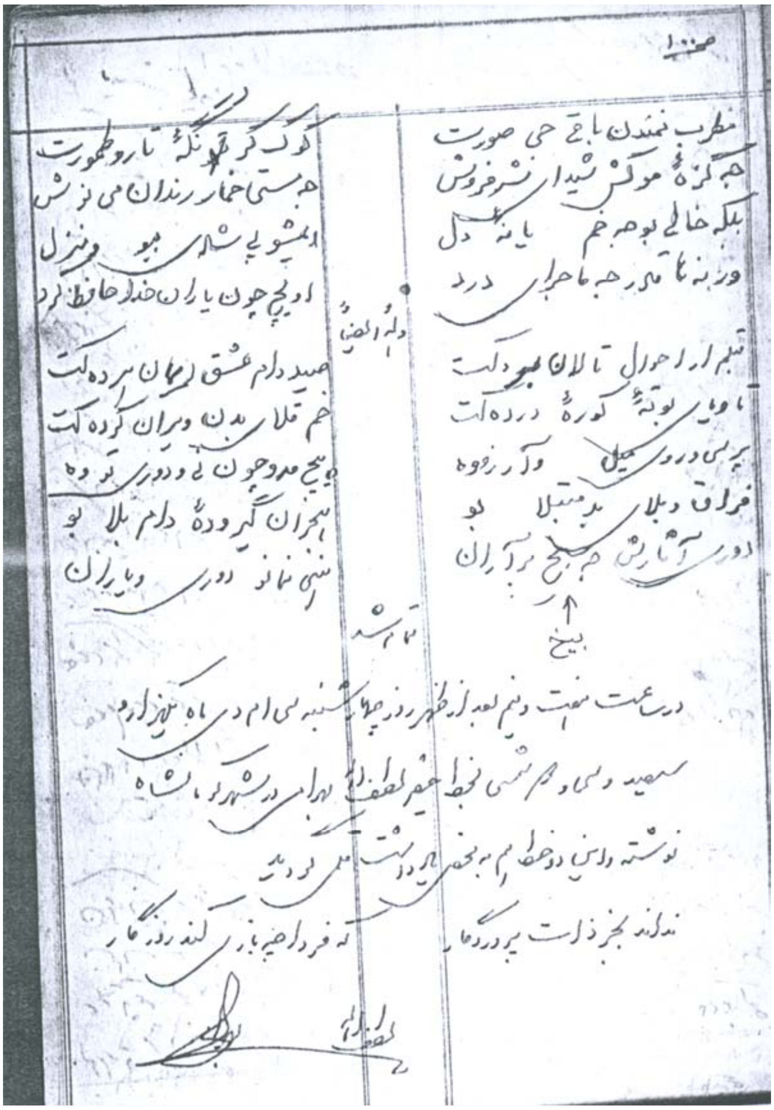
عەجەب ریش جەرمەو ناسکە گفتوگۆ   ئی دەمنە دەمێ دەم نمـــەڎۆ بەتۆ

ئەڵبەتە ئەمانەش کاك مومنی یەزدان بەخش بۆی هێنامو فەرمویان ئەم دوودێـڕش لـە دەمی ئاغەی سەیاریم بیستووە .

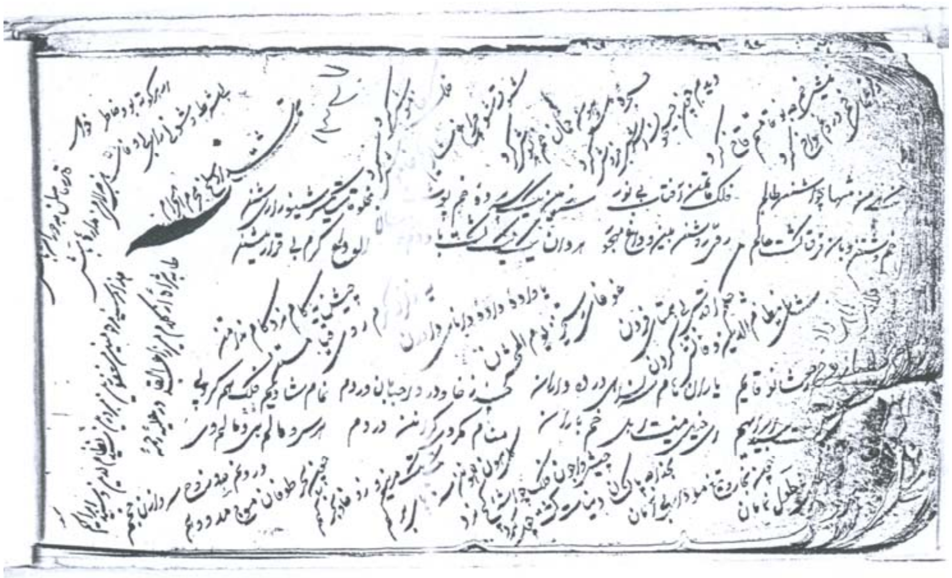
شیعر

بسم الله الرحمن الرحیم
هذا اشعار فوت مرحوم مبرور مغفور جنت جاه
رضوان جایگاه محمد بیگ وکیل جوانرود
طاب ثراه وجعل الجنة مثواه از کلام جناب مرحوم
میرزا عبدالقادر پاوه آه من الموت وحالاته جهانم
کور شد و پشتم شکسته شد

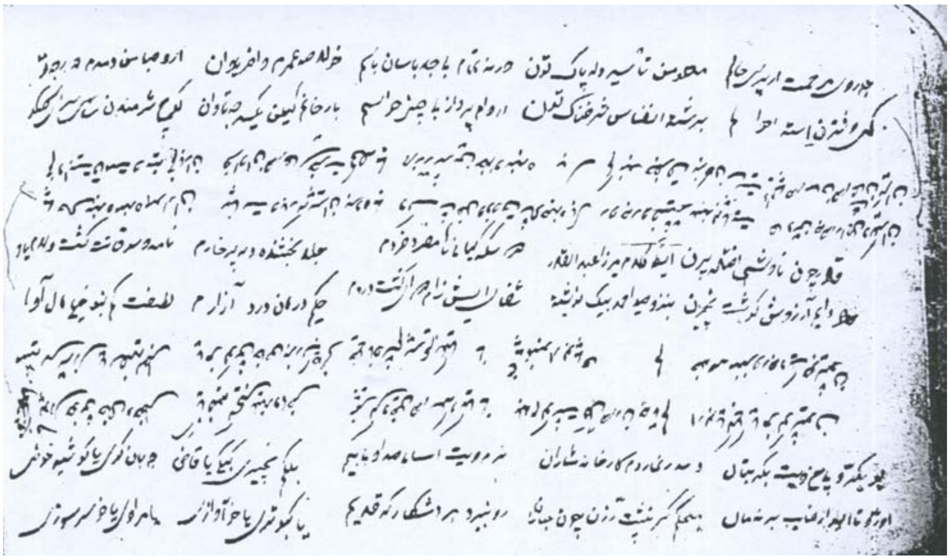
دەستخەتی عەبدوڵابەگی کوڕی وەکیل جوانڕۆ١٣٢٧ ھ. ق

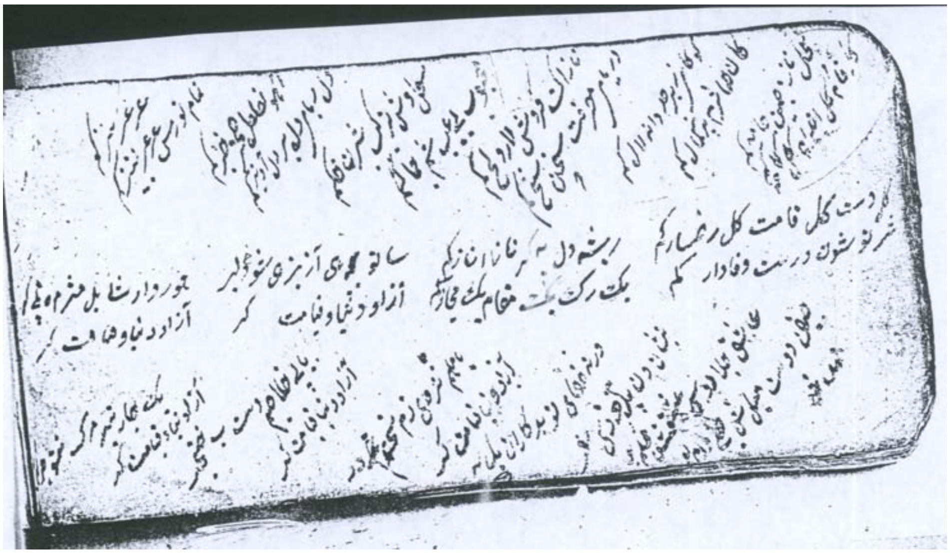
دەستخەتی میرزا لوتفوڵا کاک مورتەزای نەچراک

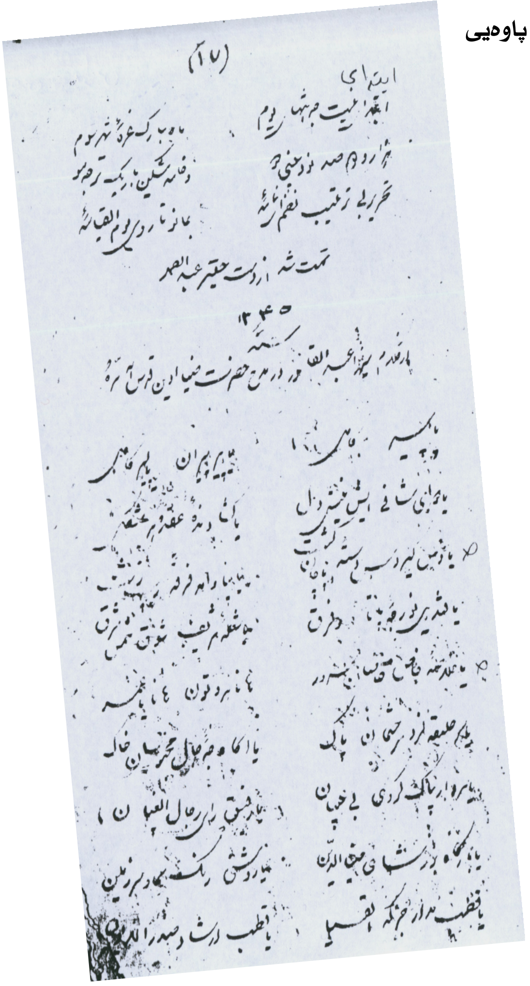
دەستخەتی میرزا ئەولحسێن ١٣٢٧ ھ. ق

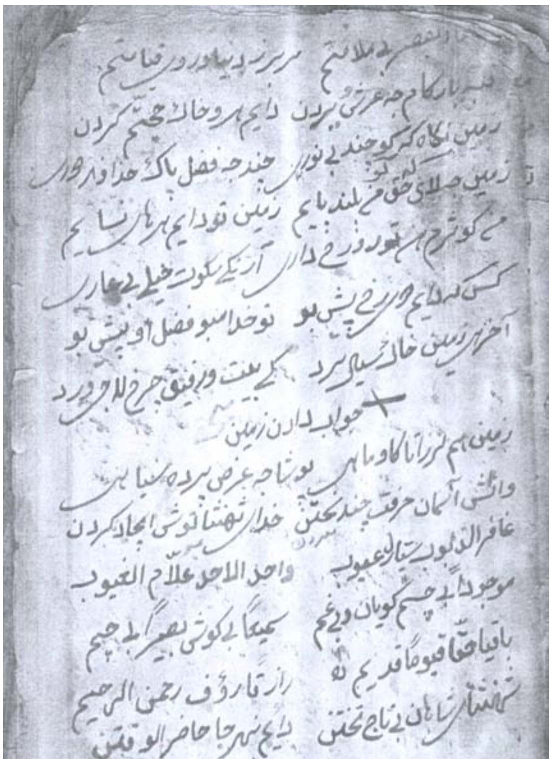
دەستخەتی مەحمودی کوڕی موحەممەد ١٣٢٦ تا ٢٩ ھ. ق

دەستخەتی موحەمەدناوێ لە ساڵی ١٢٩١ ه.ق

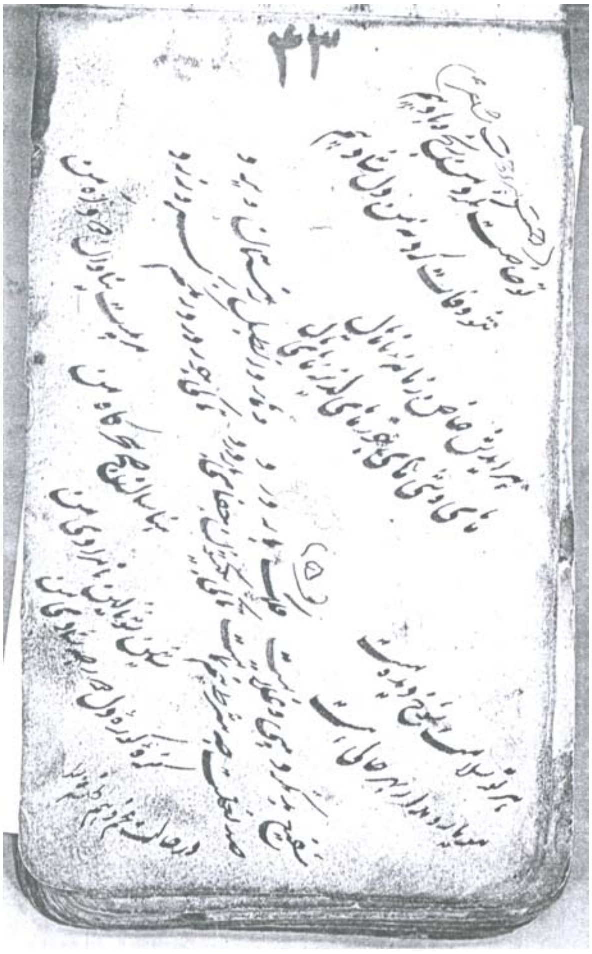
دەستخەتی ئەفوایی

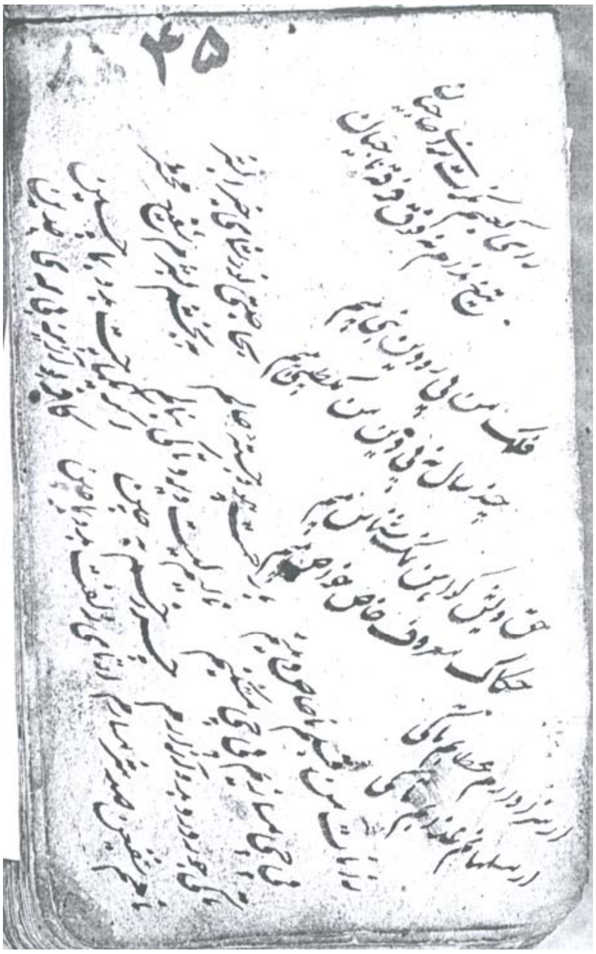
دەستنووسی هەدایەت حسێنی لای کاك باقی شەفیعی

بسم الله الرحمن الرحيم

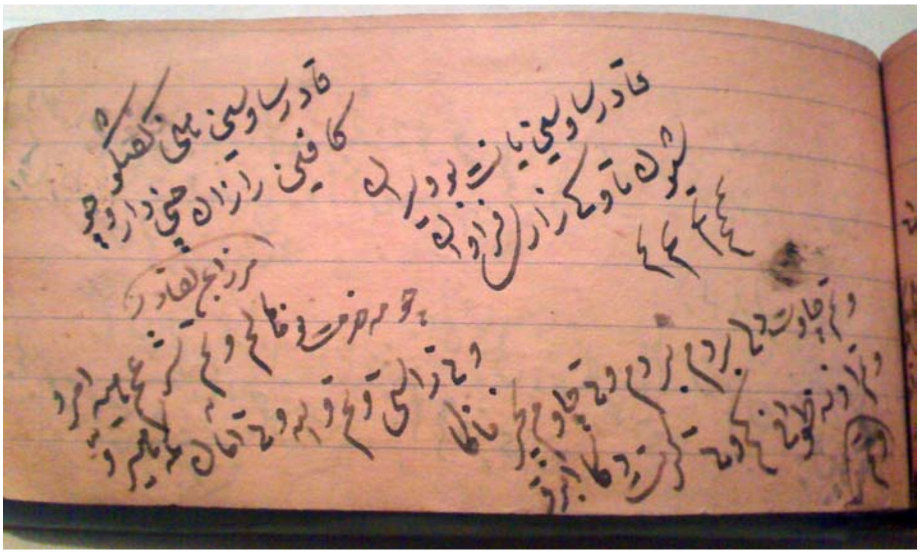
دەستخەتی کاك ئەنوەری مستۆفی

دەستخەتی میرزا لوتفولاڵ لە ساڵی ١٢٨٦ ه. ق

45

شیعر

وینەی دەست خەتی ئا غەی مە سعو دی

